

LIFE-Nature Project LIFE12 NAT/GR/000688

**CYCLADES Life: Integrated monk seal conservation of Northern
Cyclades**

Harokopio University of Athens

Department of Geography

**Action A.2.: Preparation of an integrated study on the human
related, social and economic environment of the NATURA 2000
site: NISOS GYAROS KAI THALASSIA ZONI GR4220033 and the
adjacent marine areas**

February 2015

Action A.2.: Preparation of an integrated study on the human related, social and economic environment of the NATURA 2000 site: NISOS GYAROS KAI THALASSIA ZONI GR4220033 and the adjacent marine areas

Συντακτική ομάδα έκθεσης:

Απόστολος Γ. Παπαδόπουλος

Λουκία-Μαρία Φρατσέα

Γιώργος Μαυρομάτης

Χρίστος Χαλκιάς

ΤΕΛΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ / FINAL REPORT

Φεβρουάριος 2015

Ομάδα έργου

Χαροκοπείου Πανεπιστημίου:

- Απόστολος Γ. Παπαδόπουλος, Καθηγητής (Επιστημονικά Υπεύθυνος)
- Χρίστος Χαλκιάς, Αναπληρωτής Καθηγητής
- Θύμιος Καρύμπαλης, Αναπληρωτής Καθηγητής
- Γιώργος Μαυρομμάτης, Λέκτορας
- Γιώργος Μαλινδρέτος, Επίκουρος Καθηγητής
- Λουκία-Μαρία Φρατσέα, Ερευνήτρια

Βοηθοί έρευνας

- Μηνάς Μεταξάκης, MSc Γεωγράφος
- Θανάσης Στάμος, MSc Κοινωνιολόγος
- Δημήτρης Χοτζόγλου, MSc Γεωγράφος
- Μαρία Αμανατίδη, Γεωγράφος
- Χρυσούλα Σιαμαντά, Οικονομολόγος
- Θωμαΐς-Νικολέττα Φρατσέα, Κοινωνική επιστήμονας

Περιεχόμενα

Executive summary	
Περίληψη	
0 Εισαγωγή	1
1. Σύντομη περιγραφή των δύο περιοχών έρευνας	8
2. Μεθοδολογία έρευνας	22
3. Κοινωνικο-δημογραφικά χαρακτηριστικά του πληθυσμού της έρευνας	29
4. Απασχόληση και εισόδημα του πληθυσμού έρευνας	45
5. Η κατάσταση της αλιείας στις δύο περιοχές έρευνας	59
6. Στάσεις και απόψεις για την αλιεία	93
7. Στάσεις και απόψεις σχετικά με τις περιοχές έρευνας	117
8. Στάσεις και απόψεις σχετικά με τη Γυάρο	137
Παράρτημα Ι. Σύντομη επισκόπηση του ημερήσιου έντυπου και ηλεκτρονικού τύπου	159
Παράρτημα ΙΙ. Κατηγορίες εκπροσώπων φορέων και προνομιακών πληροφορητών στους οποίους διενεργήθηκαν ποιοτικές συνεντεύξεις	165
Βιβλιογραφία	166

Γραφήματα

- Γράφημα 1.1* Εξέλιξη του πραγματικού πληθυσμού των νησιών συγκριτικά με τις Κυκλάδες και το Νότιο Αιγαίου, 1951-2011
- Γράφημα 1.2* Κατανομή του μόνιμου πληθυσμού ανά ομάδες ηλικιών και ανά περιοχή, 2011
- Γράφημα 3.1* Κατανομή των ερωτώμενων ανά φύλο και ομάδα πληθυσμού ανά περιοχή
- Γράφημα 3.2* Κατανομή των ερωτώμενων ανά ομάδες ηλικιών και ομάδα πληθυσμού ανά περιοχή
- Γράφημα 3.3* Κατανομή των ερωτώμενων ανά εκπαιδευτικό επίπεδο και ομάδα πληθυσμού ανά περιοχή
- Γράφημα 3.4* Κατανομή των ερωτώμενων κατά θρήσκευμα και ανά ομάδα πληθυσμού στη Σύρο
- Γράφημα 3.5* Κατανομή ερωτώμενων ανά επίπεδο εκπαίδευσης και ανά θρήσκευμα στη Σύρο
- Γράφημα 3.6* Οικογενειακή κατάσταση ερωτώμενων ανά ομάδα πληθυσμού και ανά περιοχή
- Γράφημα 3.7* Εμπειρία παραμονής στο εξωτερικό ή εμπειρία ναυτικού ανά ομάδα πληθυσμού και περιοχή
- Γράφημα 3.8* Επίπεδο εκπαίδευσης ερωτώμενων ανάλογα με το αν έχουν ζήσει στο εξωτερικό ανά περιοχή
- Γράφημα 3.9* Τόπος γέννησης ερωτώμενων ανά ομάδα πληθυσμού και ανά περιοχή
- Γράφημα 3.10* Επίπεδο εκπαίδευσης ανάλογα με τον τόπο γέννησης των ερωτώμενων και ανά περιοχή
- Γράφημα 4.1* Κατάσταση απασχόλησης ανά ομάδα πληθυσμού
- Γράφημα 4.2* Απασχολούμενοι κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας στις περιοχές έρευνας
- Γράφημα 4.3* Κατανομή απασχολούμενων κατά κλάδο απασχόλησης
- Γράφημα 4.4* Διάρθρωση απασχόλησης στις περιοχές έρευνας ανά εκπαιδευτικό επίπεδο ερωτώμενων
- Γράφημα 4.5* Θέση στο επάγγελμα κατά ομάδα πληθυσμού και περιοχή
- Γράφημα 4.6* Κατηγορίες καθαρού οικογενειακού εισοδήματος στις περιοχές έρευνας
- Γράφημα 4.7* Κατηγορίες ετησίου καθαρού οικογενειακού εισοδήματος ανά ομάδα πληθυσμού στη Σύρο
- Γράφημα 4.8* Κατηγορίες ετησίου καθαρού οικογενειακού εισοδήματος ανά ομάδα πληθυσμού στην Άνδρο
- Γράφημα 4.9* Εκτίμηση ποσοστού μείωσης ετησίου εισοδήματος κατά την πενταετία 2009-2014 στις περιοχές έρευνας
- Γράφημα 5.1* Κατοχή σκάφους μεταξύ των επαγγελματιών και των ερασιτεχνών στη Σύρο και την Άνδρο
- Γράφημα 5.2* Είδος σκάφους ανά ομάδα αλιέων και ανά περιοχή
- Γράφημα 5.3* Κατηγορίες μήκους σκαφών ανά ομάδα αλιέων και ανά περιοχή

- Γράφημα 5.4 Κατηγορίες ιπποδύναμης σκάφους ανά ομάδα αλιέων και ανά περιοχή
- Γράφημα 5.5 Κατηγορίες ηλικίας σκαφών ανά ομάδα αλιέων και ανά περιοχή
- Γράφημα 5.6 Αγορά σκάφους ως καινούριο/μεταχειρισμένο ανά ομάδα αλιέων και ανά περιοχή
- Γράφημα 5.7 Ιδιοκτησία σκάφους ανά ομάδα αλιέων και ανά περιοχή
- Γράφημα 5.8 Περιοχές προτιμώμενων αλιευτικών πεδίων ανά ομάδα αλιέων και ανά περιοχή
- Γράφημα 5.9 Λόγοι προτίμησης των συγκεκριμένων αλιευτικών πεδίων ανά περιοχή
- Γράφημα 5.10 Αλλαγή αλιευτικού πεδίου κατά τα τελευταία 10 έτη ανά περιοχή
- Γράφημα 5.11 Λόγοι αλλαγής αλιευτικών πεδίων ανά περιοχή
- Γράφημα 5.12 Ετήσια διακύμανση της αλιευτικής δραστηριότητας ανά ομάδα αλιέων και ανά περιοχή
- Γράφημα 5.13 Κατηγορίες ημερών εργασίας σκάφους ανά ομάδα αλιέων και ανά περιοχή
- Γράφημα 5.14 Λόγοι μη-εργασίας του σκάφους ανά περιοχή
- Γράφημα 5.15 Κατηγορίες ετήσιας παραγωγής αλιευμάτων ανά ομάδα αλιέων και ανά περιοχή
- Γράφημα 5.16 Τρόποι πώλησης των αλιευμάτων από τους επαγγελματίες αλιείς ανά περιοχή
- Γράφημα 5.17 Λόγοι προτίμησης των συγκεκριμένων αλιευμάτων ανά περιοχή
- Γράφημα 5.18 Βασικά προβλήματα που αντιμετωπίζει η αλιεία ανά περιοχή
- Γράφημα 5.19 Θεματολογία σεμιναρίων ενημέρωσης για την αλιεία ανά ομάδα αλιέων και ανά περιοχή
- Γράφημα 5.20 Μελλοντικά σχέδια ανά ομάδα αλιέων και ανά περιοχή
- Γράφημα 6.1 Σημασία της αλιείας σήμερα στις δύο περιοχές ανά ομάδα πληθυσμού
- Γράφημα 6.2 Σημασία της αλιείας στις δύο περιοχές πριν από μία δεκαετία ανά ομάδα πληθυσμού
- Γράφημα 6.3 Σύγκριση των απόψεων των πληθυσμών των δύο περιοχών για την αλιεία σήμερα και την αλιεία πριν από 10 έτη
- Γράφημα 6.4 Εκτίμηση της συνεισφοράς της αλιείας στην οικονομική ανάπτυξη της περιοχής ανά ομάδα πληθυσμού
- Γράφημα 6.5 Εκτίμηση της σχέσης ανάμεσα στην αλιεία και την προστασία του περιβάλλοντος ανά ομάδα πληθυσμού
- Γράφημα 6.6 Εκτιμώμενοι λόγοι μείωσης των αλιευμάτων για τους επαγγελματίες αλιείς ανά περιοχή
- Γράφημα 6.7 Εκτιμώμενοι λόγοι μείωσης των αλιευμάτων για τους ερασιτέχνες αλιείς ανά περιοχή
- Γράφημα 6.8 Εκτιμώμενοι λόγοι μείωσης των αλιευμάτων για τον τοπικό πληθυσμό ανά περιοχή
- Γράφημα 6.9 Εκτιμώμενοι λόγοι μείωσης των αλιευμάτων για τον συνολικό πληθυσμό ανά περιοχή
- Γράφημα 6.10 Απόψεις των επαγγελματιών αλιέων σχετικά με το μέλλον της αλιείας ανά περιοχή
- Γράφημα 6.11 Απόψεις των ερασιτεχνών αλιέων σχετικά με το μέλλον της αλιείας ανά περιοχή
- Γράφημα 6.12 Απόψεις του τοπικού πληθυσμού σχετικά με το μέλλον της αλιείας ανά περιοχή

- Γράφημα 6.13* Απόψεις του συνολικού πληθυσμού σχετικά με το μέλλον της αλιείας ανά περιοχή
- Γράφημα 7.1* Παράγοντες που καθορίζουν την ποιότητα ζωής
- Γράφημα 7.2* Πιστεύετε ότι η ποιότητα ζωής στην περιοχή σας έχει βελτιωθεί την τελευταία δεκαετία;
- Γράφημα 7.3* Αξιολόγηση βελτίωσης ποιότητας ζωής κατά ομάδα πληθυσμού
- Γράφημα 7.4* Γνώση για την ύπαρξη προστατευόμενης περιοχής στις περιοχές έρευνας
- Γράφημα 7.5* Εκτίμηση των παραγόντων που συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη στις περιοχές έρευνας
- Γράφημα 7.6* Πού πρέπει να δοθεί προτεραιότητα για την οικονομική ανάπτυξη της περιοχής σας;
- Γράφημα 7.7* Επίδραση των αλλοδαπών εργατών στην οικονομία των περιοχών τα τελευταία χρόνια
- Γράφημα 7.8* Κυριότερες θετικές επιπτώσεις από την απασχόληση των αλλοδαπών στην τοπική οικονομία
- Γράφημα 7.9* Κυριότερες αρνητικές επιπτώσεις των αλλοδαπών στην τοπική οικονομία
- Γράφημα 7.10* Εκτίμηση της αποδοχής αλλοδαπών στις περιοχές έρευνας από την τοπική κοινωνία κατά ομάδα πληθυσμού
- Γράφημα 7.11* Εκτίμηση για την αποδοχή από την τοπική κοινωνία των νεοεισερχόμενων Ελλήνων
- Γράφημα 7.12* Εκτίμηση της αποδοχής των Ελλήνων και των αλλοδαπών από την τοπική κοινωνία
- Γράφημα 7.13* Ζητήματα για τα οποία σημειώνονται αντιπαραθέσεις/συγκρούσεις στις περιοχές έρευνας
- Γράφημα 7.14* Επιλεγμένα χαρακτηριστικά της κοινωνίας της Σύρου ανά ομάδα πληθυσμού
- Γράφημα 7.15* Επιλεγμένα χαρακτηριστικά της κοινωνίας της Άνδρου ανά ομάδα πληθυσμού
- Γράφημα 8.1* Επίσκεψη των ερωτώμενων στο νησί της Γυάρου ανά ομάδα πληθυσμού
- Γράφημα 8.2* Κατηγορίες ετών από την τελευταία επίσκεψη στη Γυάρο ανά ομάδα πληθυσμού
- Γράφημα 8.3* Πρόσληψη της Γυάρου ανά ομάδα πληθυσμού της Σύρου
- Γράφημα 8.4* Πρόσληψη της Γυάρου ανά ομάδα πληθυσμού της Άνδρου
- Γράφημα 8.5* Πρόσληψη της Γυάρου ανά περιοχή
- Γράφημα 8.6* Εκτιμώμενες δραστηριότητες στη Γυάρο ανά ομάδα πληθυσμού της Σύρου
- Γράφημα 8.7* Εκτιμώμενες δραστηριότητες στη Γυάρο ανά ομάδα πληθυσμού της Άνδρου
- Γράφημα 8.8* Εκτιμώμενες δραστηριότητες στη Γυάρο ανά περιοχή
- Γράφημα 8.9* Αξιολόγηση της αλιευτικής δραστηριότητας στη Γυάρο ανά ομάδα πληθυσμού και περιοχή
- Γράφημα 8.10* Γνώση της απαγόρευσης αλιείας στη Γυάρο ανά ομάδα πληθυσμού
- Γράφημα 8.11* Πόσο στενή σχέση υπάρχει ανάμεσα στη Γυάρο και στον τόπο κατοικίας σας;
- Γράφημα 8.12* Προτάσεις για το μέλλον της Γυάρου ανά ομάδα πληθυσμού της Σύρου
- Γράφημα 8.13* Προτάσεις για το μέλλον της Γυάρου ανά ομάδα πληθυσμού της Άνδρου
- Γράφημα 8.14* Προτάσεις για το μέλλον της Γυάρου ανά περιοχή έρευνας

- Γράφημα I.1* Κατανομή άρθρων για την αλιεία και το θαλάσσιο περιβάλλον στον Ελληνικό και ηλεκτρονικό τύπο (1996-2014)
- Γράφημα II.1* Κατηγορίες εκπροσώπων φορέων και προνομιακών πληροφορητών στις δύο περιοχές έρευνας

Πίνακες

- Πίνακας 1.1* Στοιχεία για τα αλιευτικά σκάφη, την απασχόληση και την αλιευτική δραστηριότητα στη Σύρο και την Άνδρο
- Πίνακας 1.2* Ποσοστιαία κατανομή μεταναστών κατά χώρα προέλευσης τα έτη 2001 και 2011
- Πίνακας 3.1* Μέση ηλικία ανά ομάδα πληθυσμού και ανά περιοχή έρευνας
- Πίνακας 4.1α* Μέση ηλικία απασχολούμενων κατά ομάδα πληθυσμού στη Σύρο
- Πίνακας 4.1β* Μέση ηλικία απασχολούμενων κατά ομάδα πληθυσμού στην Άνδρο
- Πίνακας 4.2α* Μέσος αριθμός ημερών απασχόλησης ερωτώμενων στη Σύρο ανά ομάδα πληθυσμού
- Πίνακας 4.2β* Μέσος αριθμός ημερών απασχόλησης ερωτώμενων στην Άνδρο ανά ομάδα πληθυσμού
- Πίνακας 5.1* Μέσο μήκος, μέση ιπποδύναμη (HP) και μέση ηλικία σκάφους των επαγγελματιών και ερασιτεχνών αλιέων Σύρου και Άνδρου
- Πίνακας 5.2* Μέσος αριθμός ημερών εργασίας στο σκάφος κατ' έτος και μέση ετήσια παραγωγή ανά ομάδα αλιέων και ανά περιοχή

Χάρτες

- Χάρτης 1.1* Πληθυσμιακή πυκνότητα στις περιοχές έρευνας, 2011
- Χάρτης 1.2* Δείκτης γήρανσης στις περιοχές έρευνας 2001
- Χάρτης 1.3* Δείκτης γήρανσης στις περιοχές έρευνας 2011
- Χάρτης 1.4* Δείκτης εξάρτησης στις περιοχές έρευνας, 2011
- Χάρτης 1.5* Εκπαιδευτικό επίπεδο στις περιοχές έρευνας, 2011
- Χάρτης 1.6* Βαρύτητα του πρωτογενή τομέα στις περιοχές έρευνας, 2011
- Χάρτης 1.7* Βαρύτητα του δευτερογενή τομέα στις περιοχές έρευνας, 2011
- Χάρτης 1.8* Βαρύτητα του τριτογενή τομέα στις περιοχές έρευνας, 2011
- Χάρτης 1.9* Σημασία της αλιείας στις περιοχές έρευνας, 2011
- Χάρτης 2.1* Αποτύπωση χρήσεων γης στις δύο περιοχές έρευνας και στα γειτονικά νησιά πέριξ της Γυάρου
- Χάρτης 5.1* Κατανομή σκαφών στους λιμένες των δύο νησιών ανά ομάδα αλιέων

Σχεδιαγράμματα

- Σχεδιάγραμμα 7.1* Περιγραφή της Σύρου βάσει αντιθετικών χαρακτηριστικών
- Σχεδιάγραμμα 7.2* Περιγραφή της Άνδρου βάσει αντιθετικών χαρακτηριστικών

Executive Summary

To begin with, the two research areas of Andros and Syros although belonging to the same group of islands (Northern Cyclades) they seem to greatly vary in terms of population dynamics and socio-economic characteristics. Additionally, it should be highlighted the seasonal variation of activities in both islands, with Andros' seasonality being more pronounced as a large number of people live in the island during the summer (due to house ownership).

To continue with our analysis, the structure of productive activities is very important and is closely related to the economic development of both islands. Andros is largely depending on primary sector activities, while the secondary and tertiary sectors are less developed. On the other hand, Syros although it has a fairly limited primary sector, it has a moderately developed secondary sector and an adequately developed tertiary sector, mostly due to the fact that the island is the administrative centre of Cyclades.

At this point, it has to be noted that fisheries contribute very little to the economic development of both islands. However, it should not be ignored the fact that inshore/ amateur fishermen are crucial for the management of the coastal area and the marine resources in both islands.

By all accounts, the demographic structure of both communities is clearly affected by the presence of migrant workers, who represent a significant part of the total population and available human resources in both economies.

In terms of methodology, this report deployed a multi-methodological approach, which combined quantitative and qualitative methods, in order to investigate local socio-economic issues, the role of fisheries in local economies and societies, but also, attitudes towards fisheries and environmental protection in both areas under research. This methodological strategy involved the following basic steps/ actions: a) a literature review, b) the collection, processing and mapping of relevant statistics, c) the design of a quantitative questionnaire and the completion of a survey along with qualitative interview research, and last but not least d) the analysis of quantitative and qualitative data.

Furthermore, the analysis of socio-demographic data in both islands brought into the fore a significantly differentiated picture per population group (professional fishermen, inshore/ amateur fishermen and local population). According to this, the demographic and educational characteristics of Andros' professional fishermen were much more positive or higher compared to their counterparts in Syros. Similarly, same trends can be spotted in relation to amateur fishermen in both islands. Last but not least, the local populations in both islands did not present significant demographic or educational differences.

In relation to Andros, one could argue that the island's population has been strengthened by a relative larger portion of incomers comparing to Syros, which clearly has enhanced its available human resources and in a way has functioned as a 'link' between the island and other places and countries.

According to the survey, the majority of respondents in both islands were locally employed, while about a fifth of them had also secondary employment; these individuals can be characterized as

pluriactive, i.e. having at least two sources of employment. Additionally, a significant portion of Syros' fishermen were pensioners, who were either professionally or recreationally fishing too. This is an important factor that seems to differentiate between the fishermen populations, along with age and education, in the two islands under consideration.

Furthermore, in both areas of research, the majority of employed individuals were not in waged employment, but instead, they were either self-employed or employers. This employment feature has probably to do with the characteristics of the local labour markets, where waged employment is not so paramount. Apart of fishing as a key employment sector emerging among the survey's results -which probably has to do with the selection of fisheries as an sector under investigation-, other important sectors were retailing, hotels, food/ beverages sector, constructions and manufacturing etc.

In relation to income variation, there were many similarities but also differences. As a rule of thumb there was a slight predominance of higher income levels in Andros than in Syros. Among different population groups in both islands, professional fishermen stood out as having the lowest levels of net family income, followed by local population. On the other hand, inshore/ amateur fishermen appeared as having higher net family incomes compared to other groups. This finding can be deemed as important.

To continue, the majority of respondents in both islands stated that that their net family income had significantly decreased over the last five years as a result of the economic crisis. Although income declines appeared higher in Syros, significant variations characterized the answers of different groups in both islands.

Moreover, fishing activity appeared as intense in both areas of research. Professional fishermen appeared as having bigger boats, fishing more months of the year and naturally getting more fish than their amateur counterparts. On the other hand, amateur fishermen appeared having smaller boats, fishing fewer months of the year and having smaller amounts of fish being caught.

However, the population of amateur fishermen was much higher than the population of professional fishermen in both islands. In particular, the population of amateur fishermen in Syros was quite substantive with amateur/ inshore/ recreational fishing appearing as an important activity in and around the island.

Nevertheless, it should be stressed that fishing in Syros was supposedly practiced more smoothly compared with fishing in Andros, primarily due to weather conditions. Furthermore, the fishermen of Syros could more easily go further into the Aegean Sea in relation to their colleagues from Andros. However, the recorded capacity of vessels and the quantities of fish that was been caught did not appear to significantly differ between the two islands. Nevertheless, significant differences in the ways of selling the fish, but also, the everyday problems that fishermen faced were recognized and recorded.

The high cost of fishing and the reduction in fisheries were recognized as important drawbacks in both islands. Nevertheless, another problem that came out in Syros was the supposed rigorous system of fishing control around the island. In Andros, a lot of attention was put on the damage to fishing gear mainly due to seals and dolphins. Last but not least, intensive and open-sea fishing activity was subsequently considered as a major problem and was recorded as such. Last but not

least, illegal fishing activity came along with a strong negative 'stigma' from the part of many fishermen.

While professional fishermen were mostly interested to learn about fish stocks and fishing techniques, amateur fishermen were mostly interested in environmental protection and fight against illegal fishing and overfishing.

Although a significant part of professional fishermen stated that they intended to continue their activity, a significant decline of fishing as profession could be observed in both islands due to the ageing of professional fishermen and related problems to their substitution by younger people. On the other hand, the continuation of amateur fishing activity appeared as more pronounced in Andros, but that can be largely due to the age of the respondents.

Generally speaking, fishing activity was presented as declining in both islands according to the stances of both fishermen and local populations. Additionally, the contribution of fisheries to the local economy was considered small in both islands, while there were considerable differences of opinion about the relation between fisheries and environmental protection.

To continue, in both islands it was suggested that the amount of fisheries been caught has been progressively reduced during the last decades. Among the most significant causes were cited: overfishing (as a result of the intensification of fishing activity), environmental pollution, illegal fishing, but also, damages in fishing nets and gear from seals and dolphins. However, the last factor was not given much weight by professional fishermen.

More specifically, the analysis of respondents' views in both islands indicated the following needs: to support fisheries, to reduce intensive fishing activity, to combat illegal fishing and to restrict fishing in order to protect the environment etc.

Regarding the views on economic development, they were many similar opinions, but also, some different ones expressed in all groups. These variations can be due to specific socio-economic, cultural, and historical characteristics of both islands. In Andros, we could observe some stances and opinions emanating from mainland areas as the geographical and socio-cultural differentiation of the island is clearly pronounced.

Generally speaking, quality of life in Syros was mostly associated with the existence of economic opportunities and tourism's potential, while in Andros with solidarity and security. Certainly, a common denominator of quality of life in both islands was the quality of the natural and marine environment.

Furthermore, it was argued that the quality of life had significantly decreased during the last years due to the economic crisis, which had directly or indirectly affected both islands. This stance was more pronounced in Syros than in Andros, while fishermen appeared as more aware of this 'supposed' deterioration of local quality of life.

Amateur fishermen seemed to be better informed than professional fishermen in relation to environmental issues and the local economy, while the local population seemed to have a better picture in all above topics compared with those engaged in fisheries.

To continue, the economic importance of tourism and the construction industry was clearly evident in the answers of the respondents in both islands. More particularly, in Syros the

shipbuilding activity of Neorion was a still dominant narrative about the economic development of the island. On the other hand, in Andros the economic narrative of shipping/ sea-faring was dominant, as it has been traditionally the most important 'industry' of the island. Furthermore, agriculture in Andros and fisheries in Syros, were also mentioned as important forms of economic activity. Last but not least, the large majority of respondents in both islands tended to view tourism as a significant engine for economic development.

When respondents from both islands were asked, whether the economic contribution of migrants and other newcomers had been positive or negative for the island's economy, respondents from Syros appeared more skeptical towards migrants while respondents from Andros were keen to accept a positive effect of migrant contribution in local economy. In sharp contrast to this, respondents from both islands were keen to recognize the supposed positive contribution of Greek newcomers in local economy. In relation to Andros, one could argue that newcomers' contribution was more difficult to be accepted especially between people that were newcomers to the island themselves.

To continue, in both islands respondents were eager to recognize different issues of conflict or confrontation. Each population category appeared to put emphasis on different topics that for them were deemed as important. In Syros, these issues had mostly to do with the environment, urban planning, tourism, local and religious conflicts etc. On the other hand, in Andros, the topics that emphatically were brought to the fore was waste management, land use, renewable energy, political conflicts, business competition, water management, etc.

During fieldwork, it became evident that respondents from Syros had a much greater knowledge for Gyaros than their counterparts from Andros. This knowledge difference could be explained by geographical proximity between the first two islands that could significantly impact respondents' views.

More to the point, it has to be noted that visits from Syros to Gyaros were much more frequent than those from Andros to Gyaros. More importantly, due to the recent ban in fishing around Giaros, professional fishermen stated that they had reduced their visits to the island recently.

In relation to how respondents tended to perceive the island of Gyaros, there were not significant differences between respondents from Syros and Andros, as most of them tended to view it as a place of historical memory that was not economically capitalize upon. Nevertheless, respondents from Syros tended to have more detailed views about the future economic development of the island of Gyaros. Last but not least, there was a broader feeling that fishing activity was still going on in the island, albeit reduced.

Another interesting finding, was that respondents from Syros tended to view that what happened in Gyaros really affected or was related to their own lives in Syros. On the other hand, respondents from Andros did not appear to share a similar view; alternatively Andros and Gyaros were presented as much less 'connected'.

Respondents from both islands, tended to agree about the need (and potential) to do something with the island of Gyaros. Nevertheless, respondents from Syros were more keen to put emphasis on tourism development, while their counterparts from Andros tended to put more emphasis on the environmental protection of the island.

Last but not least, respondents from Andros tended to be more in favour of the delimitation of Giaros as a protected area than their counterparts from Syros. This kind of 'favourable' answer could probably be explained through the fact of the bigger geographical distance that separated Andros from Gyaros than Syros from Gyaros. On the other hand, respondents from Syros were more keen to support the delimitation of Gyaros as a protected area, in case that this protection status became also associated with some form of mild economic development (tourism, maritime park activities, regulated fishing, etc.).

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι δύο περιοχές έρευνας (Άνδρος και Σύρος), παρότι ανήκουν στο ίδιο σύμπλεγμα νησιών (Βόρειες Κυκλάδες), παρουσιάζουν σημαντικές διαφορές μεταξύ τους όσον αφορά την πληθυσμιακή δυναμική τους όσο και τα κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά τους. Επιπρόσθετα, τονίζεται η εποχική διακύμανση των δραστηριοτήτων στις δύο νησιωτικές περιοχές, αν και στην Άνδρο η εποχικότητα είναι πιο έντονη λόγω του σημαντικού ποσοστού ατόμων που διαμένουν στο νησί λόγω του ότι διαθέτουν δεύτερη κατοικία.

Η διάρθρωση των παραγωγικών δραστηριοτήτων είναι σημαντικός παράγοντας που συνδέεται με την αναπτυξιακή πορεία των δύο περιοχών. Η Άνδρος εξαρτάται σε σημαντικό βαθμό από τον πρωτογενή τομέα, ενώ ο δευτερογενής και ο τριτογενής τομέας είναι λιγότερο αναπτυγμένοι. Η Σύρος διαθέτει αρκετά περιορισμένο πρωτογενή τομέα, με κάπως αναπτυγμένο το δευτερογενή και αρκετά αναπτυγμένο τον τριτογενή τομέα, λόγω κυρίως του γεγονότος ότι αποτελεί το διοικητικό κέντρο των Κυκλάδων.

Η αλιευτική δραστηριότητα συνεισφέρει σε μικρό ποσοστό στην οικονομική δραστηριότητα των δύο περιοχών, αν και δεν μπορεί να αγνοηθεί το γεγονός ότι οι παράκτιοι αλιείς αποτελούν σημαντικό παράγοντα για τη διαχείριση της παράκτιας ζώνης και των θαλάσσιων πόρων πέριξ των δύο νησιών.

Η πληθυσμιακή διάρθρωση και των δύο τοπικών κοινωνιών επηρεάστηκε σημαντικά από την παρουσία των οικονομικών μεταναστών οι οποίοι αποτελούν σημαντικό ποσοστό των ανθρώπινων πόρων για τις τοπικές τους οικονομίες.

Η παρούσα έκθεση χρησιμοποίησε μια πολυ-μεθοδολογική προσέγγιση - συνδυασμό ποσοτικών και ποιοτικών μεθόδων – προκειμένου να προσεγγίσει τα ζητήματα της κοινωνικοοικονομικής κατάστασης, του ρόλου της αλιείας και των στάσεων για την αλιεία και την προστασία του περιβάλλοντος στις δύο περιοχές έρευνας. Η υιοθετούμενη μεθοδολογική στρατηγική περιέλαβε τις ακόλουθες βασικές φάσεις/ ενέργειες: α) βιβλιογραφική επισκόπηση, β) συγκέντρωση, επεξεργασία, χαρτογράφηση στατιστικών δεδομένων, γ) σχεδιασμός ποσοτικής (ερωτηματολόγια) και ποιοτικής (συνεντεύξεις) έρευνας, και δ) συλλογική και ανάλυση ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων.

Η ανάλυση των κοινωνικο-δημογραφικών δεδομένων στις δύο περιοχές έρευνας δείχνει μια σημαντικά διαφοροποιημένη εικόνα ανά ομάδα πληθυσμού (επαγγελματίες αλιείς, ερασιτέχνες αλιείς, τοπικός πληθυσμός). Η δημογραφική και εκπαιδευτική εικόνα των επαγγελματιών της Άνδρου είναι βελτιωμένη συγκριτικά με την αντίστοιχη των επαγγελματιών της Σύρου, ενώ αντίστοιχη είναι η εικόνα για τους ερασιτέχνες αλιείς των δύο περιοχών. Ο τοπικός πληθυσμός των δύο νησιών δεν παρουσιάζει διαφοροποιημένη δημογραφική ή εκπαιδευτική κατάσταση.

Ο πληθυσμός της Άνδρου ενδυναμώθηκε από σχετικά μεγαλύτερο ποσοστό εισερχόμενου πληθυσμού συγκριτικά με τον αντίστοιχο της Σύρου, γεγονός που ενισχύει το γηγενές ανθρώπινο δυναμικό του νησιού και αποτελεί παράγοντα εξωστρέφειας.

Σχετικά με την κατάσταση απασχόλησης στις δύο περιοχές έρευνας, η πλειοψηφία των ερωτώμενων απασχολείται στην τοπική αγορά εργασίας, ενώ περίπου το ένα πέμπτο αυτών έχουν δευτερεύουσα απασχόληση - δηλαδή είναι πολυαπασχολούμενοι καθώς διαθέτουν δύο τουλάχιστον πηγές απασχόλησης. Επιπρόσθετα, σημαντικό ποσοστό αλιέων στην Σύρο είναι συνταξιούχοι, οι οποίοι απασχολούνται επαγγελματικά ή ερασιτεχνικά στην αλιεία. Αυτό είναι ένας σημαντικός παράγοντας που διαφοροποιεί τον πληθυσμό των αλιέων – καθώς επίσης λόγω ηλικίας και εκπαίδευσης - μεταξύ των δύο περιοχών.

Και στις δύο περιοχές έρευνας, η πλειοψηφία όσων απασχολείται έχει μη-εξαρτημένη εργασία (αυτοαπασχολούμενοι και εργοδότες), γεγονός που συνδέεται με τα χαρακτηριστικά των δύο τοπικών αγορών εργασίας, ενώ ο βασικός κλάδος απασχόλησης πέραν της αλιείας – γεγονός που οφείλεται στην επιλογή των επαγγελματιών αλιέων ως ενός από τους κύριους πληθυσμούς της έρευνας – είναι ο κλάδος του εμπορίου και των ξενοδοχείων/ εστιατορίων και ακολουθεί ο κλάδος των κατασκευών και η μεταποίηση.

Το εισόδημα διαφοροποιείται σε ένα βαθμό μεταξύ των δύο περιοχών με μια ελαφρά υπεροχή στην Άνδρο σε σχέση με τη Σύρο. Μεταξύ των τριών ομάδων πληθυσμού και στις τρεις περιοχές έρευνας, οι επαγγελματίες αλιείς φαίνονται να καταγράφουν το μικρότερο καθαρό οικογενειακό εισόδημα, ακολουθούμενοι από τον τοπικό πληθυσμό, ενώ οι ερασιτέχνες αλιείς φαίνονται να έχουν μεγαλύτερο οικογενειακό εισόδημα, συγκριτικά βέβαια με τις δύο άλλες ομάδες πληθυσμού.

Η πλειοψηφία των ερωτώμενων και στις δύο περιοχές έρευνας δηλώνει ότι το εισόδημά τους έχει μειωθεί σημαντικά κατά την τελευταία πενταετία, ως απόρροια της οικονομικής κρίσης. Η εκτιμώμενη μεγαλύτερη μείωση των εισοδημάτων των ερωτώμενων καταγράφεται στη Σύρο, αν και ανά περιοχή διαφέρουν οι ομάδες πληθυσμού που δηλώνουν ότι έχουν θιγεί από την οικονομική κρίση.

Η αλιευτική δραστηριότητα είναι αρκετά εκτεταμένη και στις δύο περιοχές έρευνας. Οι επαγγελματίες αλιείς διαθέτουν μεγαλύτερα σκάφη, εργάζονται για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα στη διάρκεια του έτους και έχουν μεγαλύτερη παραγωγή συγκριτικά με τους ερασιτέχνες αλιείς οι οποίοι διαθέτουν μικρότερα σκάφη, εργάζονται για περιορισμένο χρονικό διάστημα και αλιεύουν σχετικά μικρές ποσότητες αλιευμάτων.

Παρόλα αυτά οι αριθμοί των ερασιτεχνών αλιέων είναι μεγαλύτεροι από αυτούς των επαγγελματιών αλιέων και στις δύο περιοχές έρευνας. Ειδικότερα, στη Σύρο η αλιευτική δραστηριότητα των ερασιτεχνών είναι αξιόλογη, καθώς καταγράφεται ένας αρκετά σημαντικός αριθμός ενεργών ερασιτεχνών αλιέων στο νησί.

Υπογραμμίζεται ότι γενικότερα η αλιευτική δραστηριότητα στη Σύρο ασκείται πιο απρόσκοπτα συγκριτικά με την αντίστοιχη αλιευτική δραστηριότητα στην Άνδρο, κυρίως λόγω καιρικών συνθηκών. Επιπρόσθετα, οι αλιείς της Σύρου έχουν μεγαλύτερη εμβέλεια στην αλιευτική τους δραστηριότητα σε σχέση με τους συναδέλφους τους της Άνδρου. Η καταγεγραμμένη δυναμικότητα των σκαφών, καθώς και η αλιευτική παραγωγή δεν φαίνεται να διαφέρουν σημαντικά μεταξύ των δύο περιοχών έρευνας. Όμως, σημειώνονται σημαντικές διαφορές στους τρόπους πώλησης των αλιευμάτων και στα προβλήματα της αλιείας τα οποία αναφέρονται στις δύο περιοχές έρευνας.

Παρότι και στις δύο περιοχές αναγνωρίζονται ως σημαντικά προβλήματα το μεγάλο κόστος της αλιείας και η μείωση των αλιευμάτων, στη Σύρο υπογραμμίζεται το αυστηρό σύστημα ελέγχου της αλιείας, ενώ στην Άνδρο υπογραμμίζονται οι ζημιές στα αλιευτικά εργαλεία που οφείλονται κυρίως στις φώκιες. Η εντατική και μέση αλιεία θεωρούνται σημαντικά προβλήματα του κλάδου και καταγράφονται ως τέτοια, καθώς επίσης η παράνομη αλιεία φαίνεται να στιγματίζεται από σημαντική μερίδα των αλιέων.

Το ενδιαφέρον των επαγγελματιών αλιέων για ενημέρωση σχετικά με τα ιχθυαποθέματα και τις τεχνικές αλιείας φαίνεται να εξισορροπείται από το ενδιαφέρον των ερασιτεχνών αλιέων για ζητήματα προστασίας περιβάλλοντος και για την παράνομη αλιεία και υπεραλίευση.

Σημαντικό ποσοστό επαγγελματιών αλιέων προτίθεται να συνεχίσει τη δραστηριότητά του αλλά επίσης παρατηρείται και μια φθίνουσα πορεία της αλιευτικής δραστηριότητας ως επαγγελματικής δραστηριότητας και στα δύο νησιά λόγω του γερασμένου πληθυσμού των επαγγελματιών αλιέων και των δυσκολιών διαδοχής τους. Η συνέχιση της αλιευτικής δραστηριότητας ως ερασιτεχνικής είναι περισσότερο έκδηλη στην Άνδρο, αλλά οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην ηλικία των ερωτώμενων.

Η αλιευτική δραστηριότητα βαίνει φθίνουσα και στις δύο περιοχές έρευνας και αυτό επιβεβαιώνεται από την εξέταση των στάσεων των αλιέων (ερασιτεχνών και επαγγελματιών) όσο και του τοπικού πληθυσμού. Επιπρόσθετα, η συνεισφορά της αλιείας στην τοπική οικονομία θεωρείται μικρή και στις δύο περιοχές, ενώ υπάρχει σημαντική διάσπαση απόψεων σχετικά με τη σχέση αλιείας και προστασίας του περιβάλλοντος.

Είναι κοινός τόπος και στις δύο περιοχές η άποψη ότι τα αλιεύματα μειώνονται σταδιακά τις τελευταίες δεκαετίες και ως αιτίες για την τάση αυτή καταγράφεται ως περισσότερο σημαντικό πρόβλημα η υπεραλίευση μέσω της εντατικοποίησης της αλιευτικής δραστηριότητας, ενώ δεν λείπει η αναφορά στην ρύπανση του περιβάλλοντος ως αιτίας μείωσης των αλιευμάτων καθώς επίσης στην παράνομη αλιεία και στις ζημιές που καταγράφονται στα αλιευτικά εργαλεία από τις φώκιες και τα δελφίνια – αν και σε αυτές τις αιτιάσεις δεν δίδεται ιδιαίτερα μεγάλη βαρύτητα από τους επαγγελματίες αλιείς.

Από τις αναλύσεις των απόψεων των ερωτώμενων στις δύο περιοχές προκύπτει επίσης η ανάγκη στήριξης της αλιείας, η ανάγκη περιορισμού της εντατικής αλιευτικής δραστηριότητας, η ανάγκη καταπολέμησης της παράνομης αλιείας και η ανάγκη περιορισμού της αλιείας προκειμένου να προστατευτεί το περιβάλλον.

Όσον αφορά τις απόψεις των τριών ομάδων πληθυσμού για τις περιοχές έρευνας και την οικονομική ανάπτυξη σε αυτές, διαπιστώνονται αρκετές ομοιότητες αλλά και διαφορές οι οποίες οφείλονται στα συγκεκριμένα κοινωνικο-οικονομικά και ιστορικο-πολιτισμικά χαρακτηριστικά των δύο περιοχών. Βέβαια στην Άνδρο παρατηρούνται και πολύ συγκεκριμένες προσλήψεις των αυστηρά τοπικών περιοχών εντός του νησιού, καθώς η γεωγραφική και κοινωνικο-πολιτισμική διαφοροποίηση στο εσωτερικό του νησιού είναι ιδιαίτερα έκδηλη.

Η ποιότητα ζωής στη Σύρο συνδέεται περισσότερο με την ύπαρξη οικονομικών ευκαιριών και τον τουρισμό, ενώ στην Άνδρο με την αλληλεγγύη και την ασφάλεια. Βέβαια κοινός παρονομαστής της ποιότητας ζωής και στις δύο περιοχές είναι η ποιότητα του φυσικού και θαλάσσιου περιβάλλοντος.

Επιπρόσθετα είναι εμφανές ότι η ποιότητα ζωής έχει δυσχεράνει τα τελευταία έτη λόγω της οικονομικής κρίσης που άμεσα ή έμμεσα επηρέασε και τις δύο περιοχές. Η αίσθηση αυτή είναι περισσότερο εμφανής στη Σύρο παρά στην Άνδρο, ενώ οι επαγγελματίες αλιείς φαίνονται να έχουν μεγαλύτερη συναίσθηση της επιδείνωσης της ποιότητας ζωής τους.

Οι ερασιτέχνες αλιείς φαίνονται να είναι καλύτερα ενημερωμένοι συγκριτικά με τους επαγγελματίες αλιείς σχετικά με ζητήματα προστασίας περιβάλλοντος και τοπικής οικονομίας, ενώ ο τοπικός πληθυσμός φαίνεται να έχει μια βελτιωμένη εικόνα συγκριτικά με όσους ασχολούνται με την αλιεία.

Η σημασία του τουρισμού και των κατασκευών υπογραμμίζεται και στις δύο περιοχές, ενώ στη Σύρο η παράδοση του Νεωρίου φαίνεται ότι έχει στοιχειώσει τις απόψεις των ερωτώμενων σχετικά με την οικονομική ανάπτυξη της περιοχής. Ο παράγοντας που έχει στοιχειώσει τις απόψεις των ερωτώμενων στην Άνδρο είναι η ναυτιλία που έχει παίξει παραδοσιακά σημαντικό ρόλο στην οικονομική ανάπτυξη του νησιού. Επιπρόσθετα, αναφέρεται ο αγροτικός τομέας στην Άνδρο και η αλιεία στη Σύρο, ως παράγοντες οικονομικής ανάπτυξης των περιοχών. Τέλος, παρά τις επιμέρους διαφοροποιήσεις η μεγάλη πλειοψηφία των ερωτώμενων και στις δύο περιοχές βλέπει διέξοδο στην τουριστική ανάπτυξη.

Στο ερώτημα πόσο θετική ή αρνητική ήταν η οικονομική συνεισφορά των οικονομικών μεταναστών και των νεοεισερχόμενων στις οικονομίες των δύο περιοχών, οι ερωτώμενοι της Σύρου ήταν περισσότερο επιφυλακτικοί σχετικά με τους μετανάστες, ενώ οι ερωτώμενοι της Άνδρου αποδέχονται περισσότερο την θετική επίδραση των μεταναστών στην τοπική τους οικονομία. Αντίθετα, οι ερωτώμενοι και στις δύο περιοχές είναι περισσότερο διατεθειμένοι να αναγνωρίσουν την συνεισφορά των Ελλήνων νεοεισερχόμενων στην τοπική τους οικονομία. Στην Άνδρο είναι εμφανής ο προβληματισμός σχετικά με την αποδοχή της συνεισφοράς των νεοεισερχόμενων στην τοπική οικονομία του νησιού ειδικά από όσους είναι οι ίδιοι νεοεισερχόμενοι.

Και στις δύο περιοχές έρευνας οι ερωτώμενοι αναγνωρίζουν διαφορετικά ζητήματα γύρω από τα οποία εγείρονται συγκρούσεις ή αντιπαραθέσεις. Κάθε πληθυσμιακή κατηγορία εγείρει τα δικά της ζητήματα ως σημαντικότερα. Στη Σύρο εγείρονται ζητήματα γύρω από το περιβάλλον, την πολεοδομία, τον τουρισμό, την σύγκρουση δραστηριοτήτων και την θρησκεία, ενώ στην Άνδρο αναδεικνύονται ζητήματα που αφορούν την χωροθέτηση των ΧΥΤΗ/ απορριμάτων, τις χρήσεις γης, τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, τις πολιτικές αντιπαραθέσεις, τον ανταγωνισμό των επιχειρήσεων και τη διαχείριση των υδάτινων πόρων.

Κατά την επιτόπια έρευνα στις δύο περιοχές έρευνας έγινε εμφανές, ότι υπάρχει καλύτερη και πιο άμεση γνώση των ερωτώμενων της Σύρου σχετικά με τη Γυάρο, συγκριτικά με τους ερωτώμενους της Άνδρου. Αυτή η διαφορά όπως και η γεωγραφική εγγύτητα επιδρούν σε σημαντικό βαθμό στις απαντήσεις των ερωτώμενων μεταξύ των δύο περιοχών.

Είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι η επίσκεψη στο νησί είναι περισσότερο συχνή από τους ερωτώμενους της Σύρου έναντι αυτών της Άνδρου. Επιπρόσθετα, λόγω της πρόσφατης απαγόρευσης φαίνεται να έχουν μειωθεί και οι επισκέψεις των επαγγελματιών αλιέων στην Γυάρο.

Η πρόσληψη της Γυάρου από τους ερωτώμενους των δύο περιοχών δεν διαφέρει σημαντικά κατά το ότι όλοι αναφέρουν ότι είναι ένας τόπος ιστορικής μνήμης καθώς επίσης ότι δεν αξιοποιείται οικονομικά. Βέβαια σημειώνεται ότι η γνώση των ερωτώμενων της Σύρου για τους τρόπους οικονομικής αξιοποίησης της Γυάρου είναι περισσότερο εκτεταμένη και λεπτομερής. Επίσης υπάρχει η αίσθηση ότι συνεχίζει να ασκείται αλιευτική δραστηριότητα περίξ της Γυάρου, παρότι βέβαια είναι μειωμένη.

Οι ερωτώμενοι της Σύρου διατηρούν επίγνωση ότι το τι συμβαίνει στη Γυάρο επηρεάζει ή συνδέεται με τη δική τους ζωή στη Σύρο, ενώ από την άλλη πλευρά οι ερωτώμενοι της Άνδρου μοιάζουν αρκετά αποστασιοποιημένοι σε σχέση με το τι συμβαίνει στη Γυάρο.

Η αξιοποίηση του νησιού της Γυάρου είναι κοινός τόπος των ερωτώμενων και των δύο περιοχών, αλλά για τους ερωτώμενους της Σύρου η τουριστική αξιοποίηση είναι πιο αποδεκτή ως τρόπος αξιοποίησης της Γυάρου, ενώ για τους ερωτώμενους της Άνδρου η προστασία του νησιού είναι πιο ενδεδειγμένος τρόπος αξιοποίησης της Γυάρου στο μέλλον.

Οι ερωτώμενοι της Άνδρου αντιμετωπίζουν την οριοθέτηση της Γυάρου ως προστατευόμενης περιοχής περισσότερο ευνοϊκά από ό,τι οι ερωτώμενοι της Σύρου, καθώς συνδέονται λιγότερο με τη Γυάρο λόγω μεγαλύτερης απόστασης. Επιπρόσθετα, οι ερωτώμενοι της Σύρου, θα μπορούσαν να υποστηρίξουν περισσότερο την οριοθέτηση της Γυάρου ως προστατευόμενης περιοχής αν η προστασία συνδεθεί με κάποιου τύπου ήπια ανάπτυξη (τουριστική, θαλάσσια, αλιευτική, .κ.λπ.).

0. Εισαγωγή

0.1. Αντικείμενο της έκθεσης και βασικός προβληματισμός

Η παρούσα έκθεση συντάχθηκε στο πλαίσιο της δράσης **Action A.2. Preparation of an integrated study on the human related, social and economic environment of the NATURA 2000 site: NISOS GYAROS KAI THALASSIA ZONI GR4220033 and the adjacent marine areas** του έργου CYCLADES – LIFE +. Βασικός στόχος της εν λόγω δράσης είναι η αποτύπωση των κοινωνικο-δημογραφικών χαρακτηριστικών των πληθυσμών στη Σύρο και την Άνδρο ώστε να διερευνηθούν οι κοινωνικο-οικονομικές και περιβαλλοντικές αλληλεπιδράσεις στις τοπικές κοινωνίες. Πιο συγκεκριμένα, η έρευνα αποσκοπούσε στη σκιαγράφηση των κοινωνικών και οικονομικών διαστάσεων της Σύρου και της Άνδρου δίδοντας ιδιαίτερη έμφαση στο ρόλο της αλιείας και πως η τελευταία συνδέεται με την οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική ανάπτυξη των δύο περιοχών. Για την επίτευξη αυτού του στόχου σχεδιάστηκε επιτόπια ποσοτική έρευνα, η οποία απευθύνθηκε σε κατοίκους των δύο νησιωτικών περιοχών τον Ιούλιο 2014 (στη Σύρο) και το Νοέμβριο 2014 (στην Άνδρο). Παράλληλα με την ποσοτική έρευνα, διενεργήθηκαν ποιοτικές συνεντεύξεις και συζητήσεις στη Σύρο και στην Άνδρο με φορείς που δραστηριοποιούνται στις περιοχές έρευνας, με επαγγελματίες αλιείς, με ερασιτέχνες αλιείς καθώς και με τοπικό πληθυσμό που διαμένει μόνιμα στα δύο νησιά.

Ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια, η ανάπτυξη των παράκτιων και νησιωτικών περιοχών της Ευρώπης - και της Ελλάδας - έχει συγκεντρώσει το ενδιαφέρον της επιστημονικής κοινότητας και των φορέων χάραξης πολιτικής (βλέπε ενδεικτικά: ΕΕΑ 2006, Σπιλάνης κ.ά. 2005, Σπιλάνης κ.ά. 2007, Eurostat 2010, Σπιλάνης 2012, European Commission 2014, Καρύμπαλης κ.ά. 2014). Οι νησιωτικές περιοχές θεωρούνται εκείνες των οποίων σημαντικό τμήμα του πληθυσμού τους κατοικεί σε νησιά ή εναλλακτικά, ένα μεγάλο τμήμα της έκτασής τους καλύπτεται από νησιά. Οι νησιωτικές περιοχές μπορούν να θεωρηθούν ως υποσύνολο των παράκτιων περιοχών παρουσιάζοντας ωστόσο δύο τουλάχιστον διαφοροποιήσεις: αφενός οι νησιωτικές περιοχές συγκεντρώνουν γεωγραφικά χαρακτηριστικά που συνάδουν με χαμηλότερο ρυθμό ανάπτυξης - συγκρινόμενες με τις ηπειρωτικές παράκτιες περιοχές - και αφετέρου συνήθως

αντιμετωπίζονται με διαφορετικό τρόπο από τις πολιτικές της ΕΕ και των Κρατών - Μελών (Καρύμπαλης κ.ά. 2014: 20-21).

Μια βασική παράμετρος που λαμβάνεται υπόψη για τη (βιώσιμη) ανάπτυξη των νησιωτικών περιοχών αποτελεί η έννοια της νησιωτικότητας (*insularity, islandness*), η οποία και προσδιορίζει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των νησιών (Christofakis *et al.* 2009). Τα χαρακτηριστικά αυτά δεν αναφέρονται μονάχα στη γεωγραφική διάσταση, αλλά περιλαμβάνουν και κοινωνικές, οικονομικές και βιογεωγραφικές διαστάσεις (Σπιλάνης κ.ά. 2005). Τα χαρακτηριστικά αυτά είναι (Σπιλάνης κ.ά. 2007: 232-233):

- Το μικρό μέγεθος ως προς την έκταση, όσο και ως προς τον πληθυσμό που συνεπάγεται περιορισμένη ποικιλία και ποσότητα φυσικών πόρων, μικρές δυνατότητες για παραγωγικές δραστηριότητες μεγάλης κλίμακας, μικρή αγορά, απομονωμένη από γειτονικές αγορές και περιορισμένη φυσική, οικονομική και κοινωνική φέρουσα ικανότητα.
- Η λόγω της ασυνέχειας του χώρου απομόνωση, με αποτέλεσμα αυξημένο κόστος σε όλες τις οικονομικές λειτουργίες και σε χρόνο.
- Το ιδιόμορφο και εύθραυστο φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον, λόγω της απομόνωσης.
- Η ιδιαίτερη βιωματική ταυτότητα των νησιών, που αναφέρεται σε συμβολικές διαστάσεις των νησιών, στους τρόπους με τους οποίους οι κάτοικοι και οι επισκέπτες τους αντιλαμβάνονται τα συμβολικά χαρακτηριστικά τους.

Παράλληλα, οι νησιωτικές περιοχές νοούνται ως μοναδικά οικοσυστήματα που εμφανίζουν ιδιαίτερη ευαισθησία αναφορικά με την ανάπτυξη: (α) οικολογική ευαισθησία λόγω του μικρού μεγέθους τους και την αύξηση της βιοποικιλότητας, υπάρχει ο κίνδυνος της πιθανής διατάραξης της οικολογικής ισορροπίας τους, (β) κοινωνική και πολιτιστική ευαισθησία λόγω του ανοίγματος των μικρών κοινωνιών σε έντονες εξωτερικές επιδράσεις, και (γ) την οικονομική ευαισθησία λόγω του περιορισμένου δυναμικού ανάπτυξης, τον αδύναμο ανταγωνισμό πολλών παραγωγικών δραστηριοτήτων, καθώς και διαταραχές του οικονομικού συστήματος (Coccosis 2001, Christofakis *et al.* 2009).

Ιδιαίτερο ρόλο στην οικονομία και κοινωνία των νησιωτικών και παράκτιων περιοχών διαδραματίζει η αλιεία. Αν και ο ρόλος του κλάδου διαφοροποιείται μεταξύ των κρατών μελών στην Ελλάδα εξακολουθεί να κατέχει σημαντική θέση, καθώς σε αυτήν δραστηριοποιείται σχεδόν το ένα πέμπτο (18.3%) του αλιευτικού στόλου της Ε.Ε. των 28, αν και η ελληνική περίπτωση χαρακτηρίζεται κατά μέσο όρο από μικρά αλιευτικά σκάφη (4.9 GT έναντι 19.2 GT σε ευρωπαϊκό επίπεδο) και μικρότερης δυναμικότητας (Eurostat 2015: 168). Με βάση αυτά τα μεγέθη θα μπορούσαμε να πούμε ότι στην Ελλάδα βασικό ρόλο διαδραματίζει η παράκτια αλιεία, παράγοντας που τη διαφοροποιεί από τις άλλες χώρες της Μεσογείου (Tzanatos *et al.* 2006).

Η οικονομική και κοινωνική σημασία της μικρής παράκτιας αλιείας¹ διαφοροποιείται σημαντικά μεταξύ των νομών και είναι σχετικά υψηλότερη στις νησιωτικές περιοχές της χώρας. Πριν από μία δεκαετία, ο αλιευτικός στόλος της παράκτιας αλιείας αποτελείτο από 19.052 σκάφη με μέσο μέγεθος 6,8 μέτρα και χωρητικότητας 2.4 GT, ενώ απασχολούνταν 29.399 άτομα αν και έκτοτε ο αριθμός των απασχολούμενων και των σκαφών έχει μειωθεί σημαντικά (Tzanatos *et al.* 2005). Σύμφωνα με τα στοιχεία του Κοινοτικού Αλιευτικού Μητρώου για το 2008, ο επαγγελματικός αλιευτικός στόλος αποτελείται από 17.365 σκάφη, ενώ από το σύνολο των αλιευτικών σκαφών της χώρας τα 16.332 (94% του στόλου) είναι σκάφη μικρής παράκτιας αλιείας με ολικό μήκος μικρότερο 12 μέτρων, τα 429 (2.5% του στόλου) είναι σκάφη με δίχτυα- παραγάδια >12 m, τα 281 (1.6%) είναι γρι-γρι, τα 323 (1.9%) είναι μηχανότρατες, ενώ μόλις 17 σκάφη (0.1%) δραστηριοποιούνται σε διεθνή ύδατα. Ο ελληνικός στόλος είναι ο πολυπληθέστερος αριθμητικά στην Ε.Ε. των 28, αλλά από άποψη χωρητικότητας αποτελεί μόλις το 5% του κοινοτικού (INE-ΓΣΕΕ 2010).

Οι περιοχές με τον υψηλότερο αριθμό επαγγελματιών αλιέων είναι η Αττική (3.352), η Λέσβος (2.538), οι Κυκλάδες (2.091), η Εύβοια (1.711), τα Δωδεκάνησα (1.644) και η Θεσσαλονίκη (1.493), ενώ οι περιοχές που φαίνεται να εξαρτώνται σημαντικά από την αλιεία είναι η Λέσβος, η Λευκάδα, η Σάμος, οι Κυκλάδες και η Κεφαλονιά (Tzanatos *et al.* 2005).

¹ Αν και υπάρχουν διαφοροποιήσεις στον ορισμό της παράκτιας αλιείας, συνήθως ο ορισμός αφορά τα σκάφη που είναι μικρότερα από 12 μέτρα (EC 2001, EC 2006).

Παρά το γεγονός ότι δεν έχει γίνει εκτεταμένη έρευνα για την παράκτια αλιεία (Tzanatos *et al.* 2005, Guyader *et al.* 2013), αυξάνεται ο αριθμός των μελετών που εξετάζουν το ρόλο που διαδραματίζει η αλιεία στην οικονομία νησιωτικών και παράκτιων περιοχών (Mente *et al.* 2007), τον ανταγωνισμό μεταξύ παράκτιας αλιείας, ιχθυοκαλλιεργειών και τουρισμού (Paradopoulos *et al.* 1999), την ανάπτυξη συνεργειών μεταξύ της αλιείας και υπόλοιπων κλάδων της οικονομίας (Voulgaris and Lemonakis 2013), τη σχέση αλιείας και περιβάλλοντος (Stergiou *et al.* 1996, Arlinghaus *et al.* 2002, Gonzalvo *et al.* 2015), τη σημασία της κοινής αλιευτικής πολιτικής για την ανάπτυξη των νησιών και των παράκτιων περιοχών (Loizou *et al.* 2010), ενώ υπογραμμίζονται οι επιπτώσεις που δύνανται να έχουν ορισμένες αλιευτικές πρακτικές στο περιβάλλον και τη βιοποικιλότητα (EC 2001, Sacchi 2008). Ειδικότερα, η αλληλεπίδραση της παράκτιας αλιείας με τις θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές αποτελεί έναν τομέα έρευνας όπου αναπτύσσει ενδιαφέρον τα τελευταία χρόνια (Jouvenel and Polard 2001, Himes 2003, Τζανάτος 2006).

Η βιώσιμη ανάπτυξη των νησιωτικών περιοχών παραμένει το ζητούμενο ιδιαίτερα στην παρούσα οικονομική συγκυρία, λαμβάνοντας υπόψη σε κάθε περίπτωση την περιβαλλοντική διάσταση. Σε αυτό το πλαίσιο, η διαχείριση της αλιείας αποτελεί σημαντική πρόκληση καθώς υπάρχει μία πληθώρα ενδιαφερομένων μερών - επαγγελματίες και ερασιτέχνες αλιείς, χρήστες της παράκτιας ζώνης, τους ιδιοκτήτες και εργαζόμενους στο τουριστικό κλάδο, την τοπική κοινωνία κ.ά. με ορισμένες φορές διαφορετικά ή/και αντικρουόμενα συμφέροντα. Με αυτή την έννοια, ο οποιοσδήποτε σχεδιασμός ή παρέμβαση για τη διαχείριση μιας περιβαλλοντικά ευαίσθητης περιοχής προϋποθέτει την αποτύπωση των ιδιαίτερων κοινωνικο-δημογραφικών χαρακτηριστικών των ενδιαφερομένων μερών της περιοχής.

0.2. Η διάρθρωση της έκθεσης

Το **Τμήμα 1** προσφέρει μια **σύντομη περιγραφή των βασικών κοινωνικο-οικονομικών και χωρικών στοιχείων που αφορούν τις δύο περιοχές έρευνας**. Οι πηγές των στοιχείων αυτών είναι κυρίως στατιστικές και μελέτες που προέκυψαν κατά την βιβλιογραφική επισκόπηση. Στόχος του Τμήματος αυτού είναι να προσφέρει το πλαίσιο για την περιγραφή των εμπειρικών

δεδομένων που συλλέχθηκαν κατά την διενέργεια της επιτόπιας έρευνας στη Σύρο και την Άνδρο.

Το **Τμήμα 2** περιλαμβάνει τη **μεθοδολογία της έρευνας** που ακολουθήθηκε προκειμένου να γίνει η ανάλυση των κοινωνικο-οικονομικών χαρακτηριστικών των δύο περιοχών με τη συγκέντρωση ποσοτικών και ποιοτικών εμπειρικών δεδομένων. Η **προσέγγιση που υιοθετήθηκε είναι πολυ-μεθοδολογική και συνδυαστική**, καθώς θεωρήθηκε η περισσότερο ενδεδειγμένη για την επίτευξη των στόχων της έρευνας. Στο Τμήμα αυτό παρουσιάζονται αναλυτικά τα στάδια/ φάσεις της έρευνας που διενεργήθηκε καθώς και οι βασικές μεθοδολογικές επιλογές που έγιναν προκειμένου να προσδιοριστούν και να προσεγγιστούν οι τρεις βασικοί πληθυσμοί της έρευνας στις δύο περιοχές. Τα επόμενα Τμήματα (3-8) περιλαμβάνουν τα ευρήματα της επιτόπιας έρευνας που διενεργήθηκε την περίοδο Ιουλίου-Νοεμβρίου 2014.

Στο **Τμήμα 3** περιγράφονται συνοπτικά τα βασικά **κοινωνικο-δημογραφικά χαρακτηριστικά των τριών πληθυσμών της έρευνας** και αναλύονται όσο γίνεται πιο διεξοδικά το φύλο, η ηλικία, η εκπαίδευση, το θρήσκευμα, η οικογενειακή κατάσταση, η εμπειρία παραμονής στο εξωτερικό και ο τόπος γέννησης των ερωτώμενων. Στόχος του Τμήματος αυτού είναι να παρουσιαστεί το προφίλ των τριών πληθυσμών έρευνας και να αναλυθούν τα επιμέρους χαρακτηριστικά των συνολικών πληθυσμών των δύο περιοχών έρευνας.

Στο **Τμήμα 4** αναλύονται τα **χαρακτηριστικά της απασχόλησης των πληθυσμών των δύο περιοχών** καθώς επίσης το **καθαρό εισόδημα των τριών πληθυσμών της έρευνας**. Όσον αφορά την απασχόληση περιγράφεται η κατάσταση απασχόλησης, ο κλάδος απασχόλησης, η θέση στο επάγγελμα και οι ημέρες απασχόλησης ανά πληθυσμιακή ομάδα. Σχετικά με το εισόδημα παρουσιάζονται οι κατηγορίες εισοδήματος ανά πληθυσμό της έρευνας και συγκριτικά μεταξύ των δύο περιοχών έρευνας. Τέλος αναφέρονται οι αιτίες μείωσης του εισοδήματος κατά τα τελευταία έτη ανά πληθυσμό και περιοχή έρευνας.

Το **Τμήμα 5** περιλαμβάνει τη περιγραφή της **κατάστασης της αλιείας στις δύο περιοχές έρευνας**. Ειδικότερα, αναλύονται τα βασικά μεγέθη της αλιείας για τους επαγγελματίες και τους ερασιτέχνες αλιείς των δύο νησιών. Η περιγραφή των χαρακτηριστικών της αλιείας

περιλαμβάνει την κατοχή σκάφους, το είδος του σκάφους, το λιμάνι ελλιμενισμού του σκάφους, το μήκος του σκάφους, την κατηγορία υποδύναμης του σκάφους, την ηλικία του σκάφους, την ιδιοκτησία του σκάφους και τον εξοπλισμό του σκάφους. Η περιγραφή της αλιευτικής δραστηριότητας των επαγγελματιών και των ερασιτεχνών αλιέων στις δύο περιοχές έρευνας περιλαμβάνει τα προτιμώμενα αλιευτικά πεδία, τους λόγους προτίμησης των αλιευτικών πεδίων, την αλλαγή των αλιευτικών πεδίων, τους λόγους αλλαγής των αλιευτικών πεδίων, την ετήσια διακύμανση της αλιευτικής δραστηριότητας των αλιέων, τις ημέρες εργασίας των σκαφών, τους λόγους μη-εργασίας του σκάφους, την ετήσια παραγωγή αλιευμάτων, τους τρόπους πώλησης των αλιευμάτων, τους λόγους προτίμησης των συγκεκριμένων αλιευμάτων, τα βασικά προβλήματα που αντιμετωπίζει η αλιεία και τα μελλοντικά σχέδια των αλιέων.

Το **Τμήμα 6** καταγράφει τις **στάσεις και τις απόψεις των επαγγελματιών και των ερασιτεχνών αλιέων σχετικά με την αλιεία στις δύο περιοχές έρευνας**. Ειδικότερα, εξετάζεται η σημασία της αλιείας σήμερα αλλά και στο παρελθόν, εκτιμάται ο ρόλος της αλιείας για την οικονομική ανάπτυξη των δύο περιοχών, εκτιμάται η σχέση ανάμεσα στην αλιεία και την προστασία του περιβάλλοντος, εξετάζονται οι λόγοι μείωσης των αλιευμάτων και οι απόψεις για το μέλλον της αλιείας. Ειδικό κομμάτι του τμήματος αυτού είναι αφιερωμένο στη καταγραφή των απόψεων σχετικά με τον ανταγωνισμό μεταξύ επαγγελματικής και ερασιτεχνικής αλιείας καθώς επίσης και στις εκτιμήσεις σχετικά την αλιευτική δραστηριότητα.

Το **Τμήμα 7** περιλαμβάνει τις **στάσεις και τις απόψεις των τριών πληθυσμιακών ομάδων στις δύο περιοχές έρευνας σχετικά με την τοπική οικονομία και ανάπτυξη**. Πιο συγκεκριμένα, αναλύονται οι στάσεις των διαφορετικών ομάδων πληθυσμού απέναντι στην ποιότητα ζωής σήμερα και στο παρελθόν, στην αξιολόγηση της ποιότητας ζωής, στη γνώση για την ύπαρξη προστατευόμενων περιοχών στα δύο νησιά, στην εκτίμηση των παραγόντων που συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη των δύο περιοχών, στην αξιολόγηση της συνεισφοράς των οικονομικών μεταναστών και των Ελλήνων νεοεισερχόμενων στην τοπική οικονομική ανάπτυξη και στα ζητήματα που εγείρουν συγκρούσεις/ αντιπαραθέσεις στις δύο περιοχές.

Τέλος το **Τμήμα 8** αφορά τις **στάσεις και τις απόψεις των τριών πληθυσμιακών ομάδων στις δύο περιοχές έρευνας για το νησί της Γυάρου**. Πιο αναλυτικά, διερευνώνται οι στάσεις και απόψεις των διαφορετικών ομάδων πληθυσμού σχετικά με το πόσο συχνά επισκέπτονται τη

Γυάρο, πότε ήταν η τελευταία επίσκεψη στο νησί, με την πρόσληψη του νησιού, τις εκτιμώμενες δραστηριότητες στο νησί, την αξιολόγηση της αλιευτικής δραστηριότητας στη Γυάρο, για την απαγόρευση αλιείας, για τη σχέση της Γυάρου με την περιοχή κατοικίας των ερωτώμενων, για ενδεχόμενες προτάσεις για το μέλλον της Γυάρου.

1. Σύνομη περιγραφή των δύο περιοχών έρευνας

1.1. Γεωγραφικά χαρακτηριστικά

Η Σύρος βρίσκεται στο κεντρικό σημείο των Κυκλάδων και απέχει 83 ναυτικά μίλια από τον Πειραιά, 62 από τη Ραφήνα και 174 από τη Ρόδο. Η έκτασή της είναι 84.1 km² ενώ διαθέτει συνολικό μήκος ακτογραμμής περί τα 90 km. Στα βόρεια της Σύρου βρίσκεται η Άνδρος, βορειοανατολικά η Τήνος και ανατολικά η Μύκονος, καθώς και τα μικρά νησιά της Δήλου και της Ρήνειας. Βορειοδυτικά βρίσκονται η Κέα και η Γυάρος, δυτικά η Κύθνος και νοτιοδυτικά η Σέριφος. Στα νότια βρίσκονται η Σίφνος, η Αντίπαρος, η Πάρος και η Νάξος.

Το βόρειο μέρος της Σύρου που ονομάζεται Απάνω Μεριά ή Άνω Σύρος είναι ορεινό και κατοικείται από ελάχιστους κατοίκους. Στο λόφο της Άνω Σύρου δεσπόζει η καθολική εκκλησία του Αγίου Γεωργίου, που χτίστηκε τη Μεσαιωνική εποχή. Έχει λίγους δρόμους και μονοπάτια αλλά περιέχει τοπία με βράχια, γεφυράκια, σπηλιές και άβατες παραλίες. Τα μονοπάτια του νησιού και ιδιαίτερα του βόρειου τμήματος της Απάνω Μεριάς, είναι σημασμένα με πρωτοβουλία του Τμήματος Πολιτισμού της Νομαρχίας Κυκλάδων. Το νότιο μέρος είναι πεδινό και εκεί βρίσκονται τα περισσότερα χωριά και οι παραλίες του νησιού. Η πρωτεύουσα Ερμούπολη βρίσκεται στην ανατολική πλευρά του νησιού. Ο Δήμος Σύρου – Ερμούπολης εντάσσεται διοικητικά στη Περιφερειακή Ενότητα Σύρου – Ερμούπολης και είναι η έδρα της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου (Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, 2013α).

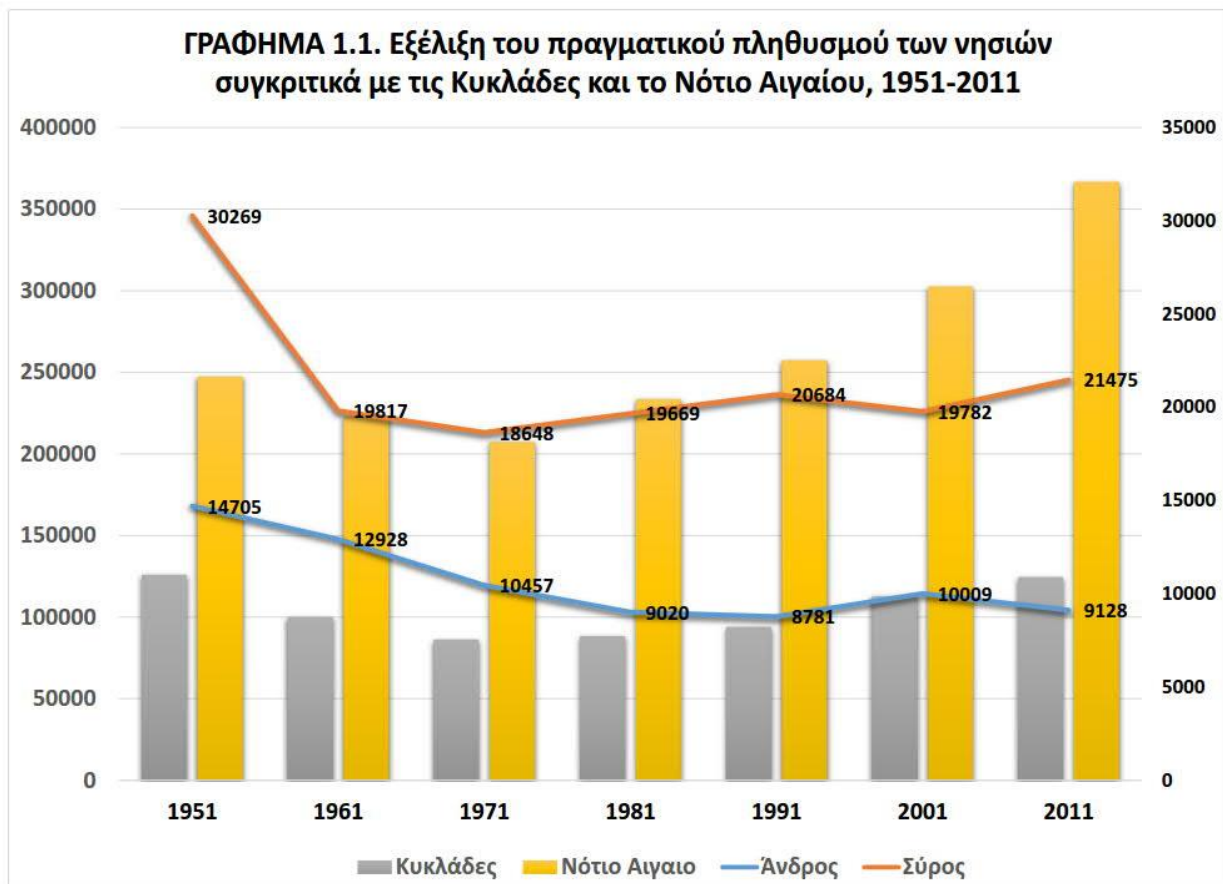
Η Άνδρος είναι το βορειότερο νησί των Κυκλάδων και με πλούσια φυσική ομορφιά και έντονο ανάγλυφο, ενώ έρχεται δεύτερη σε μέγεθος μετά τη Νάξο. Βρίσκεται μεταξύ της Ευβοίας και της Τήνου και χωρίζεται από την μεν πρώτη με τον πορθμό του Καφηρέως (Κάβο Ντόρο), πλάτους 6 περίπου ναυτικών μιλίων, από τη δε Τήνο με τον διάυλο του Στενού ή Αυλώνος, πλάτους τριών τετάρτων του μιλίου. Εκτείνεται από Βορειοδυτικά προς Νοτιοανατολικά και έχει σχήμα επιμήκες με μέγιστο μήκος 40 km και πλάτος 17 km. Η έκταση του νησιού ανέρχεται στα 380 km² και το συνολικό μήκος της ακτογραμμής του υπολογίζεται σε 148 km. Ψηλότερες κορυφές είναι ο Προφήτης Ηλίας (997 m) και το Πέταλο (1.003 m).

Διοικητικά χωρίζεται σε τρεις Δημοτικές Ενότητες, τη Δημοτική Ενότητα Κορθίου στο νότιο τμήμα του νησιού, τη Δημοτική Ενότητα Χώρας Άνδρου που καλύπτει το κεντρικό τμήμα του νησιού και τη Δημοτική Ενότητα Υδρούσας που καλύπτει το βόρειο και βορειοδυτικό τμήμα. Οι κυριότεροι οικισμοί είναι το Γαύριο που είναι και το λιμάνι, το Μπατσί που αποτελεί το τουριστικό θέρετρο του νησιού, ο Όρμος που αποτελεί το κέντρο του νότιου τμήματος και η Χώρα η οποία είναι και η πρωτεύουσα (Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, 2013β).

1.2. Δημογραφικά και κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά των δύο περιοχών

Τα κοινωνικά και οικονομικά χαρακτηριστικά των τοπικών κοινωνιών στις δύο περιοχές έρευνας έχουν αρκετές ιστορικές ιδιαιτερότητες, αλλά αυτές δεν μπορούν να αγνοηθούν όταν αναφερόμαστε στην σύγχρονη πορεία τους μέσα στον χρόνο. Τόσο η Σύρος (βλέπε ενδεικτικά Αγριαντώνη και Δημητρόπουλος 2008, Λούκος 2008, Χατζηιωάννου 2008, Χαλκιαδάκης 2011) όσο και η Άνδρος (βλέπε ενδεικτικά Αναστασίου 2004, Πετρόπουλος 2004, Καμπάνης και Μπασαντής 2012) διαθέτουν σημαντικό ιστορικό βάθος ως τοπικές κοινωνίες, των οποίων όμως η πορεία έχει επηρεαστεί από τις σύγχρονες αλλαγές και έχει προσαρμοστεί στις σύγχρονες συνθήκες μεταβάλλοντας τον παραδοσιακό τους χαρακτήρα.

Ο πληθυσμός των δύο περιοχών έρευνας κατά την περίοδο 1951-2011 έχει ακολουθήσει γενικότερα φθίνουσα πορεία συγκριτικά με την αύξηση του πληθυσμού που άρχισε να καταγράφεται στις Κυκλάδες και στο Νότιο Αιγαίο ήδη από τη δεκαετία του 1980 (ΓΡΑΦΗΜΑ 1.1). Πιο συγκεκριμένα, ο πληθυσμός της Σύρου μειώθηκε στο σύνολο της περιόδου αναφοράς κατά 29%, ενώ κατά την τελευταία δεκαετία 2001-2011 έχει παρουσιάσει αύξηση 8.6%. Αντίθετα, ο πληθυσμός της Άνδρου βαίνει μειούμενος καθ' όλη την περίοδο αναφοράς και εμφανίζει συνολική μείωση 38%. Εξάιρεση αποτέλεσε η δεκαετία του 1980 όταν ο πληθυσμός της Άνδρου αυξήθηκε κατά 13%, αλλά τις επόμενες δεκαετίες συνεχίστηκε η πληθυσμιακή μείωση.

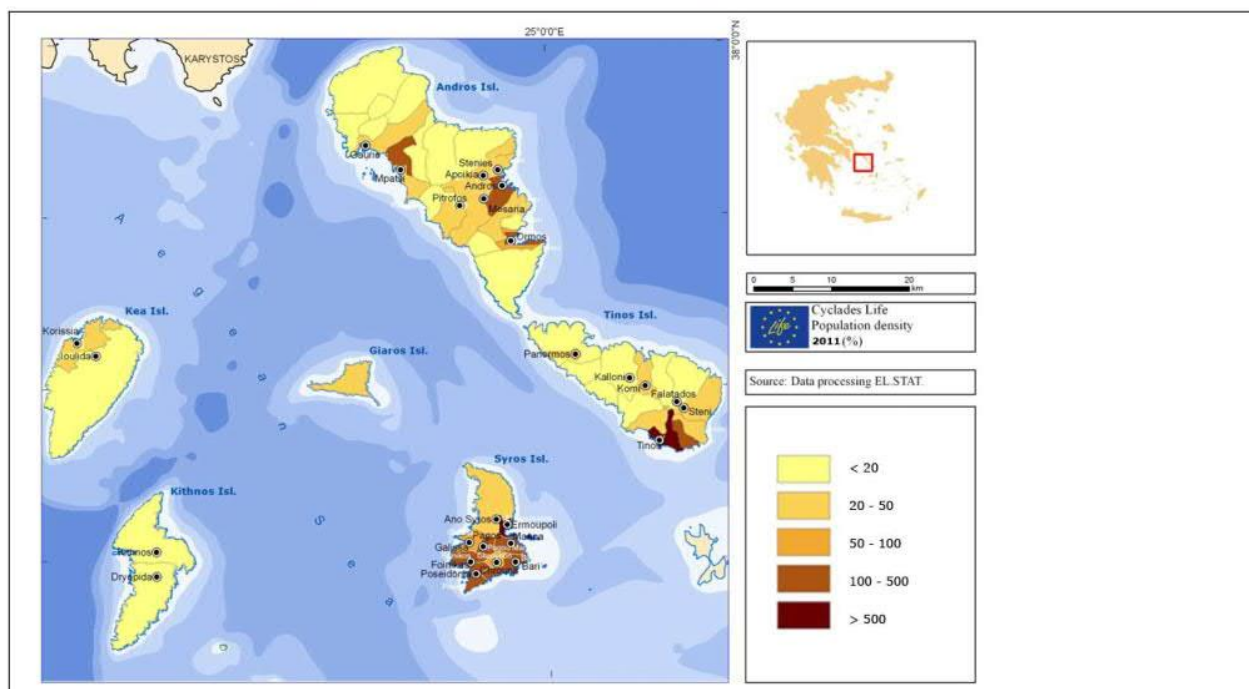

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Στοιχεία Απογραφών Πληθυσμού, 1951-2011.

Επιπρόσθετα, η Σύρος αντιπροσωπεύει το 17% του πληθυσμού των Κυκλάδων και περίπου το 6% του πληθυσμού της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου. Αντίστοιχα, η Άνδρος αντιπροσωπεύει το 7% του πληθυσμού των Κυκλάδων και το 2.5% του πληθυσμού της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου.

Η Σύρος είναι από τις περισσότερο πυκνοκατοικημένες περιοχές των Κυκλάδων, ενώ η Άνδρος κατατάσσεται στις πιο αραιοκατοικημένες περιοχές των Κυκλάδων. Συγκεκριμένα, η Σύρος έχει πληθυσμιακή πυκνότητα 261.9 άτομα/ km², ενώ η Άνδρος μόλις 24 άτομα/ km². Βέβαια, οι ορεινές και λιγότερο ευνοημένες περιοχές και στα δύο νησιά είναι αραιοκατοικημένες (ΧΑΡΤΗΣ 1.1). Το κεντρικό και νότιο τμήμα της Σύρου είναι αρκετά πυκνοκατοικημένο, ενώ στην Άνδρο η πυκνοκατοίκηση αφορά τους βασικούς οικισμούς.

ΧΑΡΤΗΣ 1.1. Πληθυσμιακή πυκνότητα στις περιοχές έρευνας, 2011

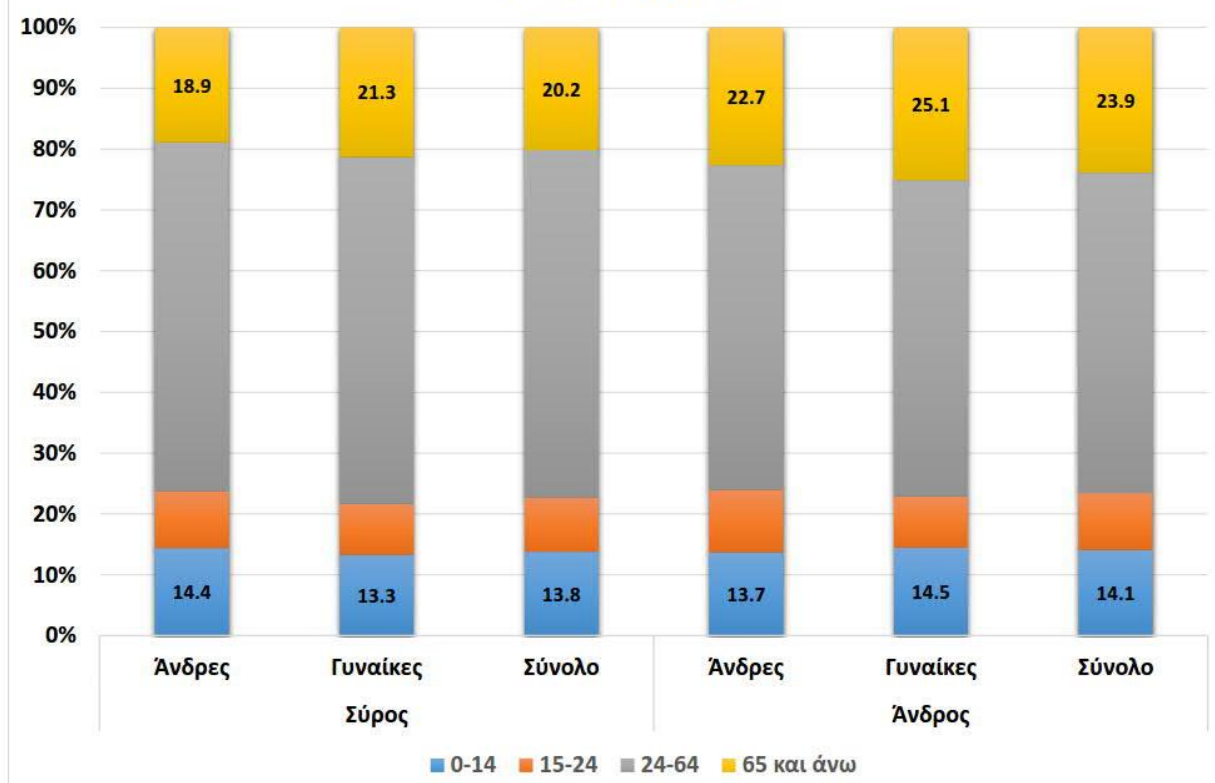
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφή Πληθυσμού 2011.

Συνακόλουθα, θα πρέπει να λάβουμε υπόψη μας τη σημαντική εποχική διακύμανση του πληθυσμού στα δύο νησιά. Την καλοκαιρινή περίοδο ο πληθυσμός της Άνδρου εκτιμάται ότι τετραπλασιάζεται, γεγονός που αυξάνει τις πιέσεις για τη χρήση των πόρων του νησιού.

Επίσης στην Άνδρο σημειώνεται αύξηση στις μεγάλες ηλικιακές ομάδες και συρρίκνωση στις μικρές, αλλά είναι ενθαρρυντικό πως αύξηση παρουσιάζει και ο πληθυσμός που είναι στις παραγωγικές ηλικίες (25 - 54 ετών), εξαιτίας κυρίως των οικονομικών μεταναστών, όπως θα δούμε παρακάτω.

Η μελέτη της κατανομής του μόνιμου πληθυσμού του 2011 ανά ομάδες ηλικιών δείχνει ότι υπάρχει παρόμοια δημογραφική κατάσταση στις δύο περιοχές (ΓΡΑΦΗΜΑ 1.2). Το ποσοστό των ανδρών της Σύρου που βρίσκεται σε παραγωγική ηλικία αποτελεί το 66.7% του ανδρικού πληθυσμού έναντι 63.6% του αντίστοιχου πληθυσμού στην Άνδρο. Αντίστοιχα, οι γυναίκες παραγωγικής ηλικίας αποτελούν το 65.4% του γυναικείου πληθυσμού στη Σύρο και 60.4% στην Άνδρο. Συνολικά, ο πληθυσμός παραγωγικής ηλικίας είναι μεγαλύτερος στην Σύρο από ό,τι στην Άνδρο (66% στη Σύρο έναντι 62% στην Άνδρο).

ΓΡΑΦΗΜΑ 1.2. Κατανομή του μόνιμου πληθυσμού ανά ομάδες ηλικιών και ανά περιοχή, 2011

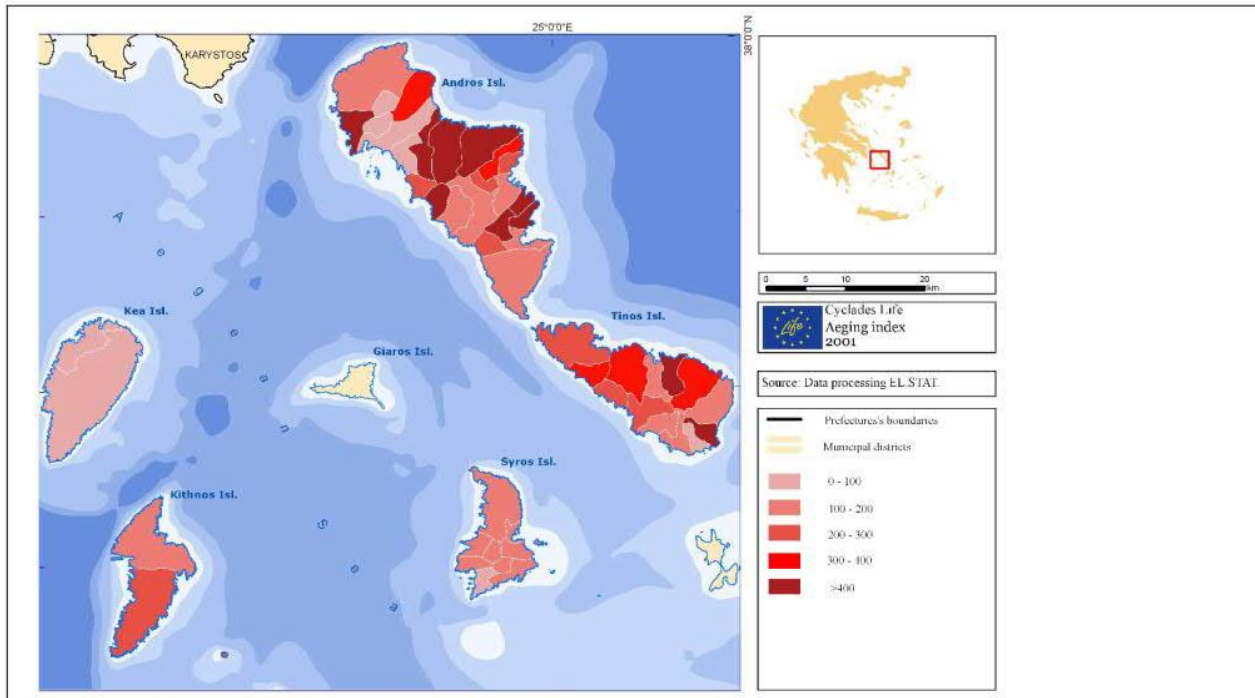

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Στοιχεία Απογραφής Πληθυσμού 2011.

Ο δείκτης γήρανσης του πληθυσμού που δείχνει το βαθμό αύξησης του πληθυσμού μεγάλης ηλικίας (άνω των 65 ετών) συγκριτικά με το νεανικό πληθυσμό (κάτω των 15 ετών) και αποτελεί έναν δείκτη της αναπαραγωγικής ικανότητας του πληθυσμού, είναι 127 στη Σύρο και 150 στην Άνδρο. Η διαφορά αυτά που καταγράφεται καταδεικνύει ότι ο πληθυσμός της Άνδρου είναι περισσότερο γερασμένος συγκριτικά με τη Σύρο, η οποία λόγω του ότι αποτελεί διοικητικό κέντρο των Κυκλάδων συγκεντρώνει περισσότερες ευκαιρίες απασχόλησης, ενώ παράλληλα προσελκύει ένα σημαντικό κομμάτι παραγωγικού πληθυσμού.

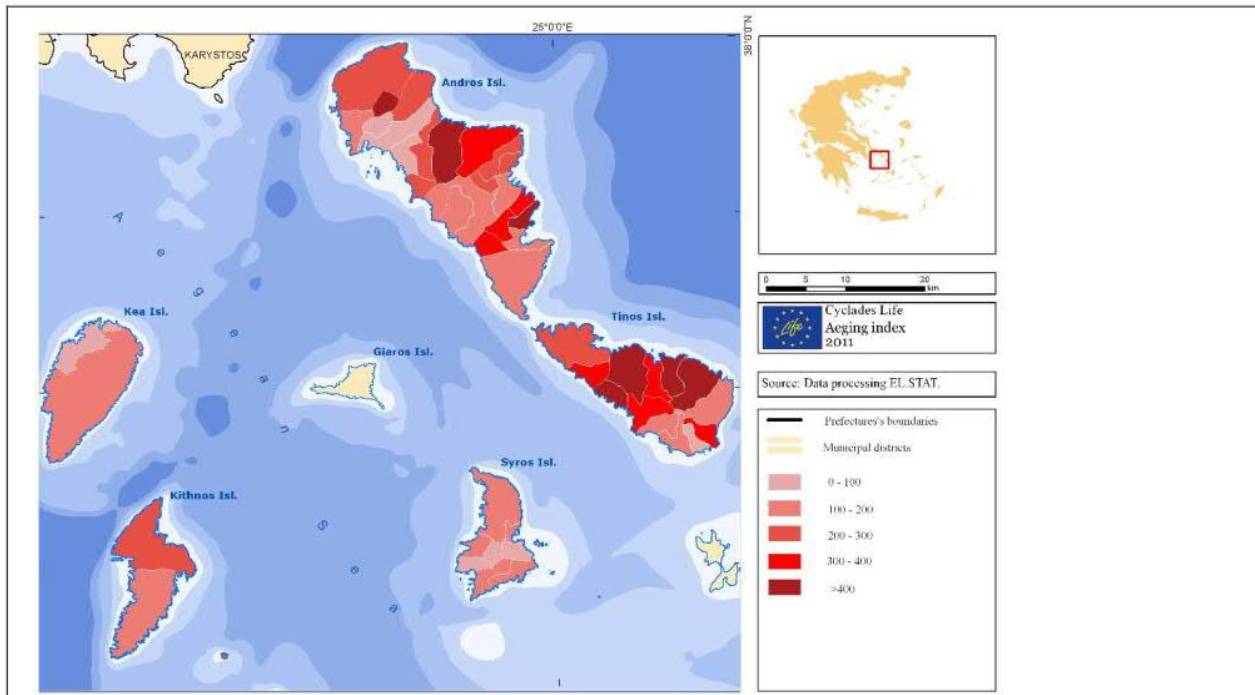
Ο δείκτης γήρανσης όπως αποτυπώνεται στους ΧΑΡΤΕΣ 1.2 & 1.3 φαίνεται να βελτιώνεται σε ορισμένες περιοχές της Άνδρου, ενώ η κατάσταση στη Σύρο φαίνεται να παραμένει λίγο ως πολύ σταθερή.

ΧΑΡΤΗΣ 1.2. Δείκτης γήρανσης στις περιοχές έρευνας, 2001

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφή Πληθυσμού 2001.

ΧΑΡΤΗΣ 1.3. Δείκτης γήρανσης στις περιοχές έρευνας, 2011

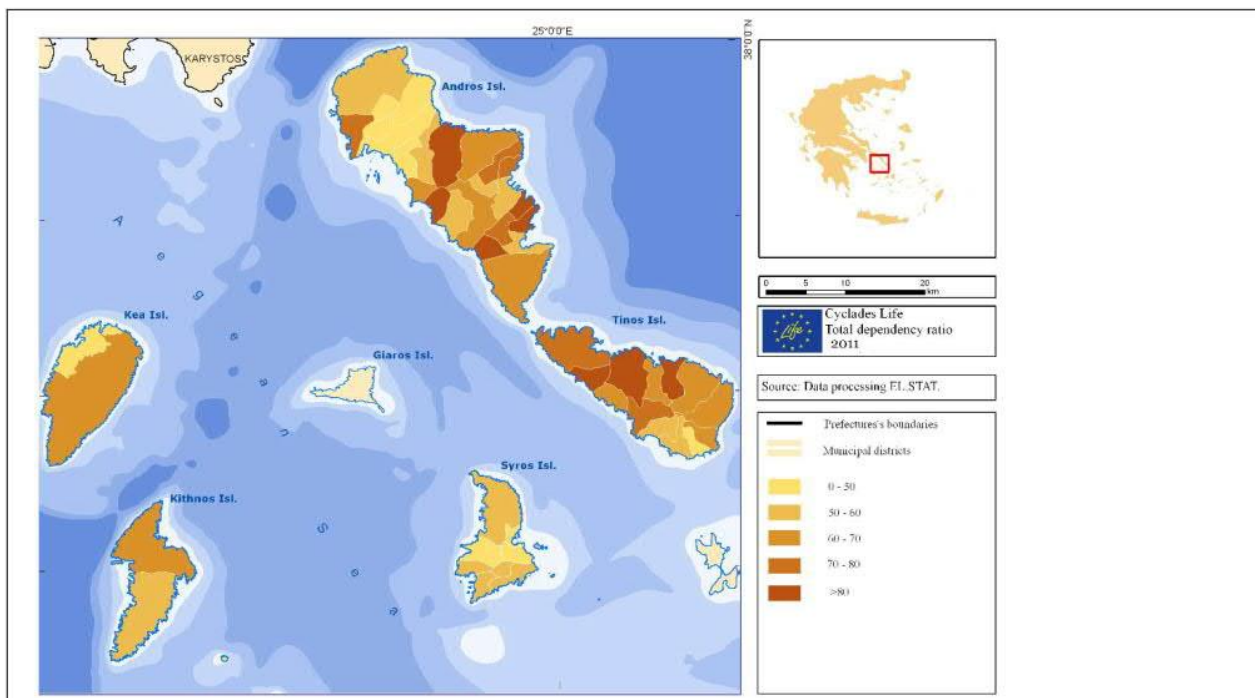

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφή Πληθυσμού 2011.

Επιπρόσθετα, ο δείκτης εξάρτησης που αντανακλά τη σχέση μη-ενεργού πληθυσμού (κάτω των 15 ετών και άνω των 65 ετών) προς ενεργό πληθυσμό (15-65 ετών) και παρουσιάζει μια εικόνα δημογραφικής ευρωστίας, ανέρχεται σε 50 για τη Σύρο και 59.3 για την Άνδρο. Και πάλι η Σύρος, λόγω του μεγάλου ποσοστού παραγωγικού πληθυσμού παρουσιάζεται ως δημογραφικά πιο εύρωστη από την Άνδρο καθώς έχει χαμηλότερο δείκτη εξάρτησης.

Ο ΧΑΡΤΗΣ 1.4 αποτυπώνει τον δείκτη εξάρτησης αναλυτικά στις δύο περιοχές έρευνας από όπου φαίνεται ότι η Σύρος έχει χαμηλό δείκτη συγκριτικά με την Άνδρο. Επίσης, σημειώνεται ότι η εικόνα του δείκτη δεν έχει μεταβληθεί σημαντικά κατά την τελευταία δεκαετία.

ΧΑΡΤΗΣ 1.4. Δείκτης εξάρτησης στις περιοχές έρευνας, 2011

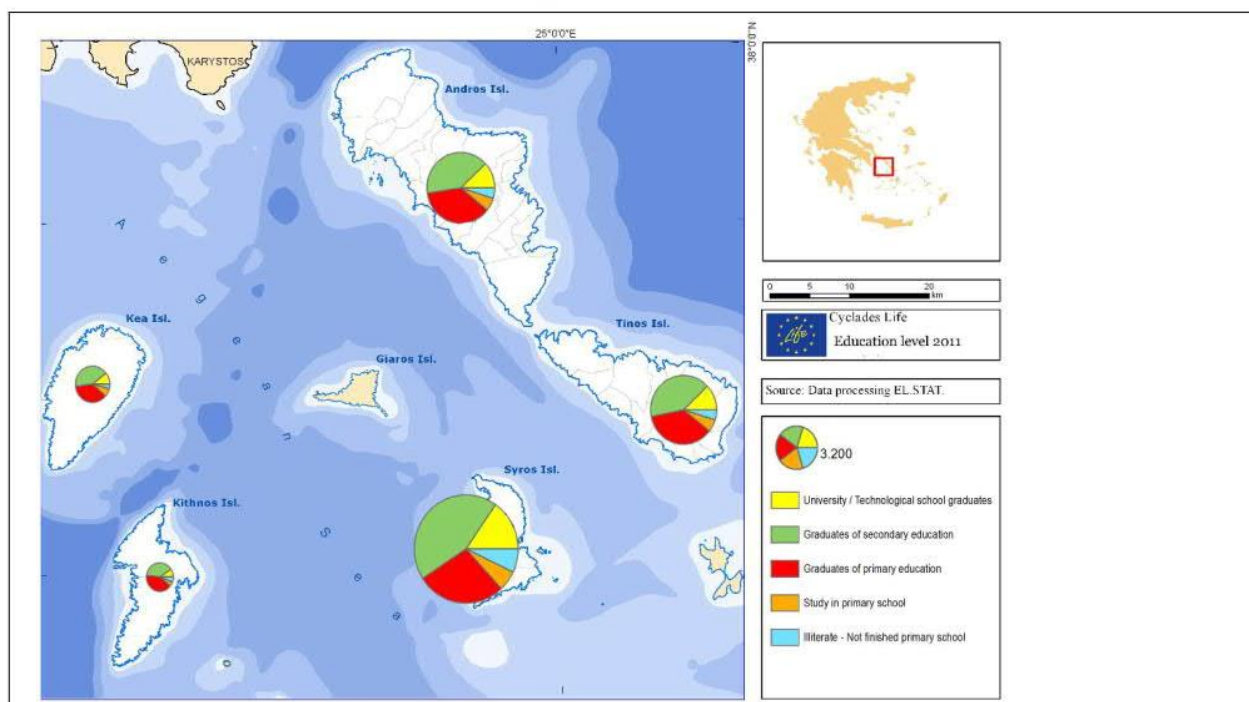

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφή Πληθυσμού 2011.

Το εκπαιδευτικό επίπεδο του πληθυσμού διαφοροποιείται ελάχιστα μεταξύ των δύο περιοχών (ΧΑΡΤΗΣ 1.5). Πιο συγκεκριμένα, το εκπαιδευτικό επίπεδο του πληθυσμού της Σύρου παραμένει σχετικά υψηλότερο λόγω της σημαντικής συγκέντρωσης των υπηρεσιών των Κυκλάδων και συνακόλουθα λόγω της περισσότερο αναπτυγμένης τοπικής αγοράς αγαθών και

υπηρεσιών. Για παράδειγμα, οι έχοντες τριτοβάθμια εκπαίδευση αποτελούν το 15.4% στη Σύρο και το 12.1% στην Άνδρο. Αντίστοιχα, το ποσοστό του πληθυσμού με δευτεροβάθμια εκπαίδευση ανέρχεται στο 43.7% στη Σύρο και στο 40.3% στην Άνδρο.

ΧΑΡΤΗΣ 1.5. Εκπαιδευτικό επίπεδο στις περιοχές έρευνας, 2011

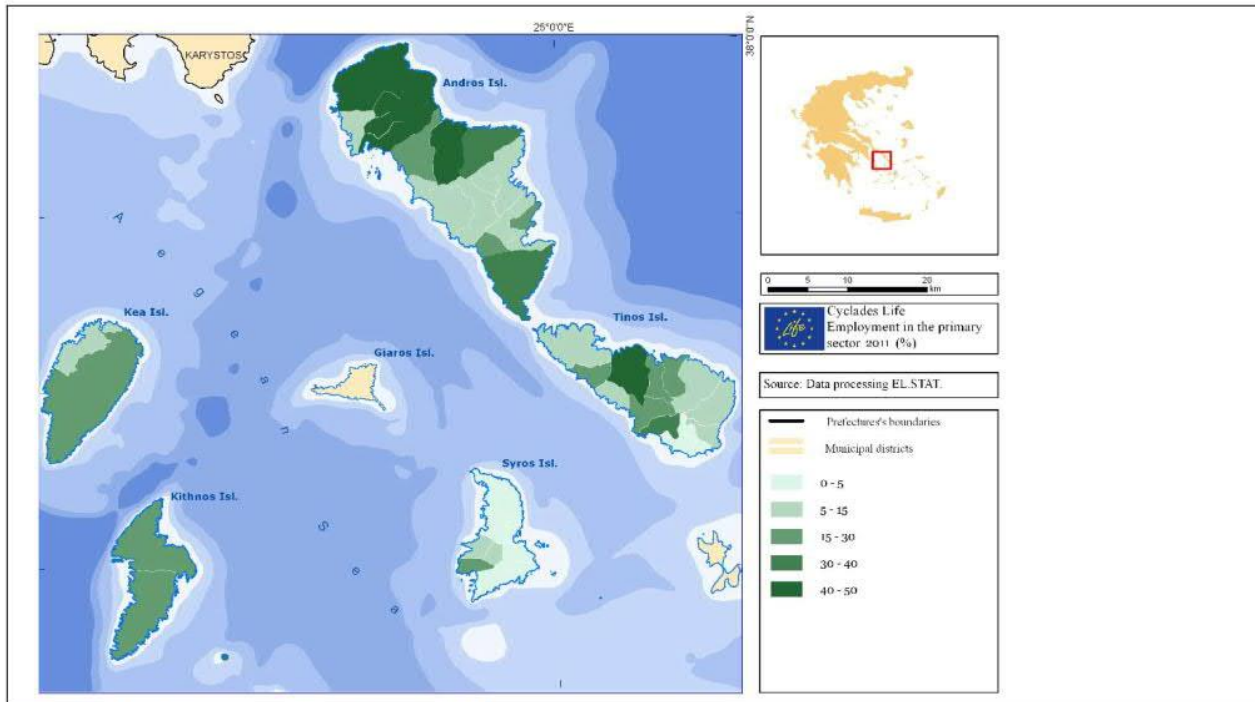

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφή Πληθυσμού 2011.

Όσον αφορά την κατά κλάδο απασχόληση στις δύο περιοχές παρατηρείται σημαντική διαφοροποίηση μεταξύ των δύο περιοχών. Ειδικότερα, όσον αφορά τον πρωτογενή τομέα, η σημασία του στη Σύρο από πλευρά απασχόλησης είναι σημαντικά μειωμένη καθώς το ποσοστό των απασχολούμενων στον πρωτογενή τομέα μόλις ξεπερνά το 3%, ενώ στην Άνδρο ο πρωτογενής τομέας απορρόφει το 15% της απασχόλησης. Αυτή η πολύ σημαντική διαφοροποίηση αποτυπώνεται στο ΧΑΡΤΗ 1.6.

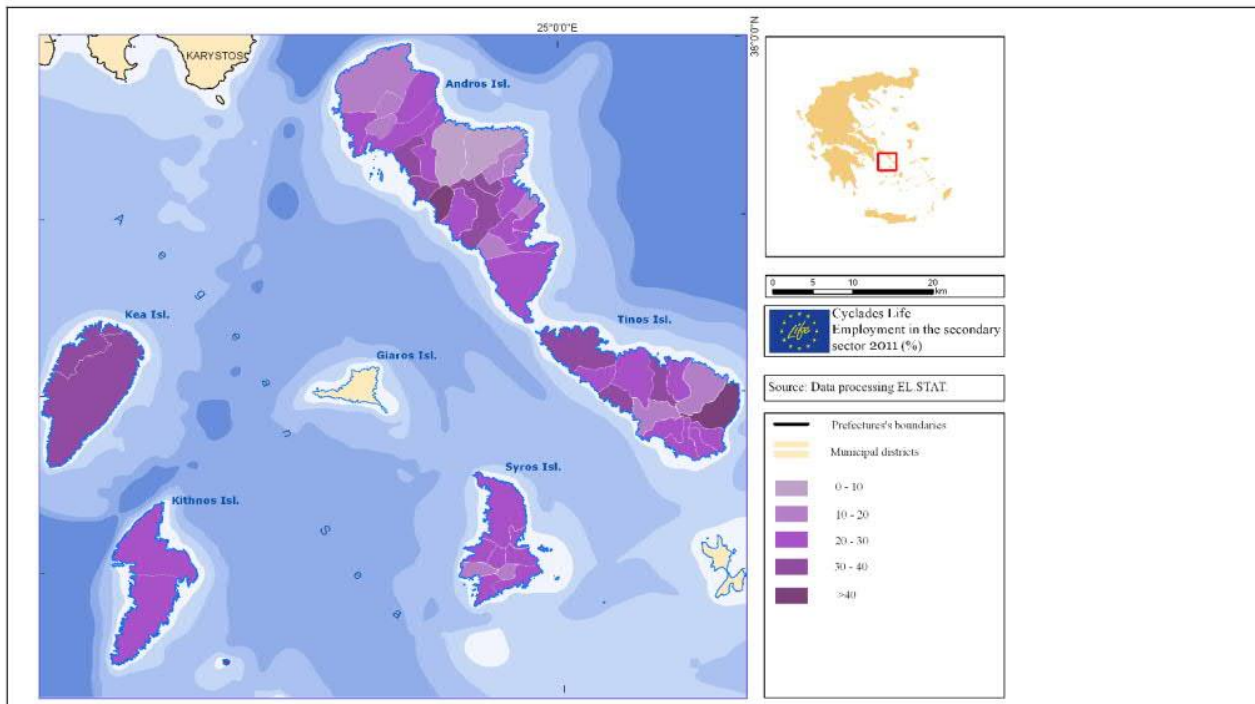
Ο δευτερογενής τομέας είναι περισσότερο αναπτυγμένος στην Άνδρο (27%) συγκριτικά με τη Σύρο (21%) αν και δεν απεικονίζεται σημαντική διαφοροποίηση στο ΧΑΡΤΗ 1.7.

ΧΑΡΤΗΣ 1.6. Βαρύτητα του πρωτογενή τομέα στις περιοχές έρευνας, 2011

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφή Πληθυσμού 2011.

ΧΑΡΤΗΣ 1.7. Βαρύτητα του δευτερογενή τομέα στις περιοχές έρευνας, 2011

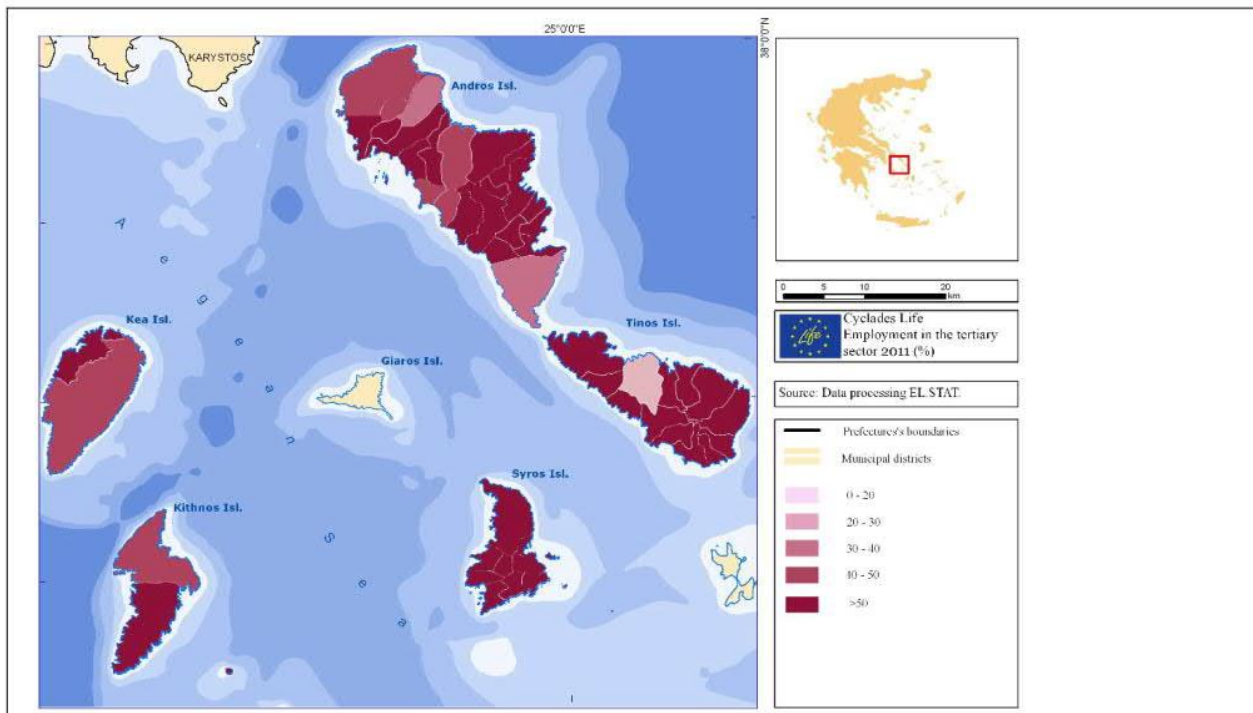

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφή Πληθυσμού 2011.

Όμως αξίζει να υπογραμμιστεί ότι στην πρώτη το ειδικό βάρος του τομέα των κατασκευών είναι αρκετά περισσότερο αυξημένο συγκριτικά με τη Σύρο (22% έναντι 11%). Αντίθετα, στη Σύρο η μεταποιητική δραστηριότητα είναι αυξημένη σε σύγκριση με την Άνδρο (9% έναντι 4%).

Ο τριτογενής τομέας, όμως, είναι σημαντικά περισσότερο αναπτυγμένος στη Σύρο (ΧΑΡΤΗΣ 1.8) συγκριτικά με την Άνδρο (76% έναντι 58%), γεγονός που οφείλεται κυρίως στο ρόλο της Σύρου ως διοικητικού κέντρου, αλλά και στην περιορισμένη ανάπτυξη του τουρισμού στην Άνδρο.

ΧΑΡΤΗΣ 1.8. Βαρύτητα του τριτογενή τομέα στις περιοχές έρευνας, 2011

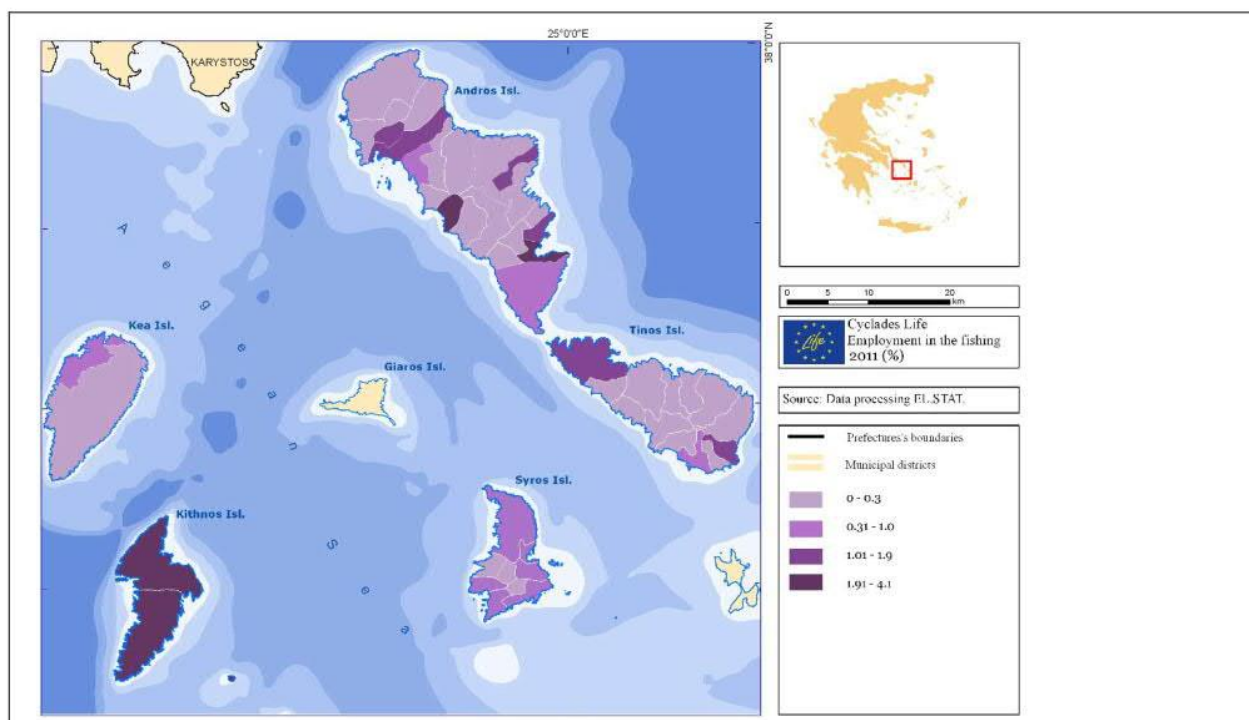

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφή Πληθυσμού 2011.

Επικεντρώνοντας στον αλιευτικό κλάδο στις δύο περιοχές έρευνας, το ειδικό βάρος της αλιείας εμφανίζεται μικρό όταν αυτό μετράται με όρους απασχόλησης στις δύο τοπικές κοινωνίες. Ειδικότερα, η αλιεία αφορά μόλις 0.5% των απασχολούμενων στη Σύρο και 0.8% στην Άνδρο.

Όπως δείχνει και ο ΧΑΡΤΗΣ 1.9 το ίχνος της αλιείας είναι αρκετά ισχνό από πλευράς απασχόλησης και στις δύο περιοχές. Είναι όμως εμφανές ότι συγκεκριμένες τοπικές περιοχές εντός των δύο νησιωτικών περιοχών έχουν μεγαλύτερη εξάρτηση από την αλιεία.

ΧΑΡΤΗΣ 1.9. Σημασία της αλιείας στις περιοχές έρευνας, 2011

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφή Πληθυσμού 2011.

Παρόλα αυτά θα πρέπει να υπογραμμιστεί ο ρόλος της αλιείας ως παραγωγικής δραστηριότητας στη θάλασσα αλλά και των αλιέων ως διαχειριστών του παράκτιου οικοσυστήματος.

Τα στοιχεία για την αλιευτική δραστηριότητα στις δύο περιοχές έρευνας (ΠΙΝΑΚΑΣ 1.1) καταδεικνύουν την ύπαρξη αξιόλογου αριθμού παράκτιων σκαφών στη Σύρο και την Άνδρο, καθώς επίσης έναν αριθμό επαγγελματιών αλιέων (ιδιοκτητών σκαφών και αλιεργατών) που δεν είναι αμελητέος. Στον ίδιο πίνακα όμως καταγράφεται και σημαντικός αριθμός ερασιτεχνών αλιέων, οι οποίοι παρότι δεν δηλώνουν την αλιεία ως κύριο επάγγελμα, ασκούν τακτικά ή εποχικά αλιευτική δραστηριότητα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.1. Στοιχεία για τα αλιευτικά σκάφη, την απασχόληση και την αλιευτική δραστηριότητα στη Σύρο και την Άνδρο

Μεγέθη αλιείας	Πηγή	Σύρος	Άνδρος
Σύνολο αλιευτικών σκαφών	Αρχείο Υπηρεσίας 2013	76	60
Σύνολο αλιέων ιδιοκτητών αλιευτικού σκάφους	Αρχείο Υπηρεσίας 2013	83	65
Σύνολο αλιεργατών ή περιστασιακά απασχολούμενων στην αλιεία	Λιμεναρχείο Νησιού 2011-2012 (εκτίμηση της υπηρεσίας αλιείας)	119	93
Σύνολο επαγγελματιών αλιέων και αλιεργατών (εκτίμηση από τον αριθμό των ατομικών επαγγελματικών αδειών αλιείας εκδόσεις-ανανεώσεις)	Αρχείο Υπηρεσίας 2013. Λιμεναρχείο Νησιού 2011-2012	202	158
Σύνολο ερασιτεχνών αλιέων (εκτίμηση από τον αριθμό των αδειών ερασιτεχνικών σκαφών εκδόσεις-ανανεώσεις)	Λιμεναρχείο Νησιού 2011-2012	845	275
Σύνολο Χωρητικότητας σε GT	Εθνικό Αλιευτικό Μητρώο 2013	247	229
Σύνολο ισχύος μηχανων σε KW	Εθνικό Αλιευτικό Μητρώο 2013	1655	1620
Αλιευτική παραγωγή κατ' εκτίμηση της υπηρεσίας αλιείας Σύρου και σύμφωνα με δηλώσεις των αλιέων (κιλά ανά έτος-μέσος όρος των τριών τελευταίων ετών)	Αρχείο Υπηρεσίας 2009-2012	101677	150000

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Τμήμα Αλιείας Σύρου 2014.

Με βάση τα στοιχεία για τις άδειες ερασιτεχνικής αλιείας που έχουν ανανεωθεί προκύπτει ένας αριθμός 845 ερασιτεχνών αλιέων στη Σύρο και 275 στην Άνδρο. Ανάγοντας τα στοιχεία αυτά στον τοπικό πληθυσμό (βάσει Απογραφής Πληθυσμού 2011), οι ερασιτέχνες αλιείς στη Σύρο αντιπροσωπεύουν περίπου το 4% του πληθυσμού της Σύρου και το 3% της Άνδρου.

Οι αριθμοί όμως αυτοί των ερασιτεχνών είναι πιθανότατα υποεκτιμημένοι καθώς σύμφωνα με την επιτόπια έρευνα που διενεργήθηκε στην Σύρο ο εκτιμώμενος αριθμός των ερασιτεχνών είναι 2.000 άτομα οι περισσότεροι από τους οποίους είναι οργανωμένοι σε 5 ερασιτεχνικούς συλλόγους (Καρνάγιο, Βάρη, Φοίνικας, Αγκαθωπές και Κίνι). Επίσης, στην Άνδρο ο αριθμός των ερασιτεχνών που ασκούν αλιευτική δραστηριότητα χωρίς σκάφος είναι αρκετά σημαντικός αν και δεν υφίσταται σύλλογος ερασιτεχνών αλιέων στο νησί.

Είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι κατά τις τελευταίες δύο δεκαετίες ο πληθυσμός των δύο περιοχών έχει ενισχυθεί σημαντικά από την εγκατάσταση και παρουσία των αλλοδαπών/μεταναστών οι οποίοι έχουν συνεισφέρει σημαντικά στην τοπική οικονομία και κοινωνία.

Ειδικότερα, επισημαίνεται ότι το έτος 2001 το ποσοστό των αλλοδαπών/μεταναστών στη Σύρο αποτελούσε το 2.8% του πληθυσμού και στην Άνδρο το 9.5%. Αυτή η διαφορά είναι αρκετά σημαντική και διατηρείται και το έτος 2011, καθώς το ποσοστό των αλλοδαπών/μεταναστών αυξάνεται σε 6.5% στη Σύρο και σε 19.8% στην Άνδρο.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.2. Ποσοστιαία κατανομή μεταναστών κατά χώρα προέλευσης τα έτη 2001 και 2011

Χώρες προέλευσης μεταναστών	Σύρος		Άνδρος	
	2001	2011	2001	2011
ΕΕ-15	22.5	17.3	6.2	4.7
ΕΕ-10 (Νέες χώρες μέλη)	11.3	14.5	2.5	6.0
Αλβανοί	46.4	45.7	70.8	72.5
Τρίτες Ευρωπαϊκές χώρες εκτός ΕΕ	6.8	7.2	5.1	5.1
Ασιατικές χώρες	4.6	8.4	1.5	1.4
Αφρικανικές χώρες	1.3	0.8	0.2	0.1
Λοιπές χώρες	7.1	6.1	13.6	10.4
Σύνολο	100.0	100.0	100.0	100.0

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφή Πληθυσμού 2001 και 2011.

Η αριθμητική αύξηση των μεταναστών στη Σύρο κατά την περίοδο 2001-2011 ήταν 156% (σχεδόν τριπλασιασμός του αριθμού τους), δηλαδή από 547 άτομα το 2001 σε 1.400 άτομα το 2011. Αντίστοιχα, αυξήθηκε και ο αριθμός των μεταναστών στην Άνδρο κατά 93% (σχεδόν διπλασιασμός του αριθμού τους), δηλαδή από 946 άτομα το 2001 σε 1.824 άτομα το 2011.

Παρατηρούνται λοιπόν δύο παράλληλες μεταβολές ως προς τους αλλοδαπούς/ μετανάστες στις δύο περιοχές έρευνας. Η πρώτη αφορά την αρκετά σημαντική αύξηση του αριθμού των μεταναστών στη Σύρο -γεγονός που πιθανότατα δημιουργεί μια εικόνα υπερπληθώρας αλλοδαπών αν και αφορά ένα συγκριτικά μεγάλο πληθυσμό-, ενώ η δεύτερη αφορά το πολύ μεγάλο ποσοστό των αλλοδαπών/ μεταναστών στον τοπικό πληθυσμό στην Άνδρο που οδηγεί ουσιαστικά σε μια πολυπολιτισμική κοινωνία. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι ένας στους πέντε κατοίκους της Άνδρου είναι αλλοδαπός/ή.

Επιπρόσθετα, ο ΠΙΝΑΚΑΣ 1.2 παρουσιάζει την κατανομή των αλλοδαπών/ μεταναστών κατά χώρα προέλευσης στις δύο περιοχές έρευνας. Και εδώ παρουσιάζεται μια διαφοροποίηση μεταξύ των μεταναστευτικών πληθυσμών των δύο περιοχών. Στη Σύρο, οι Αλβανοί μετανάστες αποτελούν σχεδόν το ήμισυ των αλλοδαπών (46%), ενώ σημαντικά ποσοστά έχουν οι πολίτες χωρών της Ε.Ε. (17%) καθώς και πολίτες χωρών που πρόσφατα εντάχθηκαν στην Ε.Ε. (15%). Στην Άνδρο, οι Αλβανοί αποτελούν τη μεγάλη πλειοψηφία των αλλοδαπών στο νησί (73%), ενώ μικρότερα ποσοστά έχουν οι λοιπές χώρες (11%).

Συνοψίζοντας, επισημαίνουμε ότι οι δύο περιοχές έρευνας έχουν αρκετά κοινά χαρακτηριστικά κυρίως ως νησιωτικές περιοχές της ίδιας περιφέρειας. Παρόλα αυτά όμως τα δευτερογενή στατιστικά στοιχεία παρουσιάζουν μια εικόνα της Σύρου ως περισσότερο αναπτυγμένης περιοχής, σε σύγκριση με την Άνδρο, τόσο δημογραφικά όσο και από πλευράς απασχόλησης. Και οι δύο περιοχές έχουν χαμηλή εξάρτηση της οικονομίας τους από την αλιεία, αλλά η αλιευτική δραστηριότητα στα δύο νησιά διατηρεί τη σημασία της όχι μόνο ως επαγγελματική δραστηριότητα αλλά και ως ερασιτεχνική.

Τα τελευταία έτη και τα δύο νησιά έχουν διατηρήσει ή/και αυξήσει τον πληθυσμό τους γεγονός που οφείλεται σε σημαντικό βαθμό στην εισροή και εγκατάσταση αλλοδαπών οι οποίοι παίζουν σημαντικό ρόλο στην τοπική οικονομία και κοινωνία.

2. Μεθοδολογία έρευνας

Η έρευνα σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε στο πλαίσιο της δράσης "Action A.2. Preparation of an integrated study on the human related, social and economic environment of the NATURA 2000 site: NISOS GYAROS KAI THALASSIA ZONI GR4220033 and the adjacent marine areas" του έργου CYCLADES – LIFE + με στόχο να σκιαγραφηθούν τα κοινωνικο-δημογραφικά χαρακτηριστικά των πληθυσμών στις δύο περιοχές έρευνας όπου υλοποιείται το έργο, τη Σύρο και την Άνδρο, ώστε να διερευνηθούν οι κοινωνικο-περιβαλλοντικές αλληλεπιδράσεις στις εν λόγω περιοχές (ΧΑΡΤΗΣ 2.1).

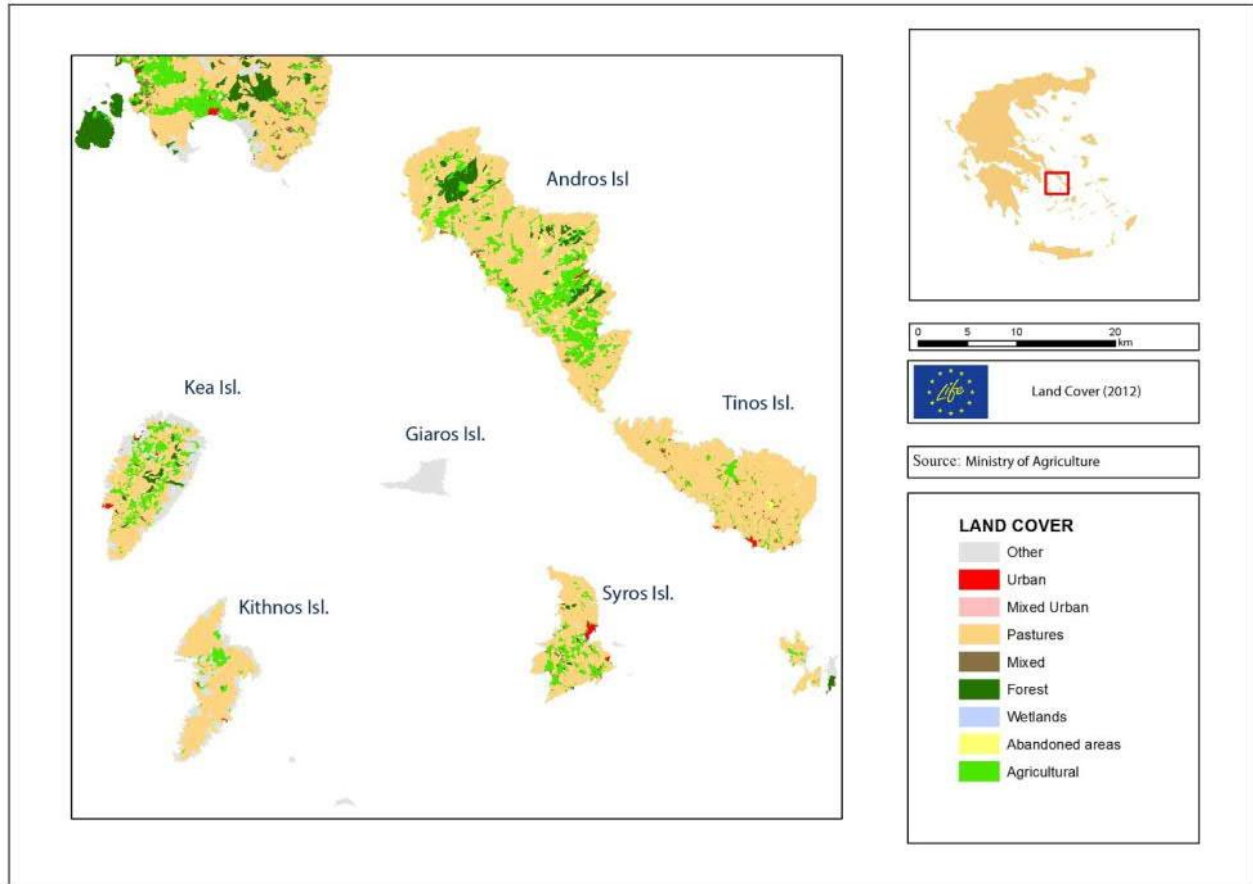
Η ερευνητική στρατηγική που ακολουθήθηκε περιλάμβανε τις ακόλουθες φάσεις/ενέργειες:

- α) Βιβλιογραφική επισκόπηση
- β) Συγκέντρωση, επεξεργασία και χαρτογράφηση δευτερογενών δεδομένων
- γ) Σχεδιασμός εμπειρικής ποιοτικής και ποσοτικής έρευνας
- δ) Συλλογή και ανάλυση ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων

2.1. Βιβλιογραφική επισκόπηση

Η πρώτη φάση αφορούσε τη συγκέντρωση και ανασκόπηση της υφιστάμενης διεθνούς και ελληνικής βιβλιογραφίας αλλά και της διερεύνησης σχετικών δημοσιευμάτων στον ελληνικό τύπο. Ειδικότερα, περιλάμβανε την ανασκόπηση σχετικών ή και αντίστοιχων ερευνών σε Ευρωπαϊκό επίπεδο και τη συλλογή και τη θεματική κατηγοριοποίηση των δημοσιευμάτων δημοσιεύματα στον ελληνικό τύπο - εθνικής και τοπικής εμβέλειας - σχετικά με την παράκτια αλιεία και τις Βόρειες Κυκλάδες. Οι ενέργειες αυτές τροφοδότησαν το σχεδιασμό της ποσοτικής και ποιοτικής έρευνας ενώ παράλληλα τα ευρήματα αυτά μπορούν να αξιοποιηθούν ως πλαίσιο αναφοράς (*context of knowledge*) στο παρόν έργο, καθώς και να εντοπιστούν τα κενά και τα θέματα προς περαιτέρω μελλοντική διερεύνηση.

ΧΑΡΤΗΣ 2.1. Αποτύπωση χρήσεων γης στις δύο περιοχές έρευνας και στα γειτονικά νησιά περίξ της Γυάρου

Πηγή: Υπουργείο Γεωργίας, 2012. Επεξεργασία Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο.

2.2. Συγκέντρωση, επεξεργασία και χαρτογράφηση δευτερογενών δεδομένων

Συγκεντρώθηκαν και επεξεργάστηκαν τα διαθέσιμα δευτερογενή δεδομένα για την ευρύτερη περιοχή των Βορείων Κυκλάδων. Πιο συγκεκριμένα συγκεντρώθηκαν τα διαθέσιμα στατιστικά δεδομένα για την Άνδρο, τη Σύρο αλλά και την ευρύτερη περιοχή της νήσου Γυάρου με στόχο να συγκροτηθεί μία χωρική βάση δεδομένων, η οποία περιλαμβάνει στοιχεία τόσο για το γεωγραφικό υπόβαθρο όσο και για τα κοινωνικο/δημογραφικά χαρακτηριστικά των περιοχών έρευνας. Βασικές πηγές αποτέλεσαν βάσεις δεδομένων συγγενών ερευνών, δεδομένα για τη διοικητική διαίρεση των Κυκλάδων (πηγή: <http://geodata.gov.gr/geodata/>), δορυφορικά δεδομένα (π.χ. Google Earth), τα διαθέσιμα δεδομένα απογραφής πληθυσμού έτους 2001 και 2011 της ΕΛ.ΣΤΑΤ, δεδομένα από τη Βάση Corine (1991 – 2000), δεδομένα Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και

Τροφίμων (ILOT – 2012) για τις χρήσεις γης κ.ά. Έπειτα από κατάλληλη επεξεργασία τα δεδομένα οργανώθηκαν σε Σύστημα Γεωγραφικών Πληροφοριών (με την αξιοποίηση του λογισμικού ArcGIS 9x) και στη συνέχεια στο πλαίσιο του συγκεκριμένου λογισμικού κατασκευάστηκε μια σειρά από θεματικούς χάρτες που αποτυπώνουν τα χαρακτηριστικά των περιοχών μελέτης. Χωρικές μονάδες αναφοράς αυτών των θεματικών χαρτών ήταν είτε το επίπεδο του νησιού είτε η διοικητικές μονάδες προ σχεδίου Καποδίστρια, ανάλογα με τα διαθέσιμα στοιχεία. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι για την ανάδειξη της δυναμικής των φαινομένων/συνθηκών που χαρτογραφήθηκαν δημιουργήθηκαν δύο σειρές θεματικών χαρτών οι οποίες αξιοποιούν τα στοιχεία των απογραφών 2001 και 2011 αντίστοιχα.

2.3. Σχεδιασμός εμπειρικής ποιοτικής και ποσοτικής έρευνας

Η επιτόπια έρευνα σχεδιάστηκε για να ερευνηθούν δύο βασικοί πληθυσμοί στις δύο περιοχές:

- i) τοπικός πληθυσμός
- ii) επαγγελματίες αλιείς

Με βάση τον αρχικό σχεδιασμό κατά την έγκριση υλοποίησης του έργου, στόχος ήταν η συμπλήρωση περίπου 80 ερωτηματολογίων που θα απευθύνονταν στο τοπικό πληθυσμό και στις δύο περιοχές και περίπου 60 ερωτηματολόγια που θα απευθύνονταν στους επαγγελματίες αλιείς των δύο νησιών. Επιπρόσθετα, τη διενέργεια της ποσοτικής έρευνας θα συμπλήρωνε μία ποιοτική έρευνα σε φορείς της περιοχής, οι οποίοι δραστηριοποιούνται σε θέματα ανάπτυξης και αλιείας.

Εντούτοις, έπειτα από τη διενέργεια των πρώτων συνεντεύξεων στις περιοχές έρευνας αναδείχτηκε ότι οι ερασιτέχνες αλιείς αποτελούν ένα σημαντικό τμήμα του πληθυσμού που δραστηριοποιείται με την αλιεία στις περιοχές, αλλά και διεκδικούν τη χρήση των αλιευτικών πόρων χωρίς να έχουν επαγγελματική σχέση με την αλιεία. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι με βάση τις συζητήσεις στις περιοχές μελέτης, στη Σύρο ασχολούνται περισσότερα από 2.000 άτομα με την ερασιτεχνική αλιεία ενώ 250-300 ερασιτεχνικοί αλιείς δραστηριοποιούνται στην Άνδρο.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω η επιτόπια ποσοτική έρευνα αφορούσε τρεις υποπληθυσμούς στις δύο περιοχές:

- α) τοπικός πληθυσμός
- β) ερασιτέχνες αλιείς
- γ) επαγγελματίες αλιείς

Η ερευνητική στρατηγική που ακολουθήθηκε περιλάμβανε το συνδυασμό ποσοτικών και ποιοτικών μεθόδων έρευνας. Ειδικότερα, διενεργήθηκε ποσοτική έρευνα στους τρεις υποπληθυσμούς και στις δύο περιοχές μελέτης (201 ερωτηματολόγια) και ποιοτικές συνεντεύξεις με τοπικούς φορείς, επαγγελματίες αλιείς, ερασιτέχνες αλιείς και τοπικό πληθυσμό.

Αξίζει να σημειωθεί ότι οι δύο περιοχές μελέτης διαφέρουν αναφορικά με το μέγεθος του πληθυσμού. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Απογραφής Πληθυσμού 2011 (βλέπε Τμήμα 1 της Έκθεσης), ο πληθυσμός της Σύρου ανέρχεται σε 21.475 άτομα, ενώ ο μόνιμος πληθυσμός της Άνδρου ανέρχεται σε 9.221 άτομα, ενώ εκτιμάται ότι υπάρχουν περίπου 7.000 νοικοκυριά στη Σύρο και 3.000 νοικοκυριά στην Άνδρο. Προκειμένου να ληφθεί τυχαίο δείγμα νοικοκυριών για τις δύο περιοχές για τον τοπικό πληθυσμό, χρησιμοποιήθηκαν τα δημοτολόγια των δύο Καλλικρατικών δήμων (Σύρου-Ερμούπολης και Άνδρου) και επιπρόσθετα στην περίπτωση της Σύρου ελήφθησαν στοιχεία πληθυσμού από την ΔΕΥΑΣ - Δημοτική Επιχείρηση Ύδρευσης-Αποχέτευσης Σύρου. Λαμβάνοντας υπόψη τη γεωγραφική κατανομή των κατοίκων το δείγμα στρωματοποιήθηκε ώστε να συμπεριληφθούν στο δείγμα νοικοκυριά από το σύνολο των δημοτικών ενοτήτων των δύο περιοχών και να επιτευχθεί η μέγιστη διασπορά του δείγματος στο χώρο.

Για τη λήψη δείγματος των ερασιτεχνών και επαγγελματιών αλιέων και στις δύο περιοχές χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της χιονοστιβάδας (snowball sampling) η οποία είναι η πλέον ενδεδειγμένη για περιπτώσεις πληθυσμών με ποικίλα χαρακτηριστικά τα οποία δεν είναι δυνατόν να ενταχθούν σε ένα δειγματοληπτικό πλαίσιο. Ειδικότερα, σύμφωνα με το νόμο Ν. 4256/2014 "Τουριστικά πλοία και άλλες διατάξεις" στο άρθρο 14 καταργείται η υποχρέωση έκδοσης ερασιτεχνικής άδειας αλιείας. Επιπλέον, αν και στις αρμόδιες αρχές υπάρχει η πληροφορία για τους επαγγελματίες αλιείς, απαιτούνταν να γίνουν διασταυρώσεις ώστε να συμπεριληφθούν στο δείγμα οι ενεργοί αλιείς. Με βάση τα

παραπάνω εφαρμόστηκε η τεχνική της χιονοστιβάδας για την εξεύρεση επαγγελματιών και ερασιτεχνών αλιέων στη Σύρο και στην Άνδρο. Βασική διαδικασία στη μέθοδο αυτή είναι η συγκρότηση μιας αλυσίδας γνωριμιών (chain referral method) στην οποία οι επόμενοι κρίκοι της αλυσίδας αναφέρονται στους προηγούμενους ως και τον αρχικό κρίκο, δηλαδή στο άτομο από όπου ξεκίνησε να συγκροτείται το δίκτυο. Ουσιαστικά, πρόκειται για τη δημιουργία ενός συγκροτημένου δικτύου ατόμων, το οποίο εξαρτάται κυρίως από τις δυνατότητες κοινωνικής δικτύωσης των ατόμων του ερευνώμενου πληθυσμού (Rothenberg 1995). Για την εξεύρεση του δείγματος αρχικά η ερευνητική ομάδα απευθύνθηκε στους επαγγελματικούς και ερασιτεχνικούς αλιευτικούς συλλόγους των δύο περιοχών και ακολούθως αναζητήθηκαν μέσω των συλλόγων και διαπροσωπικών επαφών των αλιέων κάθε περιοχής τα άτομα που αποτέλεσαν τελικά το δείγμα.

2.4. Συλλογή και ανάλυση ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων

Καταρτίστηκαν δύο ερωτηματολόγια την περίοδο Μαΐου – Ιουνίου 2014. Το πρώτο απευθύνονταν στον εκπρόσωπο του νοικοκυριού του τοπικού πληθυσμού και το δεύτερο στον/στην επαγγελματία και ερασιτέχνη αλιέα. Συνολικά συλλέχτηκαν 103 ερωτηματολόγια από τον τοπικό πληθυσμό, 53 ερωτηματολόγια ερασιτεχνών αλιέων και 45 ερωτηματολόγια με επαγγελματίες αλιείς. Η επιτόπια εμπειρική έρευνα διενεργήθηκε τον Ιούλιο 2014 στη Σύρο και τον Νοέμβριο 2014 στην Άνδρο.

Το ερωτηματολόγιο του τοπικού πληθυσμού περιλαμβάνει 52 ερωτήματα χωρισμένα σε επτά (7) τμήματα:

- I. Δημογραφικά χαρακτηριστικά και σύνθεση νοικοκυριού
- II. Απασχόληση μελών του νοικοκυριού
- III. Οικογενειακή επιχείρηση/ απασχόληση τρίτων/ μεταναστών στην οικογενειακή επιχείρηση/ νοικοκυριό
- IV. Στάσεις και απόψεις σχετικά με την αλιεία
- V. Στάσεις και απόψεις σχετικά με την περιοχή (έρευνας)
- VI. Στάσεις σχετικά με τη Γυάρο
- VII. Οικογενειακό εισόδημα

Το ερωτηματολόγιο που απευθυνόταν στους επαγγελματίες και ερασιτέχνες αλιείς περιλαμβάνει τα παραπάνω 52 ερωτήματα χωρισμένα σε επτά τμήματα και επιπλέον 34 ερωτήματα οργανωμένα σε δύο τμήματα (πλέον των υπόλοιπων τμημάτων):

i. Στοιχεία άδειας σκάφους

ii. Αλιευτική δραστηριότητα

Τα ερωτηματολόγια συμπληρώθηκαν με τη μέθοδο της πρόσωπο-με-πρόσωπο συνέντευξης στον τόπο κατοικίας ή στον τόπο εργασίας του ερωτώμενου ή σε κάποιο δημόσιο χώρο (π.χ. καφετέρια, λιμάνι, βάρκα, εξωτερικό χώρο, γραφεία συλλόγων αλιέων, κ.λπ.). Συμπληρώθηκαν 101 ερωτηματολόγια στο νησί της Σύρου και 100 ερωτηματολόγια στην Άνδρο και ακολούθησε ο έλεγχος και η κωδικογράφηση των ερωτηματολογίων στη βάση ενός οδηγού κωδικογράφησης (Code Book). Το συλλεχθέν υλικό καταχωρήθηκε από τα μέλη της ομάδας του Χαροκοπέιου Πανεπιστημίου σε ειδικό λογισμικό ανάλυσης ποσοτικών δεδομένων, Statistical Package for Social Science - SPSS 21 και ακολούθησε η δημιουργία μεταβλητών (> 450 μεταβλητές) και η ανάλυση των δεδομένων.

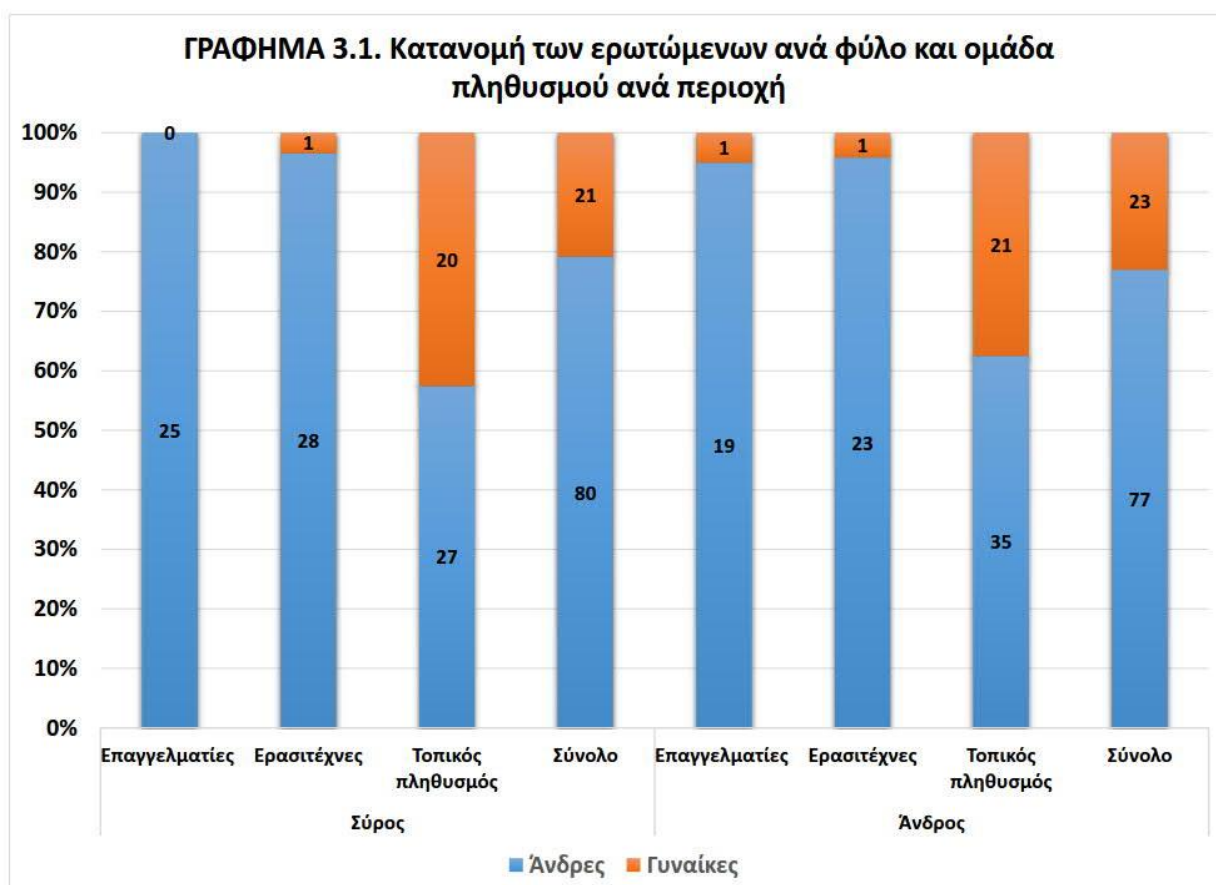
Στο πλαίσιο της ποιοτικής έρευνας, διενεργήθηκαν ποιοτικές συνεντεύξεις και συζητήσεις στη Σύρο και στην Άνδρο με φορείς που δραστηριοποιούνται στις περιοχές έρευνας, με επαγγελματίες αλιείς, με ερασιτέχνες αλιείς καθώς και με τοπικό πληθυσμό που διαμένει μόνιμα στις δύο περιοχές. Στόχος των συζητήσεων αποτέλεσε η αποτύπωση των ευκαιριών, των προκλήσεων και των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι κάτοικοι των περιοχών έρευνας ενώ αποσκοπούσαν αφενός στη σκιαγράφηση του κοινωνικοοικονομικού πλαισίου των δύο περιοχών αλλά και στην περεταίρω εμβάθυνση σε συγκεκριμένα θέματα που αφορούν κάθε ομάδα πληθυσμού με γνώμονα την αποτύπωση της πολυπλοκότητας των τοπικών δραστηριοτήτων και να κατανοηθούν ζητήματα που σχετίζονται με θέματα ανταγωνισμών ή/και συγκρούσεων. Για τη διεξαγωγή των συνεντεύξεων πραγματοποιήθηκαν επαφές και συζητήσεις με εκπροσώπους φορέων της τοπικής αυτοδιοίκησης και συλλόγων επαγγελματιών και ερασιτεχνών αλιέων.

Οι ποιοτικές συνεντεύξεις και οι συζητήσεις διεξήχθησαν στις δύο περιοχές έρευνας σε τέσσερις χρονικές περιόδους. Στη Σύρο πριν τη διεξαγωγή της ποσοτικής έρευνας (Απρίλιος 2014) και κατά τη διάρκεια της ποσοτικής έρευνας τον Ιούλιο 2014, ενώ στην Άνδρο, πραγματοποιήθηκαν το Νοέμβριο 2014 πριν και κατά τη διάρκεια της ποσοτικής

έρευνας. Συνολικά διεξήχθησαν συνεντεύξεις και συζητήσεις με περισσότερα από 35 άτομα, ενώ διενεργήθηκαν και τρεις ομαδικές συζητήσεις στις δύο περιοχές έρευνας και πραγματοποιήθηκε μία συνάντηση με τη Διεύθυνση ελέγχου αλιείας του Υπουργείου Ναυτιλίας στην Αθήνα. Η πλειοψηφία των συνεντεύξεων/ συζητήσεων ηχογραφήθηκε, ενώ όπου αυτό δεν ήταν εφικτό καταγράφηκαν υπό μορφή σημειώσεων τα βασικότερα σημεία της συζήτησης. Το ηχητικό υλικό έπειτα από ειδική επεξεργασία μετασχηματίστηκε σε κείμενο και επεξεργάστηκε με τη χρήση ειδικού λογισμικού επεξεργασίας ποιοτικών δεδομένων NVivo 10.

3. Κοινωνικο-δημογραφικά χαρακτηριστικά του πληθυσμού της έρευνας

Το δείγμα του πληθυσμού των δύο περιοχών χωρίζεται εξ ημισείας (101 ερωτώμενοι στη Σύρο και 100 στην Άνδρο) ανά περιοχή έρευνας και εντός της κάθε περιοχής το δείγμα επιμερίζεται ως ακολούθως: α) στη Σύρο οι επαγγελματίες αλιείς αποτελούν το 25%, οι ερασιτέχνες αλιείς το 28% και ο τοπικός πληθυσμός το 47% του συνόλου των ερωτώμενων στην περιοχή, και β) στην Άνδρο οι επαγγελματίες αποτελούν το 20%, οι ερασιτέχνες το 24% και ο τοπικός πληθυσμός το 56% των ερωτώμενων στην περιοχή.

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014.

Στο ΓΡΑΦΗΜΑ 3.1 απεικονίζεται η κατανομή του δείγματος ανά κοινωνικό φύλο τόσο εντός

των τριών ομάδων πληθυσμού αλλά και στο σύνολο της κάθε περιοχής έρευνας.¹

Το χαμηλό ποσοστό γυναικών ερωτώμενων στον πληθυσμό των επαγγελματιών και ερασιτεχνών αλιέων δικαιολογείται από το χαμηλό ποσοστό συμμετοχής τους στους δύο αυτούς πληθυσμούς. Στο δείγμα των αλιέων της Σύρου, συγκαταλέγεται μια (1) γυναίκα που βρέθηκε να ασχολείται ως ερασιτέχνης αλιέας, ενώ στο δείγμα των αλιέων της Άνδρου συμπεριλαμβάνεται μια (1) γυναίκα στους επαγγελματίες και μια (1) στους ερασιτέχνες αλιείς του νησιού.

Αντίθετα, το ποσοστό των γυναικών στον τοπικό πληθυσμό της Σύρου και της Άνδρου (43% στη Σύρο και 38% στην Άνδρο) είναι αρκετά σημαντικό ιδιαίτερα αν λάβει κανείς υπόψη του τη γενικότερη απροθυμία των γυναικών να απαντήσουν σε έρευνες στις αγροτικές περιοχές. Καθώς όμως στόχος μας είναι να διερευνήσουμε την υφιστάμενη κατάσταση και των τριών ομάδων πληθυσμού δεν κρίνεται σκόπιμος ο έλεγχος των τιμών των μεταβλητών ανάλογα με το φύλο του ερωτώμενου. Ανάλυση κατά φύλο μπορεί να γίνει σε συγκεκριμένες μεταβλητές όπου μπορεί να φανεί κάποια διαφοροποίηση ανάλογα με το φύλο του ερωτώμενου.

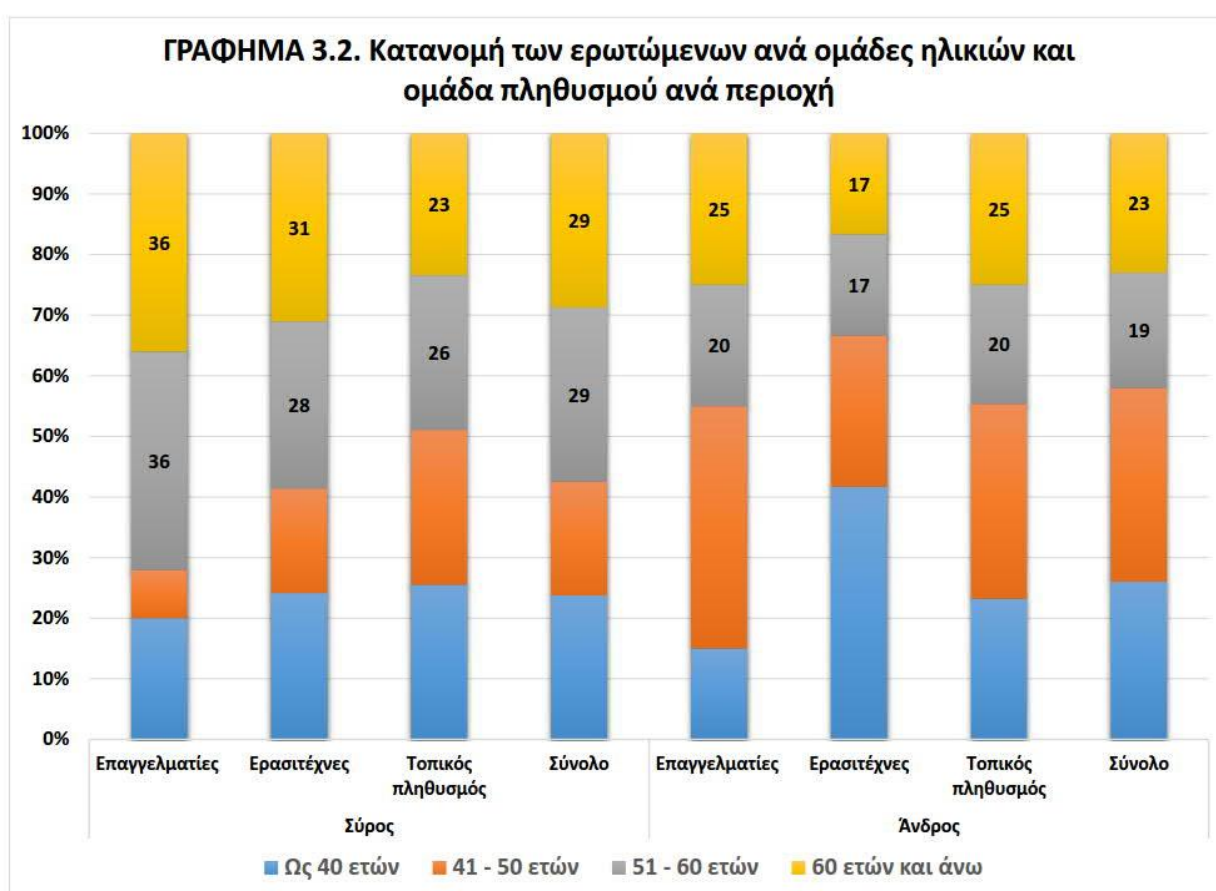
Στο σύνολο του πληθυσμού ανά περιοχή οι γυναίκες ερωτώμενοι αποτελούν κάτι παραπάνω από το ένα πέμπτο του δείγματος (21% στη Σύρο και 23% στην Άνδρο), γεγονός που καταδεικνύει τη χαμηλή έκδηλη συμμετοχή τους στη δημόσια σφαίρα των δύο περιοχών.

Όσον αφορά την κατανομή των τριών ομάδων πληθυσμού ανά ομάδες ηλικιών στις δύο περιοχές, βλέπουμε ότι υπάρχουν αρκετές διαφορές μεταξύ των δύο περιοχών στην κατανομή των επαγγελματιών και των ερασιτεχνών αλιέων σε ομάδες ηλικιών, ενώ αντίθετα σημειώνονται ομοιότητες στην κατανομή του τοπικού πληθυσμού ανά ομάδες ηλικιών μεταξύ των δύο περιοχών (ΓΡΑΦΗΜΑ 3.2).

Ειδικότερα, οι επαγγελματίες της Σύρου εμφανίζονται να κατανέμονται στις μεγαλύτερες ηλικιακές κατηγορίες (άνω των 51 ετών) συγκριτικά με τους επαγγελματίες της Άνδρου (72% στη Σύρο έναντι 45% στην Άνδρο). Αντίστοιχη είναι η δημογραφική εικόνα για τους ερασιτέχνες της Σύρου σε σύγκριση με τους συναδέλφους τους της Άνδρου (59% στη Σύρο έναντι 33% στην Άνδρο).

¹ Προσοχή στο γράφημα αυτό αποτυπώνονται οι απόλυτοι αριθμοί και όχι τα ποσοστά ανά ομάδα πληθυσμού.

Βλέπουμε έτσι ότι οι επαγγελματίες της Σύρου είναι αρκετά γερασμένοι σε σύγκριση με τους επαγγελματίες της Άνδρου, γεγονός που ενδέχεται να απεικονίζεται στις στάσεις και τις απόψεις τους που περιγράφονται στα επόμενα τμήματα της παρούσας έκθεσης. Πολλοί επαγγελματίες αλιείς στη Σύρο είναι συνταξιούχοι του ΝΑΤ που έχουν το δικαίωμα να αποκτήσουν άδεια αλιείας.²

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014.

Παράλληλα, η ηλικιακή διαφορά μεταξύ των ερασιτεχνών της Σύρου και των ερασιτεχνών της Άνδρου οφείλεται στο ότι ένας σημαντικός αριθμός των ερασιτεχνών αλιέων της Σύρου είναι συνταξιούχοι (από διάφορα επαγγέλματα όπως π.χ. πρώην εργαζόμενοι στο Νεώριο) που

² Βλέπε το τμήμα 4 όπου περιγράφονται τα χαρακτηριστικά της απασχόλησης των τριών ομάδων πληθυσμού των δύο περιοχών και παρατίθενται τα επιμέρους επαγγελματικά χαρακτηριστικά των αλιέων (επαγγελματιών και ερασιτεχνών).

βρίσκουν διέξοδο στην αλιευτική δραστηριότητα. Αντίθετα, πολλοί ερασιτέχνες αλιείς της Άνδρου ανήκουν στον οικονομικά ενεργό πληθυσμό και ασκούν επαγγελματική δραστηριότητα σε διάφορους κλάδους.

Ο τοπικός πληθυσμός της Σύρου εμφανίζεται περίπου το ίδιο γερασμένος όπως και ο τοπικός πληθυσμός της Άνδρου. Για παράδειγμα, στις ομάδες ηλικιών 51 ετών και άνω συγκεντρώνεται το 49% του τοπικού πληθυσμού της Σύρου και το 45% της Άνδρου.

Η σύγκριση της μέσης ηλικίας των ερωτώμενων ανά ομάδα πληθυσμού και ανά περιοχή έρευνας (ΠΙΝΑΚΑΣ 3.1) επιβεβαιώνει σε μεγάλο βαθμό τις παρατηρήσεις που έγιναν με βάση τις ομάδες ηλικιών. Ειδικότερα, η ηλικιακή διάμεσος των επαγγελματιών της Σύρου είναι αρκετά μεγαλύτερη της ηλικιακής διαμέσου των επαγγελματιών της Άνδρου (53 έτη στη Σύρο έναντι 46 έτη στην Άνδρο), γεγονός που επιβεβαιώνει ότι οι επαγγελματίες της Άνδρου είναι νεότεροι από τους συναδέλφους της Σύρου.

Επιπρόσθετα, η ηλικιακή διάμεσος των ερασιτεχνών της Σύρου είναι αρκετά μεγαλύτερη από την ηλικιακή διάμεσο των ερασιτεχνών της Άνδρου (55 έτη στη Σύρο έναντι 44 έτη στην Άνδρο). Έτσι επιβεβαιώνεται ότι οι ερασιτέχνες της Άνδρου έχουν κατά μέσο όρο μικρότερη ηλικία από τους συναδέλφους τους της Σύρου.

Παρόλα αυτά η ηλικιακή διάμεσος του τοπικού πληθυσμού της Σύρου είναι ελαφρώς υψηλότερη της ηλικιακής διαμέσου του τοπικού πληθυσμού της Άνδρου (50 έτη στη Σύρο έναντι 48.5 έτη στην Άνδρο), γεγονός που επιβεβαιώνει ότι η ηλικία του τοπικού πληθυσμού δεν διαφοροποιείται σημαντικά μεταξύ των δύο περιοχών έρευνας.

Από τη σύγκριση της ηλικιακής διαμέσου του συνολικού πληθυσμού των δύο περιοχών προκύπτει ότι ο συνολικός πληθυσμός της Άνδρου είναι κατά μέσο όρο νεότερος του συνολικού πληθυσμού της Σύρου και ως εκ τούτου, λόγω ηλικίας οι απόψεις και οι στάσεις του πληθυσμού της Άνδρου αναμένονται να είναι περισσότερο «προοδευτικές» και «ανεκτικές» από ό,τι οι απόψεις και οι στάσεις του πληθυσμού της Σύρου. Επίσης, λόγω της χαμηλότερης μέσης ηλικίας αναμένεται ότι και η εκπαίδευση των ερωτώμενων της Άνδρου θα είναι κατά μέσο όρο καλύτερη (υψηλότερη) συγκριτικά με τους ερωτώμενους της Σύρου.

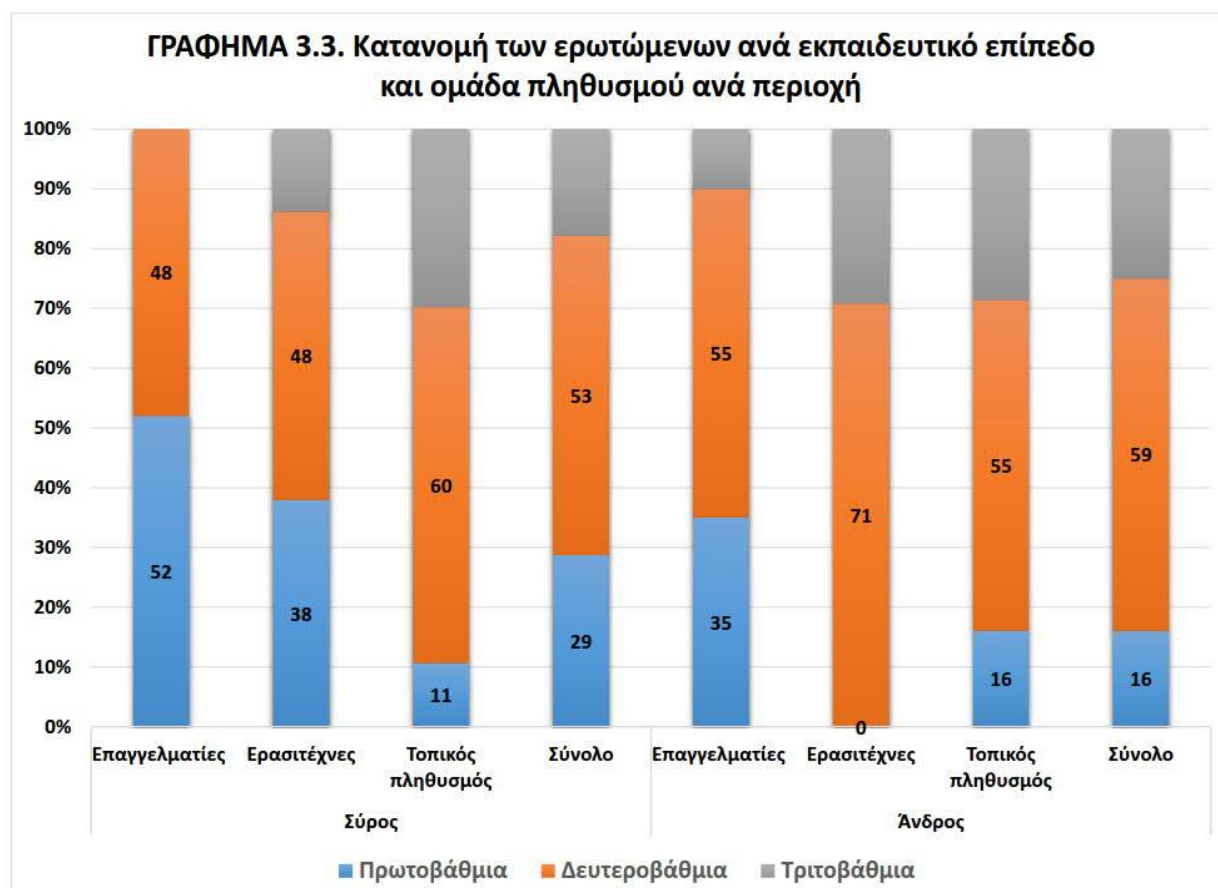
ΠΙΝΑΚΑΣ 3.1. Μέση ηλικία ανά ομάδα πληθυσμού και ανά περιοχή έρευνας

	Σύρος				Άνδρος			
	Επαγγελματίες αλιείς	Ερασιτέχνες αλιείς	Τοπικός πληθυσμός	Σύνολο πληθυσμού	Επαγγελματίες αλιείς	Ερασιτέχνες αλιείς	Τοπικός πληθυσμός	Σύνολο πληθυσμού
Mean	52.88	52.52	51.00	51.90	52.55	45.75	51.77	50.48
N	25	29	47	101	20	24	56	100
Median	53.00	55.00	50.00	53.00	46.00	44.00	48.50	46.50
Minimum	20.00	35.00	28.00	20.00	34.00	25.00	24.00	24.00
Maximum	77.00	83.00	77.00	83.00	75.00	70.00	90.00	90.00
Std. Deviation	13.501	12.161	12.029	12.347	12.505	12.865	15.901	14.702

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014.

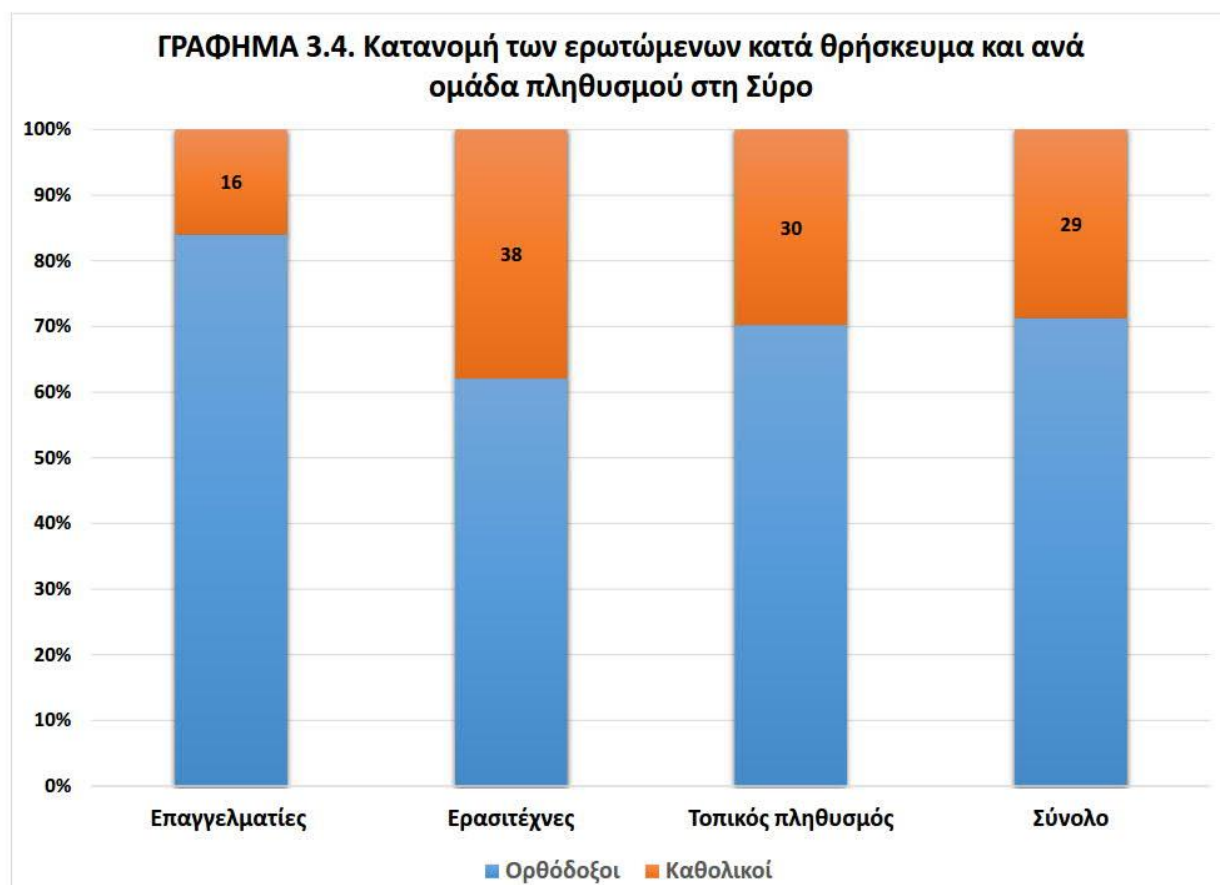
Το ΓΡΑΦΗΜΑ 3.3 που περιλαμβάνει την κατανομή των ερωτώμενων κατά εκπαιδευτικό επίπεδο και κατά ομάδα του πληθυσμού στις δύο περιοχές έρευνας, καταδεικνύει σημαντική διαφοροποίηση του επιπέδου εκπαίδευσης μεταξύ των δύο περιοχών.

Οι επαγγελματίες αλιείς της Άνδρου έχουν υψηλότερη εκπαίδευση συγκριτικά με τους συναδέλφους τους της Σύρου. Πιο συγκεκριμένα, η πλειοψηφία των επαγγελματιών της Σύρου διαθέτει πρωτοβάθμια εκπαίδευση (52%), ενώ οι υπόλοιποι έχουν δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Αντίθετα, πάνω από το ένα τρίτο των επαγγελματιών της Άνδρου έχει πρωτοβάθμια εκπαίδευση (35%), η πλειοψηφία έχει δευτεροβάθμια (55%), ενώ ένας στους δέκα έχει τριτοβάθμια εκπαίδευση (10%). Αυτή η διαφορά στην εκπαίδευση έχει σημαντική επίδραση στις εκφραζόμενες απόψεις των αλιέων της Άνδρου συγκριτικά με τις αντίστοιχες των επαγγελματιών της Σύρου.

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014.

Το επίπεδο εκπαίδευσης των ερασιτεχνών της Άνδρου είναι σαφώς υψηλότερο των συναδέλφων τους της Σύρου, καθώς κανένας εκ των ερασιτεχνών της Άνδρου δεν διαθέτει πρωτοβάθμια εκπαίδευση, αλλά το 71% αυτών έχει δευτεροβάθμια (48% στη Σύρο) και το υπόλοιπο 29% τριτοβάθμια εκπαίδευση (14% στη Σύρο). Και εδώ η απόσταση μεταξύ του εκπαιδευτικού επιπέδου των ερασιτεχνών της Άνδρου, συγκριτικά με αυτό της Σύρου αναμένεται να οδηγεί σε σημαντικές διαφοροποιήσεις των απόψεων των ερασιτεχνών μεταξύ των δύο περιοχών. Το επίπεδο εκπαίδευσης του τοπικού πληθυσμού της Σύρου δεν διαφέρει σημαντικά από το αντίστοιχο του τοπικού πληθυσμού της Άνδρου, γεγονός που οφείλεται στα παρόμοια ηλικιακά χαρακτηριστικά που έχουν οι τοπικοί πληθυσμοί των δύο περιοχών.

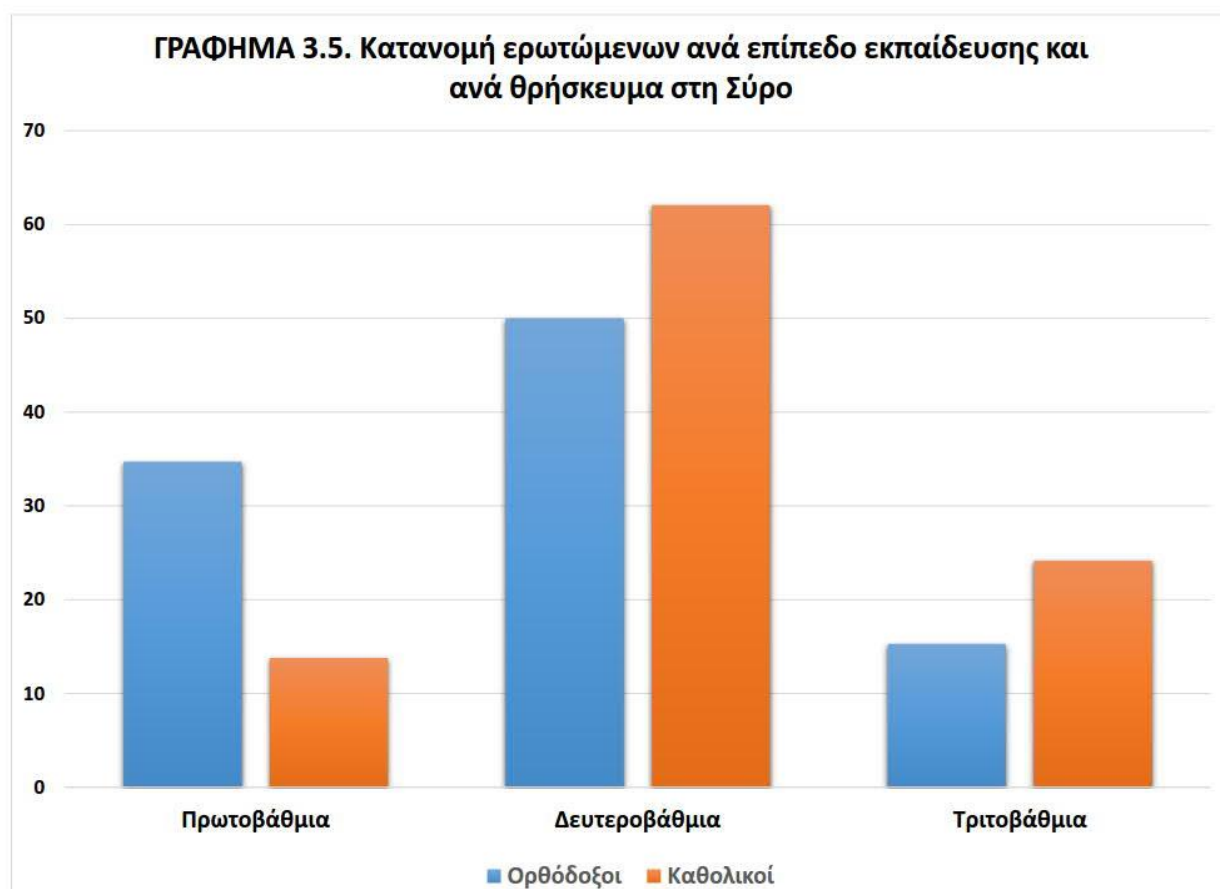
Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014.

Όσον αφορά τη σύνθεση του πληθυσμού κατά θρήσκευμα, παρατηρούμε ότι στην Άνδρο

καταγράφηκαν τρεις (3) ερωτώμενοι Μουσουλμάνοι αλλοδαποί και ένας (1) ερωτώμενος Έλληνας χωρίς θρήσκευμα. Στη Σύρο, σύμφωνα και με τη σύνθεση του πληθυσμού, καταγράφηκε σημαντικός αριθμός ερωτώμενων με Καθολικό θρήσκευμα (ΓΡΑΦΗΜΑ 3.4).

Πιο συγκεκριμένα, το ποσοστό των Καθολικών μεταξύ των επαγγελματιών είναι 14%, μεταξύ των ερασιτεχνών 38% και στον τοπικό πληθυσμό 30%. Στον συνολικό πληθυσμό του δείγματος στην Σύρο, οι Καθολικοί αποτελούν λιγότερο από το ένα τρίτο (29%), ενώ η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτώμενων είναι Ορθόδοξοι (71%).

Εξετάζοντας τους ερωτώμενους με βάση το θρήσκευμα και το επίπεδο εκπαίδευσης, παρατηρούμε ότι οι Καθολικοί ερωτώμενοι έχουν υψηλότερη εκπαίδευση από τους Ορθόδοξους ερωτώμενους στο δείγμα της Σύρου (ΓΡΑΦΗΜΑ 3.5).

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014.

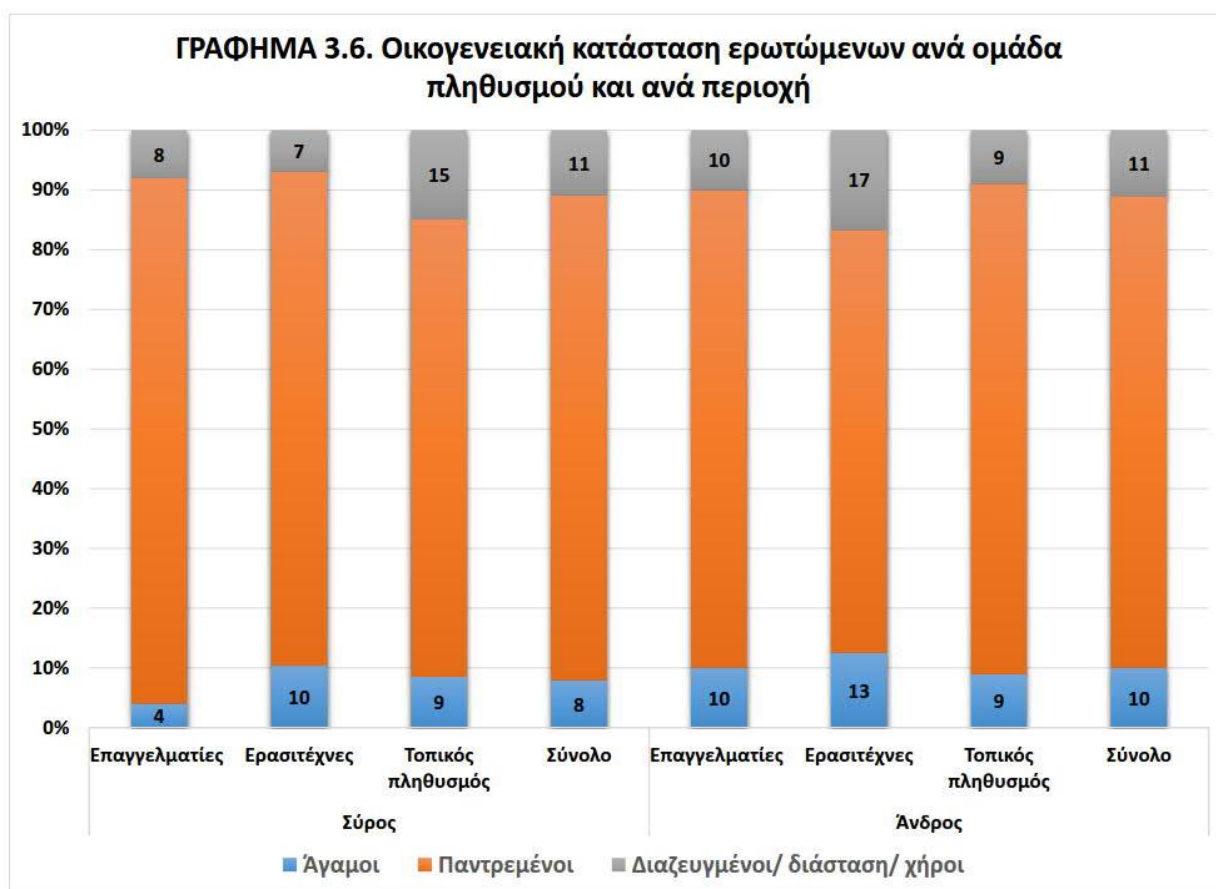
Ειδικότερα, περισσότεροι από τρεις στους πέντε ερωτώμενους Καθολικούς διαθέτει δευτεροβάθμια εκπαίδευση (62% έναντι 50% για τους Ορθόδοξους), ενώ ένας στους τέσσερεις Καθολικούς διαθέτει τριτοβάθμια εκπαίδευση (24% έναντι 15% για τους Ορθόδοξους).

Η διαφορά στο εκπαιδευτικό επίπεδο των Ορθόδοξων συγκριτικά με τους Καθολικούς στη Σύρο οφείλεται στη χαμηλότερο κατά μέσο όρο ηλικία των Καθολικών σε σχέση με τους Ορθόδοξους. Πιο συγκεκριμένα, η ηλικιακή διάμεσος των Καθολικών είναι χαμηλότερη κατά 11 έτη από την ηλικιακή διάμεσο των Ορθόδοξων (45 έτη έναντι 56 έτη), γεγονός που καθιστά τους πρώτους περισσότερο εκπαιδευμένους και άρα πιο «προοδευτικούς» και «ανεκτικούς» στην τοπική κοινωνία της Σύρου, λαμβάνοντας υπόψη τον παράγοντα εκπαίδευση.

Όπως, όμως, γνωρίζουμε το θρήσκευμα επιδρά σε σημαντικό βαθμό στην οικογενειακή κατάσταση των ερωτώμενων. Η οικογενειακή κατάσταση του πληθυσμού των Ορθόδοξων κατανέμεται ως ακολούθως: 6% άγαμοι, 79% παντρεμένοι και 15% διαζευγμένοι/ σε διάσταση/ χήροι, ενώ η οικογενειακή κατάσταση του πληθυσμού των Καθολικών επιμερίζεται σε: 14% άγαμους - γεγονός που δικαιολογείται λόγω της χαμηλότερης συγκριτικά ηλικίας τους σε σχέση με τους Ορθόδοξους - και 86% παντρεμένους. Λείπει, δηλαδή, εντελώς ένας αριθμός διαζευγμένων ή σε διάσταση ερωτώμενων, γεγονός που δικαιολογείται από την «αυστηρότητα» του Καθολικού δόγματος στο ζήτημα των διαζυγίων.

Το ΓΡΑΦΗΜΑ 3.6 απεικονίζει την οικογενειακή κατάσταση των ερωτώμενων στις δύο περιοχές ανά ομάδα πληθυσμού. Φαίνεται, λοιπόν, ότι στη Σύρο οι επαγγελματίες και οι ερασιτέχνες αλιείς της Σύρου έχουν μικρό ποσοστό άγαμων λόγω της σχετικά μεγάλης μέσης ηλικίας των ερωτώμενων, αλλά παράλληλα εκδηλώνουν χαμηλό ποσοστό διαζευγμένων/ σε διάσταση/ χήρων συγκριτικά με τον τοπικό πληθυσμό της περιοχής (8% για τους επαγγελματίες, 7% για τους ερασιτέχνες και 15% για τον τοπικό πληθυσμό). Αντίστοιχα, στην Άνδρο οι επαγγελματίες και ο τοπικός πληθυσμός έχουν χαμηλό ποσοστό άγαμων και χαμηλά ποσοστά διαζευγμένων/ σε διάσταση/ χήρων συγκριτικά με τους ερασιτέχνες της περιοχής (10% για τους επαγγελματίες, 9% για τον τοπικό πληθυσμό και 17% για τους ερασιτέχνες). Πιθανότατα, ο τοπικός πληθυσμός της Σύρου και οι ερασιτέχνες της Άνδρου παρουσιάζουν χαρακτηριστικά στην οικογενειακή τους κατάσταση που τους διαφοροποιούν από τις υπόλοιπες πληθυσμιακές ομάδες της περιοχής τους.

Η εμπειρία μετακίνησης ή διαμονής για μεγάλο χρονικό διάστημα εκτός της περιοχής θεωρείται ότι είναι ένας παράγοντας που επηρεάζει τον τρόπο ζωής των ερωτώμενων και άρα είναι σκόπιμο να εξεταστεί καθώς πιθανότατα επιδρά στις απόψεις και στις στάσεις των ερωτώμενων.

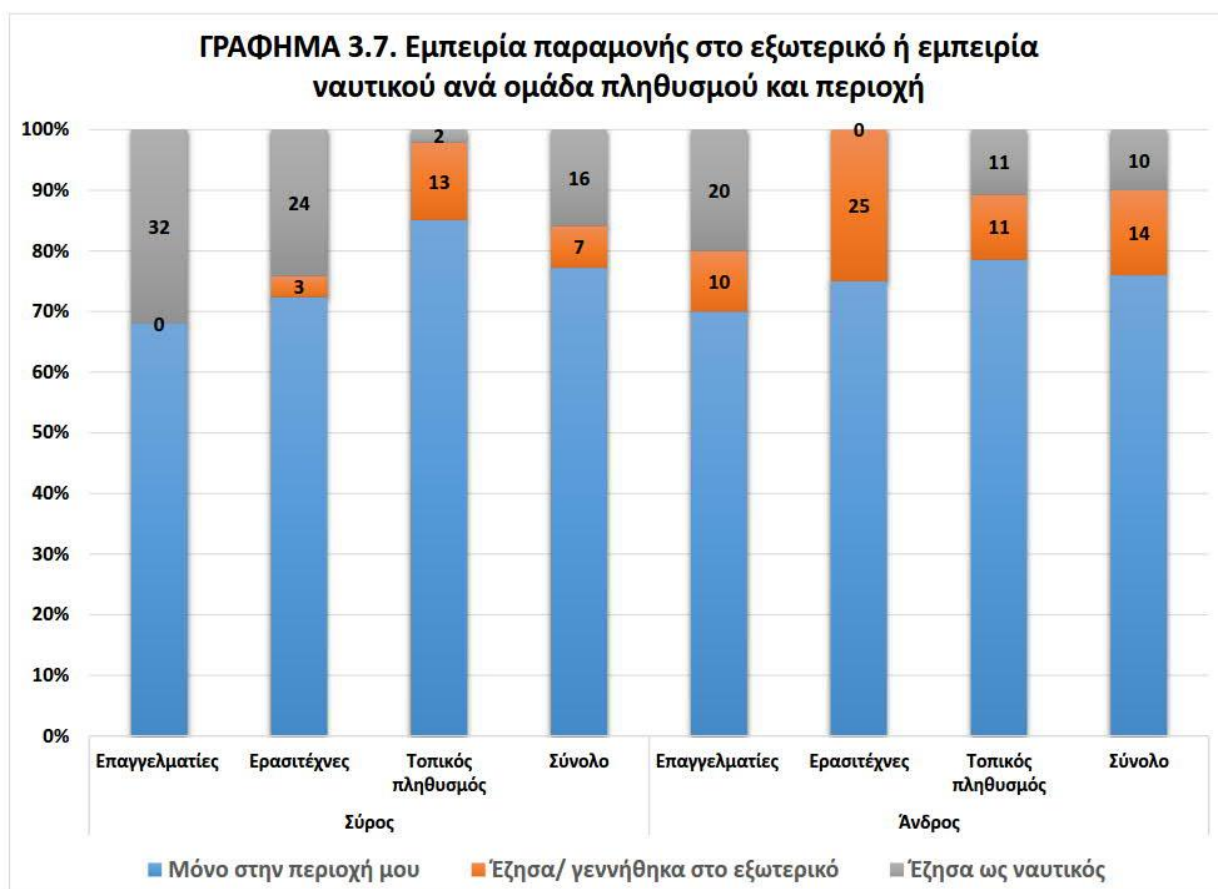
Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014.

Είναι ενδιαφέρον να παρατηρήσουμε ότι και στις δύο περιοχές έρευνας, ένα σημαντικό ποσοστό, σχεδόν ταυτόσημο, των ερωτώμενων έχει εμπειρία διαμονής στο εξωτερικό πάνω από 6 μήνες ή έχει εργαστεί ναυτικός ή έχει γεννηθεί στο εξωτερικό (23% στη Σύρο και 24% στην Άνδρο). Αυτό το εύρημα συνάδει με την ιστορία και των δύο περιοχών που αφορά τη ναυτική παράδοσή τους όσο και την κινητικότητα του πληθυσμού τους στο βαθμό που και οι δύο περιοχές έχουν υποδεχθεί και υποδέχονται πληθυσμούς από άλλες περιοχές. Εν συντομία,

αναφέρουμε ότι και οι δύο περιοχές έχουν υποδεχθεί Έλληνες νεοεισερχόμενους αλλά και αλλοδαπούς μετανάστες³ που έχουν συνεισφέρει σημαντικά στην τοπική τους οικονομία.

Ειδικότερα, επισημαίνεται ότι περίπου ένας στους τρεις επαγγελματίες της Σύρου έχει εμπειρία ως ναυτικός (32%), ενώ αντίστοιχα ένας στους πέντε επαγγελματίες της Άνδρου έχει εμπειρία ως ναυτικός (20%) και ένας στους δέκα έχει ζήσει στο εξωτερικό για εργασία/σπουδές (10%).

Επιπρόσθετα, περισσότεροι από ένας στους τέσσερις ερασιτέχνες αλιείς της Σύρου έχουν κυρίως εμπειρία ως ναυτικοί (27%), ενώ ανάλογο ποσοστό ερασιτεχνών αλιέων της Άνδρου έχει ζήσει στο εξωτερικό για εργασία/σπουδές (25%).

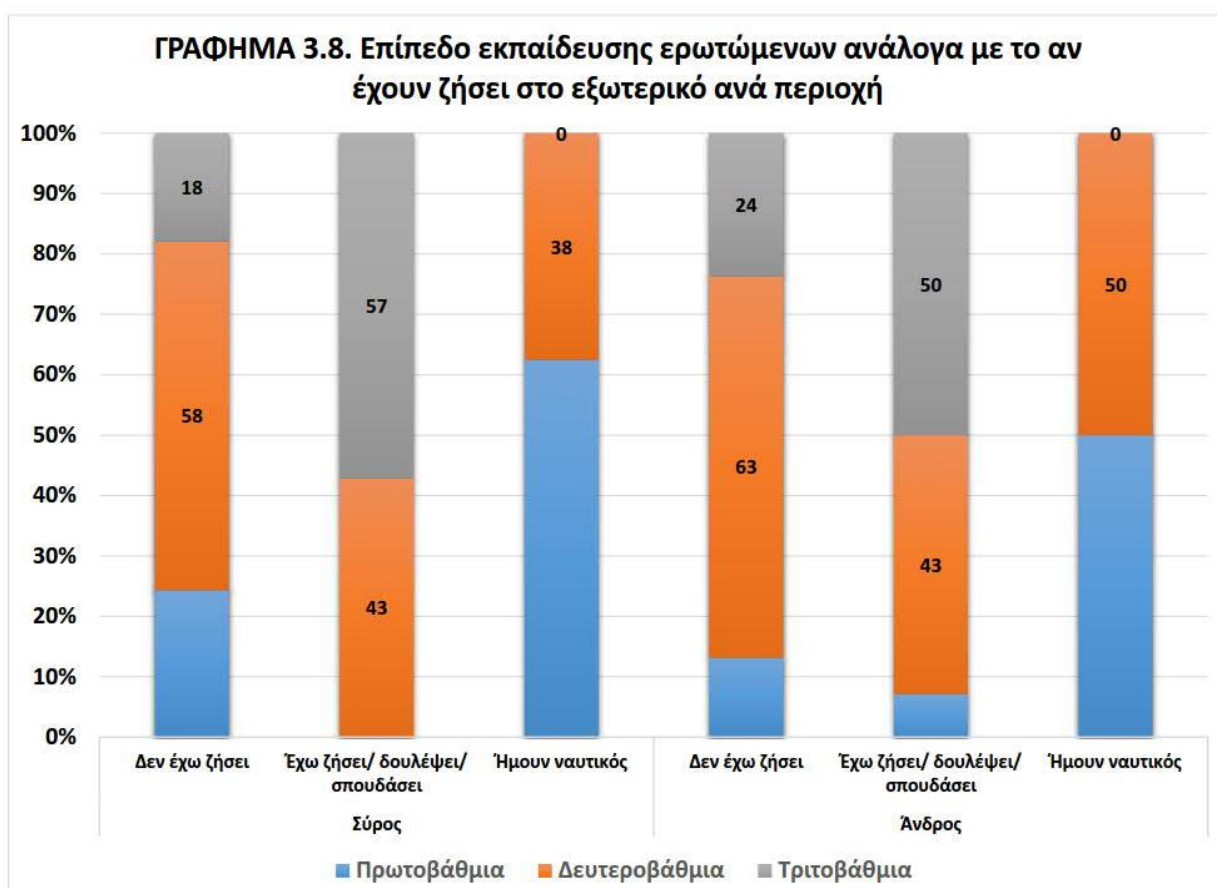

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014.

³ Σχετικά με τους αλλοδαπούς δείτε την ανάλυση των στοιχείων που γίνεται στο Τμήμα 2 της παρούσας έκθεσης και από την οποία φαίνεται ότι αποτελούν ένα σημαντικό τμήμα των τοπικών κοινωνιών.

Ένα αξιόλογο ποσοστό του τοπικού πληθυσμού της Σύρου έχει κυρίως εμπειρία εργασίας στο εξωτερικό (15%), ενώ ένα σημαντικό ποσοστό του τοπικού πληθυσμού της Άνδρου έχουν εμπειρία ως ναυτικοί και έχουν ζήσει/ γεννηθεί στο εξωτερικό (συνολικά 22%).

Σημειώνεται ότι το επίπεδο εκπαίδευσης όσων ερωτώμενων έχουν εμπειρία παραμονής στο εξωτερικό είναι υψηλότερο από τους ερωτώμενους που δεν έχουν ζήσει στο εξωτερικό και στις δύο περιοχές (ΓΡΑΦΗΜΑ 3.8). Έτσι όσοι έχουν εμπειρία παραμονής στο εξωτερικό διαθέτουν συχνότερα τριτοβάθμια εκπαίδευση σε σχέση με όσους δεν έχουν ζήσει στο εξωτερικό.

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014.

Αντίθετα, όσοι ερωτώμενοι διετελέσαν ναυτικοί έχουν χαμηλότερη εκπαίδευση από τους ερωτώμενους που δεν διαθέτουν εμπειρία διαμονής στο εξωτερικό και αυτό ισχύει και στις

δύο περιοχές. Οι πρώην ναυτικοί έχουν ως επί το πλείστον πρωτοβάθμια εκπαίδευση και δευτερευόντως ορισμένοι διαθέτουν δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

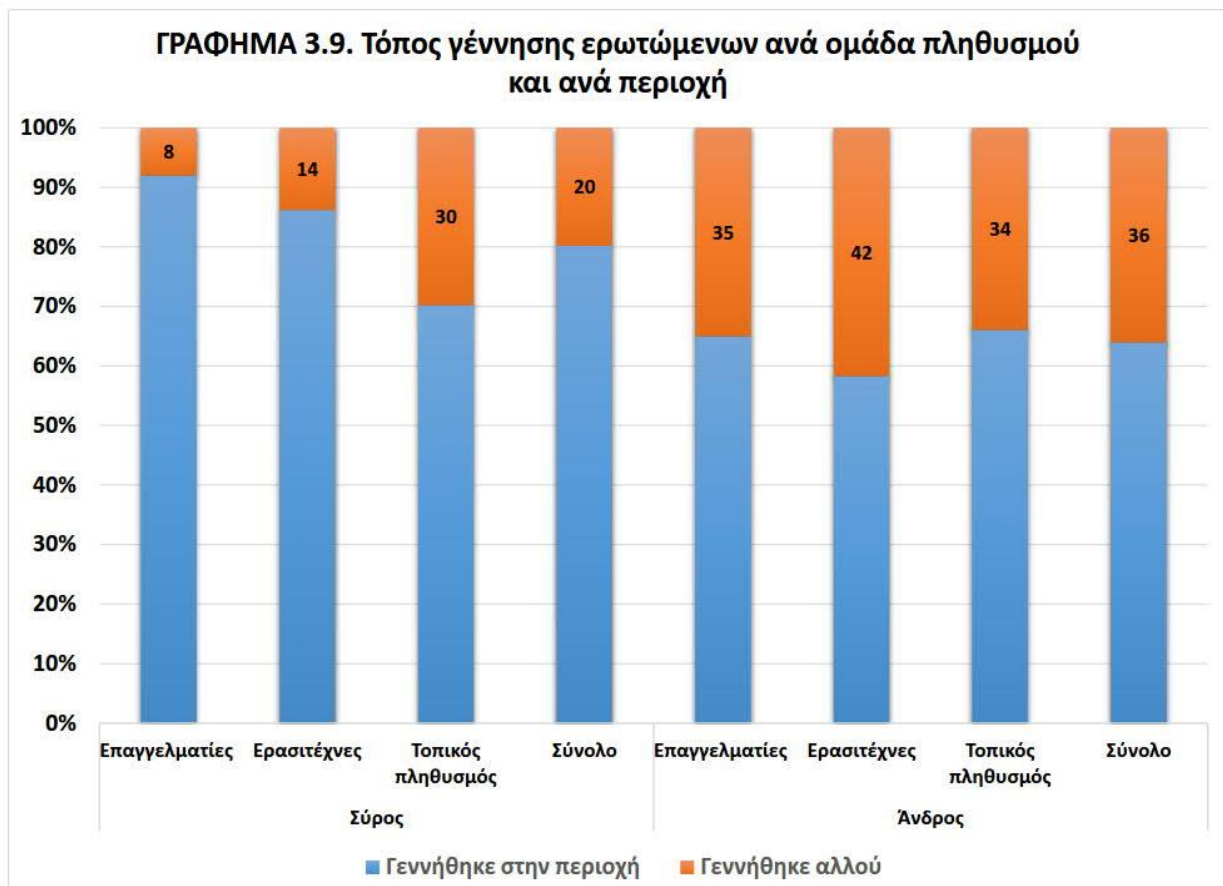
Η διαφορά όσων έχουν εμπειρία διαμονής στο εξωτερικό από όσους δεν έχουν μια τέτοια εμπειρία δικαιολογείται από τη χαμηλότερη μέση ηλικία των πρώτων σε σχέση με τους δεύτερους τόσο στην Σύρο (ηλικιακή διάμεσος όσων έχουν εμπειρία εξωτερικού 45 έτη έναντι 51 έτη για όσους δεν διαθέτουν τέτοια εμπειρία) όσο και στην Άνδρο (ηλικιακή διάμεσος όσων έχουν εμπειρία εξωτερικού 44 έτη έναντι 46 έτη για όσους δεν διαθέτουν τέτοια εμπειρία).

Αντίθετα, όσοι ερωτώμενοι διετέλεσαν ναυτικοί έχουν μεγαλύτερη μέση ηλικία από τους ερωτώμενους που δεν μετακινήθηκαν. Αυτό ισχύει τόσο στη Σύρο (ηλικιακή διάμεσος 62 έτη έναντι 51 έτη) όσο στην Άνδρο (ηλικιακή διάμεσος 73 έτη έναντι 46 έτη).

Είναι όντως αξιοσημείωτο ότι ένα σημαντικό τμήμα των ερωτώμενων και στις δύο περιοχές έχει γεννηθεί αλλού (20% στη Σύρο και 36% στην Άνδρο) (ΓΡΑΦΗΜΑ 3.9). Αυτό σημαίνει ότι ο πληθυσμός και των δύο περιοχών έχει ενδυναμωθεί από την εισροή πληθυσμού από άλλες περιοχές.

Το συγκεκριμένο εύρημα όπου παρατηρείται σημαντικός αριθμός ατόμων που γεννήθηκαν αλλού αλλά μετακινήθηκαν προς τα δύο νησιά επιβεβαιώνει παλαιότερα ευρήματα άλλων επιτόπιων ερευνών που έγιναν στο Νομό Κυκλάδων το 2001. Συγκεκριμένα, η παλαιότερη έρευνα επισημαίνει ότι η Σύρος βρέθηκε να έχει ένα από τα μεγαλύτερα ποσοστά αυτοχθόνων στον τοπικό πληθυσμό της (75%) και ότι η Άνδρος βρέθηκε να έχει ένα από τα μεγαλύτερα ποσοστά εισερχόμενων από άλλες περιοχές (Παπαδοπούλου κ.ά. 2002: 75-76).

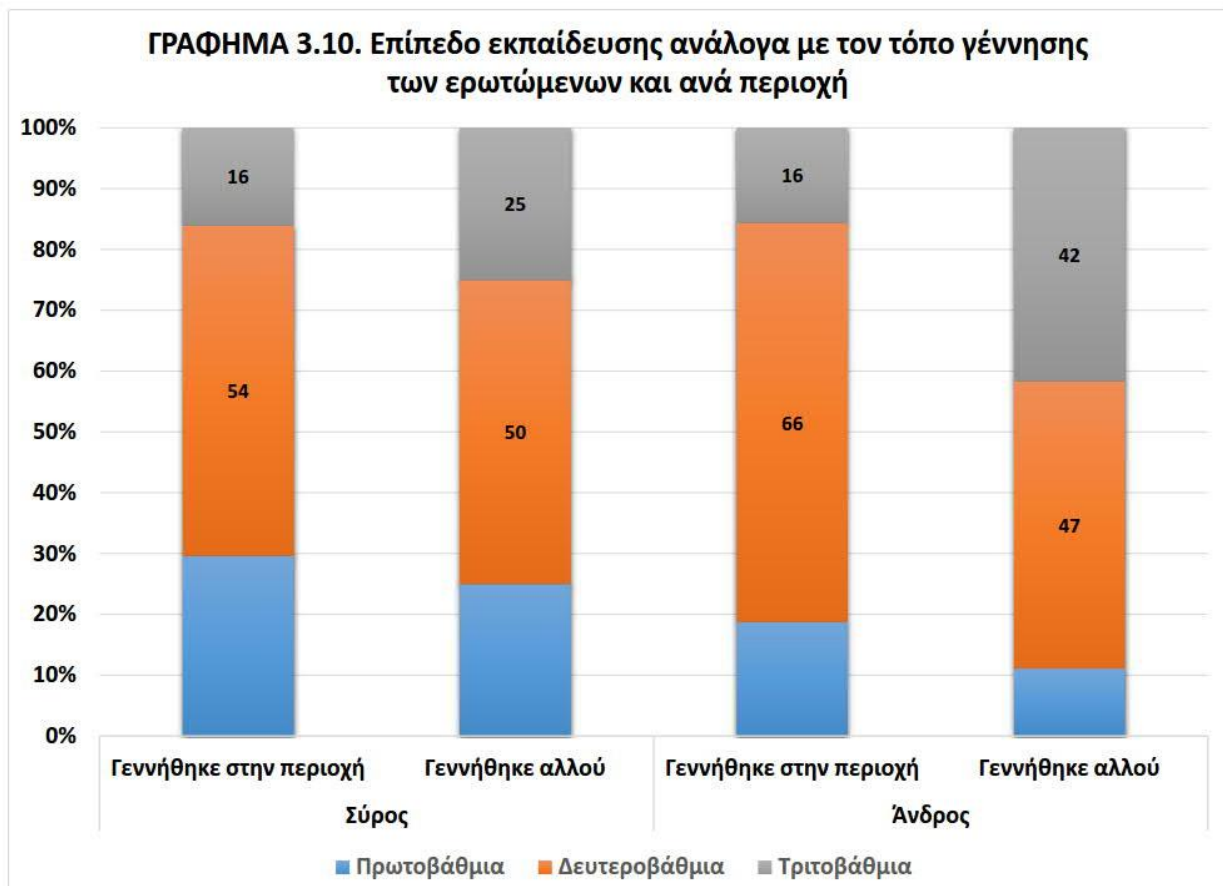
Επιστρέφοντας στα ευρήματα της δικής μας έρευνας, βλέπουμε ότι ένα μικρό ποσοστό των επαγγελματιών αλιέων της Σύρου αλλά πάνω από το ένα τρίτο των επαγγελματιών αλιέων της Άνδρου έχει γεννηθεί αλλού (8% στη Σύρο έναντι 35% στην Άνδρο). Επιπρόσθετα, σημαντικό ποσοστό των ερασιτεχνών της Σύρου και δύο στους πέντε ερασιτέχνες της Άνδρου έχουν γεννηθεί αλλού (14% στη Σύρο και 42% στην Άνδρο). Επίσης, όσον αφορά τον τοπικό πληθυσμό, τόσο στη Σύρο όσο και στην Άνδρου το ένα τρίτο έχει γεννηθεί αλλού (30% στη Σύρο και 34% στην Άνδρο).

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014.

Όσοι γεννήθηκαν αλλού διαθέτουν υψηλότερη εκπαίδευση συγκριτικά με τον ντόπιο πληθυσμό, όπως φαίνεται αναλυτικά στο ΓΡΑΦΗΜΑ 3.10. Ειδικότερα, στη Σύρο περισσότεροι από τους μισούς ερωτώμενοι του ντόπιου πληθυσμού διαθέτουν δευτεροβάθμια εκπαίδευση (54%) και ένα αξιόλογο ποσοστό έχει τριτοβάθμια εκπαίδευση (16%). Αντίστοιχα, οι μισοί από όσους γεννήθηκαν αλλού έχουν δευτεροβάθμια εκπαίδευση (50%) και το ένα τέταρτο διαθέτει τριτοβάθμια εκπαίδευση (25%).

Αντίστοιχη είναι η εικόνα για τους ντόπιους και τους γεννηθέντες αλλού στην περιοχή της Άνδρου. Στην Άνδρο, τα δύο τρίτα των ντόπιων διαθέτει δευτεροβάθμια εκπαίδευση και ένα αξιόλογο ποσοστό έχει τριτοβάθμια εκπαίδευση. Όμως, περίπου οι μισοί από τους γεννηθέντες αλλού έχουν δευτεροβάθμια εκπαίδευση (47%) και τα δύο πέμπτα διαθέτουν τριτοβάθμια εκπαίδευση (42%).

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014.

Θα πρέπει, τέλος, να υπογραμμίσουμε ότι οι γεννηθέντες αλλού έχουν περίπου την ίδια ηλικία με τον ντόπιο πληθυσμό στη Σύρο, αλλά έχουν σαφώς μικρότερη ηλικία από τον ντόπιο πληθυσμό της Άνδρου.

Συμπερασματικά, αναφέρουμε ότι η ανάλυση των κοινωνικο-δημογραφικών χαρακτηριστικών του ερωτώμενων στις δύο περιοχές έρευνας, κατέδειξε ότι οι ερωτώμενοι της Σύρου έχουν μεγαλύτερη μέση ηλικία από τους ερωτώμενους της Άνδρου, γεγονός που συνάδει το ότι στην Άνδρο το εκπαιδευτικό επίπεδο είναι σχετικά βελτιωμένο. Η βελτιωμένη δημογραφική εικόνα αφορά κυρίως τους πληθυσμούς των επαγγελματιών και των ερασιτεχνών αλιέων στην Άνδρο συγκριτικά με τη Σύρο, ενώ όσον αφορά τον τοπικό πληθυσμό η δημογραφική και εκπαιδευτική κατάσταση είναι περίπου παρόμοια στα δύο νησιά.

Και οι δύο περιοχές έρευνας φαίνονται να έχουν κερδίσει σημαντικό ανθρώπινο κεφάλαιο από την μετακίνηση πληθυσμού προς αυτές, όμως η Άνδρος φαίνεται να έχει ευνοηθεί κάπως περισσότερο συγκριτικά με τη Σύρο. Η βελτιωμένη δημογραφική εικόνα της Άνδρου οφείλεται στο γεγονός ότι σημαντικό τμήμα των ερωτώμενων έχουν εμπειρία εργασίας και διαμονής στο εξωτερικό, καθώς επίσης το νησί αυτό έχει κερδίσει σημαντικό ανθρώπινο κεφάλαιο μέσα από την εισροή στην περιοχή ατόμων που γεννήθηκαν αλλού (και οι οποίοι μπορεί να επέστρεψαν στην περιοχή καταγωγής τους ή προσελκύστηκαν από άλλες περιοχές).

Τέλος, η ανάλυση των κοινωνικοδημογραφικών χαρακτηριστικών με βάση το θρήσκευμα στη Σύρο καταδεικνύει ότι ενυπάρχει σημαντικό ανθρώπινο κεφάλαιο στο νησί, γεγονός που αποτυπώνεται στα σχετικά βελτιωμένα δημογραφικά χαρακτηριστικά και εκπαιδευτικά προσόντα κοινωνικών ομάδων που διαμένουν στη Σύρο.

4. Απασχόληση και εισόδημα

4.1. Χαρακτηριστικά απασχόλησης

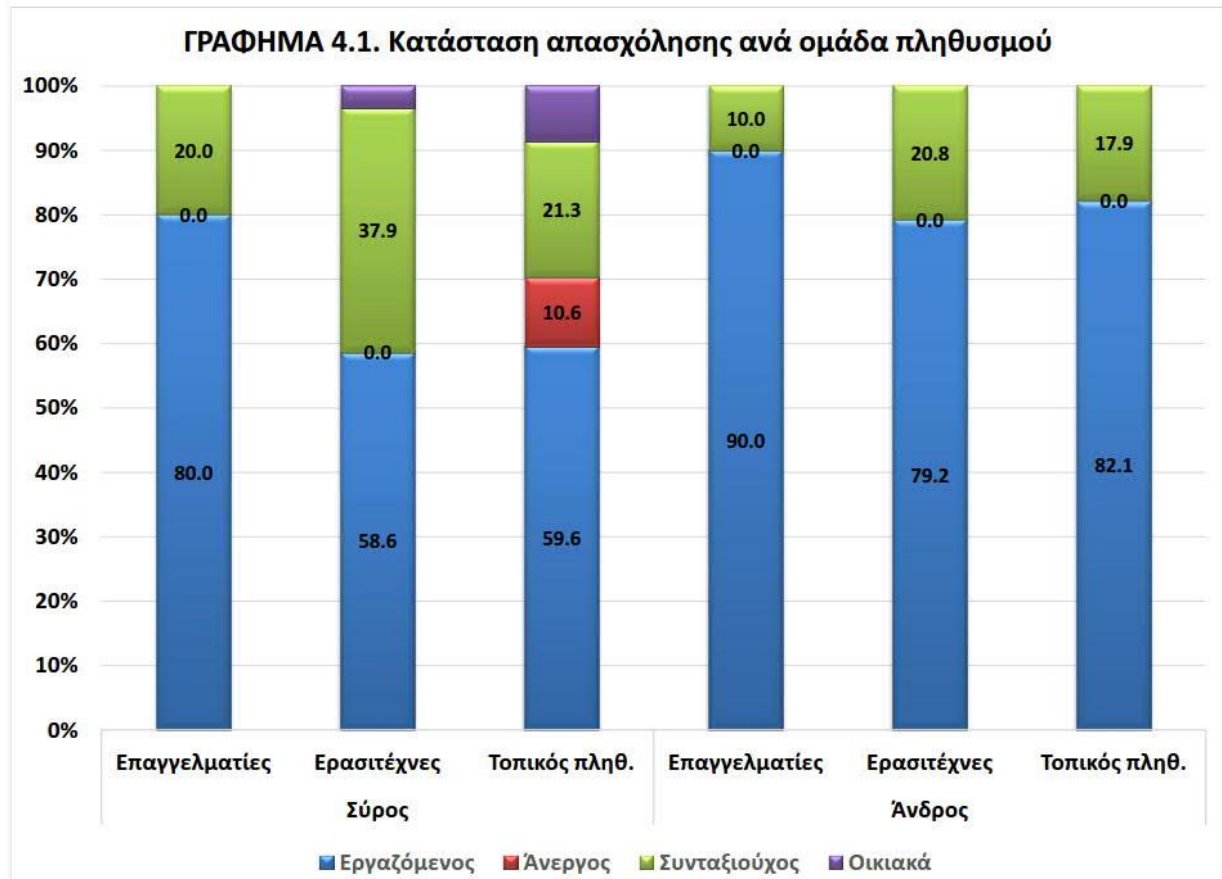
Η κατάσταση και η διάρθρωση απασχόλησης των ερωτώμενων στις περιοχές έρευνας απηχεί σε μεγάλο βαθμό την σύνθεση των δύο τοπικών αγορών εργασίας όπως αυτή σκιαγραφείται από τα διαθέσιμα στοιχεία (Βλέπε το Τμήμα 1 της παρούσας έκθεσης), αλλά παρουσιάζει και σημαντικές διαφοροποιήσεις μεταξύ των δύο περιοχών.

Κατά τη διεξαγωγή της επιτόπιας έρευνας στη Σύρο τα δύο τρίτα (65%) των ερωτώμενων είναι απασχολούμενοι, περισσότεροι από ένας στους τέσσερεις είναι συνταξιούχοι, ενώ σε χαμηλά επίπεδα διαμορφώνεται το ποσοστό ανεργίας (5%). Μόλις το 5% δήλωσε ότι ασχολείται με τα οικιακά, ποσοστό που αφορά αποκλειστικά τις γυναίκες ερωτώμενες. Η κατάσταση απασχόλησης διαφοροποιείται στην περιοχή της Άνδρου όπου εμφανίζονται υψηλότερα ποσοστά απασχόλησης (83%) σε σχέση με τη Σύρο, ενώ αντίθετα στο δείγμα καταγράφονται χαμηλότερα ποσοστά συνταξιούχων (17%).

Εξετάζοντας την κατάσταση απασχόλησης μεταξύ των επαγγελματιών αλιέων, των ερασιτεχνών αλιέων και του τοπικού πληθυσμού, παρατηρούμε ότι στην Άνδρο και οι τρεις ομάδες πληθυσμού εμφανίζουν υψηλότερα ποσοστά απασχόλησης σε σχέση με τη Σύρο (ΓΡΑΦΗΜΑ 4.1). Ειδικότερα, οι επαγγελματίες αλιείς στην Άνδρο και στη Σύρο εμφανίζουν υψηλότερα ποσοστά απασχόλησης συγκριτικά με τους ερασιτέχνες αλιείς, ενώ παρουσιάζουν υψηλότερα ποσοστά απασχόλησης ακόμα και όταν συγκριθούν με τον τοπικό πληθυσμό. Επιπρόσθετα, εννέα στους δέκα επαγγελματίες αλιείς στην Άνδρο είναι απασχολούμενοι, ενώ το ποσοστό απασχόλησης στον τοπικό πληθυσμό και στους ερασιτέχνες αλιείς διαμορφώνεται στο 82% και στο 80% αντίστοιχα. Στη Σύρο, οκτώ στους δέκα επαγγελματίες είναι απασχολούμενοι, αριθμός που μειώνεται στο 60% για το τοπικό πληθυσμό και στο 59% για τους ερασιτέχνες αλιείς της περιοχής.

Μία σημαντική διαφοροποίηση μεταξύ των ερωτώμενων της Σύρου και της Άνδρου, η οποία πρέπει να επισημανθεί, είναι ότι σημαντικός αριθμός των ερωτώμενων συνταξιούχων, και στις δύο περιοχές έρευνας, ανέφεραν ότι απασχολούνται. Από την ανάλυση της απασχόλησης ανά ομάδα πληθυσμού προκύπτει ότι το 20% των

επαγγελματιών αλιέων στην περιοχή της Σύρου είναι συνταξιούχοι, ενώ στην Άνδρο το ποσοστό αυτό αφορά έναν στους δέκα από τους επαγγελματίες αλιείς.

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος - Νοέμβριος 2014.

Η εικόνα αυτή σχετίζεται σε μεγάλο βαθμό με το ότι στους συνταξιούχους του Ναυτικού Απομαχικού Ταμείου (NAT) δίδεται η δυνατότητα να διαθέτουν επαγγελματική άδεια αλιείας και να απασχολούνται περιοδικά ως αλιείς.¹

Στη Σύρο, το 31% περίπου των απασχολούμενων² είναι κάτω από 40 ετών, σχεδόν ένας στους τέσσερις είναι μεταξύ 41 - 50 ετών, και ένας στους τέσσερις μεταξύ 51- 60 ετών, ενώ

¹ Το ζήτημα της απασχόλησης των συνταξιούχων του NAT που διαθέτουν επαγγελματική άδεια αλιείας πρόσφατα επανήλθε το προσκήνιο καθώς εξετάζεται η μείωση της σύνταξής τους βάσει του νόμου 3863/2010. Σε άλλες περιοχές της χώρας η απασχόληση των συνταξιούχων του NAT αποτέλεσε ζήτημα αντιπαράθεσης μεταξύ των επαγγελματιών αλιέων βλέπε για παράδειγμα <http://www.mantonakos.gr/drastiriotites/details/?id=104> και <http://www.emprosnet.gr/emprosnet-archive/8e78cdb7-3a17-4cfd-9c95-7f80c3bc3c37>.

πάνω από 60 ετών είναι το 19% των ερωτώμενων. Στην Άνδρο, το 30% των ερωτώμενων είναι ηλικίας μικρότερης από 40 ετών, το 38% μεταξύ 41-50 ετών, το 17% στην ηλικιακή ομάδα 51-60 ετών, ενώ οι υπόλοιποι είναι άνω των 60 ετών.

Εξειδικεύοντας την ανάλυση στις τρεις ομάδες πληθυσμού, παρατηρούμε ότι περίπου το 40% των απασχολούμενων στο τοπικό πληθυσμό ανήκει στην ηλικιακή ομάδα 41 έως 50 ετών, ενώ ακολουθεί με μικρή διαφορά η ομάδα ηλικιών κάτω των 40 ετών. Στον αντίποδα μόνο το 10% των απασχολούμενων στο τοπικό πληθυσμό είναι άνω των 60 ετών. Συνακόλουθα, η πλειονότητα των ερασιτεχνών αλιέων στη Σύρο είναι κάτω από 40 ετών, ενώ το 30% ανήκει στην ηλικιακή ομάδα 41 έως 50 ετών. Άνω των 60 ετών είναι μόλις το 6% περίπου των ερασιτεχνών αλιέων. Αντίθετη εικόνα εμφανίζουν οι επαγγελματίες αλιείς στη Σύρο. Ένας στους πέντε επαγγελματίες αλιείς είναι κάτω των 40 ετών, ενώ η ομάδα ηλικιών 51 έως 60 ετών και η ομάδα ηλικιών άνω των 60 ετών συγκεντρώνουν από κοινού το 72% των απασχολούμενων στο κλάδο.

Στην περιοχή της Άνδρου, η πλειοψηφία του τοπικού πληθυσμού ανήκει στην ομάδα ηλικιών 41 έως 50 ετών, ενώ σημαντικό ποσοστό (28%) συγκεντρώνουν οι απασχολούμενοι κάτω από 40 ετών. Σχεδόν το ένα έκτο είναι άνω των 60 ετών. Πάνω από το ήμισυ των ερασιτεχνών αλιέων της Άνδρου είναι κάτω από 40 ετών, ενώ ακολουθεί η ομάδα ηλικιών 41 έως 50 ετών (32%). Μόνο ένας στους δέκα ερασιτέχνες αλιείς είναι άνω των 60 ετών. Δύο στους πέντε επαγγελματίες αλιείς στην Άνδρο ανήκουν στην ομάδα ηλικιών 41 έως 50 ετών, ενώ άνω των 50 ετών ανήκει το 45% των απασχολούμενων στο κλάδο.

Με βάση τα παραπάνω θα μπορούσαμε να πούμε ότι οι απασχολούμενοι του τοπικού πληθυσμού στη Σύρο εμφανίζουν παρόμοια ηλικιακή διάρθρωση με εκείνη του τοπικού πληθυσμού της Άνδρου. Αντίστοιχα, οι απασχολούμενοι ερασιτέχνες αλιείς της Σύρου εμφανίζουν παρόμοια δημογραφική εικόνα με τους ερασιτέχνες αλιείς της Άνδρου με μικρές μόνο διαφοροποιήσεις. Ωστόσο, οι επαγγελματίες αλιείς στη Σύρο εμφανίζονται ότι είναι μεγαλύτερης ηλικίας όταν συγκριθούν με τους συνάδελφους τους της Άνδρου. Η ηλικιακή αυτή διάρθρωση και διαφοροποίηση ενδέχεται να επηρεάζει μια σειρά από

² Λόγω της απασχόλησης ενός αριθμού συνταξιούχων ως επαγγελματίες αλιείς, η ανάλυση που ακολουθεί για την απασχόληση στις περιοχές έρευνας συμπεριλαμβάνει και όσους απασχολούνται επαγγελματικά στην αλιεία παρότι είναι συνταξιούχοι (από το NAT ή άλλο Ταμείο).

χαρακτηριστικά όπως είναι η αλιευτική δραστηριότητα, αλλά και οι στάσεις απέναντι στην υιοθέτηση ή μη καινοτομικών πρακτικών.

Η διαφορετική ηλικιακή διάρθρωση μεταξύ των τριών ομάδων πληθυσμού στις περιοχές έρευνας αποτυπώνεται και όταν συγκρίνεται η μέση ηλικία των απασχολούμενων στη Σύρο και στην Άνδρο (ΠΙΝΑΚΕΣ 4.1α και 4.1β). Συγκρίνοντας τη μέση ηλικία και τη διάμεσο μεταξύ των τριών ομάδων πληθυσμού στις δύο περιοχές παρατηρούμε ότι οι απασχολούμενοι στη Σύρο εμφανίζονται κατά μέσο όρο μεγαλύτερης ηλικίας σε σχέση με την Άνδρο. Μεταξύ των δύο περιοχών οι επαγγελματίες και ερασιτέχνες αλιείς της Άνδρο εμφανίζονται κατά μέσο όρο νεότεροι, ενώ παρόμοια δημογραφική εικόνα παρουσιάζει ο τοπικός πληθυσμός στις δύο περιοχές.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.1α. Μέση ηλικία απασχολούμενων κατά ομάδα πληθυσμού στη Σύρο

Ομάδα πληθυσμού	Μέσος	N	Διάμεσος	Τυπ. απόκλιση	Ελάχιστη τιμή	Μέγιστη τιμή
Επαγγελματίες	52,88	25	53	13,501	20,0	77,0
Ερασιτέχνες	45,12	17	43	8,936	35,0	62,0
Τοπικός πληθυσμός	45,57	28	45	9,43	28,0	67,0
Σύνολο	48,07	70	48	11,392	20,0	77,0

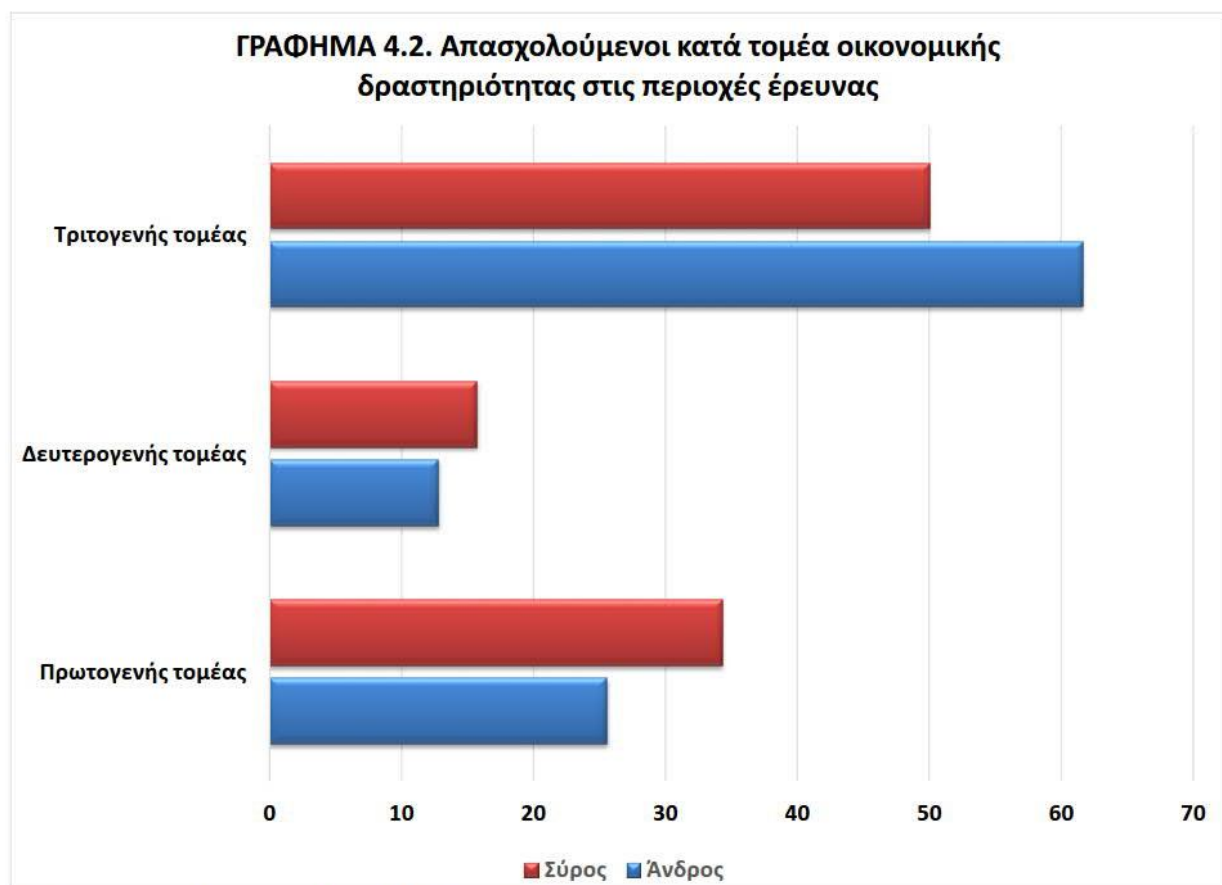
Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος - Νοέμβριος 2014.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.1β. Μέση ηλικία απασχολούμενων κατά ομάδα πληθυσμού στην Άνδρο

Ομάδα πληθυσμού	Μέσος	N	Διάμεσος	Τυπ. απόκλιση	Ελάχιστη τιμή	Μέγιστη τιμή
Επαγγελματίες	52,55	20	46,0	12,505	34	75
Ερασιτέχνες	41,79	19	40,0	11,307	25	70
Τοπικός πληθυσμός	47,15	47	45,0	12,309	24	90
Σύνολο	47,22	86	44,5	12,542	24	90

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος - Νοέμβριος 2014.

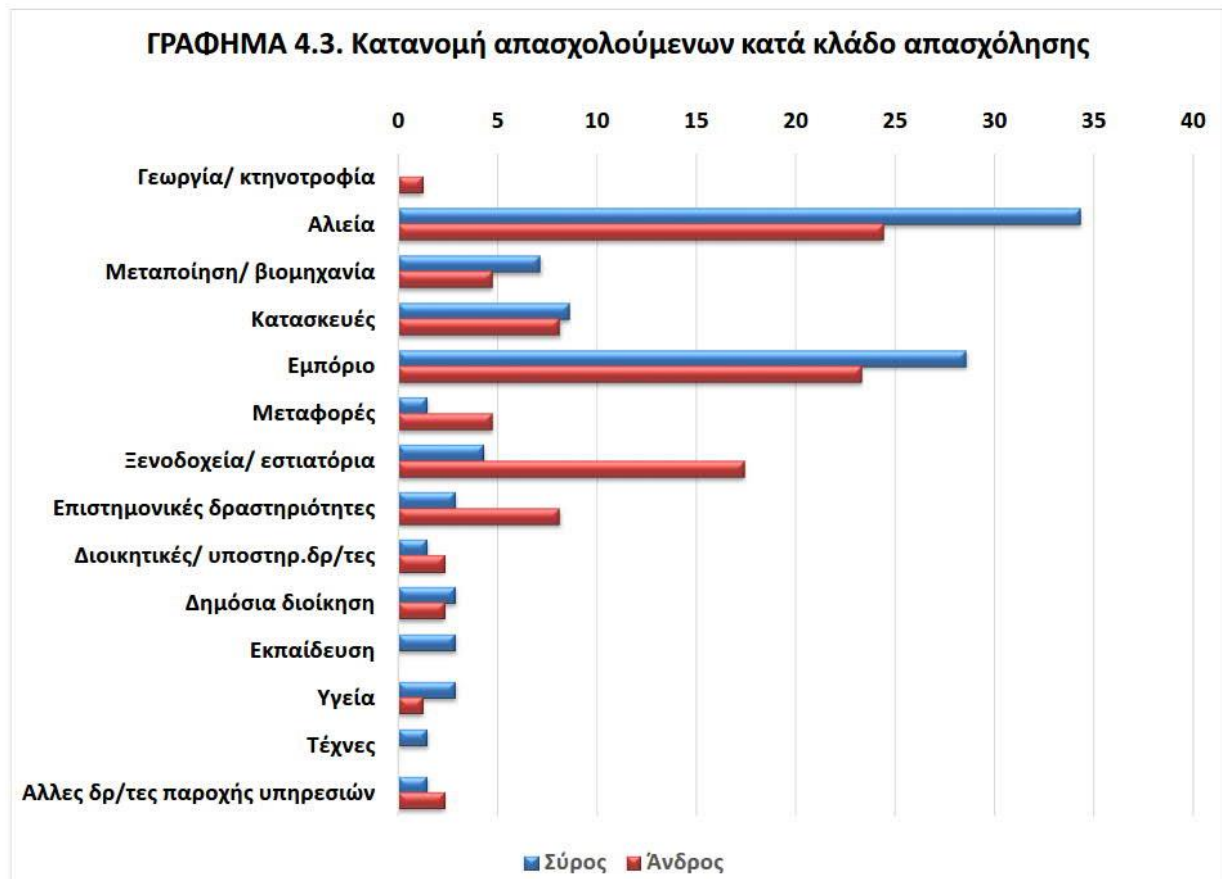
Η διάρθρωση της απασχόλησης στη Σύρο κατανέμεται μεταξύ του τριτογενούς και του πρωτογενούς τομέα, με εμφανή υπερίσχυση του πρώτου (ΓΡΑΦΗΜΑ 4.2). Πιο συγκεκριμένα το ήμισυ των ερωτώμενων στη Σύρο απασχολείται στον τριτογενή τομέα, περισσότεροι από το ένα τρίτο των ερωτώμενων εργάζεται στον πρωτογενή τομέα, ενώ ο δευτερογενής τομέας - κυρίως απασχόληση στο Νεώριο και στη μεταποίηση - απορροφά το 16% των απασχολούμενων. Στην Άνδρο ο τομέας των υπηρεσιών απορροφά το 62% των ερωτώμενων, ένας στους τέσσερεις απασχολείται στον πρωτογενή τομέα, ενώ ο δευτερογενής τομέας συγκεντρώνει το 13% της απασχόλησης.

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος - Νοέμβριος 2014.

Με βάση τα παραπάνω παρατηρούμε ότι η τομεακή διάρθρωση της απασχόλησης διαφέρει μεταξύ των δύο περιοχών. Ειδικότερα, αν και στις δύο περιοχές έρευνας ο τομέας των υπηρεσιών απορροφά το μεγαλύτερο ποσοστό των απασχολούμενων, οι εργαζόμενοι στον τριτογενή τομέα στην Άνδρο υπερέρχουν αριθμητικά σε σχέση με τον αριθμό των ερωτώμενων στη Σύρο. Η διαφορά αυτή έγκειται στα μεγαλύτερα ποσοστά απασχόλησης

στον τουριστικό κλάδο (για παράδειγμα στα ξενοδοχεία - εστιατόρια) όπου απασχολούνται οι ερωτώμενοι στην Άνδρο συγκριτικά με τη Σύρο (ΓΡΑΦΗΜΑ 4.3).

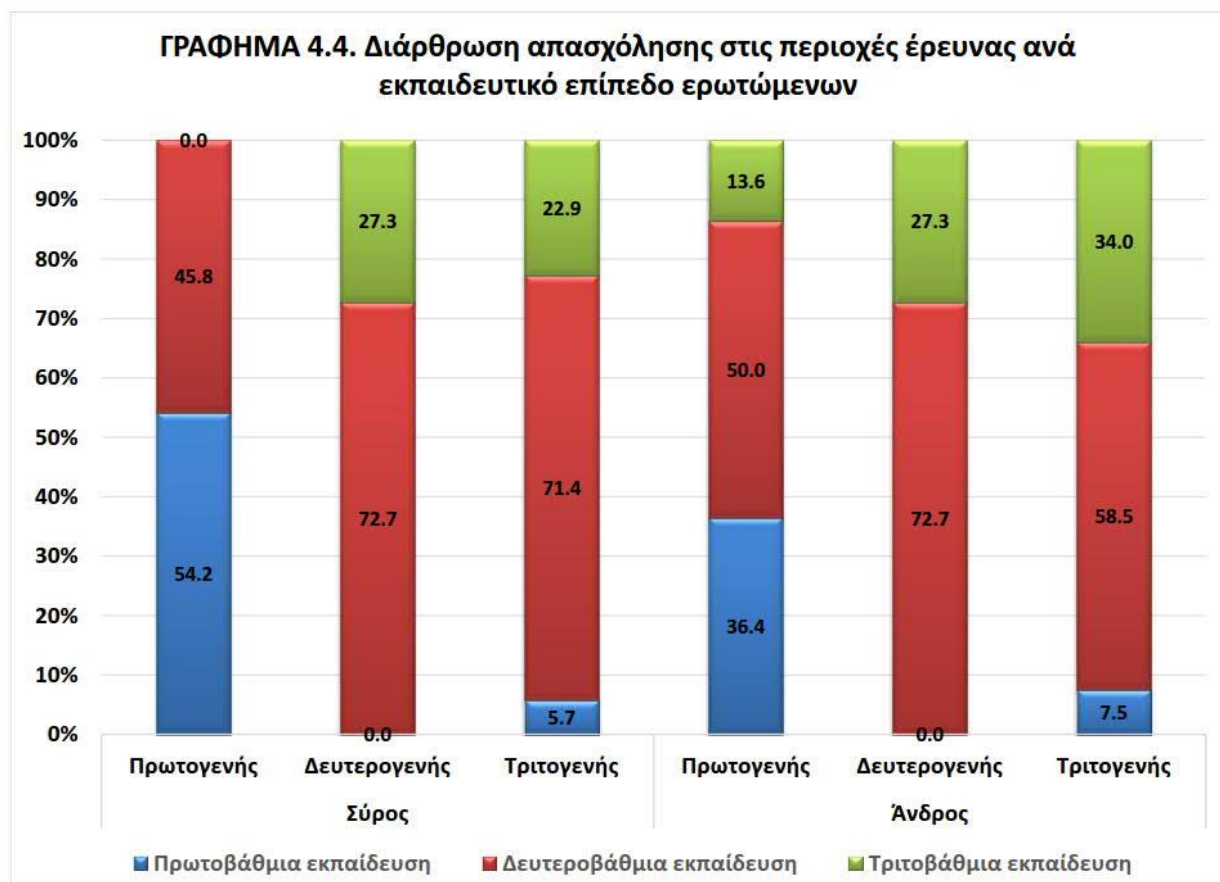

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος - Νοέμβριος 2014.

Συγκρίνοντας τις τρεις ομάδες πληθυσμού διαφαίνεται ότι και στις δύο περιοχές έρευνας η πλειοψηφία του τοπικού πληθυσμού απασχολείται στον τριτογενή τομέα (96% στη Σύρο και 83% στην Άνδρο). Στην Σύρο η πλειοψηφία των ερασιτεχνών αλιέων απασχολείται στον δευτερογενή τομέα (53%), ενώ στην Άνδρο τρεις στους τέσσερεις ερασιτέχνες απασχολούνται στον τριτογενή τομέα. Αντίστοιχα, οι επαγγελματίες αλιείς καταγράφονται ως απασχολούμενοι στον πρωτογενή τομέα.

Εξετάζοντας τον τομέα οικονομικής δραστηριότητας και το εκπαιδευτικό επίπεδο των ερωτώμενων στις περιοχές έρευνας (ΓΡΑΦΗΜΑ 4.4), παρατηρούμε ότι στη Σύρο πάνω από το ήμισυ των απασχολούμενων στον πρωτογενή τομέα είναι απόφοιτοι της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, ενώ στην Άνδρο το ποσοστό αυτό μειώνεται στο ένα τρίτο περίπου των ερωτώμενων. Συνακόλουθα, στην περιοχή της Άνδρου περίπου ένας στους επτά

απασχολούμενους στο πρωτογενή τομέα διαθέτει τριτοβάθμια εκπαίδευση. Στον τομέα των υπηρεσιών στη Σύρο σχεδόν το ένα τέταρτο των απασχολούμενων είναι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ποσοστό που αυξάνεται στο ένα τρίτο των απασχολούμενων στον τριτογενή τομέα της Άνδρου. Με άλλα λόγια, διαφαίνεται ότι στην Άνδρο η πλειοψηφία των απασχολούμενων στον πρωτογενή και τριτογενή τομέα διαθέτουν υψηλότερο εκπαιδευτικό επίπεδο από ό,τι οι απασχολούμενοι στους αντίστοιχους τομείς στη Σύρο.

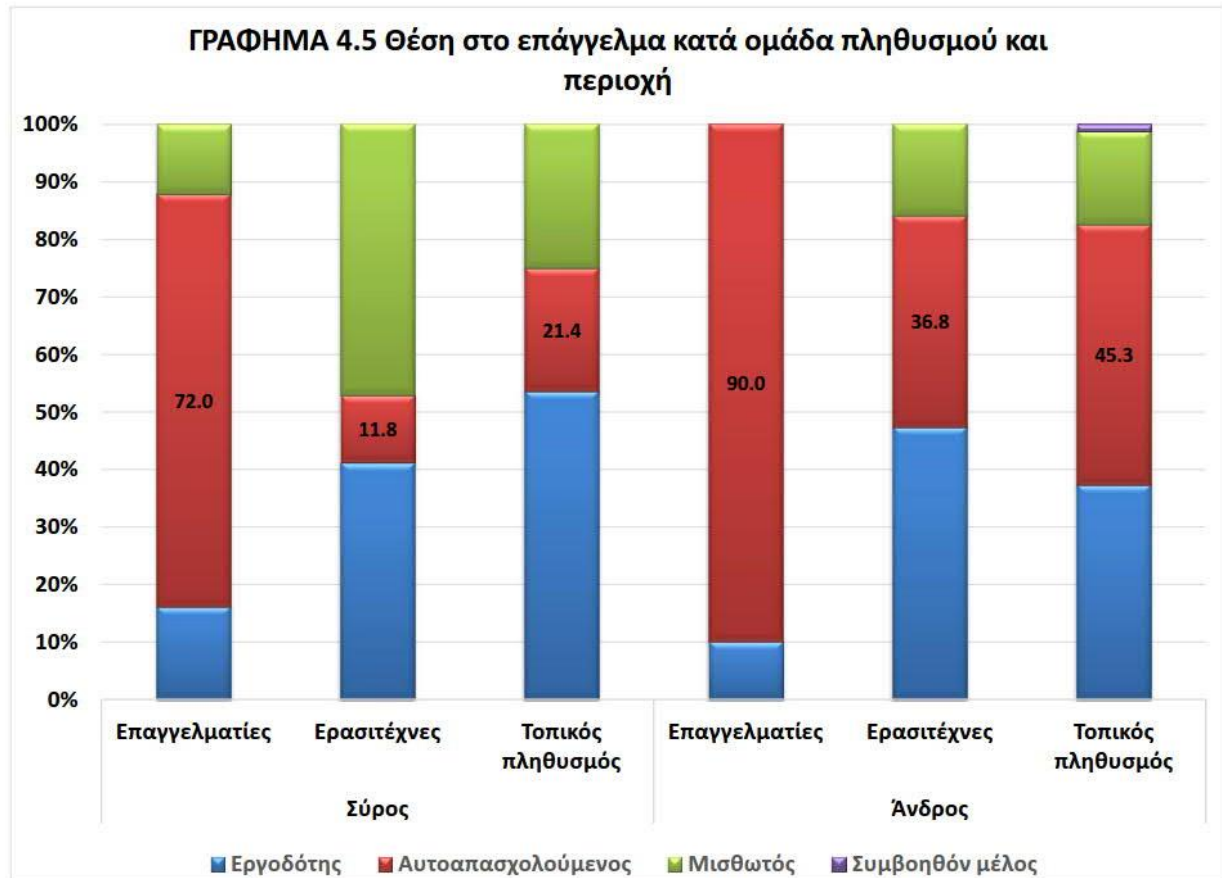

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος - Νοέμβριος 2014.

Η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτώμενων (94%) απασχολείται ως πλήρους απασχόλησης, ενώ η μερική, η εποχική και η ευκαιριακή απασχόληση διαμορφώνονται σε πολύ χαμηλά επίπεδα χωρίς να υπάρχει διαφοροποίηση μεταξύ των δύο περιοχών.

Αναφορικά με τη θέση στο επάγγελμα δύο στους πέντε ερωτώμενους είναι αυτοαπασχολούμενοι, το 37% είναι εργοδότες και περίπου ένας στους πέντε είναι μισθωτοί (ΓΡΑΦΗΜΑ 4.5). Οι επαγγελματίες αλιείς και στις δύο περιοχές καταγράφονται ως

αυτοαπασχολούμενοι. Ενδιαφέρον πάντως παρουσιάζουν τα υψηλά ποσοστά των αυτοαπασχολούμενων και των εργοδοτών μεταξύ των ερασιτεχνών αλιέων και του τοπικού πληθυσμού.

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος - Νοέμβριος 2014.

Συγκρίνοντας τις τρεις ομάδες πληθυσμού παρατηρούμε ότι κατά μέσο όρο ο τοπικός πληθυσμός εμφανίζει περισσότερες ημέρες απασχόλησης το χρόνο σε σύγκριση με τους επαγγελματίες και ερασιτέχνες (ΠΙΝΑΚΕΣ 4.2α και 4.2β.).³ Η διαφοροποίηση αυτή μπορεί να οφείλεται στον κλάδο οικονομικής δραστηριότητας όπου απασχολείται η πλειονότητα του τοπικού πληθυσμού (για παράδειγμα ο κλάδος του εμπορίου), αλλά και στη δραστηριοποίηση των συνταξιούχων επαγγελματιών αλιέων, οι οποίοι απασχολούνται

³ Αξίζει να σημειωθεί η αξιολόγηση των ερωτώμενων του συνόλου των ημερών απασχόλησης δεν συνάδει σε κάθε περίπτωση με τον ορισμό που δίνει η ΕΛ.ΣΤΑΤ. Πιο συγκεκριμένα κατά την εκτίμηση των ημερών απασχόλησης στη διάρκεια του έτους ορισμένοι ερωτώμενοι ενδέχεται να υπερεκτίμησαν τη διάρκεια απασχόλησής τους υπογραμμίζοντας με τον τρόπο αυτό το γεγονός ότι απασχολούνται όλο το χρόνο και όχι εποχικά.

λιγότερες ημέρες το χρόνο σε σύγκριση με τους υπόλοιπους επαγγελματίες αλιείς. Εξετάζοντας το εύρος των ημερών απασχόλησης ανά ομάδα πληθυσμού βλέπουμε ότι στους επαγγελματίες και ερασιτέχνες αλιείς υπάρχουν ερωτώμενοι οι οποίοι δηλώνουν ότι απασχολούνται λίγες μέρες το χρόνο -κυρίως οι συνταξιούχοι - με αποτέλεσμα να επηρεάζονται οι μέσες ημέρες απασχόλησης στις ομάδες αυτές.

Ειδικότερα, εξετάζοντας τη διάμεσο των ημερών απασχόλησης βλέπουμε ότι η διάρκεια απασχόλησης κυμαίνεται σε παρόμοια επίπεδα στις δύο περιοχές έρευνας, ενώ μικρή διαφοροποίηση μεταξύ των δύο περιοχών εμφανίζουν οι ημέρες απασχόλησης των ερασιτεχνών αλιέων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.2α. Μέσος αριθμός ημερών απασχόλησης ερωτώμενων στη Σύρο ανά ομάδα πληθυσμού

Ομάδα πληθυσμού	Μέσος	N	Διάμεσος	Τυπ. απόκλιση	Ελάχιστη τιμή	Μέγιστη τιμή
Επαγγελματίες	230,0	25	260	76,6	50	340
Ερασιτέχνες	258,5	17	275	59,6	70	320
Τοπικός πληθυσμός	280,7	28	277,5	23,9	240	330
Σύνολο	257,2	70	275	59,8	50	340

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος - Νοέμβριος 2014.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.2α. Μέσος αριθμός ημερών απασχόλησης ερωτώμενων στην Άνδρο ανά ομάδα πληθυσμού

Ομάδα πληθυσμού	Μέσος	N	Διάμεσος	Τυπ. απόκλιση	Ελάχιστη τιμή	Μέγιστη τιμή
Επαγγελματίες	219,5	20	260	82,6	100	300
Ερασιτέχνες	262,1	19	280	64,0	100	330
Τοπικός πληθυσμός	280,9	47	280	28,1	160	320
Σύνολο	262,4	86	280	58,7	100	330

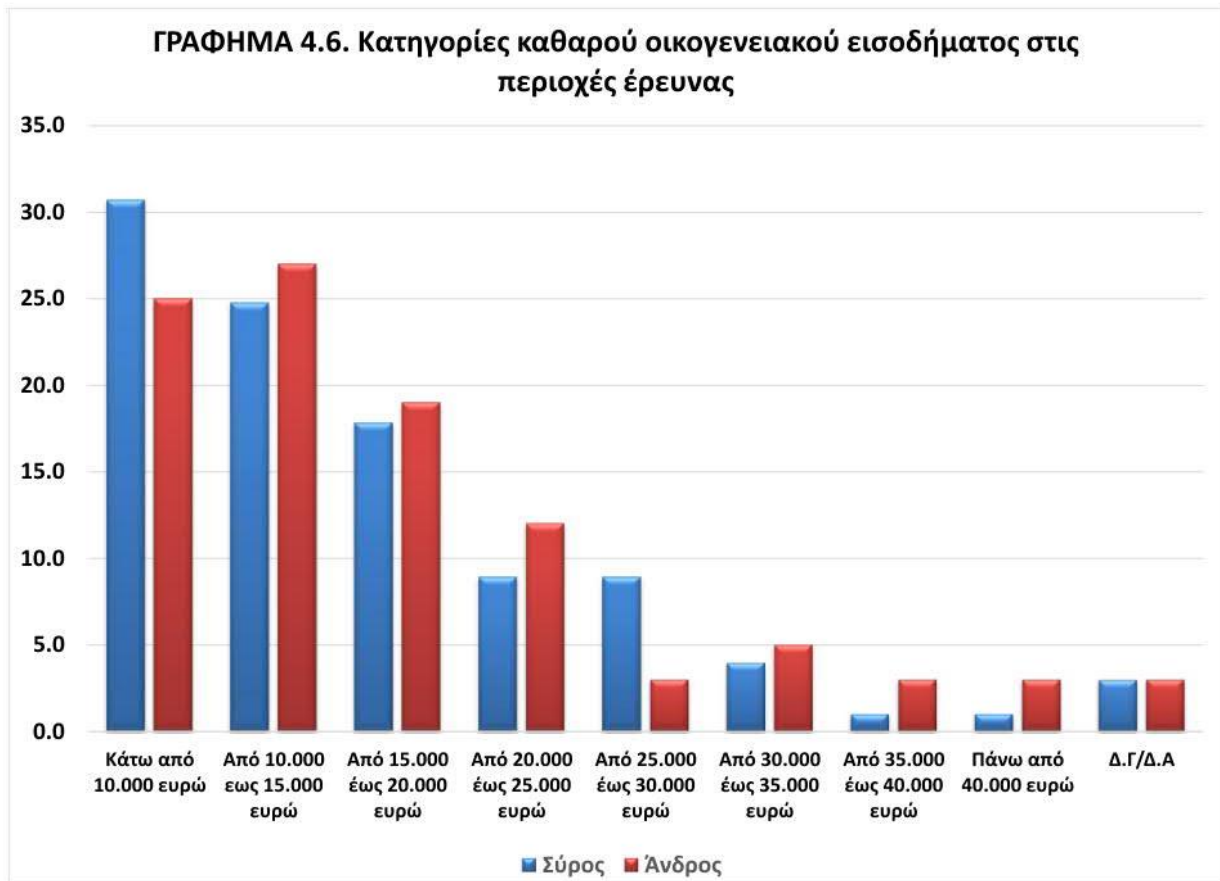
Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος - Νοέμβριος 2014.

Περίπου το 19% των απασχολούμενων έχει δευτερεύουσα απασχόληση, αριθμός που κατανέμεται ισόποσα στις δύο περιοχές έρευνας. Σε μεγαλύτερο βαθμό, οι επαγγελματίες αλιείς και ο τοπικός πληθυσμός έχει δευτερεύουσα απασχόληση - συνήθως μερική, εποχική ή ευκαιριακή απασχόληση. Μεταξύ όσων δηλώνουν ότι έχουν δευτερεύουσα απασχόληση, σχεδόν το ήμισυ αυτών έχει δευτερεύουσα απασχόληση στον τριτογενή, δύο στους πέντε στον πρωτογενή και ένας στους δέκα στο δευτερογενή τομέα. Συνήθως συνδυάζεται η απασχόληση στον πρωτογενή με την απασχόληση στον τριτογενή τομέα.

4.2. Οικογενειακό Εισόδημα

Το καθαρό οικογενειακό εισόδημα της πλειονότητας των ερωτώμενων θα μπορούσαμε να πούμε ότι διαμορφώνεται σε χαμηλά επίπεδα. Ωστόσο το εισόδημα διαφοροποιείται μεταξύ των δύο περιοχών ανάλογα με την οικογενειακή κατάσταση, την ομάδα πληθυσμού και την κατάσταση απασχόλησης των ερωτώμενων και των υπολοίπων μελών του νοικοκυριού. Εξετάζοντας τις εισοδηματικές κατηγορίες στις δύο περιοχές έρευνας παρατηρούμε ότι η περιοχή της Άνδρου εμφανίζει σχετικά υψηλότερα εισοδήματα από ό,τι η περιοχή της Σύρου (ΓΡΑΦΗΜΑ 4.6).

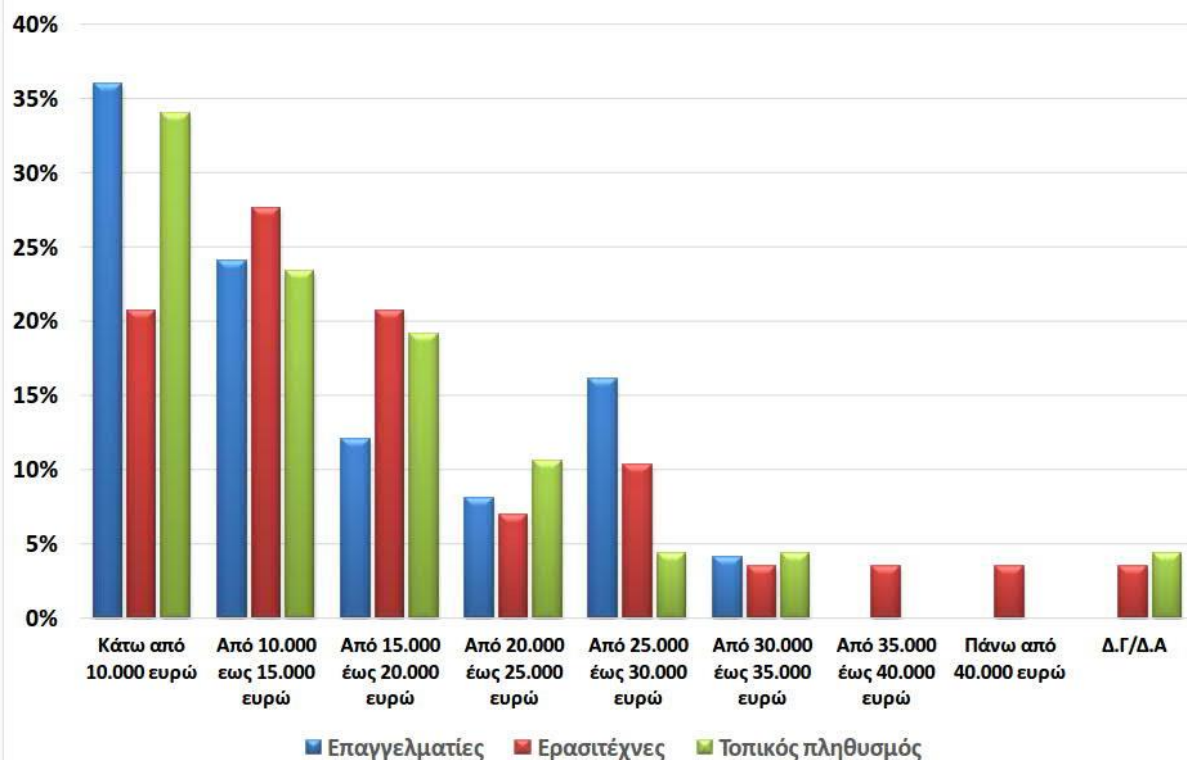
Πιο συγκεκριμένα στη Σύρο, ένας στους τρεις ερωτώμενους διαθέτει καθαρό οικογενειακό εισόδημα κάτω από 10.000 ευρώ, ένας στους τέσσερις ερωτώμενους διαθέτει εισόδημα μεταξύ 10.000 και 15.000 ευρώ, δύο στους πέντε διαθέτουν εισόδημα μεταξύ 15.000 και 20.000 ευρώ, ενώ άνω των 20.000 ευρώ ανέφερε ότι διαθέτει περίπου ένας στους τέσσερις ερωτώμενους. Στην Άνδρο, το ποσοστό των ερωτώμενων που διαθέτει ετήσιο εισόδημα κάτω από 10.000 ευρώ είναι χαμηλότερο σε σχέση με την Σύρο (25%), ενώ είναι υψηλότερο το ποσοστό των ερωτώμενων με εισοδήματα μεταξύ 10.000 και 15.000 ευρώ (27%). Το 19% των ερωτώμενων διαθέτουν μεταξύ 15.000 και 20.000 ευρώ, ενώ άνω των 20.000 ευρώ ετησίως ανέφερε ότι διαθέτει ένας στους τέσσερις ερωτώμενους στην Άνδρο (26%).

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος - Νοέμβριος 2014.

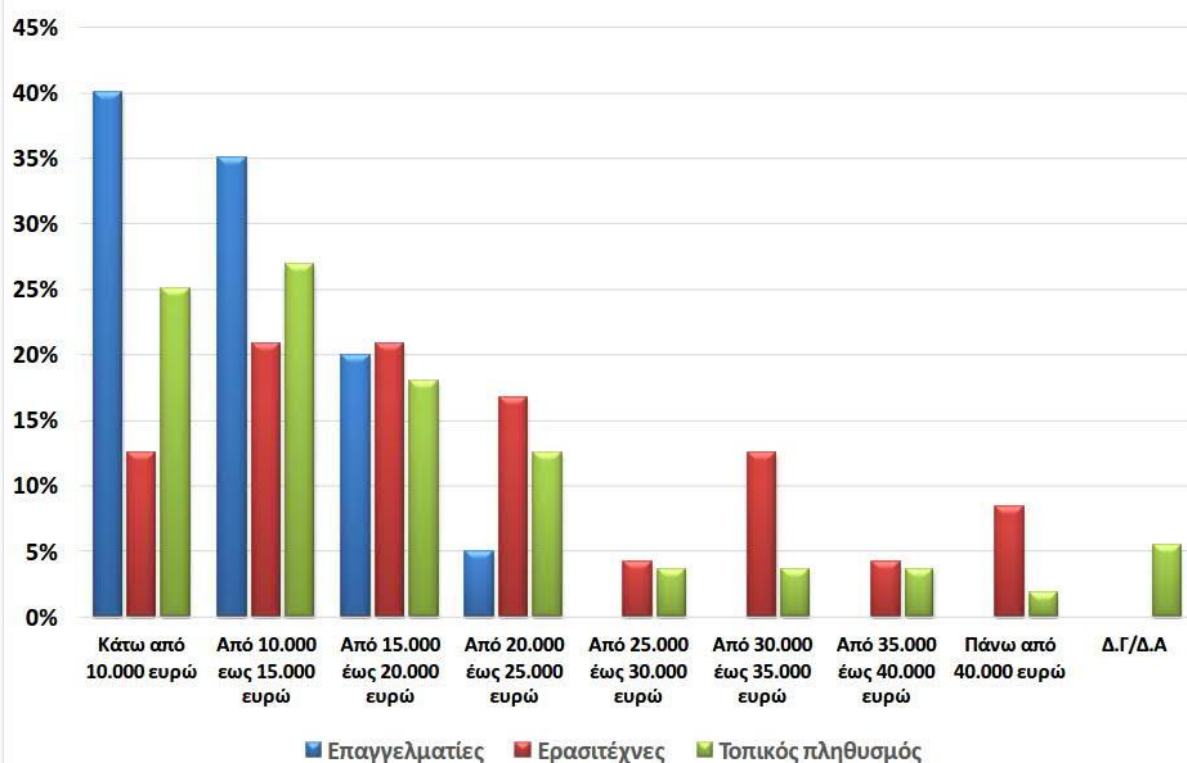
Συνακόλουθα, στις δύο περιοχές έρευνας και μεταξύ των τριών ομάδων πληθυσμού υφίστανται διαφοροποιήσεις, καθώς στη Σύρο οι επαγγελματίες αλιείς εμφανίζουν σχετικά χαμηλότερα εισοδήματα όταν συγκριθούν με τους ερασιτέχνες αλιείς και τον τοπικό πληθυσμό (ΓΡΑΦΗΜΑ 4.7). Επιπλέον, στην Άνδρο, οι επαγγελματίες αλιείς εμφανίζουν σε γενικές γραμμές χαμηλότερα εισοδήματα όταν συγκριθούν με τις άλλες δύο ομάδες πληθυσμού (ΓΡΑΦΗΜΑ 4.8). Τα δεδομένα αυτά ωστόσο θα πρέπει να συσχετιστούν με το μέγεθος των νοικοκυριών σε κάθε περιοχή και σε κάθε ομάδα πληθυσμού, καθώς υψηλότερο ή χαμηλότερο ετήσιο οικογενειακό εισόδημα δεν συνοδεύεται κατ' ανάγκη με χαμηλότερο ατομικό εισόδημα. Σε κάθε περίπτωση διαφαίνεται ότι τα εισοδήματα των επαγγελματιών αλιέων και στις δύο περιοχές έρευνας διαμορφώνονται σε χαμηλότερα επίπεδα, όταν αυτά συγκριθούν με τις υπόλοιπες ομάδες πληθυσμού.

ΓΡΑΦΗΜΑ 4.7. Κατηγορίες ετήσιου καθαρού οικογενειακού εισοδήματος ανά ομάδα πληθυσμού στη Σύρο

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος - Νοέμβριος 2014.

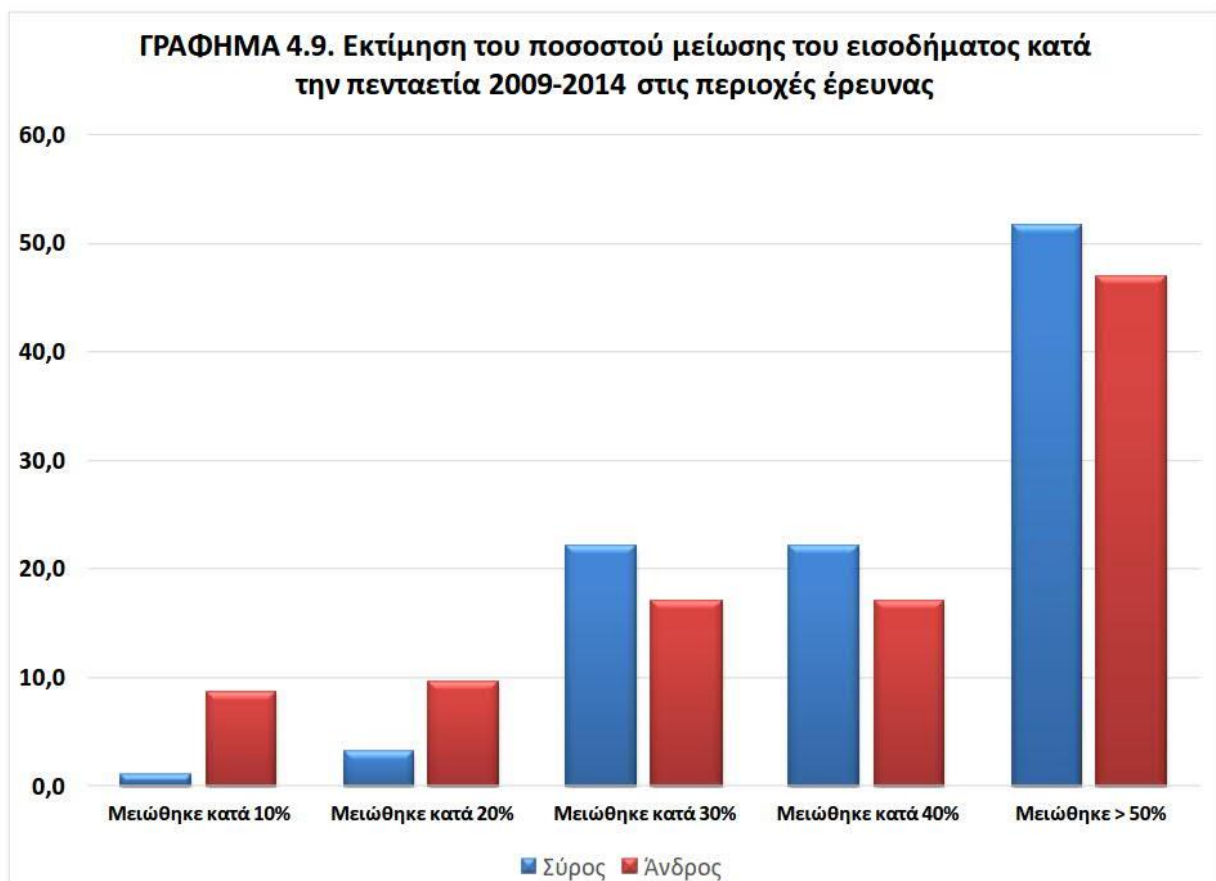
ΓΡΑΦΗΜΑ 4.8. Κατηγορίες ετήσιου καθαρού οικογενειακού εισοδήματος ανά ομάδα πληθυσμού στην Άνδρο

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος - Νοέμβριος 2014.

Η πλειοψηφία των ερωτώμενων θεωρεί ότι κατά την περασμένη πενταετία (2009-2014) – η οποία είναι περίοδο οικονομικής κρίσης – το εισόδημα έχει μειωθεί σε μεγάλο βαθμό. Οι απαντήσεις δεν διαφέρουν σημαντικά μεταξύ των δύο περιοχών. Αντιμετωπίζοντας συνολικά και τις δύο περιοχές, μόλις 4% των ερωτώμενων θεωρεί ότι το ετήσιο εισόδημά του παρέμεινε σταθερό.

Στο ερώτημα πόσο εκτιμούν ότι μειώθηκε το εισόδημά του, περίπου το ήμισυ των ερωτώμενων ανέφερε ότι αυτή αγγίζει ή/και ξεπερνά το 50% του εισοδήματος (52% στη Σύρο και 47% στην Άνδρο) που είχαν πριν να εκδηλωθεί η κρίση (ΓΡΑΦΗΜΑ 4.9). Επιπρόσθετα, περισσότεροι από ένας στους τέσσερις ερωτώμενους στη Σύρο ανέφερε ότι η μείωση του οικογενειακού εισοδήματος κυμαίνεται μέχρι 30%, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό στην Άνδρο διαμορφώνεται στο ένα τρίτο.

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος - Νοέμβριος 2014.

Στη Σύρο μεταξύ των τριών ομάδων πληθυσμού μεγαλύτερη μείωση ($\geq 50\%$) δηλώνουν οι ερασιτέχνες αλιείς (56%), ενώ με μικρή διαφορά (52%) ακολουθούν οι επαγγελματίες αλιείς (52%) και ο τοπικός πληθυσμός (48%).

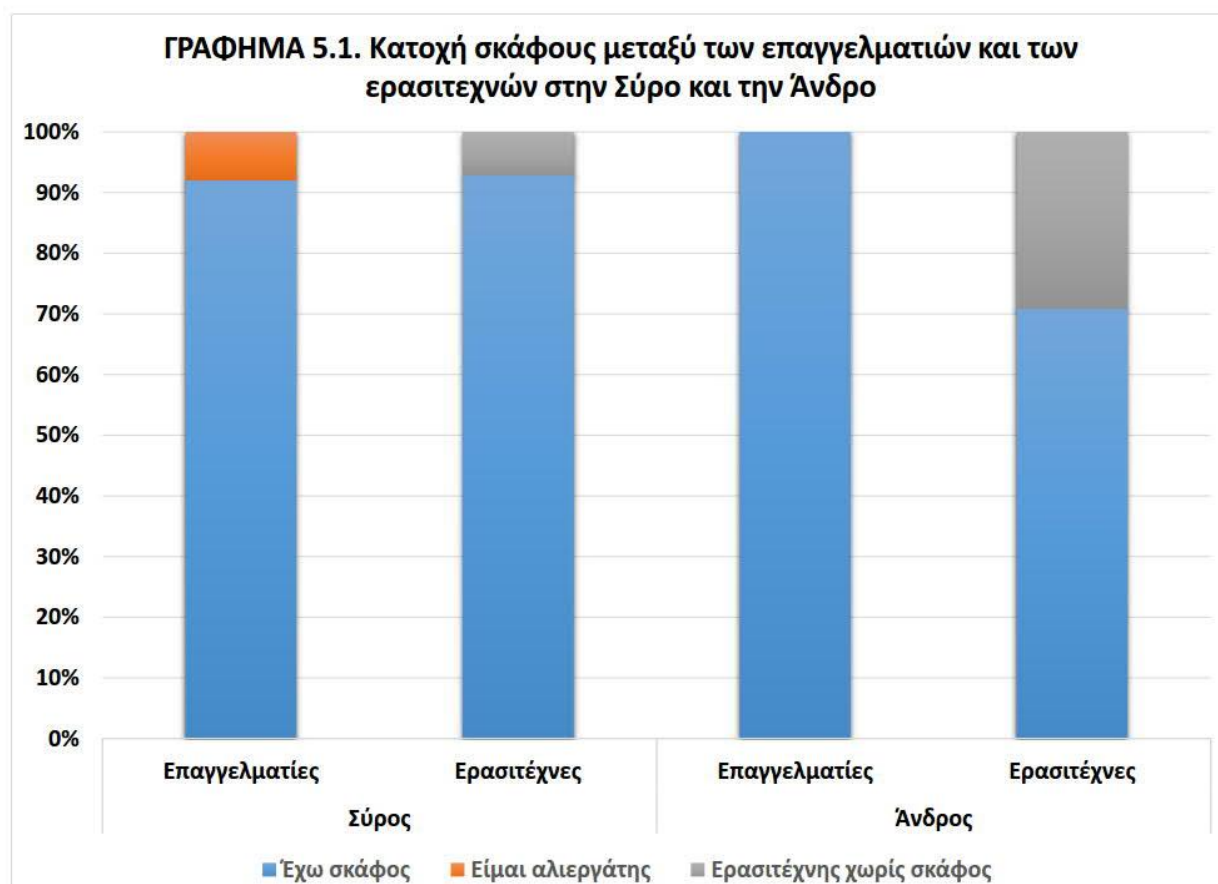
Η Άνδρος παρουσιάζει διαφορετική εικόνα, καθώς μείωση πάνω από 50% του εισοδήματος αναφέρει ότι έχει το πάνω από το ήμισυ του τοπικού πληθυσμού, ενώ ακολουθούν σε κάποια απόσταση οι επαγγελματίες αλιείς (45%) και οι ερασιτέχνες αλιείς (38%). Θα μπορούσαμε να πούμε ότι συγκριτικά οι αλιείς της Σύρου εμφανίζουν υψηλότερες μειώσεις στα εισοδήματά τους σε σχέση με τους συναδέλφους τους στην Άνδρο. Αν και για να εξάγει κανείς ασφαλή συμπεράσματα είναι απαραίτητη η ανάλυση κατά καθεστώς απασχόλησης και δυναμικότητα σκαφών, καθώς η υψηλή μείωση του εισοδήματος μπορεί να οφείλεται σε ποικίλους παράγοντες που μπορεί να συνδέονται άμεσα ή έμμεσα με την οικονομική κρίση.

Συνοψίζοντας, υπογραμμίζεται ότι και στις δύο περιοχές έρευνας η πλειοψηφία των ερωτώμενων είναι απασχολούμενοι. Μεταξύ των δύο περιοχών διαφοροποιείται το προφίλ των απασχολούμενων αν λάβουμε υπόψη μία σειρά από δημογραφικά χαρακτηριστικά όπως η ηλικιακή δομή των απασχολούμενων, το επίπεδο εκπαίδευσης. Η διαφοροποίηση αυτή ενδέχεται να επηρεάζει τις αλιευτικές πρακτικές, τις στάσεις και τις απόψεις των τριών ομάδων πληθυσμού. Επιπλέον, υπάρχουν διαφοροποιήσεις στη κλαδική και τομεακή διάθρωση της απασχόλησης μεταξύ της Σύρου και της Άνδρου και μεταξύ των τριών ομάδων πληθυσμού. Βασική παράμετρος στην οποία συγκλίνουν οι ερωτώμενοι των δύο περιοχών έρευνας είναι η εκτίμηση ότι τη τελευταία πενταετία έχει μειωθεί το εισόδημά τους σε μεγάλο ποσοστό.

5. Η Κατάσταση της Αλιείας στις δύο περιοχές έρευνας

5.1. Περιγραφή των χαρακτηριστικών των αλιέων

Επισημαίνεται ότι η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτώμενων επαγγελματιών και ερασιτεχνών αλιέων και στις δύο περιοχές έρευνας διαθέτει σκάφος (96% των επαγγελματιών και 83% των ερασιτεχνών) (ΓΡΑΦΗΜΑ 5.1). Ενδεικτικά αναφέρεται ότι μόλις δύο (2) ερωτώμενοι επαγγελματίες αλιείς της Σύρου είναι αλιεργάτες (αντιπροσωπεύουν μόλις 8% των επαγγελματιών), ενώ δεν εντοπίστηκε κάποιος αλιεργάτης στο δείγμα επαγγελματιών της Άνδρου.

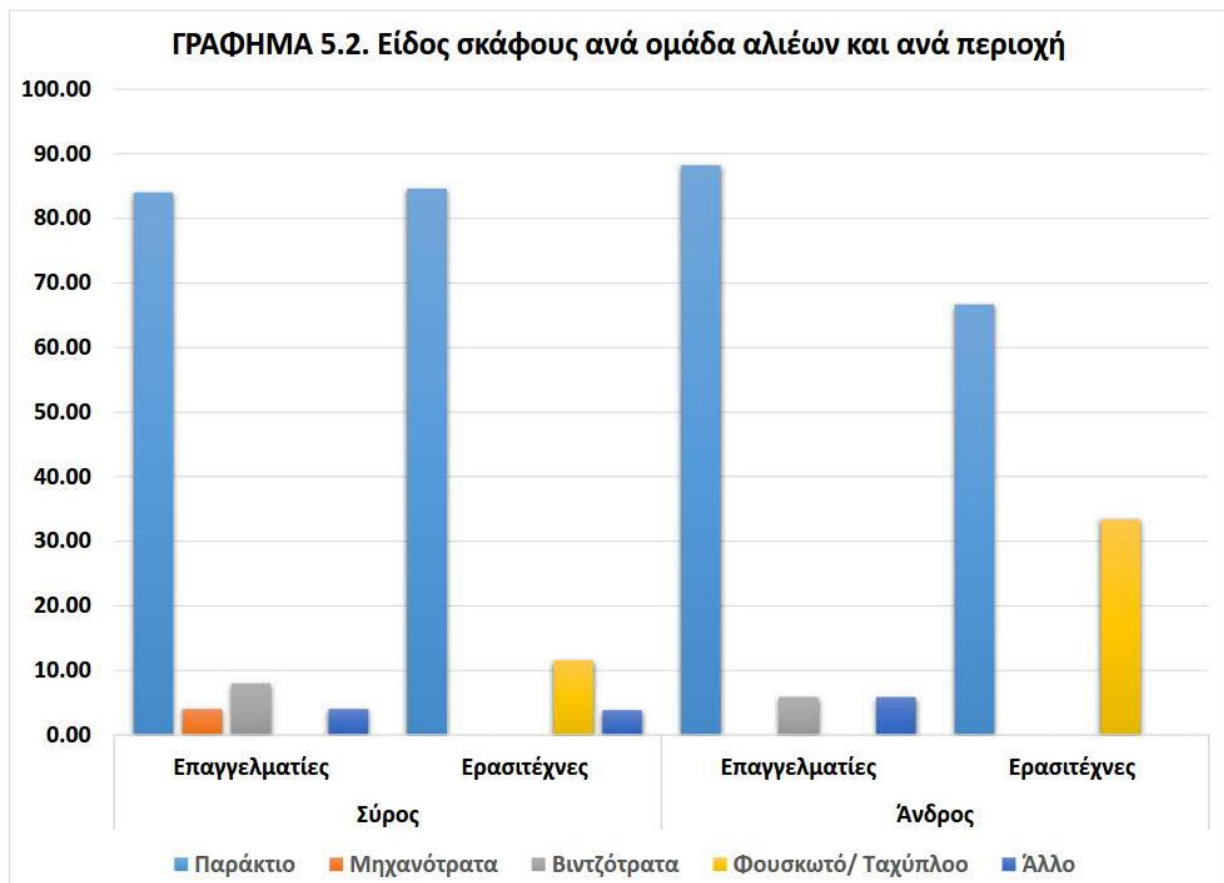

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014.

Όσον αφορά τους ερασιτέχνες αλιείς, εντοπίστηκαν δύο (2) άτομα στη Σύρο (7% των

ερασιτεχνών στον νησί) και επτά (7) άτομα στην Άνδρο (30% των ερασιτεχνών στο νησί) οι οποίοι δεν διαθέτουν σκάφος, αλλά διαθέτουν ελαφρύτερα αλιευτικά εργαλεία όπως καλάμι, ψαροντούφεκο, κ.ά.

Τα σκάφη που διαθέτουν οι επαγγελματίες αλιείς των δύο περιοχών είναι κυρίως παράκτια (86%), ενώ ερωτήθηκε ένας (1) ιδιοκτήτης μηχανότρατας στη Σύρο και τρεις (3) ιδιοκτήτες βιντζότρατας εκ των οποίων ο ένας ερωτήθηκε στη Σύρο και οι άλλοι δύο στην Άνδρο. Όσον αφορά τους ερασιτέχνες και των δύο περιοχών, αυτοί διαθέτουν κυρίως παράκτια σκάφη (78%) ενώ βρέθηκαν τρεις (3) στη Σύρο και πέντε (5) στην Άνδρο που διαθέτουν φουσκωτό ή ταχύπλοο (ΓΡΑΦΗΜΑ 5.2).

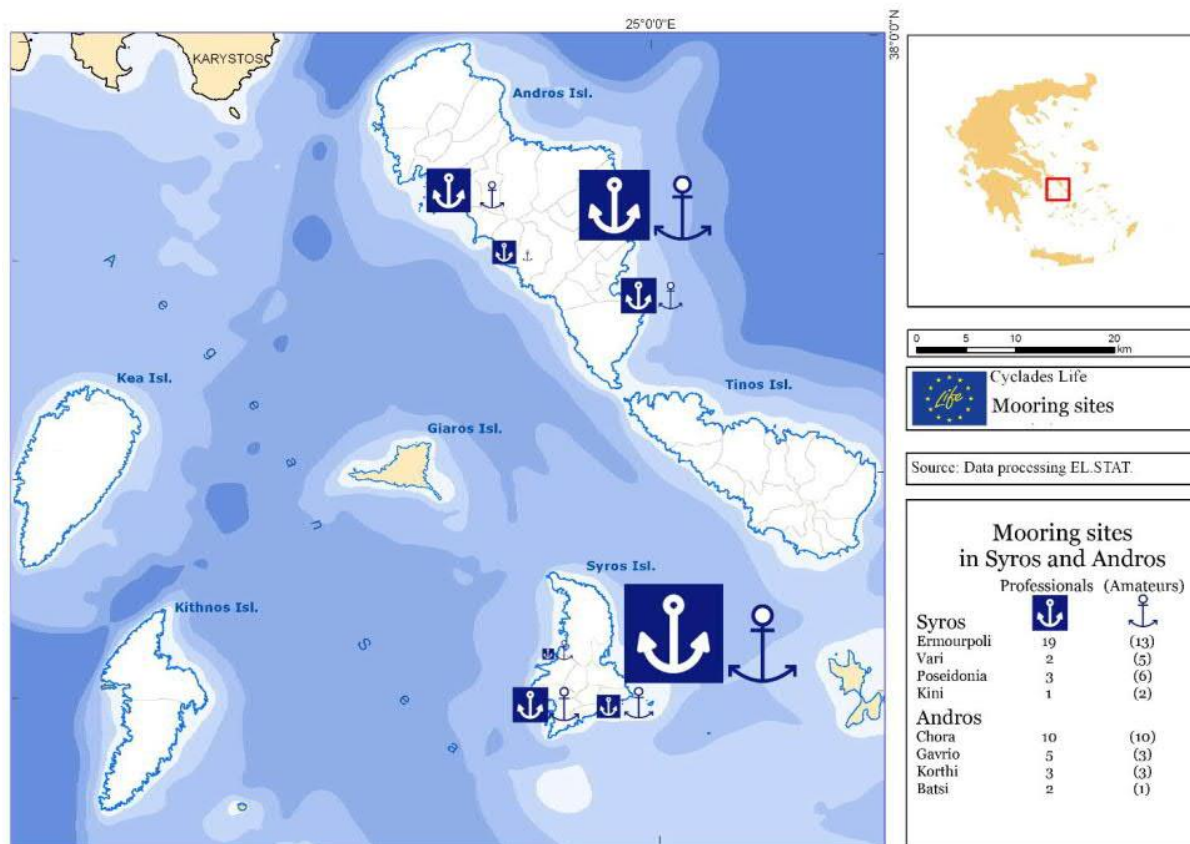
Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014.

Η κατανομή των αλιέων στο χώρο εντός του καθενός από τα δύο νησιά παρουσιάζει ορισμένες ομοιότητες. Το μεγαλύτερο ποσοστό των αλιέων που ερωτήθηκε βρέθηκε στις πρωτεύουσες

των δύο νησιών, δηλαδή στη Ερμούπολη και την Χώρα (Άνδρου) αντίστοιχα. Σημειώνεται ότι η κατανομή αυτή αφορά τον τόπο ελλιμενισμού των σκαφών (ΧΑΡΤΗΣ 5.1), καθώς ερωτήθηκε ένας αριθμός επαγγελματιών αλιέων (αλιεργατών) και ένα σημαντικό αριθμό ερασιτεχνών αλιέων που δεν διαθέτουν σκάφος.

Πιο αναλυτικά, στην Ερμούπολη – και ειδικότερα στο Καρνάγιο – βρέθηκε το 76% των επαγγελματιών αλιέων και το 52% των ερασιτεχνών αλιέων. Στην περιοχή Φοίνικα/ Ποσειδωνίας ρωτήθηκε το 12% των επαγγελματιών και 20% των ερασιτεχνών, ενώ στην περιοχή Βάρη ρωτήθηκε το 8% των επαγγελματιών και το 20% των ερασιτεχνών. Τέλος στο Κίνι εντοπίστηκε το 4% των επαγγελματιών και το 8% των ερασιτεχνών.

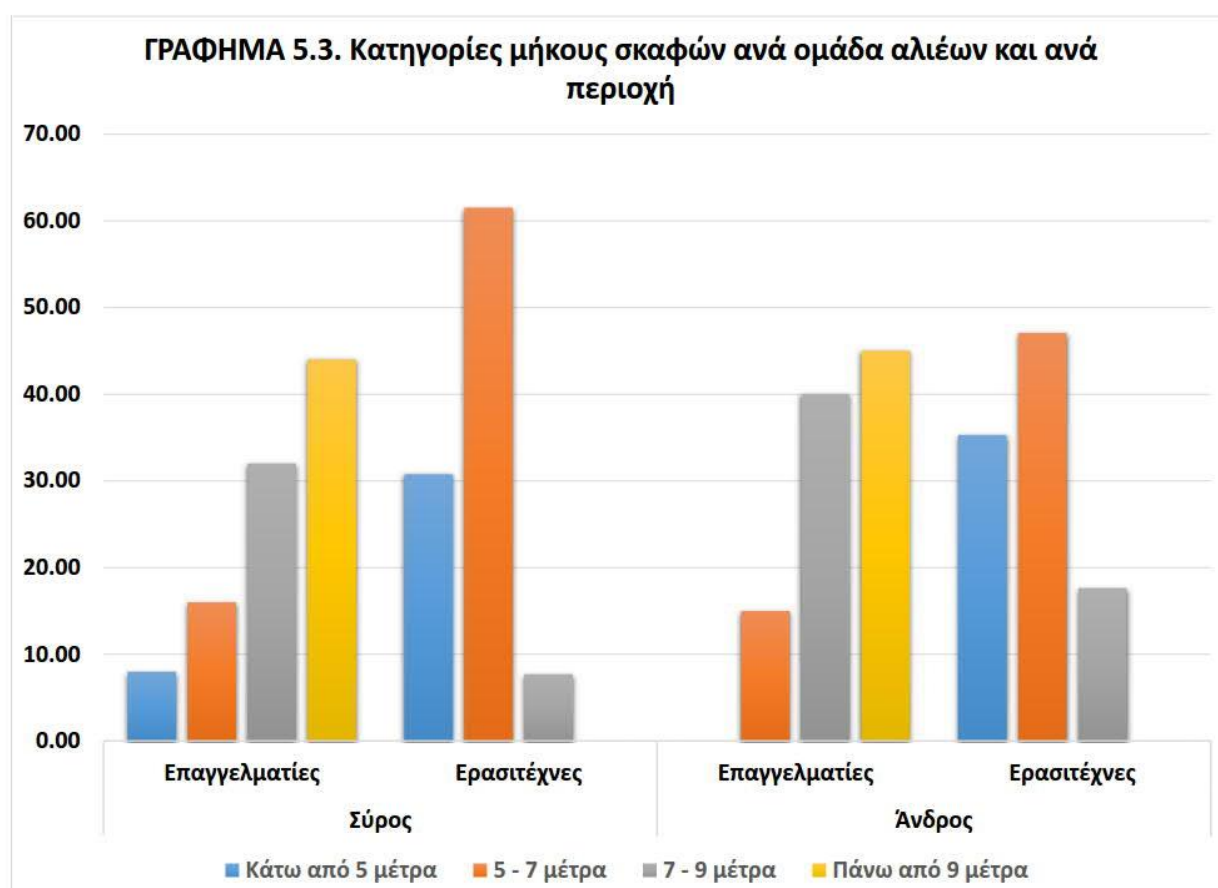
ΧΑΡΤΗΣ 5.1. Κατανομή σκαφών στους λιμένες των δύο νησιών ανά ομάδα αλιέων

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014.

Αντίστοιχα στη Χώρα (Άνδρου) ερωτήθηκε το 50% των επαγγελματιών αλιέων και το 59% των ερασιτεχνών αλιέων. Στο βασικό λιμάνι του νησιού, στο Γαύριο εντοπίστηκε και ρωτήθηκε το 25% των επαγγελματιών και το 18% των ερασιτεχνών αλιέων, ενώ στο Κόρθι το 15% των επαγγελματιών και το 18% ερασιτεχνών αλιέων. Τέλος, στο Μπατσι βρέθηκε μόλις το 10% των επαγγελματιών και το 6% των ερασιτεχνών αλιέων.

Τα σκάφη των αλιέων – επαγγελματιών και ερασιτεχνών - είναι ως επί το πλείστον μικρά σε μέγεθος (ΓΡΑΦΗΜΑ 5.3). Ειδικότερα, στη Σύρο μόλις δύο (2) επαγγελματίες αλιείς (8%) έχουν σκάφος με μήκος μικρότερο των 5 μέτρων, ενώ 16% έχουν σκάφη με μήκος 5-7 μέτρα.

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014.

Η συντριπτική πλειοψηφία (77%) των επαγγελματιών στη Σύρο διαθέτει σκάφος με μήκος πάνω από 7 μέτρα. Αντίστοιχα, στην Άνδρο οι επαγγελματίες αλιείς με σκάφη άνω των 7

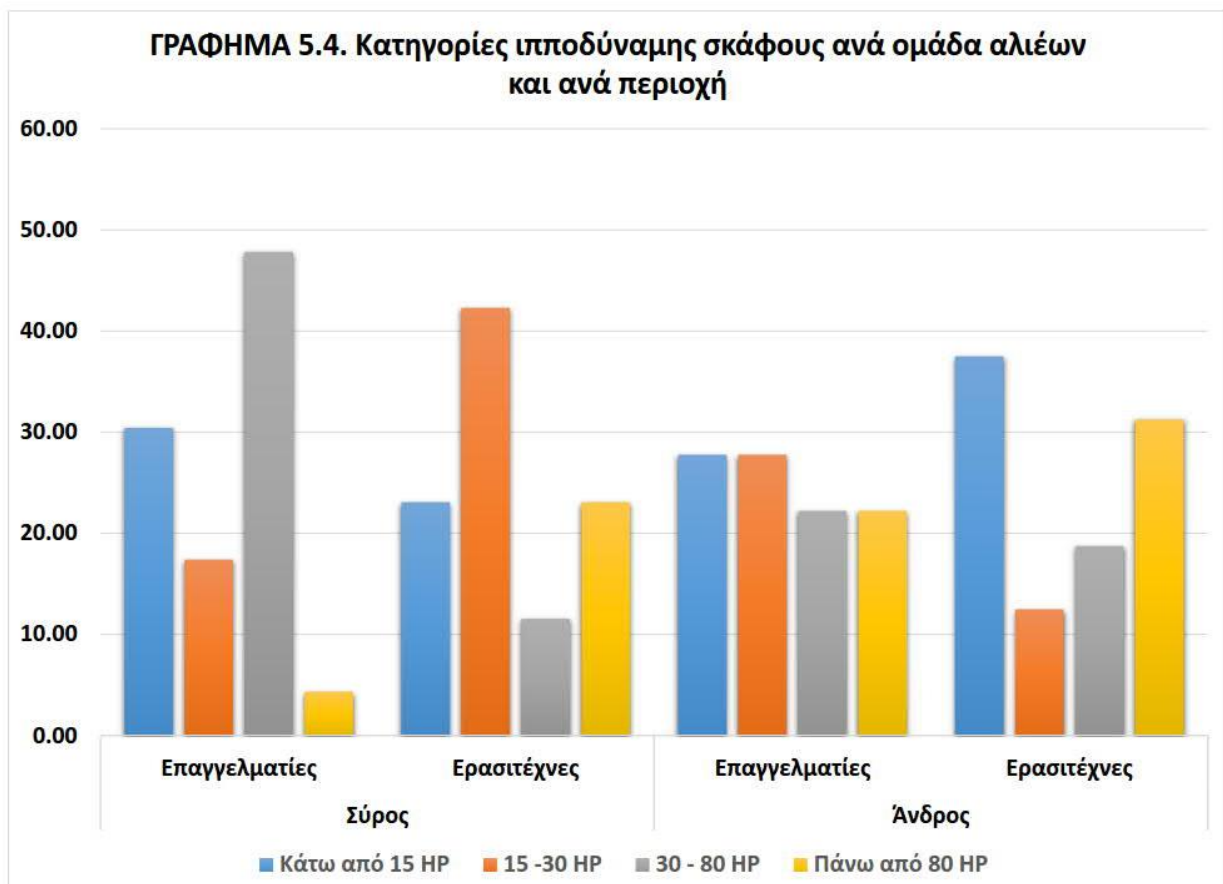
μέτρων αντιπροσωπεύουν το 85% του συνόλου. Αυτό δικαιολογείται από τις δυσμενείς καιρικές συνθήκες τις οποίες καλούνται να αντιμετωπίσουν συχνότερα οι αλιείς της Άνδρου συγκριτικά με τους συναδέλφους τους της Σύρου.

Αντίθετα, η πλειοψηφία των ερασιτεχνών αλιέων στα δύο νησιά διαθέτει σκάφη σαφώς μικρότερα από αυτά των επαγγελματιών. Πιο συγκεκριμένα, το 92% των ερασιτεχνών της Σύρου και το 82% των ερασιτεχνών της Άνδρου διαθέτει σκάφη με μήκος μικρότερο των 7 μέτρων. Σημειώνεται ότι 8% των ερασιτεχνών της Σύρου και το 18% των ερασιτεχνών της Άνδρου έχουν σκάφη μεγαλύτερα των 9 μέτρων. Σε κάθε περίπτωση υπάρχει μια σημαντική μερίδα ερασιτεχνών αλιέων που έχει τη δυνατότητα να συναγωνίζεται τους επαγγελματίες στη δυνατότητα που έχουν να απομακρύνονται αρκετά από τον τόπο τους.

Η μεγάλη υποδύναμη δίνει τη δυνατότητα στα σκάφη των αλιέων να συντομεύσουν το αλιευτικό ταξίδι, ενώ παράλληλα επιτρέπει τόσο στους επαγγελματίες όσο και στους ερασιτέχνες να έχουν γρήγορη πρόσβαση σε μακρινές περιοχές. Επίσης, όλοι οι σχεδόν αλιείς διαθέτουν κατά κανόνα μηχανές μεγαλύτερης υποδύναμης από την επιτρεπόμενη, αλλά οι ίδιοι θεωρούν ότι η μεγαλύτερη υποδύναμη τους δίνει μεγαλύτερη ασφάλεια και ευκολία πρόσβασης στα αλιευτικά πεδία της προτίμησής τους.

Η υποδύναμη λοιπόν των σκαφών των επαγγελματιών αλιέων της Σύρου και ακόμα περισσότερο των επαγγελματιών της Άνδρου είναι υψηλή (ΓΡΑΦΗΜΑ 5.4). Συγκεκριμένα, στη Σύρο το 48% των επαγγελματιών αλιέων έχει σκάφος με μηχανή ως 30 HP, άλλο τόσο ποσοστό (48%) διαθέτει μηχανή από 30 ως 80 HP και μόλις ένας (1) αλιέας (4% του συνόλου) έχει σκάφος με υποδύναμη άνω των 80 HP. Αντίθετα, στην Άνδρο τα αντίστοιχα ποσοστά είναι 56%, 22% και 22%, γεγονός που δείχνει ότι σημαντικό ποσοστό των επαγγελματιών αλιέων της Άνδρου αντιμετωπίζει τις αντίξοες καιρικές συνθήκες με τη χρήση μεγαλύτερων μηχανών.

Παράλληλη είναι σχεδόν η κατάσταση των ερασιτεχνών αλιέων στα δύο νησιά (ΓΡΑΦΗΜΑ 5.4), όμως οι ερασιτέχνες της Άνδρου ανήκουν ουσιαστικά σε δύο κατηγορίες με βάση την υποδύναμη της μηχανής του σκάφους: εκείνους που περιορίζονται σε μικρές αποστάσεις και μεταβαίνουν σε κοντινά αλιευτικά πεδία (που διαθέτουν σκάφη με μικρή υποδύναμη) και εκείνους που μετακινούνται μακρύτερα καθώς διαθέτουν μεγαλύτερη υποδύναμη (και πιθανότατα και μεγαλύτερα σκάφη).

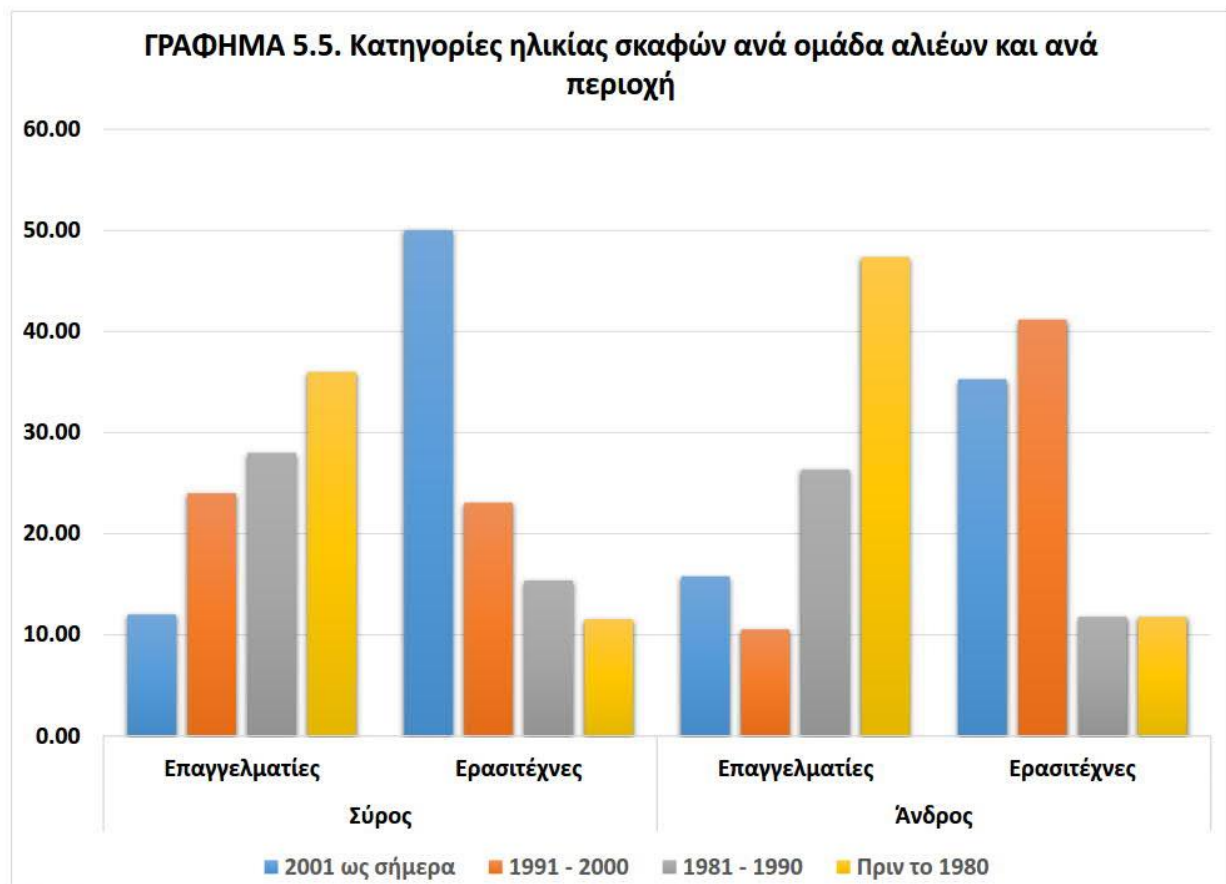
Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014.

Έτσι λοιπόν, στη Σύρο η κατηγορία των ερασιτεχνών με σκάφη μικρής ιπποδύναμης αντιπροσωπεύει το 23% του συνόλου, η κατηγορία με τη μεσαία ιπποδύναμη συγκεντρώνει το 42%, η κατηγορία με μεγάλη ιπποδύναμη αποτελεί το 12% και εκείνη με την πολύ μεγάλη ιπποδύναμη αντιπροσωπεύει 23% του συνόλου. Στην Άνδρο, αντίστοιχα, η κατηγορία με την μικρή ιπποδύναμη είναι συγκριτικά μεγάλη με 38% του συνόλου των ερασιτεχνών, η μεσαία κατηγορία είναι μικρή με 12%, η μεγάλη κατηγορία διαθέτει το 19% και η πολύ μεγάλη κατηγορία είναι διευρυμένη συγκεντρώνοντας το 31% των ερασιτεχνών.

Η ηλικία του σκάφους είναι μια σημαντική παράμετρος για την εκτίμηση των παραγωγικών δυνατοτήτων των αλιέων (ΓΡΑΦΗΜΑ 5.5). Η ηλικία των σκαφών των επαγγελματιών και στα δύο νησιά είναι σχετικά μεγάλη, ενώ η ηλικία των σκαφών των ερασιτεχνών είναι συγκριτικά μικρή.

Στη Σύρο, το 36% των σκαφών των επαγγελματιών είναι μικρότερο των 24 ετών, το 28% των σκαφών έχει ηλικία 25-34 ετών και το 36% των σκαφών έχει ηλικία άνω των 35 ετών. Αντίστοιχα, στην Άνδρο κάτω των 24 ετών είναι το 27% των σκαφών των επαγγελματιών, μεταξύ 25-34 ετών είναι το 26% των σκαφών και άνω των 35 ετών είναι το 47% των σκαφών.

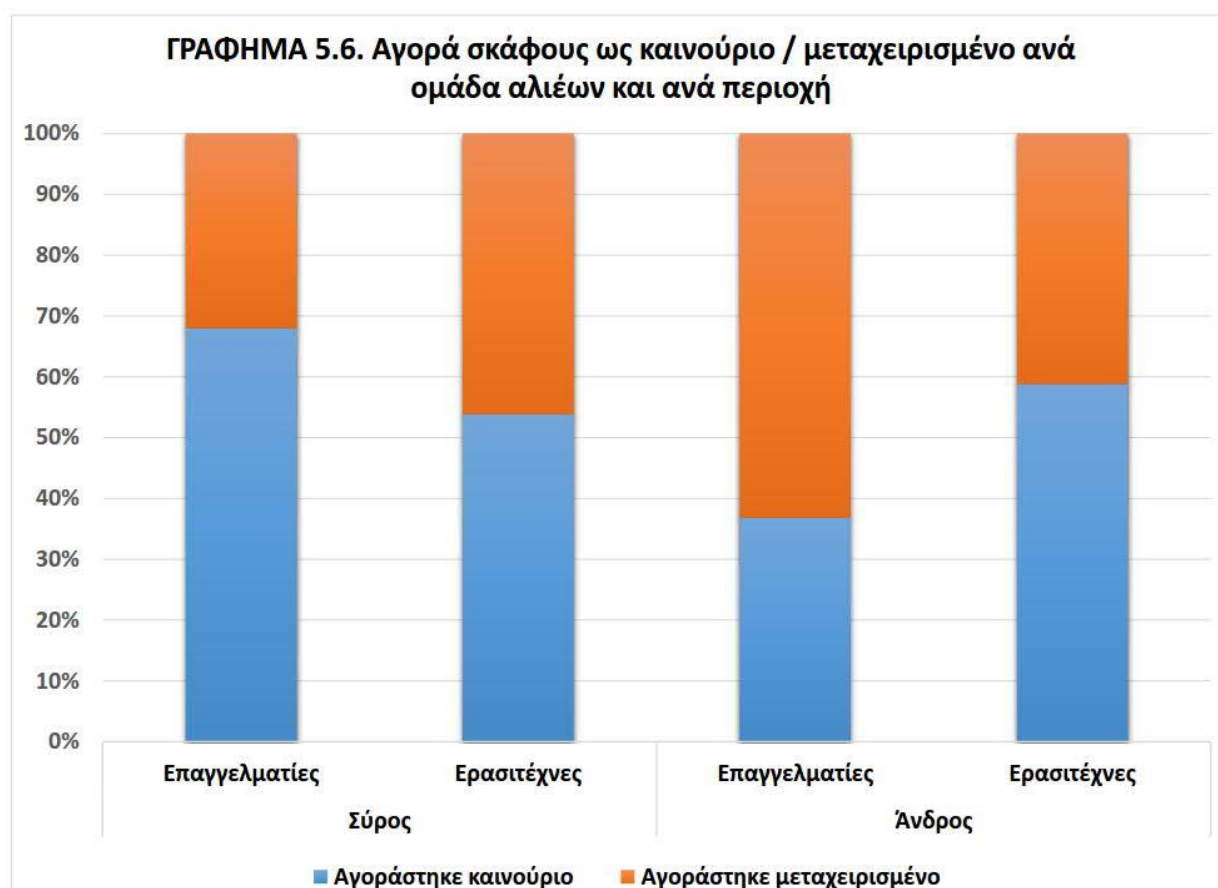
Τα σκάφη των ερασιτεχνών αλιέων είναι σχετικά νεότερα σε ηλικία από τα σκάφη των επαγγελματιών αλιέων και στα δύο νησιά. Ειδικότερα, στη Σύρο το 50% των ερασιτεχνικών σκαφών είναι μικρότερα σε ηλικία από τα 14 έτη, το 23% είναι μεταξύ 15-24 ετών και το υπόλοιπο 27% είναι άνω των 25 ετών. Στην Άνδρο, το 35% των ερασιτεχνικών σκαφών είναι μικρότερα των 14 ετών, το 41% είναι μεταξύ 15-24 ετών και το υπόλοιπο 24% είναι άνω των 25 ετών.

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014.

Η σχέση ηλικίας του σκάφους και έτους αγοράς είναι σημαντική ως προς τον βαθμό εκσυγχρονισμού των επαγγελματιών όσο και των ερασιτεχνών αλιέων στα δυο νησιά. Στη Σύρο η πλειοψηφία των επαγγελματιών αλιέων (68%) αγόρασε το σκάφος του καινούριο, ενώ αντίθετα στην Άνδρο η πλειοψηφία των επαγγελματιών αλιέων (63%) αγόρασε το σκάφος του μεταχειρισμένο (ΓΡΑΦΗΜΑ 5.6).

Η εικόνα για την αγορά καινούριου/ μεταχειρισμένου σκάφους στους ερασιτέχνες αλιείς και των δύο περιοχών είναι περίπου παρόμοια. Περισσότεροι από τους μισούς ερασιτέχνες στην Σύρο (53%) και στην Άνδρο (58%) αγόρασαν το σκάφος τους καινούριο, καθώς είχαν προφανώς χρήματα να επενδύσουν σε αυτή τους τη δραστηριότητα.

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014.

Συγκρίνοντας τον στόλο των σκαφών των επαγγελματιών και των ερασιτεχνών στις δύο

περιοχές θα λέγαμε ότι υφίστανται αρκετές διαφορές συνολικά μεταξύ των επαγγελματιών και των ερασιτεχνών καθώς επίσης μεταξύ των επαγγελματιών στις δύο περιοχές όπως και μεταξύ των ερασιτεχνών στις δύο περιοχές (ΠΙΝΑΚΑΣ 5.1).

Παρατηρούμε ότι το μέσο μήκος των επαγγελματικών σκαφών της Άνδρου είναι κατά τι μεγαλύτερο αυτών της Σύρου (8.68 έναντι 8.11 μέτρα), καθώς επίσης η μέση ιπποδύναμη των σκαφών της Άνδρου είναι σημαντικά μεγαλύτερη της αντίστοιχης στη Σύρο (51 έναντι 40 HP). Όμως αν εξαιρεθεί ένα σκάφος της Άνδρου που έχει μεγάλο μήκος (14.5 μέτρα) και μεγάλη ιπποδύναμη (190 HP), τότε ο κύριος όγκος των επαγγελματικών σκαφών της Σύρου είναι μαλλον μεγαλύτερα (διάμεσος: 8.40 έναντι 8.25 μέτρα) και με μεγαλύτερη ιπποδύναμη (διάμεσος: 35 έναντι 29.5 HP) συγκριτικά με τον κύριο όγκο των επαγγελματικών σκαφών της Άνδρου.

Σχετικά με την ηλικία και τα έτη αγοράς των επαγγελματικών σκαφών στα δύο νησιά δεν παρατηρούνται σημαντικές διαφορές μεταξύ των στόλων στα δύο νησιά. Ειδικότερα, η μέση ηλικία των επαγγελματικών σκαφών (γύρω στα 30 έτη) είναι σχεδόν ταυτόσημη στα δύο νησιά, ενώ τα έτη αγοράς των επαγγελματικών σκαφών είναι αρκετά λιγότερα στην Άνδρο συγκριτικά με την Σύρο (19 έναντι 22 έτη).

Σχετικά με το στόλο των ερασιτεχνικών σκαφών παρατηρούμε ότι το μέσο μήκος των σκαφών στα δύο νησιά είναι σχεδόν παρόμοιο (5.26 έναντι 5.24 μέτρα), ενώ η μέση ιπποδύναμη των σκαφών στην Άνδρο είναι αρκετά μεγαλύτερη από αυτή στην Σύρο (66 έναντι 53 HP). Όσον αφορά τη μέση ηλικία των ερασιτεχνικών σκαφών και το μέσο αριθμό ετών αγοράς των σκαφών παρατηρούμε ότι η ηλικία δεν διαφέρει μεταξύ Σύρου και Άνδρου (17 έναντι 16 έτη), ενώ τα έτη αγοράς των ερασιτεχνικών σκαφών είναι λιγότερα στη Σύρο σε σχέση με την Άνδρο (10 έναντι 14 έτη).

Με βάση τα παραπάνω καταγράφουμε σημαντικές διαφορές στα χαρακτηριστικά του στόλου των επαγγελματικών σκαφών σε σχέση με τον στόλο των ερασιτεχνικών σκαφών. Ειδικότερα, το μέσο μήκος των επαγγελματικών σκαφών είναι αρκετά μεγαλύτερο από αυτό των ερασιτεχνικών σκαφών και στα δύο νησιά (8.7 έναντι 5.2 μέτρα), ενώ αντίθετα η μέση ιπποδύναμη των ερασιτεχνικών σκαφών είναι μεγαλύτερη σε σύγκριση με τα επαγγελματικά σκάφη (66 έναντι 51 HP).

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.1. Μέσο μήκος, μέση ιπποδύναμη (HP) και μέση ηλικία σκάφους των επαγγελματιών και ερασιτεχνών αλιέων Σύρου και Άνδρου

	Σκάφη επαγγελματιών Σύρου				Σκάφη επαγγελματιών Άνδρου			
	Μήκος σκάφους	Ιπποδύναμη (HP)	Έτη κατασκευής	Έτη αγοράς	Μήκος σκάφους	Ιπποδύναμη (HP)	Έτη κατασκευής	Έτη αγοράς
Mean	8.11	39.78	29.76	22.28	8.68	51.00	30.16	19.11
N	25	23	25	25	20	18	19	19
Median	8.40	35.00	32.00	22.00	8.25	29.50	32.00	17.00
Minimum	2.50	10.00	8.00	2.00	5.30	14.00	4.00	0.00
Maximum	12.50	92.00	64.00	45.00	14.00	190.00	61.00	47.00
Std. Deviation	2.32736	26.81410	13.75800	12.19500	2.22370	49.17675	14.51900	15.23500

	Σκάφη ερασιτεχνών Σύρου				Σκάφη ερασιτεχνών Άνδρου			
	Μήκος σκάφους	Ιπποδύναμη (HP)	Έτη κατασκευής	Έτη αγοράς	Μήκος σκάφους	Ιπποδύναμη (HP)	Έτη κατασκευής	Έτη αγοράς
Mean	5.26	52.74	17.27	9.88	5.24	66.09	16.41	13.65
N	26	26	26	26	17	16	17	17
Median	5.00	30.00	13.00	9.50	5.20	40.00	14.00	14.00
Minimum	3.90	8.75	3.00	1.00	3.30	7.50	4.00	4.00
Maximum	7.00	250.00	42.00	34.00	7.50	230.00	36.00	34.00
Std. Deviation	0.80942	58.87531	10.38300	7.70600	1.36753	65.29937	9.79200	9.77800

	Σύνολο σκαφών Σύρου				Σύνολο σκαφών Άνδρου			
	Μήκος σκάφους	Ιπποδύναμη (HP)	Έτη κατασκευής	Έτη αγοράς	Μήκος σκάφους	Ιπποδύναμη (HP)	Έτη κατασκευής	Έτη αγοράς
Σύνολο								
Mean	6.66	46.66	23.39	15.96	7.10	58.10	23.67	16.53
N	51	49	51	51	37	34	36	36
Median	5.90	30.00	21.00	12.00	7.00	30.00	22.00	14.00
Minimum	2.50	8.75	3.00	1.00	3.30	7.50	4.00	0.00
Maximum	12.50	250.00	64.00	45.00	14.00	230.00	61.00	47.00
Std. Deviation	2.23322	46.66471	13.58400	11.84200	2.53952	56.94279	14.16600	13.06600

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014.

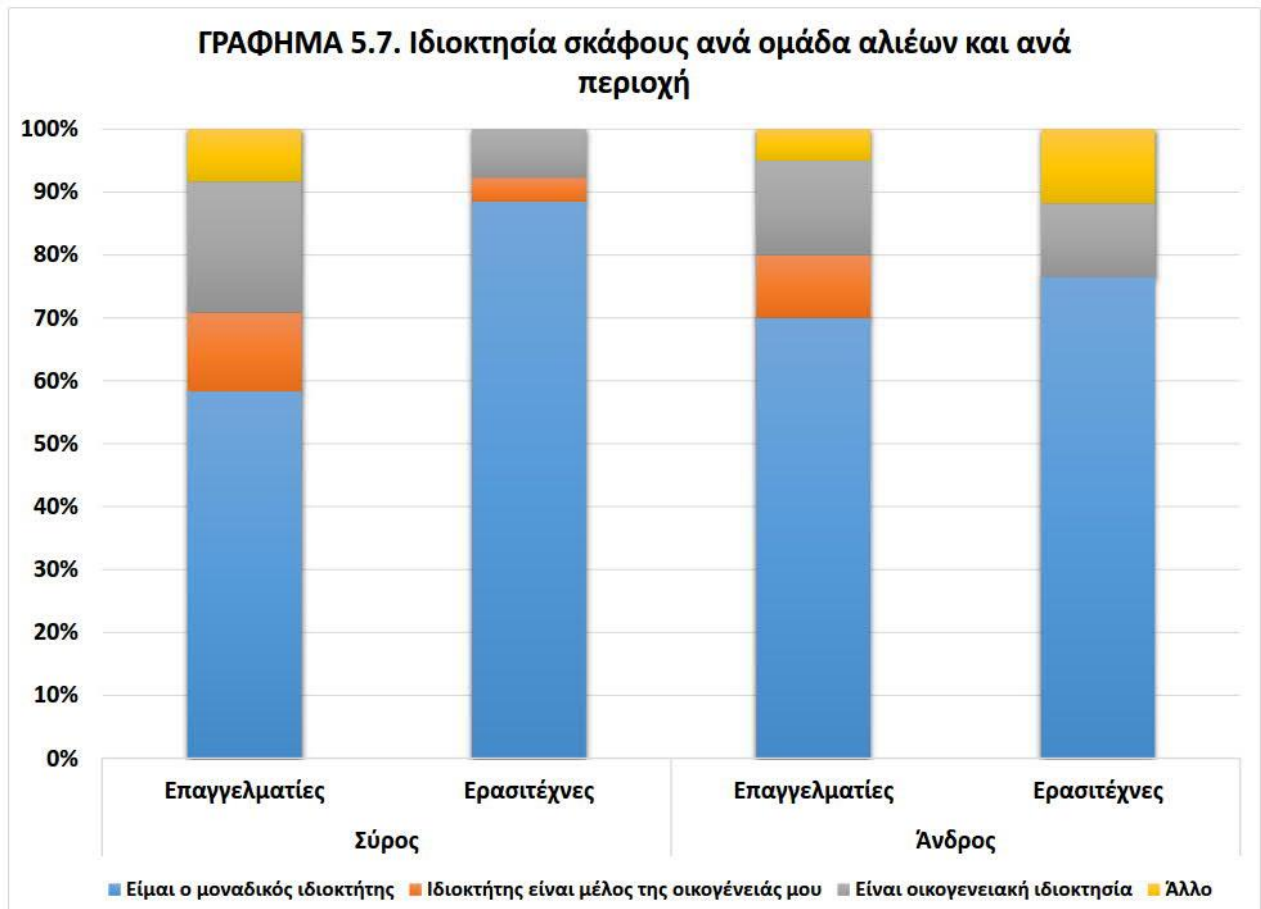
Η μέση ηλικία των επαγγελματιών σκαφών είναι σχεδόν διπλάσια από τη μέση ηλικία των ερασιτεχνικών σκαφών (30.2 έναντι 16.4 έτη), ενώ αντίστοιχα τα έτη αγοράς των επαγγελματιών σκαφών είναι περισσότερα από ό,τι των ερασιτεχνικών σκαφών (19.1 έναντι 13.7 έτη).

Συνοπτικά, θα λέγαμε ότι ο στόλος των επαγγελματιών σκαφών παρότι περιλαμβάνει μεγαλύτερα σκάφη, παρόλα αυτά η δυναμικότητα της μηχανής τους υπολείπεται αυτής των ερασιτεχνικών σκαφών, τα οποία τείνουν επίσης να είναι σημαντικά νεότερα σε ηλικία και να έχουν αγοραστεί πιο πρόσφατα. Ο στόλος των ερασιτεχνικών σκαφών έχει μεγαλύτερη δυναμικότητα και είναι εν γένει νεότερος σε ηλικία.

Η ιδιοκτησία των αλιευτικών σκαφών είναι κυρίως ατομική υπόθεση καθώς ο αλιέας είναι και ο μοναδικός ιδιοκτήτης του σκάφους (ΓΡΑΦΗΜΑ 5.7). Έτσι η πλειοψηφία των επαγγελματιών αλιέων και στα δύο νησιά είναι μοναδικοί ιδιοκτήτες του σκάφους (58% στη Σύρο και 70% στην Άνδρο) στο οποίο εργάζονται, όμως ένα σημαντικό τμήμα των επαγγελματιών εργάζεται στο σκάφος του οποίου ιδιοκτήτης είναι ο γιος/ η κόρη ή η σύζυγος) (13% στη Σύρο και 10% στην Άνδρο) είτε εργάζεται στο σκάφος που είναι οικογενειακή ιδιοκτησία (21% στη Σύρο και 15% στην Άνδρο).

Η ιδιοκτησία του σκάφους για τους επαγγελματίες αλιείς είναι σημαντική υπόθεση καθώς συνδέεται τόσο με την επαγγελματική τους άδεια - και κατ' επέκταση με την επαγγελματική τους ταυτότητα - όσο και με τη δυνατότητα που έχουν να λάβουν αποζημίωση καταστρέφοντας το σκάφος τους ή να το μεταβιβάσουν (διαδοχή) σε κάποιο μέλος της οικογένειάς τους που θα αναλάβει ως επαγγελματίας αλιέας το σκάφος και θα συνεχίσει τη δραστηριότητα αυτή.

Για τους ερασιτέχνες αλιείς και στα δύο νησιά η κατάσταση είναι πιο ξεκάθαρη καθώς η μεγάλη πλειοψηφία είναι μοναδικοί ιδιοκτήτες (87% στη Σύρο και 77% στην Άνδρο) του σκάφους τους, ενώ υπάρχει και ένας αριθμός ερασιτεχνών των οποίων το σκάφος είναι οικογενειακή ιδιοκτησία (8% στη Σύρο και 12% στην Άνδρο). Θα πρέπει βέβαια να λάβει κανείς υπόψη του ότι πολλοί ερασιτέχνες αλιείς είναι παιδιά επαγγελματιών αλιέων που δεν επέλεξαν να διαδεχθούν τον πατέρα τους στο επάγγελμα του αλιέα.

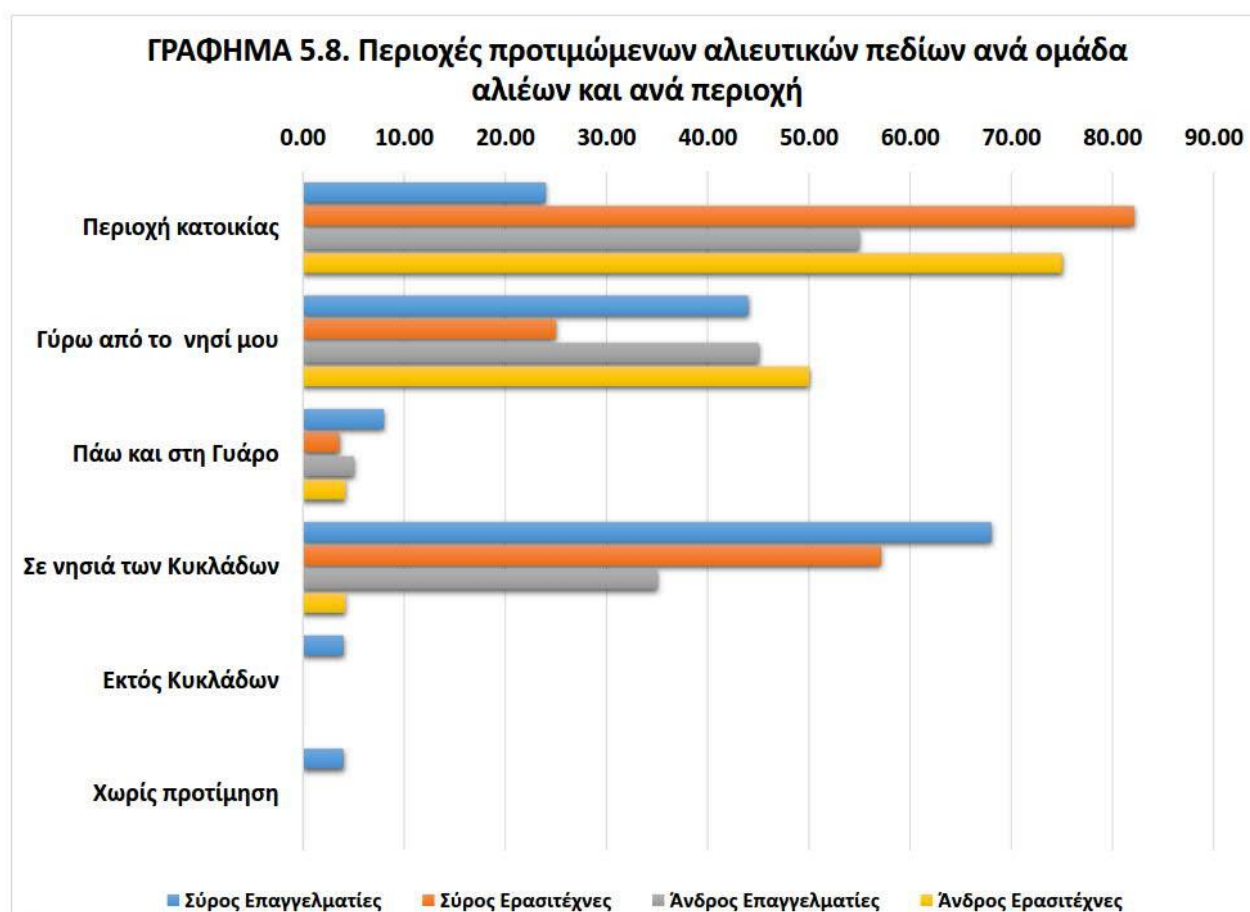
Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014.

Τα αλιευτικά εργαλεία των επαγγελματιών και των ερασιτεχνών διαφέρουν σημαντικά, αν και η πρόσβαση που έχουν στη σύγχρονη τεχνολογία είναι αρκετά σημαντική και στις δύο ομάδες αλιέων. Έτσι λοιπόν, η συντριπτική πλειοψηφία των επαγγελματιών χρησιμοποιεί δίκτυα απλάδια (85%), δίχτυα μανωμένα (85%), παραγάδια (82%), καθετή, κ.λπ. ενώ μικρός αριθμός διαθέτει ψυγείο (22%).

Οι ερασιτέχνες αλιείς δεν επιτρέπεται να ρίχνουν δίχτυα αλλά μπορούν να χρησιμοποιούν λιγότερο παραγωγικά εργαλεία όπως καθετή, συρτή καθώς επίσης παραγάδια (με περιορισμένο αριθμό αγκιστριών). Παρόλα αυτά ο εξοπλισμός των ερασιτεχνών αλιέων είναι αρκετά εξεζητημένος, καθώς πολλοί κάνουν χρήση GPS, βυθόμετρου και ραντάρ εντοπισμού των ψαριών. Ο εξοπλισμός αυτό διευκολύνει την αλιευτική τους δραστηριότητα αλλά την ίδια στιγμή βοηθά στην αύξηση των αλιευμάτων που μπορούν να βγάλουν.

5.2. Η αλιευτική δραστηριότητα στις δύο περιοχές

Τα αλιευτικά πεδία που προτιμούν οι επαγγελματίες και οι ερασιτέχνες αλιείς διαφέρουν σε βαθμό, παρότι συχνά παρατηρείται «συνωστισμός» των και των δύο κατηγοριών αλιέων σε συγκεκριμένα αλιευτικά πεδία. Επιχειρώντας να εντοπίσουμε τις περιοχές αλιείας των επαγγελματιών και των ερασιτεχνών παρατηρούμε ότι οι επαγγελματίες αλιείς πηγαίνουν σε πιο απομακρυσμένες περιοχές ενώ οι ερασιτέχνες περιορίζονται σε μικρότερες αποστάσεις (ΓΡΑΦΗΜΑ 5.8).

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014. Σημείωση: Ερώτηση πολλαπλών απαντήσεων.

Πιο συγκεκριμένα, οι επαγγελματίες αλιείς της Σύρου πάνε αρκετά συχνά στα νησιά των Κυκλάδων (Τήνο, Άνδρο, Δήλο, κ.λπ.) (68%), συχνά προτιμούν να επισκέπτονται αλιευτικά

πεδία γύρω από τον νησί τους (44%) και λιγότερο συχνά επισκέπτονται περιοχές κοντά στην περιοχή τους (24%). Αντίθετα, οι επαγγελματίες αλιείς της Άνδρου λόγω του μεγέθους του νησιού και των καιρικών συνθηκών προτιμούν περισσότερο τις περιοχές κοντά στην περιοχή κατοικίας τους (55%), ενώ δεύτερη επιλογή τους είναι περιοχές γύρω από το νησί τους (45%) ή τα υπόλοιπα νησιά των Κυκλάδων (35%). Σημειώνεται ότι η επίσκεψη στο νησί της Γυάρου καταγράφεται για έναν πολύ μικρό αριθμό επαγγελματιών αλιέων στη Σύρο και την Άνδρο.

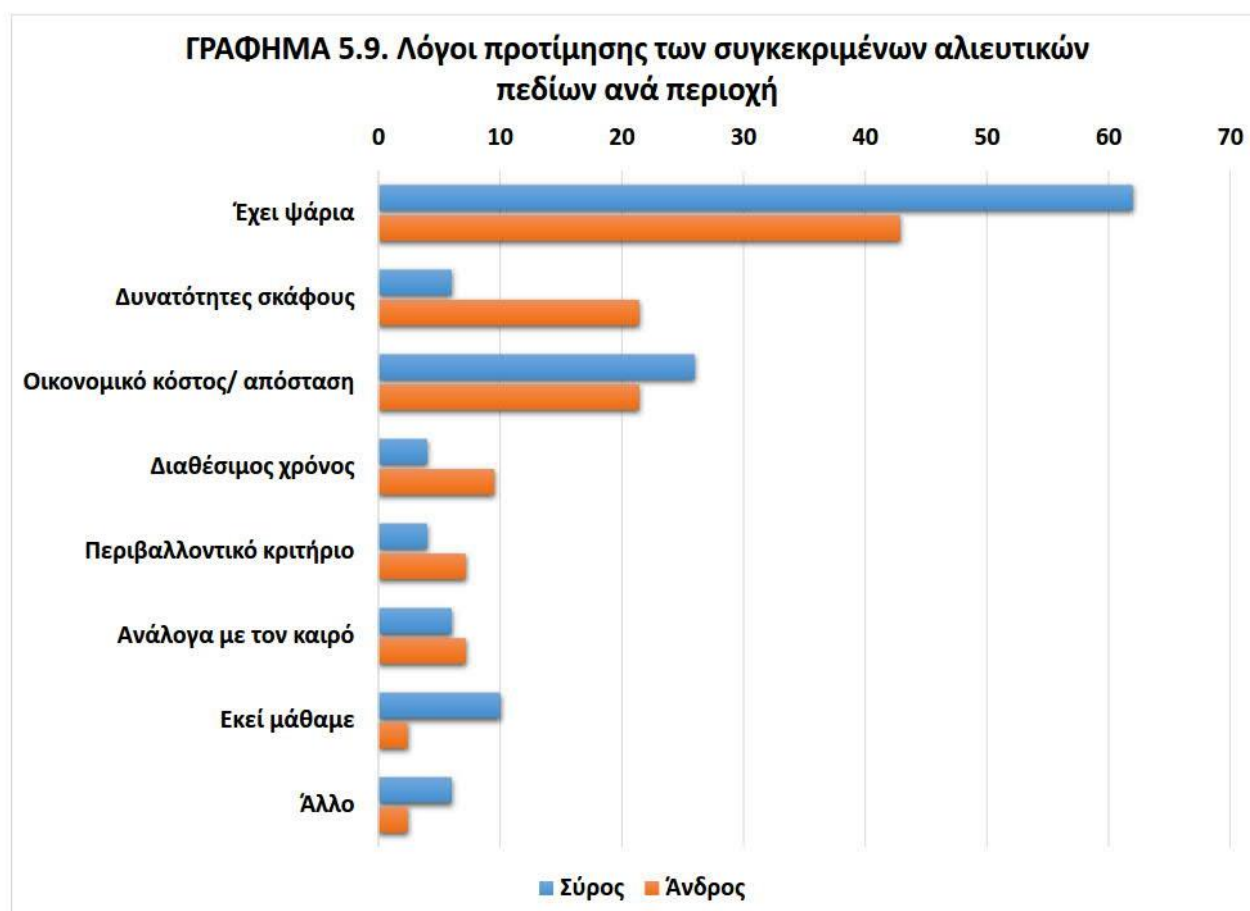
Από την άλλη πλευρά, οι ερασιτέχνες αλιείς των δύο νησιών ακολουθούν διαφορετικές στρατηγικές για να αλιεύσουν. Οι ερασιτέχνες αλιείς της Σύρου προτιμούν, όπως αναμένεται άλλωστε, περιοχές κοντά στην περιοχή κατοικίας τους (82%), ενώ επισκέπτονται άλλα νησιά των Κυκλάδων αρκετά συχνά (57%) και σε λιγότερες περιπτώσεις προτιμούν να αλιεύουν γύρω από το νησί τους (25%). Αντίστοιχα, οι ερασιτέχνες της Άνδρου προτιμούν και αυτοί τις περιοχές κοντά στην περιοχή κατοικίας τους (75%), ενώ η δεύτερη επιλογή τους είναι περιοχές γύρω από το νησί τους (50%).

Είναι ενδιαφέρον ότι παρότι οι επαγγελματίες της Σύρου αναφέρουν ότι αλιεύουν γύρω από την Άνδρο δεν προκύπτει από κάπου το αντίστροφο, ότι δηλαδή οι επαγγελματίες της Άνδρου επιλέγουν τα αλιευτικά πεδία της Σύρου. Επισημαίνεται ότι ο αριθμός των αλιέων (επαγγελματιών και ερασιτεχνών) που αναφέρουν ότι αλιεύουν κοντά στη Γυάρο δεν ξεπερνούν συνολικά το 5% των ερωτώμενων.

Οι λόγοι για τους οποίους προτιμώνται τα συγκεκριμένα αλιευτικά πεδία διαφέρουν σημαντικά από περιοχή σε περιοχή (ΓΡΑΦΗΜΑ 5.9). Οι αλιείς της Σύρου αναφέρουν αρκετά συχνά ότι επιδιώκουν καλύτερη ψαριά (τόσο από πλευράς ποσότητας όσο και από πλευράς ποιότητας) (62%), καθώς επίσης σημαντικός λόγος για την προτίμησή τους στα συγκεκριμένα αλιευτικά πεδία είναι το οικονομικό κόστος και η απόσταση (26%) - γεγονός που φαίνεται να δικαιολογείται από τις μεγάλες αποστάσεις που διανύουν οι επαγγελματίες και οι ερασιτέχνες του νησιού -, ενώ υπάρχει και ένα ποσοστό που αναφέρει ότι προτιμώνται συγκεκριμένα αλιευτικά πεδία λόγω οικογενειακής ή άλλης παράδοσης (10%).

Οι αλιείς της Άνδρου αναπαράγουν μια εικόνα παρόμοια με αυτή των αλιέων της Σύρου όσον αφορά το ότι προτιμούν αλιευτικά πεδία λόγω της ψαριάς (43%), όμως σημαντικός αριθμός

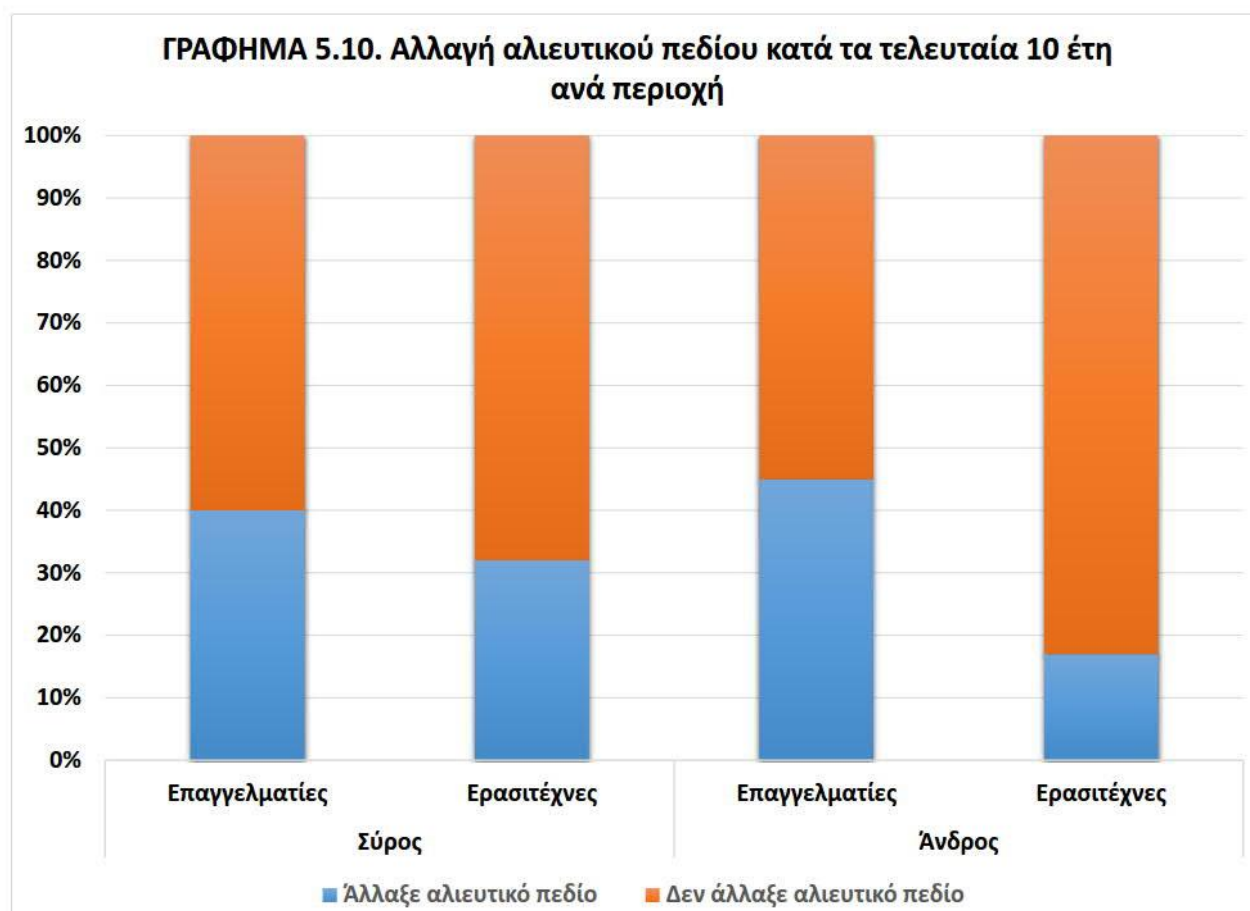
επισημαίνει ότι τα σκάφη τους – και πιθανότατα αυτά είναι σκάφη ερασιτεχνών και ορισμένων μόνο επαγγελματιών – δεν έχουν τη δυνατότητα να απομακρυνθούν πολύ από το νησί (21%), και επίσης η απομάκρυνση από το νησί έχει το πρόβλημα του κόστους (21%). Εδώ αξίζει να επισημανθεί ότι ικανός αριθμός αναφέρει ότι δεν υπάρχει διαθέσιμος χρόνος για μεγάλες αποστάσεις (10%) και ότι ο καιρός αποτελεί σημαντικό περιορισμό (7%).

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014. Σημείωση: Ερώτηση πολλαπλών απαντήσεων.

Παρόλα αυτά φαίνεται ότι οι αλιείς δεν χρησιμοποιούν συνεχώς τα ίδια αλιευτικά πεδία. Στο ερώτημα αν έχουν αλλάξει αλιευτικά πεδία κατά τα τελευταία 10 έτη, το ένα τρίτο των αλιέων (συνολικά επαγγελματιών και ερασιτεχνών) και στα δύο νησιά απάντησε καταφατικά. Πιο συγκεκριμένα, πάνω από το 42% των επαγγελματιών και το 25% των ερασιτεχνών αλιέων άλλαξε αλιευτικό πεδίο τα τελευταία έτη.

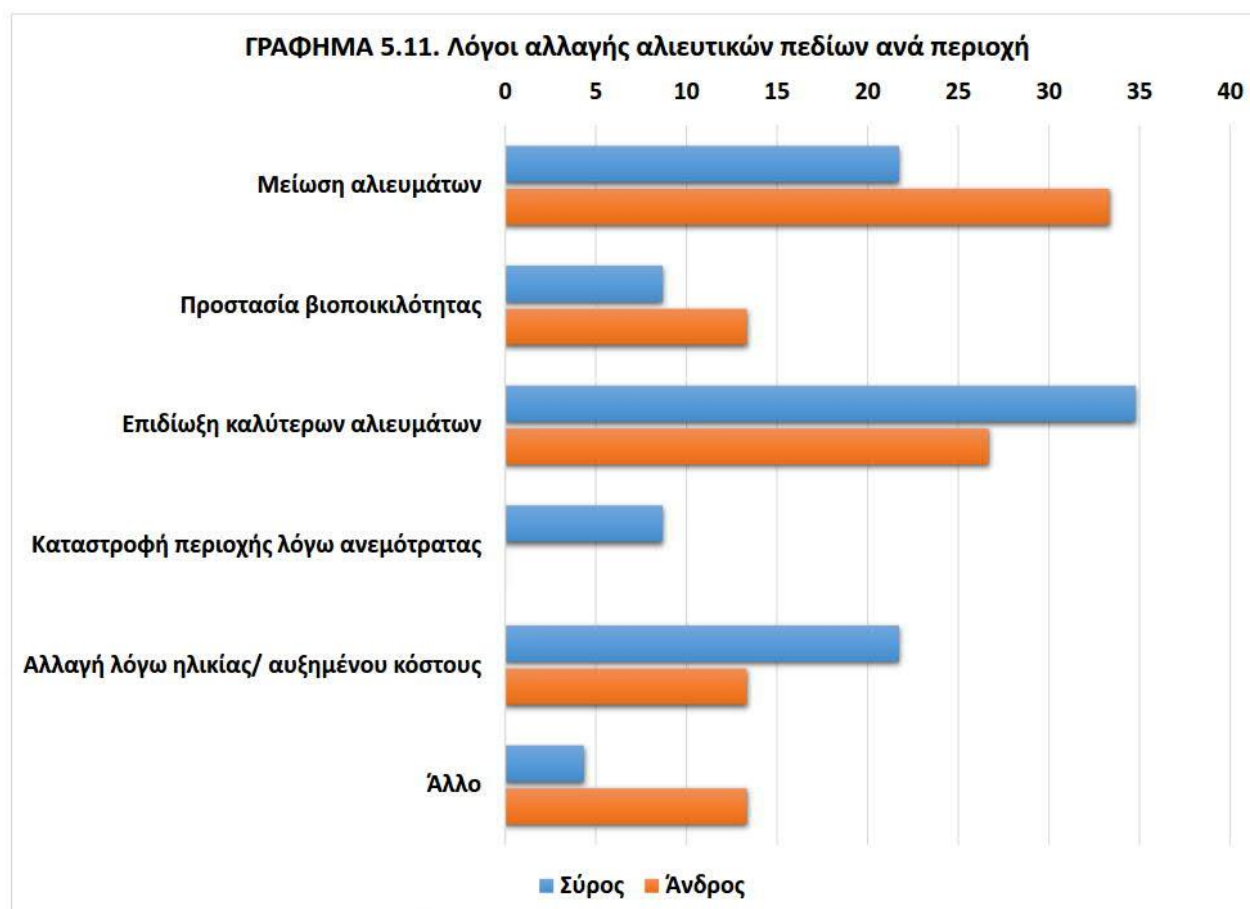
Στη Σύρο, ειδικότερα, το 40% των επαγγελματιών και το 32% των ερασιτεχνών αλιέων και στην Άνδρο το 45% των επαγγελματιών και το 17% των ερασιτεχνών αλιέων άλλαξε αλιευτικό πεδίο (ΓΡΑΦΗΜΑ 5.10).

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014.

Γνωρίζοντας ότι οι τρεις στους πέντε που άλλαξαν αλιευτικά πεδία τα τελευταία έτη είναι επαγγελματίες και οι υπόλοιποι είναι ερασιτέχνες, μπορούμε να κατανοήσουμε και τους λόγους οι οποίοι αναφέρονται σχετικά με τα αίτια της αλλαγής αλιευτικών πεδίων. Ειδικότερα, στη Σύρο ως σημαντικότερος λόγος αλλαγής των αλιευτικών πεδίων αναφέρεται η επιδίωξη λήψης καλύτερων αλιευμάτων (35%), στη συνέχεια επιδιώκεται η αντιμετώπιση της μείωσης των αλιευμάτων (22%), ενώ σημαντική για μια μερίδα αλιέων είναι η αλλαγή αλιευτικών πεδίων λόγω αύξησης της ηλικίας καθώς επίσης εξαιτίας της ανάγκης συρρίκνωσης του

κόστους τους (22%) (ΓΡΑΦΗΜΑ 5.11). Επιπρόσθετα, επισημαίνεται ότι η υπερεκμετάλλευση των αλιευτικών πεδίων που γίνεται από τις ανεμότρατες (9%) οδηγεί ορισμένους σε αλλαγή αλιευτικών πεδίων, γεγονός που ενδεχομένως συνδέεται με την αλλαγή αλιευτικών πεδίων με το αιτιολογικό της ανάκτησης των αλιευμάτων στις περιοχές που αλιεύονταν νωρίτερα (9%).

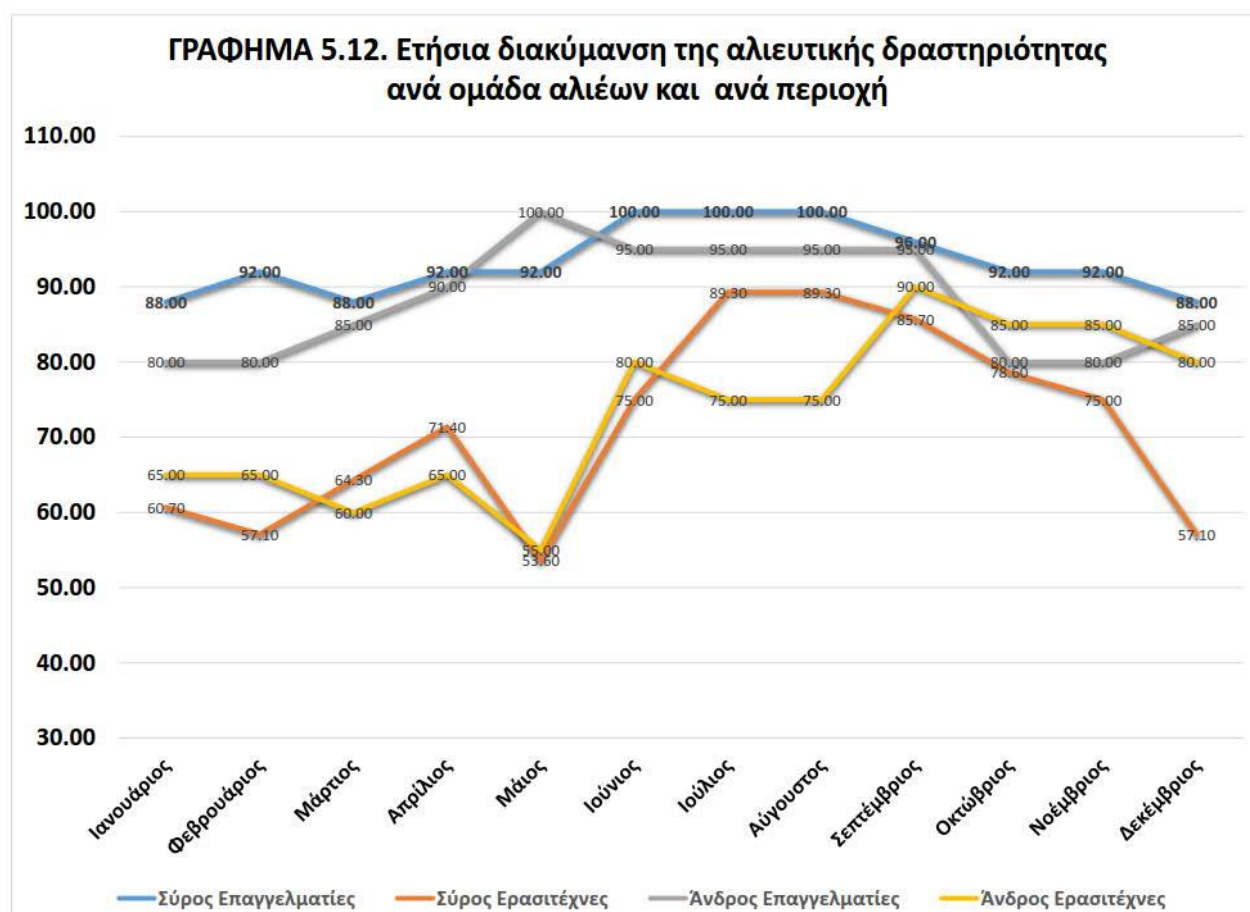

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014. Σημείωση: Ερώτηση πολλαπλών απαντήσεων.

Στην Άνδρο, ως σημαντικότερος λόγος αλλαγής των αλιευτικών πεδίων αναφέρεται η αντιμετώπιση της μείωσης των αλιευμάτων (33%) και στη συνέχεια η επιδίωξη λήψης καλύτερων αλιευμάτων (27%). Οι δύο λόγοι που ακολουθούν είναι η ανάγκη ανάκτησης των αλιευμάτων σε περιοχές που έγιναν αντικείμενο υπεραλίευσης (13%) και η μετακίνηση σε κοντινότερα αλιευτικά πεδία λόγω μεγαλύτερης ηλικίας ή λόγω κόστους (13%).

Παρατηρώντας την ετήσια διακύμανση της αλιευτικής δραστηριότητας των επαγγελματιών και ερασιτεχνών αλιέων στις δύο περιοχές καταλήγουμε στην άποψη ότι υπάρχουν περίοδοι έντασης αλλά και περίοδοι χαμηλότερης αλιευτικής δραστηριότητας της κάθε ομάδας αλιέων (ΓΡΑΦΗΜΑ 5.12).

Οι επαγγελματίες αλιείς των δύο περιοχών ακολουθούν παρόμοια ετήσια διακύμανση, ενώ οι επαγγελματίες της Σύρου σαφέστερα δραστηριοποιούνται περισσότερο από τους συναδέλφους τους της Άνδρου, γεγονός που πιθανότατα να οφείλεται στις καιρικές συνθήκες που αντιμετωπίζουν οι Ανδριώτες αλιείς. Η περίοδος αιχμής είναι οι καλοκαιρινοί μήνες όταν υπάρχει και η μεγαλύτερη ζήτηση για αλιεύματα.

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014.

Ιδιαίτερα για τους επαγγελματίες αλιείς της Άνδρου είναι σαφές ότι κατά τους χειμερινούς μήνες χαμηλώνει σημαντικά η αλιευτική τους δραστηριότητα. Αυτό ενδεχομένως συνδέεται και με την περιορισμένη ζήτηση για αλιεύματα κατά τη χειμερινή περίοδο, καθώς ο πληθυσμός του νησιού δεν μπορεί να συντηρήσει έστω και κάποια χαμηλή ζήτηση. Η ένταση της αλιευτικής δραστηριότητας των ερασιτεχνών της Άνδρου κατά την φθινοπωρινή περίοδο (Σεπτεμβρίου-Δεκεμβρίου) δείχνει ότι καλύπτονται σε ένα βαθμό οι ανάγκες αυτοκατανάλωσης των μόνιμων κατοίκων του νησιού.

Η αλιευτική δραστηριότητα των ερασιτεχνών των δύο νησιών διαφέρει σημαντικά ανά τις εποχές του χρόνου, γεγονός που απεικονίζεται στη χαμηλή δραστηριοποίηση των ερασιτεχνών της Άνδρου τους δύο καλοκαιρινούς μήνες - όταν αυξάνεται η τουριστική δραστηριότητα στο νησί - λόγω του ότι έχουν άλλο κύριο επάγγελμα και δεν διαθέτουν τον απαραίτητο χρόνο για να αλιεύσουν. Αντίθετα, οι ερασιτέχνες της Σύρου «ακολουθούν» τους επαγγελματίες εντατικοποιώντας τη αλιευτική τους δραστηριότητα τους μήνες του καλοκαιριού, καθώς οι περισσότεροι εξ αυτών είναι είτε συνταξιούχοι είτε δραστηριοποιούνται και αυτοί προς κάλυψη οικογενειακών και συγγενικών αναγκών σε αλιεύματα.

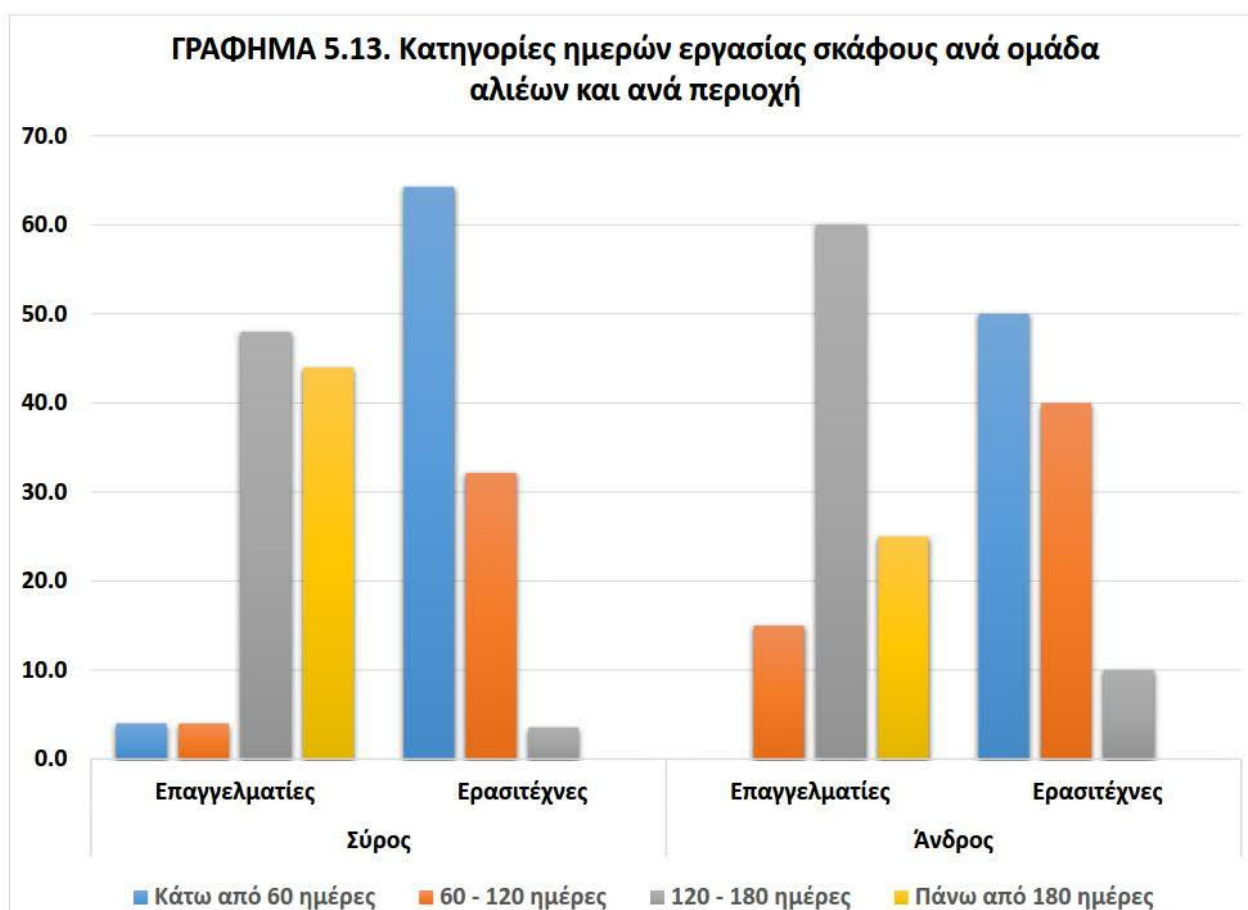
Εκεί που φαίνεται να συγκλίνουν οι συμπεριφορές των ερασιτεχνών των δύο νησιών είναι τον μήνα Μάιο όταν η απαγόρευση αλιείας που υπάρχει οδηγεί τους περισσότερους σε κάμψη της δραστηριοποίησής τους.

Γενικότερα, θα λέγαμε ότι ο «ανταγωνισμός» μεταξύ των επαγγελματιών και των ερασιτεχνών αλιέων εντείνεται την περίοδο Ιουνίου-Νοεμβρίου του κάθε έτους (λαμβάνομένων υπόψη των καιρικών και κλιματικών φαινομένων που επηρεάζουν την αλιευτική δραστηριότητα). Όμως, αξίζει να σημειωθεί ότι ενώ η διακύμανση της αλιευτικής δραστηριότητας και των δύο ομάδων αλιέων στην Σύρο είναι παρόμοια κατά τη διάρκεια του έτους, στην Άνδρο η αλιευτική δραστηριότητα των ερασιτεχνών είναι μειωμένη την περίοδο Μαρτίου-Μαΐου και την περίοδο Ιουλίου-Αυγούστου, ενώ ξεπερνά την αλιευτική δραστηριότητα των επαγγελματιών αλιέων την περίοδο Οκτωβρίου-Νοεμβρίου.

Είναι σαφές ότι η διακύμανση της αλιευτικής δραστηριότητας των ερασιτεχνών αλιέων προσδιορίζεται σε μεγάλο βαθμό από τις άλλες επαγγελματικές δραστηριότητες που έχουν,

καθώς επίσης από την μερική (ή μεγαλύτερη) ενεργοποίηση ορισμένων ερασιτεχνών στην κάλυψη της εποχικής ζήτησης για αλιεύματα.

Η ένταση της αλιευτικής δραστηριότητας μπορεί να προσδιοριστεί ακόμα περισσότερο αν λάβουμε υπόψη τις ημέρες εργασίας που οι αλιείς απασχολούνται στο σκάφος. Με βάση το ΓΡΑΦΗΜΑ 5.13 παρατηρούμε ότι οι επαγγελματίες αλιείς συγκεντρώνονται στις υψηλές κατηγορίες ημερών εργασίας, ενώ οι ερασιτέχνες αλιείς περιορίζονται στις μικρές κατηγορίες ημερών εργασίας.

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014.

Περίπου οι μισοί από τους επαγγελματίες αλιείς της Σύρου απασχολούνται 120-180 ημέρες στο σκάφος τους (48%), ενώ περίπου τόσοι ακόμα απασχολούνται πάνω από 180 ημέρες (44%). Η αντίστοιχη εικόνα για τους επαγγελματίες της Άνδρου είναι κάπως διαφορετική

καθώς τρεις στους πέντε επαγγελματίες απασχολούνται 120-180 ημέρες (60%) ενώ ένας στους τέσσερις απασχολείται πάνω από 180 ημέρες (25%). Φαίνεται έτσι ότι οι επαγγελματίες της Σύρου απασχολούνται περισσότερες ημέρες στο σκάφος τους συγκριτικά με τους επαγγελματίες της Άνδρου.

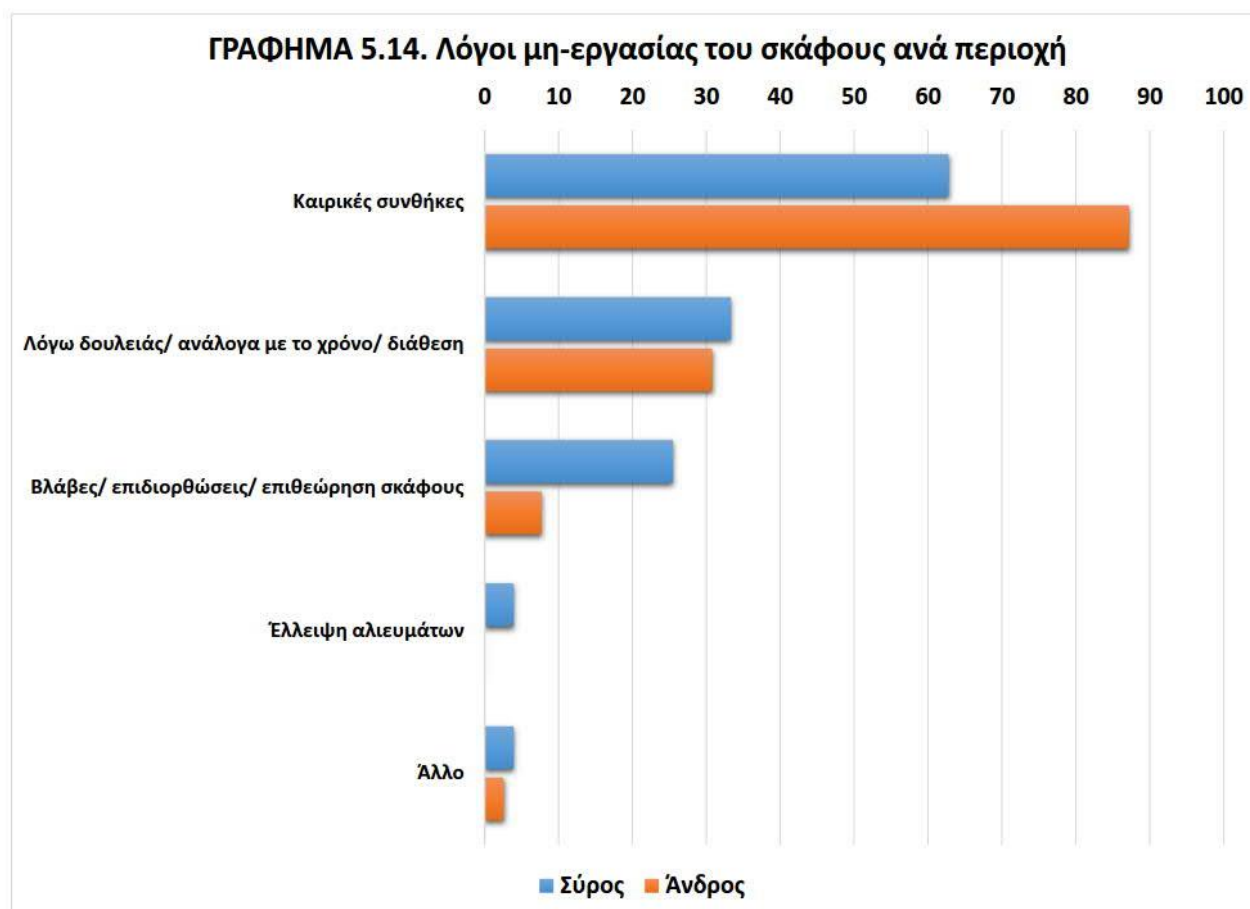
Οι ερασιτέχνες αλιείς εργάζονται στο σκάφος τους λιγότερες ημέρες συγκριτικά με τους επαγγελματίες, αλλά δεν μπορεί να αγνοήσει κανείς ότι ένας μικρός αριθμός ερασιτεχνών (πιθανότατα συνταξιούχοι ή άνεργοι) εργάζεται πάνω από 120 ημέρες το χρόνο στο σκάφος του (6%). Στη Σύρο, η πλειοψηφία των ερασιτεχνών αλιέων απασχολείται λιγότερες από 60 ημέρες στο σκάφος (64%), ενώ σημαντικός αριθμός ερασιτεχνών απασχολείται 60-120 ημέρες (32%). Στην Άνδρο, οι ερασιτέχνες είναι σχεδόν μοιρασμένοι ανάμεσα στην κατηγορία κάτω των 60 ημερών (50%) και στην κατηγορία 60-120 ημέρες (40%).

Οι αλιείς επισημαίνουν ότι η εργασία τους σχετικά με την προετοιμασία του σκάφους, την επιδιόρθωση των αλιευτικών εργαλείων και την επιδιόρθωση των βλαβών/ τη συντήρηση του σκάφους τους είναι πολύ περισσότερη από όση καταγράφεται μέσα από τις ημέρες εργασίας στο σκάφος.

Η καταγραφή των λόγων για τη μη-εργασία του σκάφους ουσιαστικά αναδεικνύει όχι μόνο τις επιπρόσθετες εργασίες που εκτελούνται από τους αλιείς προκειμένου να προετοιμαστούν για το αλιευτικό τους ταξίδι, αλλά και τις συνθήκες που αντιμετωπίζουν προκειμένου να ασκήσουν την αλιευτική τους δραστηριότητα. Βέβαια, ενώ θα περίμενε κανείς να πουν ορισμένοι επαγγελματίες αλιείς ότι το σκάφος τους κάποιες ημέρες το χρόνο δεν εργάζεται γιατί δεν υπάρχει ζήτηση αλιευμάτων και άρα δεν συμφέρει να αλιεύσουν, οι βασικοί λόγοι που αναφέρονται είναι η δυσκολία να αλιεύσουν λόγω των καιρικών συνθηκών (73%) και η αδυναμία να αλιεύσουν λόγω δουλειάς ή έλλειψης χρόνου (32%) (ΓΡΑΦΗΜΑ 5.14). Βέβαια ο πρώτος λόγος αφορά τους επαγγελματίες και ο δεύτερος λόγος τους ερασιτέχνες αλιείς και στις δύο περιοχές.

Επίσης, είναι σαφές ότι οι καιρικές συνθήκες αποτελούν έναν πολύ πιο σημαντικό λόγο για τη μη-εργασία του σκάφους στην Άνδρο συγκριτικά με τη Σύρο (87% έναντι 63%), αλλά στη Σύρο οι ζημιές στα αλιευτικά εργαλεία και η συντήρηση του σκάφους αναφέρονται ως λόγος μη-

εργασίας τους σκάφους πολύ περισσότερο από ό,τι στην Άνδρο (25% έναντι 8%). Πιθανότατα να πρόκειται για διαφορετικές συνθήκες άσκησης της αλιευτικής δραστηριότητας στα δύο νησιά, γεγονός που συνδέεται με διαφορετικές στάσεις απέναντι στα αναγνωριζόμενα ως προβλήματα που αντιμετωπίζει η κάθε ομάδα αλιέων.

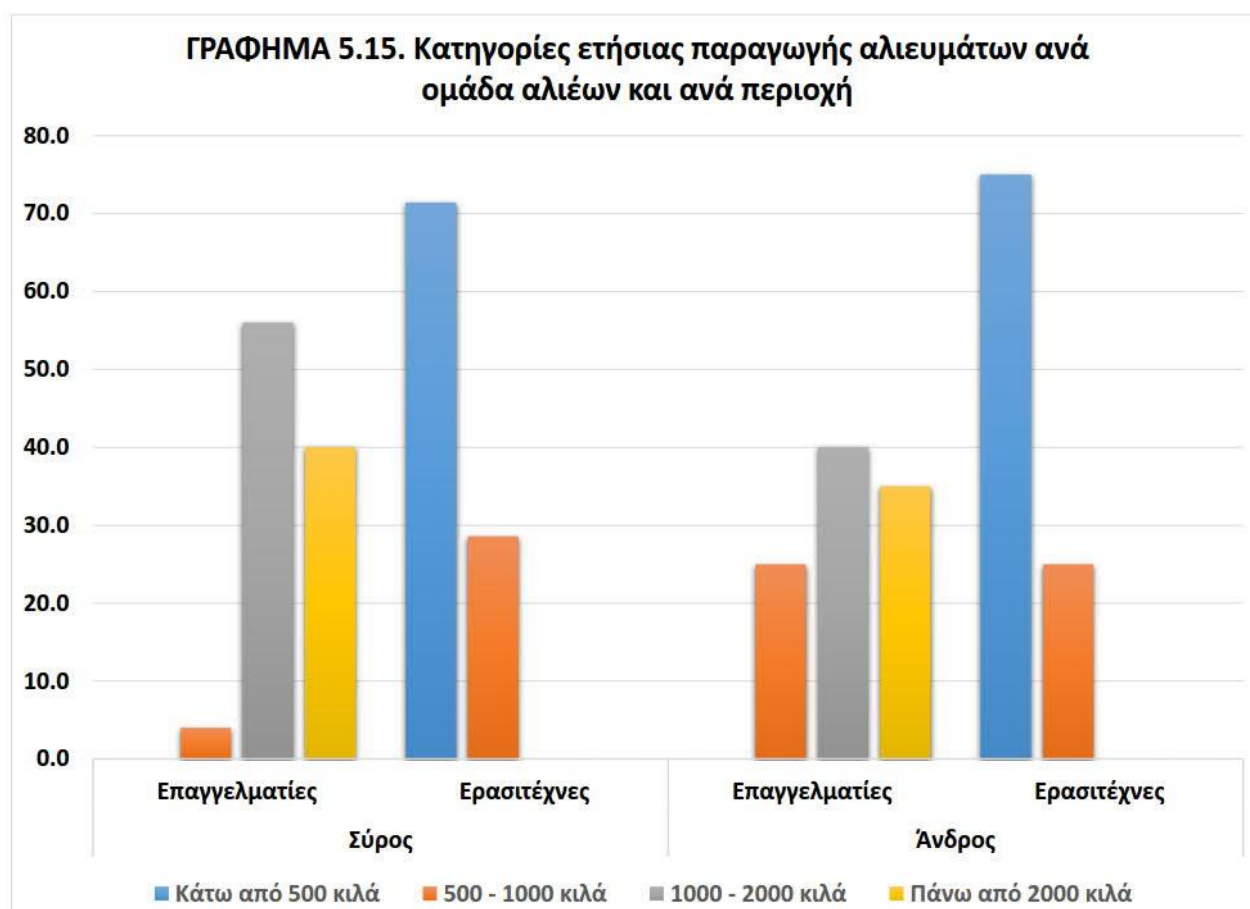

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014. Σημείωση: Ερώτηση πολλαπλών απαντήσεων.

Η εκτίμηση της ετήσιας παραγωγής αλιευμάτων είναι σαφές ότι δεν είναι εύκολο να εκτιμηθεί πλήρως με βάση τα δηλωθέντα από τους ερωτώμενους και άρα είναι σοβαρός ο κίνδυνος υποεκτίμησης της ετήσιας παραγωγής αλιευμάτων, παρά το γεγονός ότι έγιναν ορισμένες επιμέρους διορθώσεις με βάση τις ημέρες εργασίας και τη δυναμικότητα του σκάφους.

Περισσότεροι από τους μισούς επαγγελματίες αλιείς της Σύρου κατανέμονται στην κατηγορία 1000 – 2000 κιλά (56%), ενώ σημαντικός αριθμός κατανέμεται στην κατηγορία άνω των 2000

κιλών (40%) (ΓΡΑΦΗΜΑ 5.15). Αντίστοιχα, οι επαγγελματίες αλιείς της Άνδρου κατανέμονται σχεδόν ισόποσα μεταξύ της κατηγορίας 1000 – 2000 κιλά (40%) και της κατηγορίας άνω των 2000 κιλών (35%), ενώ καταγράφεται ένα αξιόλογο ποσοστό που επιμερίζεται στην κατηγορία 500 – 1000 κιλά (25%). Έτσι φαίνεται ότι η παραγωγή αλιευμάτων των επαγγελματιών της Άνδρου είναι μικρότερη από την αντίστοιχη της Σύρου.

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014.

Οι ερασιτέχνες αλιείς και στις δύο περιοχές κατανέμονται αναλογικά στις κατηγορίες κάτω από 500 κιλά (73%) και 500 – 1000 κιλά (27%), όπως άλλωστε αναμένεται με βάση τις ημέρες εργασίας του σκάφους.

Θα πρέπει να τονιστεί ότι κατά κανόνα οι ερωτώμενοι – επαγγελματίες και ερασιτέχνες – υποεκτίμησαν το μέγεθος της παραγωγής τους επιδιώκοντας με αυτό τον τρόπο τη μη-πλήρη

καταγραφή των ακαθάριστων εσόδων τους από την αλιευτική δραστηριότητα, είτε υποβάθμισαν τον όγκο παραγωγής τους ώστε να μην αμφισβητηθεί η ερασιτεχνική βάση δραστηριοποίησής τους στην αλιεία.

Ο ΠΙΝΑΚΑΣ 5.2 προσφέρει μια συγκριτική εικόνα του μέσου αριθμού ημερών εργασίας στο σκάφος και της μέσης ετήσιας παραγωγής αλιευμάτων των δύο ομάδων αλιέων αλλά και συνολικά ανά περιοχή.

Από τον πίνακα αυτό προκύπτει ότι οι επαγγελματίες αλιείς της Σύρου εργάζονται κατά μέσο όρο περισσότερο στο σκάφος τους συγκριτικά με τους συναδέλφους τους της Άνδρου (178 έναντι 149 ημέρες/ έτος). Ακόμα και αν εξαιρεθούν οι ακραίες τιμές ορισμένων αλιέων της Σύρου και πάλι η διαφορά στην απασχόληση είναι σημαντική (160 έναντι 150 ημέρες/ έτος). Αυτό συνδέεται με μεγαλύτερη ετήσια παραγωγή των αλιέων της Σύρου έναντι των αλιέων της Άνδρου (2.000 έναντι 1.900 κιλά), αν εξαιρεθούν οι ακραίες τιμές παραγωγής και στα δύο νησιά.

Οι ερασιτέχνες αλιείς και στις δύο περιοχές απασχολούνται κατά μέσο όρο περίπου τις ίδιες ημέρες το έτος (50 ημέρες) και αλιεύουν κατά μέσο όρο περίπου την ίδια ποσότητα αλιευμάτων κατ' έτος (300 κιλά).

Αν συγκρίνουμε την παραγωγή ανά ημέρα εργασίας στο σκάφος τα δεδομένα που έχουμε διαθέσιμα για τους επαγγελματίες και τους ερασιτέχνες αλιείς, καταλήγουμε στην εκτίμηση ότι οι επαγγελματίες αλιεύουν κατά μέσο όρο 13 κιλά / ημέρα εργασίας και οι ερασιτέχνες 6 κιλά/ ημέρα εργασίας συνολικά και στα δύο νησιά με μικρές αποκλίσεις.

Η σύγκριση της αλιευτικής δραστηριότητας των επαγγελματιών και των ερασιτεχνών καταδεικνύει ότι οι επαγγελματίες έχουν σαφώς μεγαλύτερη ένταση εργασίας, αλλά και η αλιευτική δραστηριότητα των ερασιτεχνών αλιέων δεν είναι αμελητέα, καθώς αντιπροσωπεύει ένα σημαντικό τμήμα της αλιευτικής παραγωγής στις δύο περιοχές.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.2. Μέσος αριθμός ημερών εργασίας στο σκάφος κατ' έτος και μέση ετήσια παραγωγή ανά ομάδα αλιέων και ανά περιοχή

Σύρος	Επαγγελματίες		Ερασιτέχνες		Σύνολο	
	Ημέρες εργασίας κατ' έτος	Ετήσια παραγωγή	Ημέρες εργασίας κατ' έτος	Ετήσια παραγωγή	Ημέρες εργασίας κατ' έτος	Ετήσια παραγωγή
Mean	178.40	2608.00	54.29	326.79	112.83	1402.83
N	25	25	28	28	53	53
Median	160.00	2000.00	50.00	300.00	100.00	600.00
Minimum	40.00	600.00	20.00	100.00	20.00	100.00
Maximum	300.00	7000.00	120.00	700.00	300.00	7000.00
Std. Deviation	69.74200	1645.68100	25.44800	169.13800	80.58400	1608.28400

Άνδρος	Επαγγελματίες		Ερασιτέχνες		Σύνολο	
	Ημέρες εργασίας κατ' έτος	Ετήσια παραγωγή	Ημέρες εργασίας κατ' έτος	Ετήσια παραγωγή	Ημέρες εργασίας κατ' έτος	Ετήσια παραγωγή
Mean	149.00	3235.00	60.25	304.50	104.63	1769.75
N	20	20	20	20	40	40
Median	150.00	1900.00	50.00	300.00	100.00	950.00
Minimum	70.00	1000.00	20.00	40.00	20.00	40.00
Maximum	230.00	30000.00	120.00	900.00	300.00	30000.00
Std. Deviation	41.15400	6341.28300	31.64300	287.42900	57.72800	4672.54300

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014.

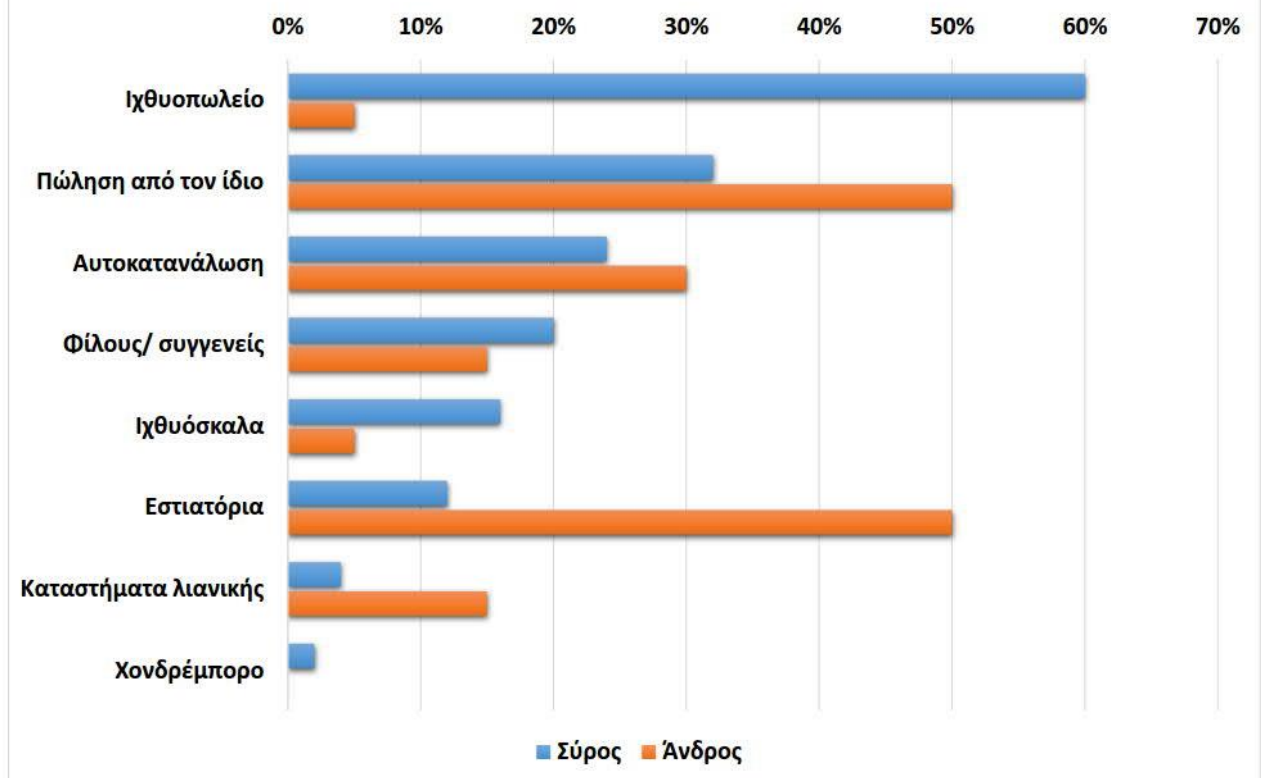
Υπολογίζοντας το μέγεθος της ετήσιας παραγωγής συνολικά για τους επαγγελματίες και ερασιτέχνες αλιείς που ερωτήθηκαν στις δύο περιοχές καταλήγουμε στην εκτίμηση ότι οι ερασιτέχνες αλιείς συνεισφέρουν το ένα δέκατο της αλιευτικής παραγωγής και στα δύο νησιά.

Οι τρόποι πώλησης των αλιευμάτων από τους επαγγελματίες αλιείς διαφέρουν σημαντικά μεταξύ των δύο περιοχών (ΓΡΑΦΗΜΑ 5.16), καθώς οι ερασιτέχνες αλιείς δεν αναφέρουν τρόπους πώλησης της παραγωγής τους – δεδομένου ότι δεν προβλέπεται μια τέτοια διαδικασία – αλλά διαθέτουν τα αλιεύματά τους στην οικογένεια, σε συγγενείς και φίλους. Βέβαια με βάση το ποιοτικό υλικό που συλλέχθηκε υπάρχουν αναφορές σε πώληση αλιευμάτων από ερασιτέχνες αλιείς, οι οποίοι είτε συμπληρώνουν το εισόδημά τους είτε επιχειρούν να επιβιώσουν στο πλαίσιο των σύγχρονων συνθηκών οικονομικής ύφεσης που αντιμετωπίζει η χώρα. Σε ορισμένες περιπτώσεις δε, αυτές οι πρακτικές οδηγούν σε λανθάνουσες αντιπαραθέσεις μεταξύ των επαγγελματιών και ερασιτεχνών αλιέων στις δύο περιοχές καθώς ορισμένοι ερασιτέχνες πωλούν τα αλιεύματά τους σε χαμηλότερη τιμή από ό,τι οι επαγγελματίες.

Η πώληση των αλιευμάτων από τους επαγγελματίες της Σύρου γίνεται κατά κύριο λόγο μέσω ιχθυοπωλείου (60%), ενώ σημαντικό ποσοστό επαγγελματιών πωλούν οι ίδιοι τα αλιεύματά τους έξω από το σκάφος τους ή στο λιμάνι (32%) και ένας αξιόλογος αριθμός αλιέων στέλνει τα αλιεύματά του στην ιχθυόσκαλα Κερατσινίου (16%) ή τα δίνει σε εστιατόρια (12%). Βέβαια δεν λείπουν οι περιπτώσεις όπου τα αλιεύματα διατίθενται ως αυτοκατανάλωση στην ευρύτερη οικογένεια (24%) ή πωλούνται σε συγγενείς και φίλους (20%).

Στην Άνδρο, αντίστοιχα, η πώληση των αλιευμάτων γίνεται με διαφορετικούς τρόπους λόγω του ότι η ζήτηση είναι αρκετά εποχική και συνολικά περιορισμένη (συγκριτικά με την Σύρο) αλλά και διότι η διάθεση των αλιευμάτων στην ιχθυόσκαλα δεν είναι εύκολη υπόθεση. Έτσι λοιπόν, οι επαγγελματίες της Άνδρου διαθέτουν τα αλιεύματά τους κυρίως στα εστιατόρια (50%) ή τα πωλούν οι ίδιοι σε κεντρικά σημεία των οικισμών ή έξω από το σκάφος τους (50%), ενώ αξιόλογο ποσοστό αλιέων πωλούν τα αλιεύματά τους σε καταστήματα λιανικής (15%). Φυσικά όπως ήδη αναφέρθηκε νωρίτερα για την περίπτωση της Σύρου, και οι επαγγελματίες της Άνδρου διακινεί τα αλιεύματά της στην ευρύτερη οικογένεια ως αυτοκατανάλωση (30%) ή τα δίδει σε συγγενείς και φίλους (15%).

ΓΡΑΦΗΜΑ 5.16. Τρόποι πώλησης των αλιευμάτων από τους επαγγελματίες αλιείς ανά περιοχή

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014. Σημείωση: Ερώτηση πολλαπλών απαντήσεων.

Είναι λίγο ως πολύ εμφανές ότι οι αλιείς της Άνδρου εξαρτώνται περισσότερο από την εποχική ζήτηση των αλιευμάτων που περιορίζεται στους καλοκαιρινούς μήνες και αυστηρά στο τμήμα της τουριστικής ζήτησης, ενώ οι αλιείς της Σύρου έχουν τη δυνατότητα να πωλούν τα αλιεύματά τους σε κάπως πιο διευρυμένη τοπική αγορά και για ευρύτερο χρονικό διάστημα. Επιπρόσθετα, αν και όλοι οι αλιείς διακινούν τα αλιεύματά τους μέσω άτυπων-διαπροσωπικών σχέσεων, φαίνεται ότι μεγαλύτερη χρήση αυτών των σχέσεων γίνεται στην Άνδρο συγκριτικά με την Σύρο, λόγω κυρίως του μεγέθους της τοπικής αγοράς και της έντονης εποχικότητας της ζήτησης. Θα πρέπει να αναφερθεί χαρακτηριστικά αυτό που ειπώθηκε με τον ένα ή τον άλλο τρόπο από πολλούς επαγγελματίες αλιείς και των δύο περιοχών, ότι δηλαδή «την περίοδο που υπάρχει μεγάλη ζήτηση για αλιεύματα δεν υπάρχει επάρκεια

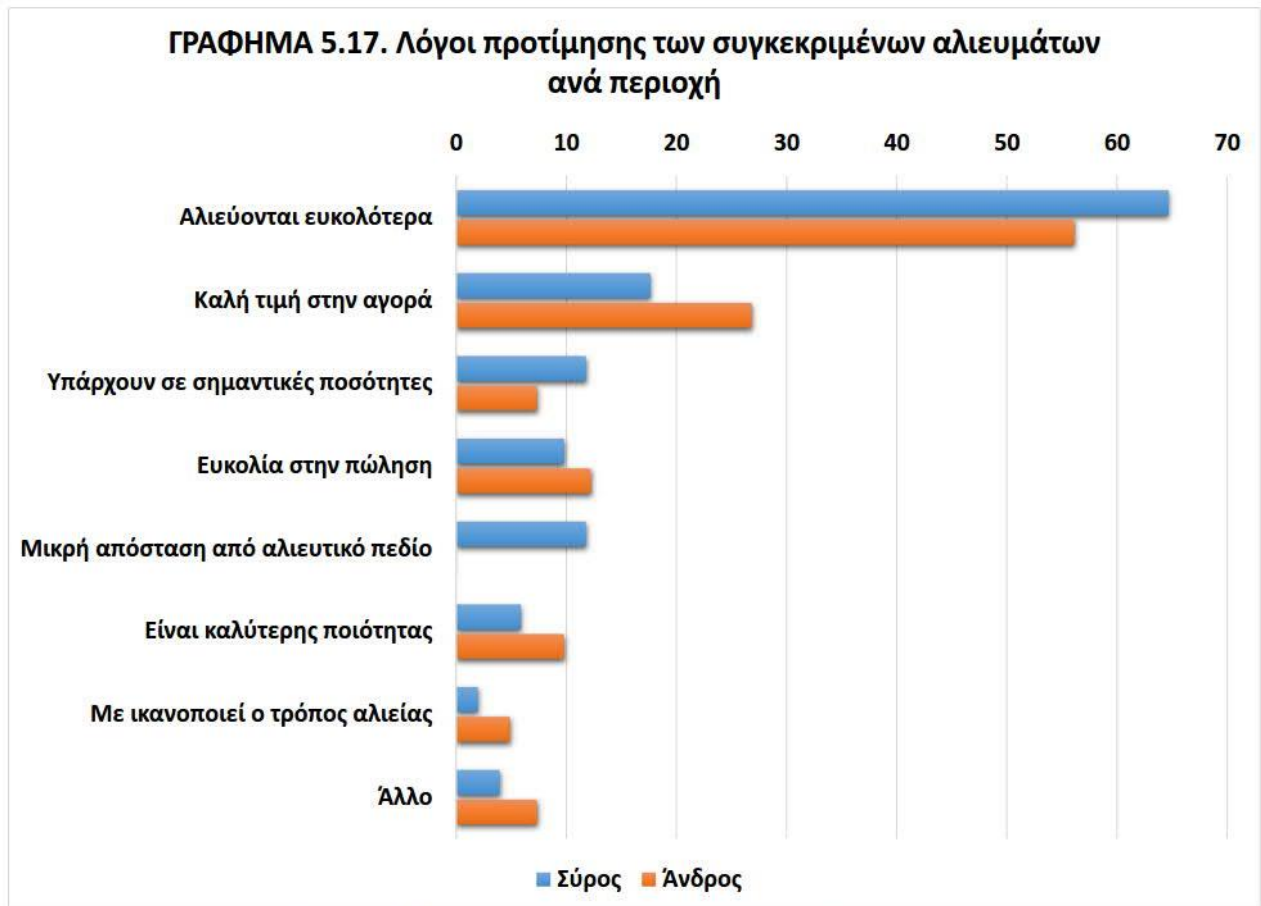
αλιευμάτων (το καλοκαίρι), ενώ άλλες περιόδους υπάρχουν διαθέσιμα αλιεύματα αλλά η ζήτησή τους είναι ανεπαρκής (χειμώνας)».

Η αδυναμία των αλιέων να ανταποκριθούν με επαρκή ποσότητα αλιευμάτων στην υψηλή ζήτηση σε περιόδους αιχμής, καθώς επίσης να πωλήσουν τα αλιεύματά τους σε περιόδους χαμηλής ζήτησης καταδεικνύει το διπλό αδιέξοδο που αντιμετωπίζουν όπως και την αμφίσημη στάση τους σε διάφορα ζητήματα που αφορούν την αλιευτική δραστηριότητα.

Τα κριτήρια βάσει των οποίων οι αλιείς στοχεύουν σε συγκεκριμένα είδη αλιευμάτων διαφέρουν από περιοχή σε περιοχή καθώς αυτά διαφοροποιούνται από εποχή σε εποχή μέσα στη διάρκεια του έτους. Έτσι λοιπόν οι αλιείς και των δύο περιοχών στοχεύουν σε αλιεύματα που πιάνονται ευκολότερα (61%) (ΓΡΑΦΗΜΑ 5.17). Όμως εκτός αυτού του κριτηρίου που σαφώς εξυπηρετεί όλες τις ομάδες αλιέων, οι αλιείς της Σύρου ενδιαφέρονται περισσότερο έναντι των συναδέλφων τους της Άνδρου για την ύπαρξη σημαντικών ποσοτήτων αλιευμάτων (12% έναντι 7%) ή να πιάσουν επαρκή ποσότητα αλιευμάτων σε μικρή απόσταση από το αλιευτικό πεδίο (12% έναντι 0%) – κριτήριο το οποίο μάλλον αφορά περισσότερο τους ερασιτέχνες αλιείς της Σύρου. Αντίστοιχα, οι αλιείς της Άνδρου ενδιαφέρονται περισσότερο από τους συναδέλφους τους της Σύρου να συλλέξουν αλιεύματα που έχουν καλή τιμή στην αγορά (27% έναντι 18%) ή καλύτερης ποιότητας αλιεύματα (10% έναντι 6%).

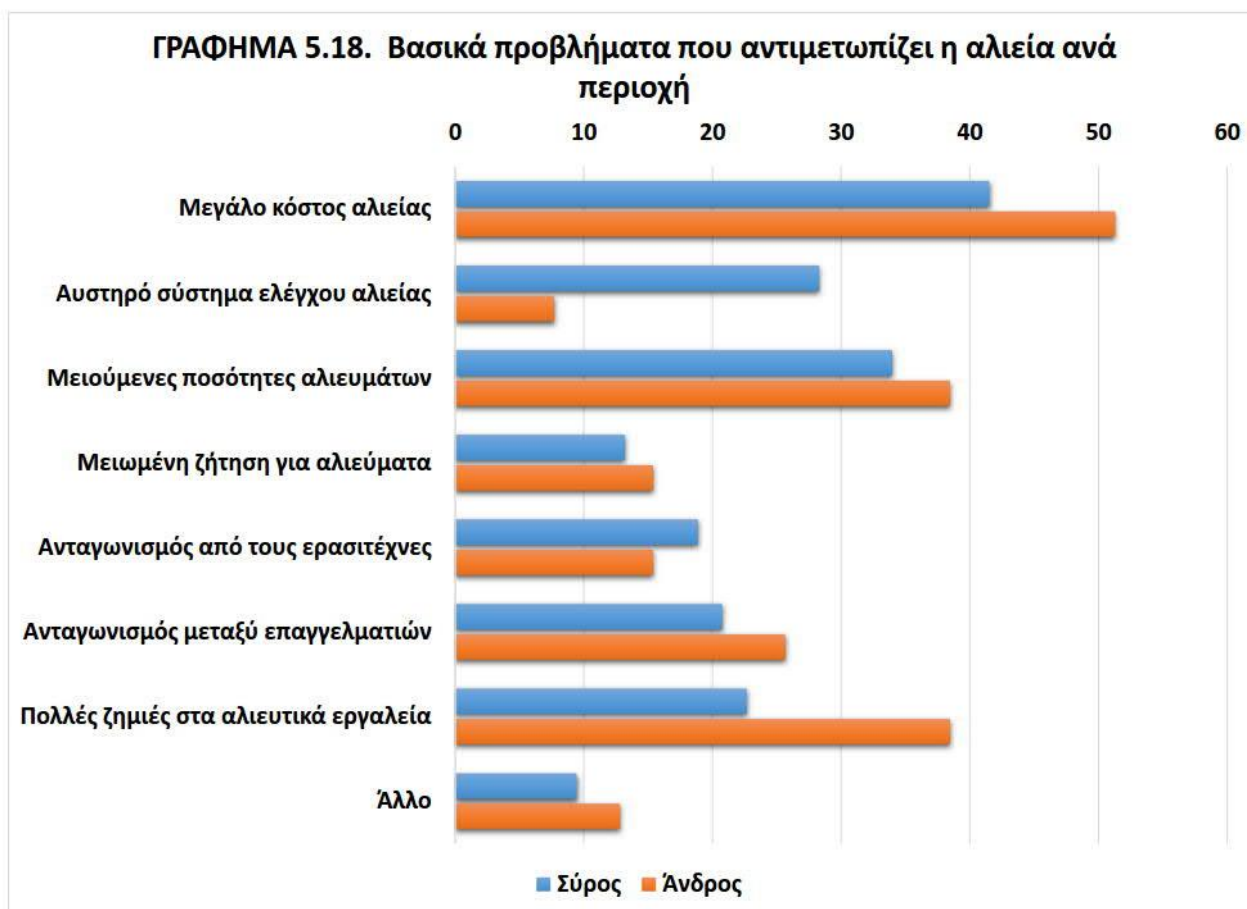
Πρέπει να είναι σαφές ότι η ικανοποίηση από τον τρόπο αλιείας αφορά τους ερασιτέχνες αλιείς των δύο περιοχών, ενώ η ευκολία στην πώληση των συγκεκριμένων αλιευμάτων είναι περισσότερο έγνοια των επαγγελματιών αλιέων των δύο περιοχών.

Στο ΓΡΑΦΗΜΑ 5.18 όπου αποτυπώνονται τα βασικά προβλήματα που αντιμετωπίζει η αλιεία στις δύο περιοχές φαίνεται ότι υφίστανται σημαντικές ομοιότητες αλλά και διαφορές στα προβλήματα που εντοπίζονται από τους αλιείς των δύο περιοχών.

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014. Σημείωση: Ερώτηση πολλαπλών απαντήσεων.

Πιο συγκεκριμένα, για τους αλιείς της Σύρου, το πιο σημαντικό πρόβλημα είναι το μεγάλο κόστος της αλιείας (42%), ενώ το δεύτερο σημαντικότερο πρόβλημα είναι οι μειούμενες ποσότητες αλιευμάτων (34%) και το τρίτο σημαντικότερο το αυστηρό σύστημα ελέγχου της αλιείας (28%). Τέταρτο κατά σειρά πρόβλημα για τους αλιείς της Σύρου είναι οι ζημιές που καταγράφονται στα αλιευτικά του εργαλεία και τα οποία αποδίδονται στην παρουσία της φώκιας (και των δελφινιών) (23%). Αμέσως μετά έρχονται τα προβλήματα ανταγωνισμού (για τα αλιεύματα κυρίως) που έχουν οι παράκτιοι αλιείς από τους ερασιτέχνες (19%) και από την εντατική και μέση αλιεία (π.χ. ανεμότρατες, γρι-γρι) (21%). Τελευταίο πρόβλημα για τους αλιείς της Σύρου καταγράφεται το πρόβλημα της μειωμένης ζήτησης για αλιεύματα (13%) το οποίο οφείλεται στην εποχική σημασία που έχει για την περιοχή αυτή.

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014. Σημείωση: Ερώτηση πολλαπλών απαντήσεων.

Οι αλιείς της Άνδρου ιεραρχούν διαφορετικά τα προβλήματα, καθώς συμφωνούν μεν με τους αλιείς της Σύρου ότι τα σημαντικότερο πρόβλημα είναι το υψηλό κόστος αλιείας (51%), αλλά ιεραρχούν στη δεύτερη θέση δύο προβλήματα τα οποία συχνά συσχετίζουν μεταξύ τους. Το ένα είναι οι μειούμενες ποσότητες αλιευμάτων (38%) και το δεύτερο είναι οι ζημιές στα αλιευτικά εργαλεία (38%) οι οποίες αποδίδονται σχεδόν αποκλειστικά στην παρουσία μεγάλων αριθμών φώκιας στη θαλάσσια περιοχή γύρω από το νησί τους, αναδεικνύοντας την παρουσία της φώκιας ως μείζον πρόβλημα για τη αλιευτική τους δραστηριότητα. Επόμενο σε ιεράρχηση πρόβλημα για τους αλιείς της Άνδρου είναι ο ανταγωνισμός που υφίστανται για τα ίδια αλιεύματα από την εντατική και μέση αλιεία (26%). Επιπρόσθετα, δύο προβλήματα που έχουν ανάλογη βαρύτητα για τους αλιείς της Άνδρου είναι η μειωμένη ζήτηση για αλιεύματα (15%) και ο ανταγωνισμός που υφίστανται από τους ερασιτέχνες (15%). Τέλος, το πρόβλημα

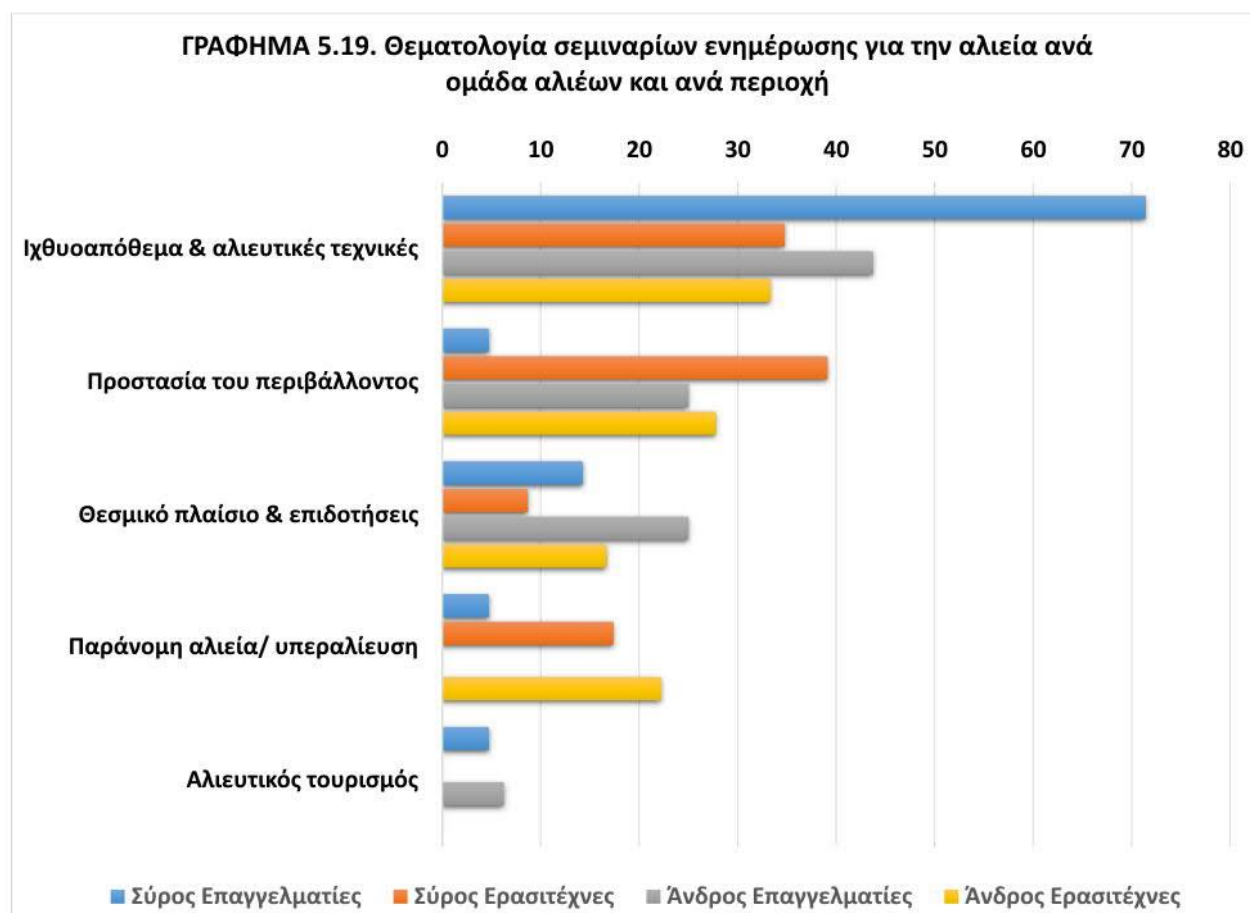
που παρουσιάζεται τρίτο σε σημασία για τους αλιείς της Σύρου και έρχεται τελευταίο για τους αλιείς της Άνδρου είναι το αυστηρό σύστημα ελέγχου της αλιείας (με μόλις 8%), γεγονός που αποδίδεται στην απουσία έντονης δραστηριότητας από την πλευρά των λιμενικών αρχών στην Άνδρο (καθώς η έδρα του λιμεναρχείου είναι στο δυτικό μέρος του νησιού στο λιμάνι του Γαυρίου).

Αξίζει να σημειωθεί ότι στα αναγνωριζόμενα ως προβλήματα από τους επαγγελματίες αλιείς της Άνδρου συμφωνούν και αρκετοί ερασιτέχνες αλιείς του νησιού, καθώς συγχρωτίζονται αρκετά συχνά μεταξύ τους. Παράλληλα όμως υπογραμμίζουμε ότι το φαινόμενο αυτό δεν είναι τόσο εκτεταμένο στη Σύρο. Μάλλον το αντίθετο θα μπορούσαμε να πούμε για τη Σύρο. Δηλαδή ότι επαγγελματίες και ερασιτέχνες ακόμα και όταν βρίσκονται κοντινές αποστάσεις (π.χ. στο Καρνάγιο της Ερμούπολης) δεν φαίνεται να μοιράζονται τις ίδιες απόψεις.

Στο ερώτημα τι θα ήθελαν να μάθουν σχετικά με το επάγγελμα του αλιέα (για τους επαγγελματίες) ή για την αλιεία ως δραστηριότητα (για τους ερασιτέχνες) η αυθόρμητη απάντηση πολλών επαγγελματιών είναι ότι γνωρίζουν αρκετά και δεν θεωρούν ότι υπάρχουν πολλά πράγματα για να μάθουν κάτι για το επάγγελμά τους – υπονοώντας ότι είναι περισσότερο τρόπος ζωής παρά ένα επάγγελμα που διδάσκεται σε κάποιους που δεν έχουν σχέση με τον κλάδο – αλλά θα πρέπει να ενημερωθούν για όσα πράγματα δεν γνωρίζουν, παραπλεύρως του επαγγέλματός τους. Αντίστοιχα, αρκετοί ερασιτέχνες θεώρησαν ότι δεν έχουν κάτι να προτείνουν λόγω του ότι έχουν άλλο επάγγελμα και δεν γνωρίζουν ή δεν έχουν σκεφτεί κάποιο ζήτημα για το οποίο να αξίζει να ενημερωθούν. Συνολικά και στις δύο περιοχές, 18% των επαγγελματιών και 15% των ερασιτεχνών δεν θέλησαν να προτείνουν κάποιο θέμα ώστε να ενημερωθούν σχετικά με την αλιεία.

Το ΓΡΑΦΗΜΑ 5.19 απεικονίζει την κατανομή των προτάσεων που τελικά έγιναν από αρκετούς επαγγελματίες και ερασιτέχνες αλιείς και των δύο περιοχών για την διεξαγωγή σεμιναρίων ενημέρωσής τους. Από την επεξεργασία των απαντήσεων φαίνεται ότι η ενημέρωση σχετικά με τα «ιχθυαποθέματα και τις τεχνικές αλιείας» συγκέντρωσε κυρίως το ενδιαφέρον των επαγγελματιών της Σύρου (71%) και των επαγγελματιών της Άνδρου (44%), ενώ λιγότερο ήταν το ενδιαφέρον των ερασιτεχνών της Σύρου (35%) και της Άνδρου (33%). Το δεύτερο σημαντικότερο θέμα για τους επαγγελματίες αφορά το «θεσμικό πλαίσιο (τη νομοθεσία) και

τις επιδοτήσεις» για το οποίο έδειξαν ενδιαφέρον οι επαγγελματίες της Άνδρου (25%) και της Σύρου (14%) καθώς επίσης οι ερασιτέχνες της Άνδρου (17%).

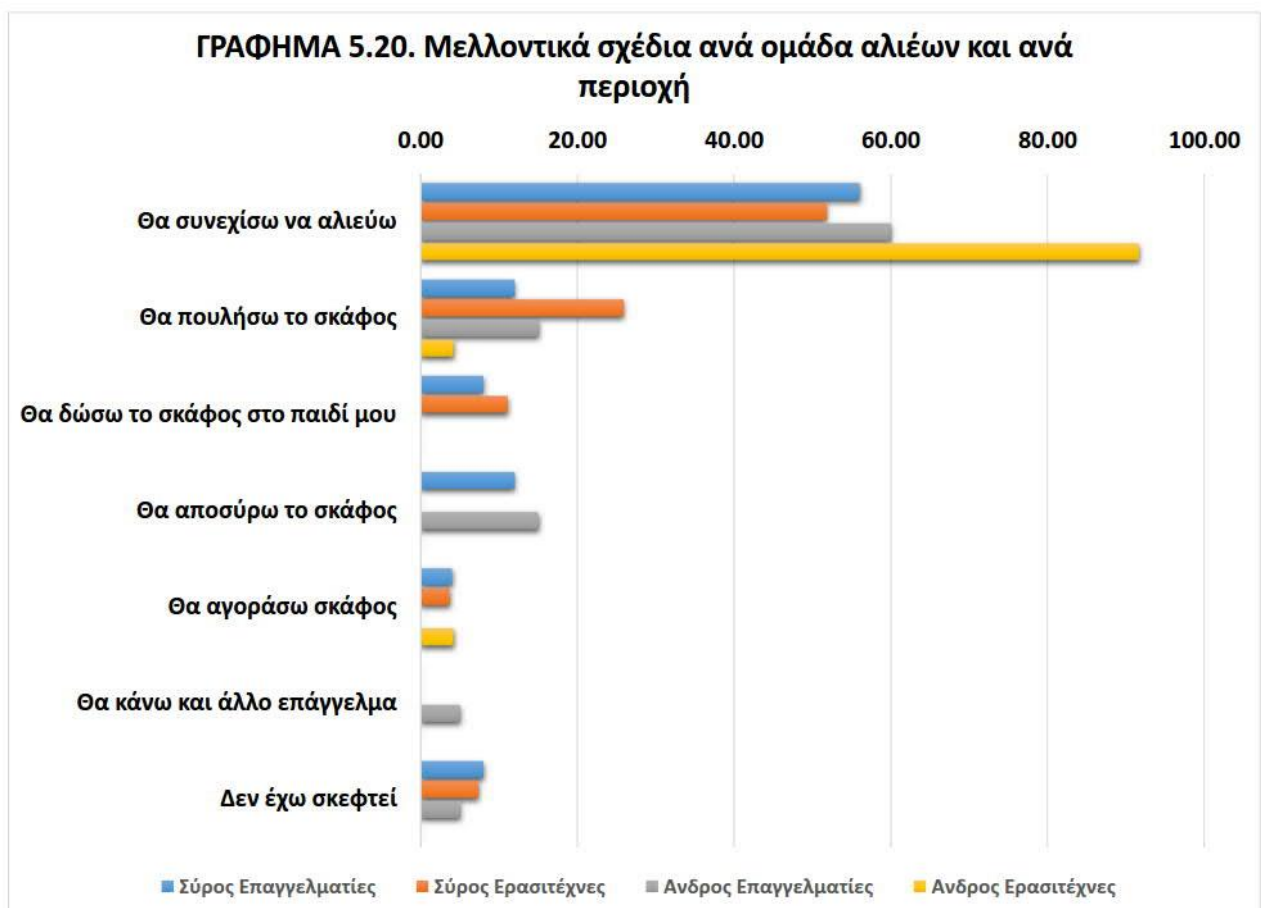
Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014.

Ζητήματα που αφορούν την «προστασία του περιβάλλοντος» φαίνεται να ενδιαφέρουν πολύ περισσότερο τους ερασιτέχνες από ό,τι τους επαγγελματίες αλιείς. Έτσι λοιπόν για ζητήματα περιβαλλοντικά έδειξε ενδιαφέρον σημαντικό ποσοστό των ερασιτεχνών αλιέων της Σύρου (39%) και των ερασιτεχνών της Άνδρου (28%) καθώς επίσης και ένα σημαντικό ποσοστό των επαγγελματιών της Άνδρου (25%).

Τα ζητήματα της «παράνομης αλιείας και υπεραλίευσης» συγκέντρωσαν κυρίως το ενδιαφέρον των ερασιτεχνών αλιέων και των δύο περιοχών (συγκεκριμένα 22% των

ερασιτεχνών της Άνδρου και 17% των ερασιτεχνών της Σύρου). Τέλος, για το θέμα του «αλιευτικού τουρισμού» έδειξε ενδιαφέρον ένας επαγγελματίας στη Σύρο και ένας στην Άνδρο.

Τα μελλοντικά σχέδια των αλιέων δεν διαφέρουν σημαντικά μεταξύ των δύο νησιών (ΓΡΑΦΗΜΑ 5.20), καθώς τα μελλοντικά σχέδια των επαγγελματιών αφορούν τη συνέχιση του επαγγέλματός τους και τα μελλοντικά σχέδια των ερασιτεχνών αφορούν τη στάση τους απέναντι σε μια δραστηριότητα της οποίας η σημασία ποικίλει καθώς εξαρτάται από τα άλλα επαγγελματικά ή οικογενειακά τους σχέδια.

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014.

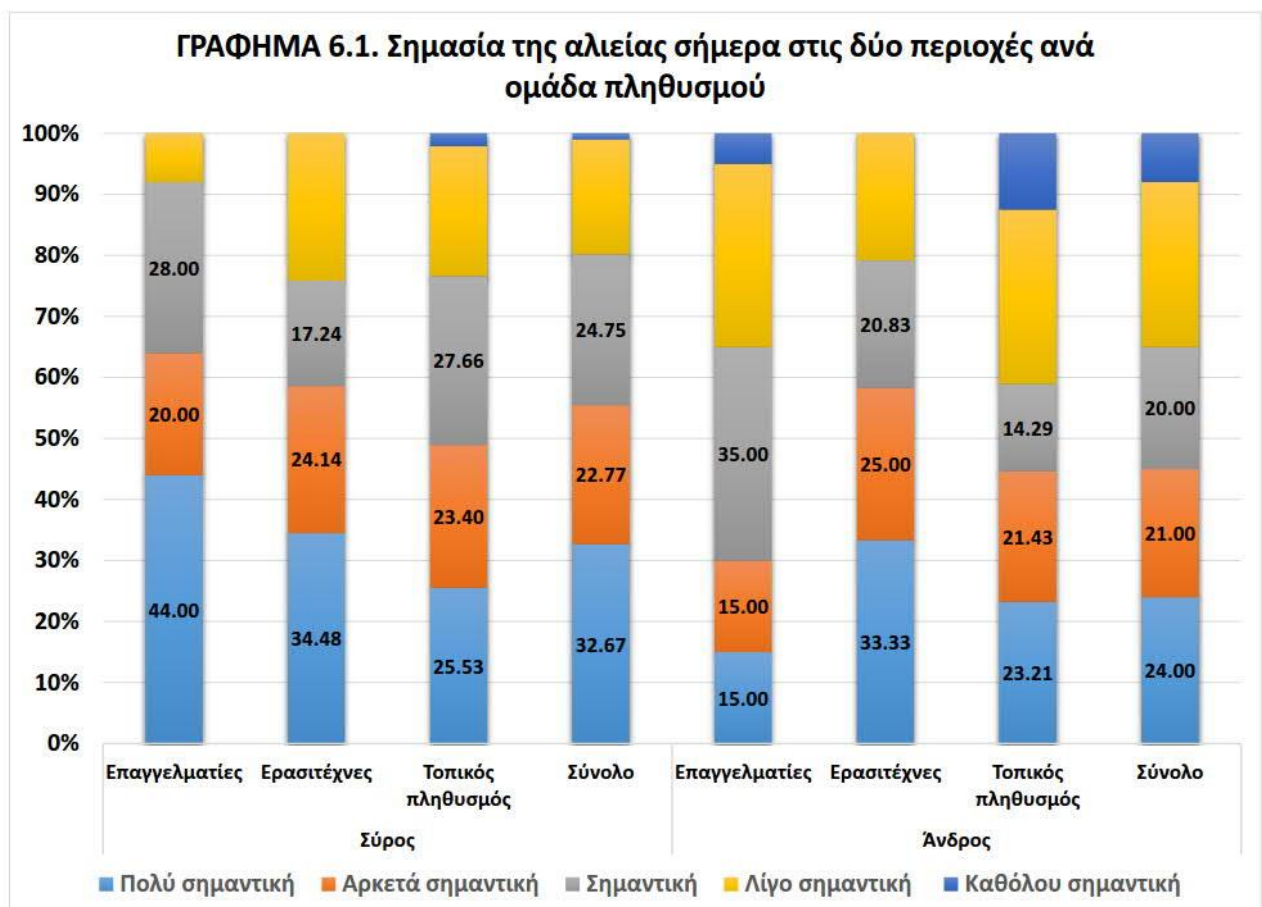
Μπορούμε να πούμε λοιπόν ότι η πρόθεση για συνέχιση της αλιευτικής δραστηριότητας των επαγγελματιών της Σύρου και της Άνδρου είναι περίπου ταυτόσημη (56% έναντι 60%), ενώ αντίστοιχος αριθμός επαγγελματιών και των δύο νησιών αναφέρει ότι θα πουλήσει το σκάφος του (12% έναντι 15%) ή ότι θα το αποσύρει (12% έναντι 15%). Μόνο μικρός αριθμός επαγγελματιών της Σύρου σκέφτεται να αγοράσει σκάφος (4%) ή να το δώσει στο παιδί του (8%) (δηλαδή ένα και δύο άτομα αντίστοιχα). Η φθίνουσα πορεία της αλιευτικής δραστηριότητας ως επαγγελματικής δραστηριότητας είναι έκδηλη από το σημαντικό ποσοστό των επαγγελματιών που δηλώνουν ότι θα πουλήσουν ή θα αποσύρουν το σκάφος τους και στις δύο περιοχές.

Αντίθετα, η ερασιτεχνική αλιευτική δραστηριότητα στα δύο νησιά φαίνεται ότι ακολουθεί διαφορετικές τάσεις, καθώς σχεδόν όλοι οι ερασιτέχνες αλιείς της Άνδρου δηλώνουν ότι θα συνεχίσουν τη δραστηριότητά τους (92%), ενώ μικρότερος αριθμός ερασιτεχνών της Σύρου δηλώνει το ίδιο (52%). Επιπλέον, σημαντικό ποσοστό ερασιτεχνών της Σύρου δηλώνει ότι θα πουλήσουν το σκάφος τους (26%) και ένα αξιόλογο ποσοστό ότι θα δώσει το σκάφος στο παιδί του (11%). Αυτή η τάση οφείλεται πιθανότατα στο μεγάλο αριθμό συνταξιούχων ερασιτεχνών αλιέων στη Σύρο που ενδέχεται να μην μπορούν πλέον να ανταποκριθούν στις ανάγκες της αλιευτικής δραστηριότητας με σκάφος. Αντίθετα, οι ερασιτέχνες αλιείς της Άνδρου, λόγω μικρότερης ηλικίας κατά μέσο όρο, δεν δείχνουν διατεθειμένοι να εγκαταλείψουν την αλιευτική δραστηριότητα.

6. Στάσεις και απόψεις για την αλιεία

6.1. Στάσεις και απόψεις όπως προκύπτουν από την ποσοτική έρευνα

Οι απόψεις των διαφορετικών ομάδων πληθυσμού για την αλιεία διαφέρουν σημαντικά μεταξύ των δύο περιοχών. Η επαγγελματική/ ερασιτεχνική ενασχόληση με την αλιεία διαφοροποιεί τις απόψεις των ερωτώμενων, καθώς επηρεάζει τη στάση τους απέναντι στην αλιευτική δραστηριότητα και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν όσοι αλιεύουν. Επιπρόσθετα, είναι διακριτές οι στάσεις των τοπικών πληθυσμών των δύο περιοχών, καθώς αυτοί στηρίζονται σε διαφορετικές ιστορικές παραδόσεις και τα κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά τους διαφέρουν σε μεγάλο βαθμό. Καταρχήν, οι πληθυσμοί των δύο περιοχών έχουν διαφορετική στάση για τη σημασία της αλιείας στην περιοχή τους. (ΓΡΑΦΗΜΑ 6.1).

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014.

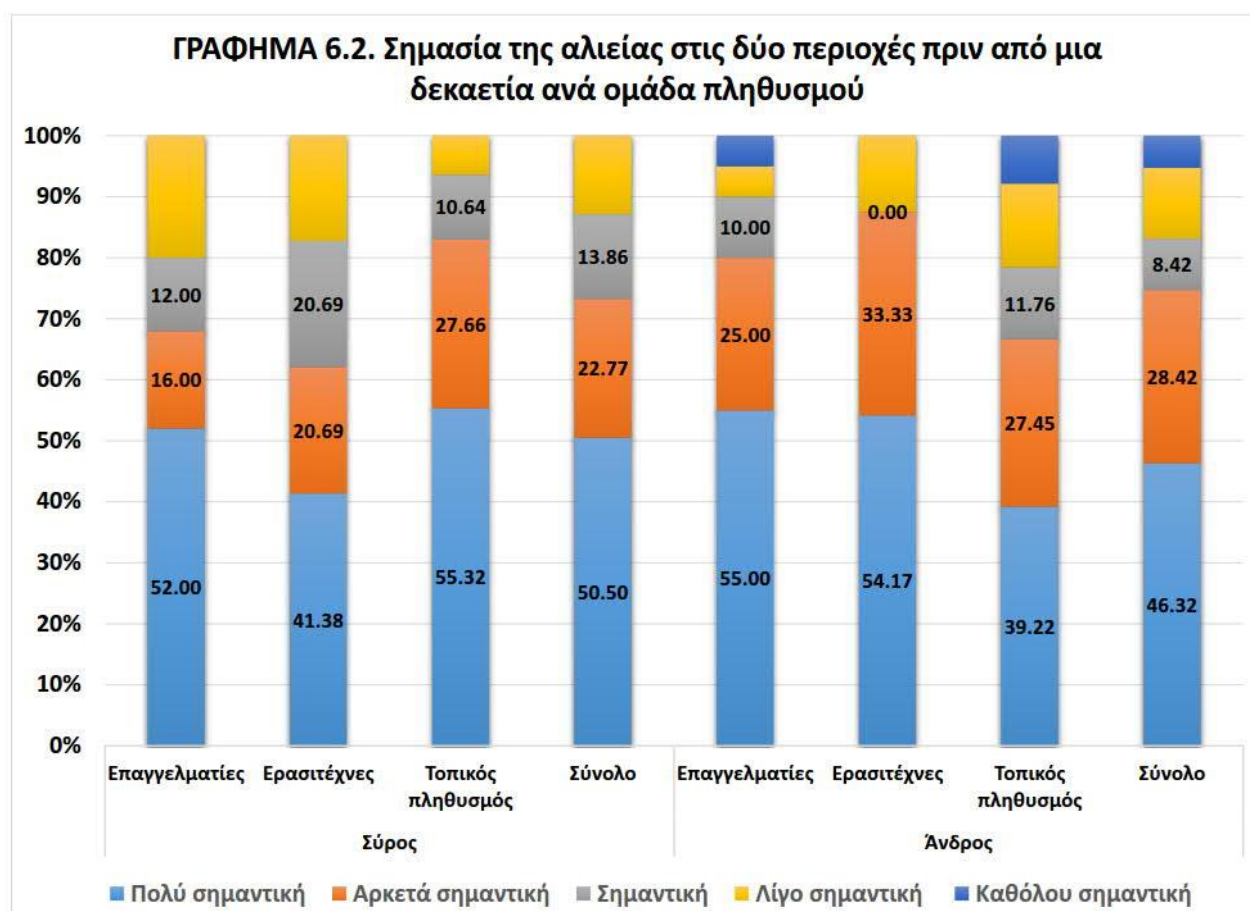
Περισσότεροι από τους μισούς ερωτώμενους της Σύρου θεωρούν την αλιεία ως «αρκετά» ή «πολύ σημαντική» (56%), ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για την Άνδρο είναι 45%. Η διαφορά αυτή οφείλεται κυρίως στη διαφοροποίηση της άποψης των επαγγελματιών αλιέων σχετικά με τη σημασία της αλιείας στις δύο περιοχές. Ειδικότερα, το 64% των επαγγελματιών αλιέων της Σύρου θεωρεί την αλιεία ως «αρκετά» ή «πολύ σημαντική», ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τους επαγγελματίες της Άνδρου είναι 30%. Αυτό πιθανότατα συνδέεται με τον σχετικά μεγαλύτερο αριθμό αλιέων στην Σύρο όπως και με τη θέση που έχει η αλιεία στην τοπική οικονομία.

Η αξιολόγηση της αλιείας ως «αρκετά» ή «πολύ σημαντικής» σήμερα, δεν φαίνεται να αποκλίνει μεταξύ των δύο περιοχών τόσο για τους ερασιτέχνες (59% στη Σύρο έναντι 58% στην Άνδρο) όσο και για τον τοπικό πληθυσμό (49% στη Σύρο έναντι 45% στην Άνδρο). Έτσι λοιπόν, η διαφαινόμενη διαφοροποίηση της άποψης για την αλιεία οφείλεται σχεδόν αποκλειστικά στις στάσεις των επαγγελματιών αλιέων των δύο περιοχών.

Όταν οι διαφορετικές ομάδες πληθυσμού ερωτώνται σχετικά με τη σημασία της αλιείας μια δεκαετία νωρίτερα, οι απαντήσεις τους τείνουν να μετατοπίζονται προς την άποψη ότι η αλιεία παλαιότερα είχε πιο μεγάλη βαρύτητα και στις δύο περιοχές. Πιο συγκεκριμένα, στη Σύρο το 68% των επαγγελματιών, το 62% των ερασιτεχνών και το 83% του τοπικού πληθυσμού θεωρεί ότι η αλιεία πριν από μια δεκαετία ήταν «αρκετά» ή «πολύ σημαντική» (ΓΡΑΦΗΜΑ 6.2). Αντίστοιχα, στην Άνδρο το 80% των επαγγελματιών, το 88% των ερασιτεχνών και το 67% του τοπικού πληθυσμού θεωρεί ότι η αλιεία πριν από μια δεκαετία ήταν «αρκετά» ή «πολύ σημαντική». Η σύγκριση των απόψεων των ομάδων πληθυσμού μεταξύ των δύο περιοχών δεν οδηγεί σε σημαντικά συμπεράσματα, καθώς οι απόψεις που καταγράφονται απλώς καταδεικνύουν ότι οι ερωτώμενοι εκτιμούν ότι η αλιεία στο παρελθόν είχε μεγαλύτερη σημασία από ό,τι τη σημερινή περίοδο.

Στο σύνολο των ερωτώμενων είναι ενδιαφέρον ότι η μεγάλη πλειοψηφία τόσο στην Σύρο (73%) όσο και στην Άνδρο (75%) δηλώνει ότι η αλιεία πριν από μια δεκαετία ήταν «αρκετά» ή «πολύ σημαντική».

Είναι έτσι σαφές ότι οι γενικές απόψεις για την αλιεία δεν προσφέρουν μια «αντικειμενική» πρόσληψη της κατάστασης της αλιείας είτε σήμερα είτε στο παρελθόν. Στην πραγματικότητα, οι απόψεις για την αλιεία αντανακλούν στερεοτυπικές αντιλήψεις για μια δραστηριότητα την οποία κάποιιοι ασκούν επαγγελματικά ή ερασιτεχνικά και κάποιιοι άλλοι καλούνται απλώς να διατυπώσουν τις στάσεις τους γι' αυτή τη δραστηριότητα.

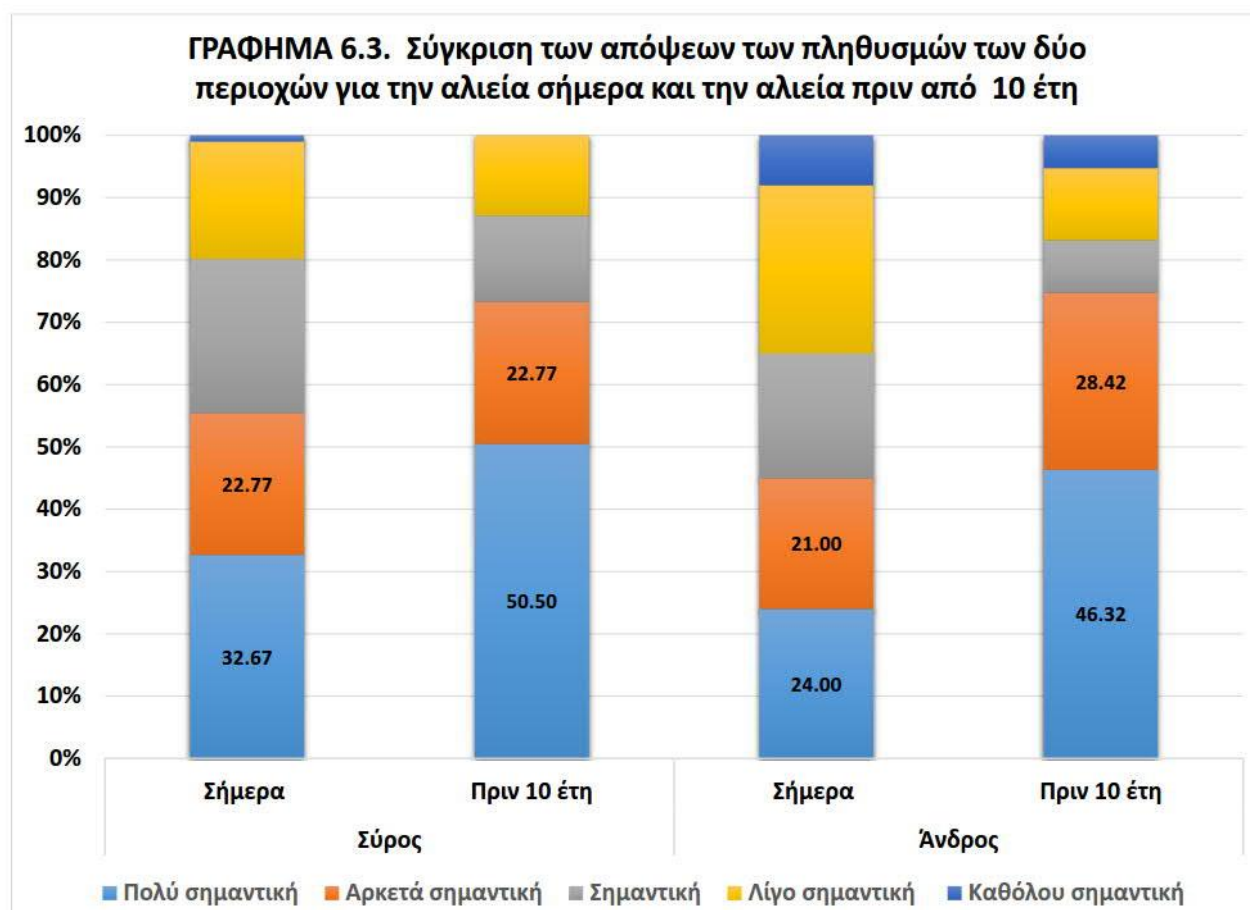

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014.

Το ΓΡΑΦΗΜΑ 6.3 αποτυπώνει ακριβώς αυτή την αίσθηση που έχει ο πληθυσμός τόσο στη Σύρο όσο και στην Άνδρο για τη σημερινή χαμηλότερη σημασία της αλιείας σε σχέση με μια δεκαετία πριν, όταν η αλιεία είχε μεγαλύτερη βαρύτητα στην τοπική οικονομία και κοινωνία.

Πιο συγκεκριμένα, στη Σύρο το 73% του συνόλου των ερωτώμενων θεωρεί ότι η αλιεία ήταν «αρκετά» ή «πολύ σημαντική» μια δεκαετία πριν, ενώ το 56% αυτών θεωρεί ότι η αλιεία είναι

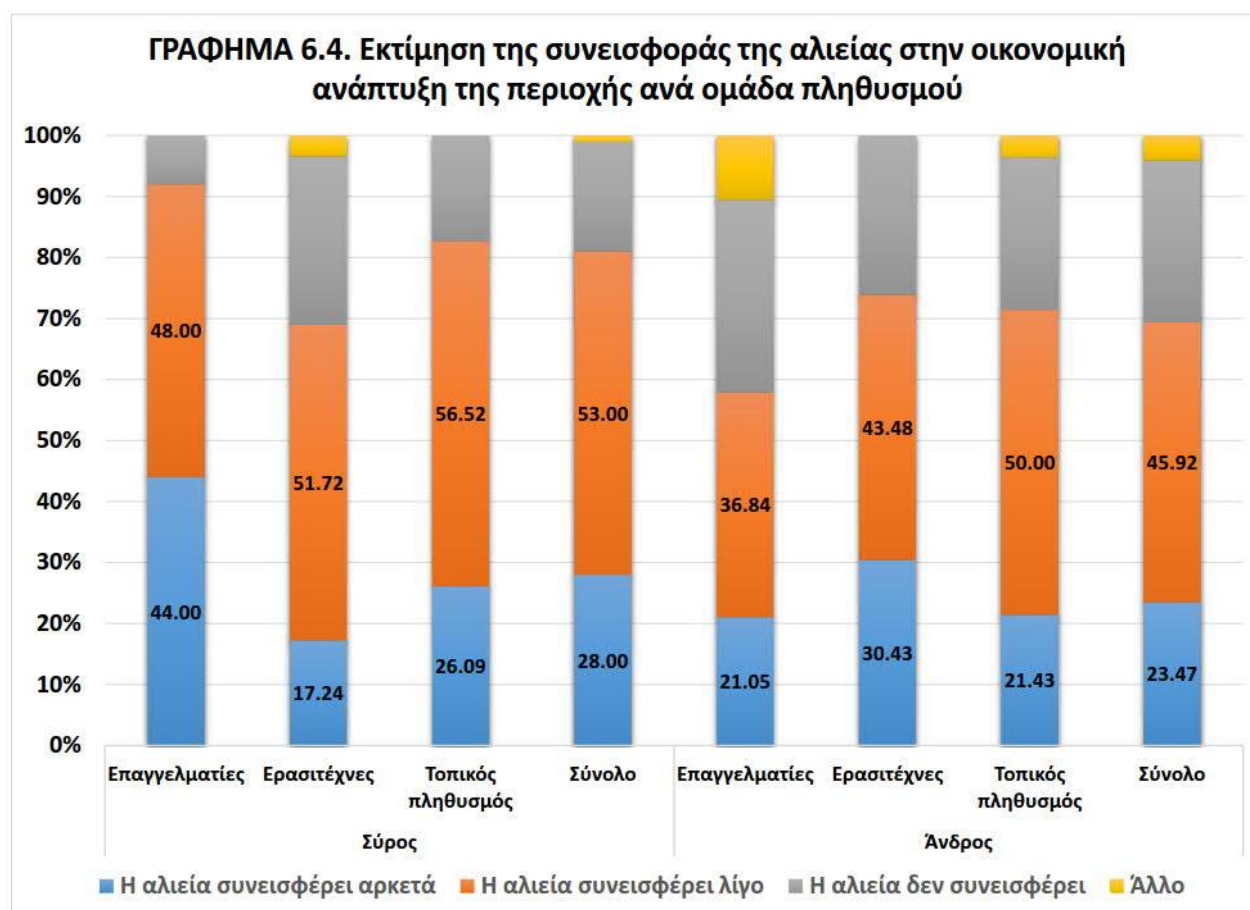
«αρκετά» ή «πολύ σημαντική» σήμερα. Αντίστοιχα στην Άνδρο, το 75% του συνόλου των ερωτώμενων θεωρεί ότι η αλιεία ήταν «αρκετά» ή «πολύ σημαντική» μια δεκαετία πριν, ενώ το 45% αυτών θεωρεί ότι η αλιεία είναι «αρκετά» ή «πολύ σημαντική» σήμερα. Αυτή η σύγκριση είναι ενδιαφέρουσα καθώς δείχνει να θεμελιώνει μια διαφορά στις στάσεις απέναντι στον ρόλο της αλιείας, η οποία είναι σαφώς περισσότερο υπογραμμισμένη στην περίπτωση της Σύρου.

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014.

Η διαφορά στις στάσεις μεταξύ των κατοίκων των δύο νησιών απέναντι στην αλιεία επιβεβαιώνεται και από τις απαντήσεις σε ένα πιο συγκεκριμένο ερώτημα που αφορά την εκτίμηση της συνεισφοράς της αλιείας στην τοπική οικονομία (ΓΡΑΦΗΜΑ 6.4). Είναι εμφανές ότι οι ερωτώμενοι της Σύρου υποστηρίζουν πιο ένθερμα, συγκριτικά με αυτούς της Άνδρου,

ότι η αλιεία συνεισφέρει αρκετά στη οικονομία της περιοχής τους (28% έναντι 24%), καθώς επίσης ότι η αλιεία συνεισφέρει λίγο στην τοπική οικονομία (53% έναντι 46%). Αυτή η διαφοροποίηση εντοπίζεται στις απόψεις όλων των ομάδων πληθυσμού που ερωτήθηκαν, αν και η διαφοροποίηση είναι πολύ πιο διευρυμένη όταν εστιάσουμε στις απόψεις των επαγγελματιών αλιέων. Ειδικότερα, σημειώνεται ότι διπλάσιο ποσοστό επαγγελματιών της Σύρου σε σχέση με την Άνδρο θεωρεί ότι η αλιεία συνεισφέρει αρκετά την τοπική οικονομία (44% έναντι 21%). Επίσης και στον τοπικό πληθυσμό καταγράφεται η αίσθηση ότι η αλιεία συνεισφέρει αρκετά στην τοπική οικονομία στη Σύρο σε σχέση με την Άνδρο (26% έναντι 21%).

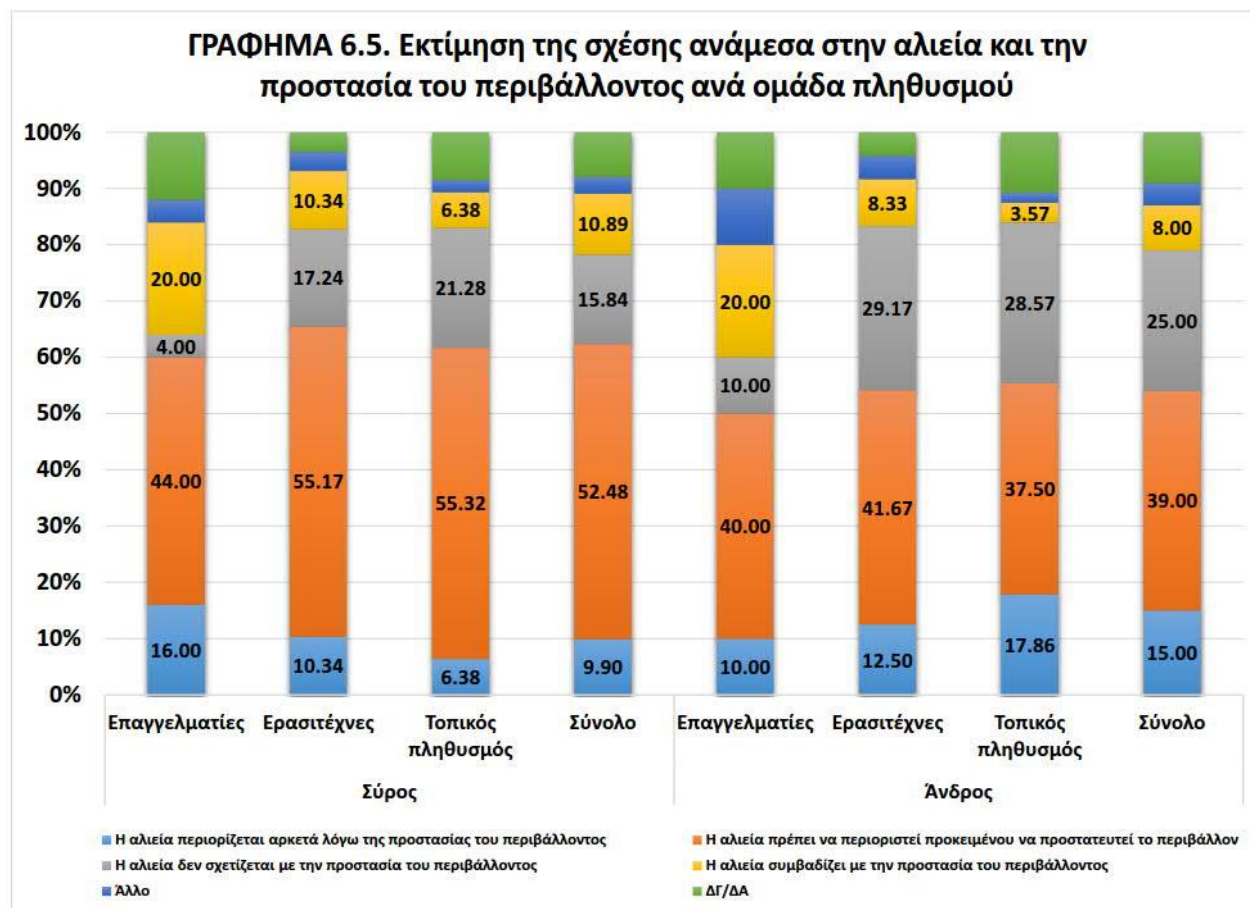

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014.

Όσον αφορά την εκτίμηση της σχέσης ανάμεσα στην αλιεία και το περιβάλλον – καθώς δεν είναι εύκολη υπόθεση η απάντηση στο ερώτημα αυτό καθώς φαίνεται ότι το 9% των

ερωτώμενων δήλωσε ότι «δεν γνωρίζει» – είναι κατανοητό ότι η ανάλυση των απαντήσεων έχει κυρίως συγκριτική αξία (μεταξύ των δύο περιοχών), ενώ η πρόσληψη των διαφορετικών ομάδων πληθυσμού για το περιβάλλον διαφοροποιείται σημαντικά ακόμα και εντός της κάθε περιοχής.

Ξεκινώντας από το συνολικό πληθυσμό της κάθε περιοχής, θα λέγαμε ότι οι κάτοικοι της Σύρου κατά πλειοψηφία «αναγνωρίζουν» ότι η αλιεία πρέπει να περιοριστεί προκειμένου να προστατευτεί το περιβάλλον (53%), ενώ στην Άνδρο η αντίστοιχη άποψη παρότι δεν συγκεντρώνει την πλειοψηφία των κατοίκων έχει σημαντικό έρεισμα (39%). Επίσης, μεταξύ των κατοίκων της Άνδρου είναι αρκετά διαδεδομένη η άποψη ότι η αλιεία δεν σχετίζεται με την προστασία του περιβάλλοντος (25%), ενώ το αντίστοιχο ποσοστό στη Σύρο είναι σαφώς μικρότερο (16%).

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014.

Σημειώνεται ότι μόλις 10% των κατοίκων της Σύρου και 15% των κατοίκων της Άνδρου υπογραμμίζουν ότι η αλιεία περιορίζεται αρκετά λόγω της προστασίας του περιβάλλοντος, αλλά στην πρώτη περίπτωση η άποψη αυτή υποστηρίζεται αρκετά σθεναρά από τους επαγγελματίες της Σύρου οι οποίοι υφίστανται τον έλεγχο του Λιμεναρχείου, ενώ στη δεύτερη περίπτωση της Άνδρου η άποψη ότι η αλιεία ήδη περιορίζεται συνιστά κυρίως άποψη του τοπικού πληθυσμού ο οποίος δεν φαίνεται να γνωρίζει πολλά πράγματα για την αλιεία γενικότερα. Τέλος η άποψη ότι η αλιεία συμβαδίζει με την προστασία του περιβάλλοντος παρότι συγκεντρώνει χαμηλό ποσοστό των κατοίκων (11% στη Σύρο και 8% στην Άνδρο), φαίνεται ότι στηρίζεται κυρίως στην θέση των επαγγελματιών (και στη συνέχεια των ερασιτεχνών) οι οποίοι σε μεγάλο βαθμό υποστηρίζουν αυτή την άποψη (20% και στις δύο περιοχές).

Οι επαγγελματίες αλιείς και των δύο περιοχών φαίνονται να διατυπώνουν ευνοϊκές προς το περιβάλλον στάσεις -χαμηλότερες όμως συγκριτικά με τον τοπικό πληθυσμό- και υποστηρικτικές για το επάγγελμά τους. Έτσι, ενώ από τη μια μεριά υποστηρίζουν αρκετοί ότι η αλιεία πρέπει να περιοριστεί για να προστατευτεί το περιβάλλον (44% στη Σύρο και 40% στην Άνδρο), την ίδια στιγμή άλλοι υποστηρίζουν ότι η αλιεία ήδη περιορίζεται αρκετά (16% στη Σύρο και 10% στην Άνδρο) ή ότι η αλιεία συμβαδίζει με το περιβάλλον (20% και στις δύο περιοχές). Λίγοι είναι εκείνοι οι επαγγελματίες και στις δύο περιοχές που υποστηρίζουν ότι η αλιεία δεν σχετίζεται με το περιβάλλον (4% στη Σύρο και 10% στην Άνδρο).

Οι ερασιτέχνες αλιείς της Σύρου, όπως και ο τοπικός πληθυσμός, εμφανίζονται να υποστηρίζουν το περιβάλλον, καθώς πιο συχνά σε σχέση με τους ερασιτέχνες της Άνδρου δηλώνουν ότι η αλιεία πρέπει να περιοριστεί για να προστατευτεί το περιβάλλον (55% στη Σύρο και 42% στην Άνδρο). Επιπρόσθετα, οι ερασιτέχνες της Άνδρου είναι μεγαλύτεροι υποστηρικτές της αλιείας, συγκριτικά με τους ερασιτέχνες της Σύρου, καθώς αναφέρονται αρκετά συχνά στην άποψη ότι η αλιεία δεν σχετίζεται με την προστασία του περιβάλλοντος (29% στην Άνδρο έναντι 17% στη Σύρο) και ότι η αλιεία περιορίζεται ήδη αρκετά λόγω της προστασίας του περιβάλλοντος (13% στην Άνδρο και 10% στη Σύρο).

Ο τοπικός πληθυσμός της Σύρου εμφανίζεται να υποστηρίζει περισσότερο το περιβάλλον καθώς πιο συχνά σε σχέση με τον τοπικό πληθυσμό της Άνδρου δηλώνει ότι η αλιεία πρέπει να

περιοριστεί για να προστατευτεί το περιβάλλον (55% στη Σύρο και 38% στην Άνδρο). Παράλληλα, ο τοπικός πληθυσμός της Άνδρου (υποστηρικτικός για την αλιεία ή ενδεχόμενα λιγότερο πληροφορημένος) συγκριτικά με αυτόν της Σύρου φαίνεται να στηρίζει σε σημαντικό βαθμό την άποψη ότι η αλιεία δεν σχετίζεται με την προστασία του περιβάλλοντος (29% στην Άνδρο έναντι 21% στη Σύρο) και ότι η αλιεία περιορίζεται ήδη αρκετά λόγω της προστασίας του περιβάλλοντος (18% στην Άνδρο και 6% στη Σύρο).

Στην ερώτηση αν αυξήθηκαν ή μειώθηκαν τα αλιεύματα τα τελευταία έτη, μόλις το 2% των ερωτώμενων και στις δύο περιοχές απάντησε ότι αυξήθηκαν, ένα αντίστοιχο ποσοστό (3%) απάντησε πως ούτε αυξήθηκαν ούτε μειώθηκαν και η συντριπτική πλειοψηφία (95%) υποστήριξε την άποψη ότι τα αλιεύματα μειώθηκαν.

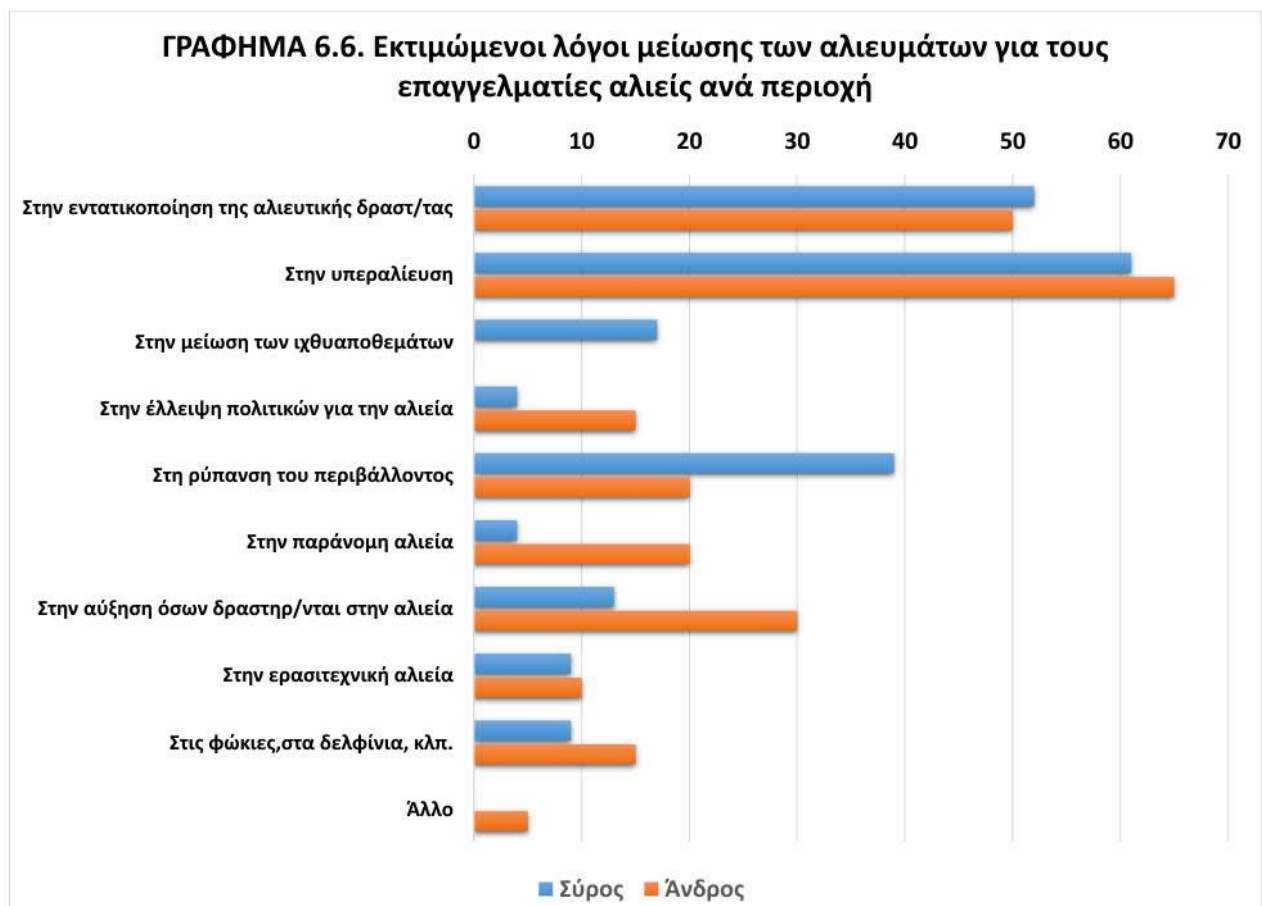
Σε αυτό το πλαίσιο λοιπόν, η πλειοψηφία όλων των ομάδων πληθυσμού που ερωτήθηκαν κλήθηκαν να αναφέρουν τους λόγους στους οποίους αποδίδουν τη μείωση των αλιευμάτων.

Οι απόψεις των επαγγελματιών αλιέων των δύο περιοχών διαφέρουν σημαντικά μεταξύ τους (ΓΡΑΦΗΜΑ 6.6). Πιο συγκεκριμένα, οι επαγγελματίες της Σύρου θεωρούν ότι ο πιο σημαντικός λόγος μείωσης των αλιευμάτων είναι η υπεραλίευση (61%), ενώ στη συνέχεια αναφέρουν την εντατικοποίηση της αλιευτικής δραστηριότητας (52%), τη ρύπανση του περιβάλλοντος (39%), τη μείωση των ιχθυαποθεμάτων (17%) και την αύξηση όσων απασχολούνται στην αλιεία (13%).

Αντίστοιχα, οι επαγγελματίες της Άνδρου αναφέρουν ως σημαντικότερο λόγο μείωσης των αλιευμάτων την υπεραλίευση (65%) αλλά στη συνέχεια θεωρούν ως σημαντικούς λόγους την εντατικοποίηση της αλιευτικής δραστηριότητας (50%), την αύξηση όσων δραστηριοποιούνται στην αλιεία (30%), τη ρύπανση του περιβάλλοντος (20%) και την παράνομη αλιεία (20%).

Η παρουσία της φώκιας και των δελφινιών θεωρείται για ένα μικρό αριθμό επαγγελματιών αλιέων της Άνδρου αλλά και της Σύρου ως ένας παράγοντας μείωσης των αλιευμάτων (15% στην Άνδρο και 9% στη Σύρο). Παρά τα λεγόμενα των επαγγελματιών για τις ζημιές που κάνουν οι φώκιες και τα δελφίνια στα αλιευτικά εργαλεία τους και την αδυναμία λήψης αποζημίωσης από το κράτος - καθώς θεωρούν ότι τα ζώα αυτά αποτελούν μια κάποιου τύπου «φυσική

καταστροφή» για τη δραστηριότητά τους – δεν υπογραμμίζουν όσο θα περίμενε κανείς τη σημασία τους ως λόγου μείωσης των αλιευμάτων.

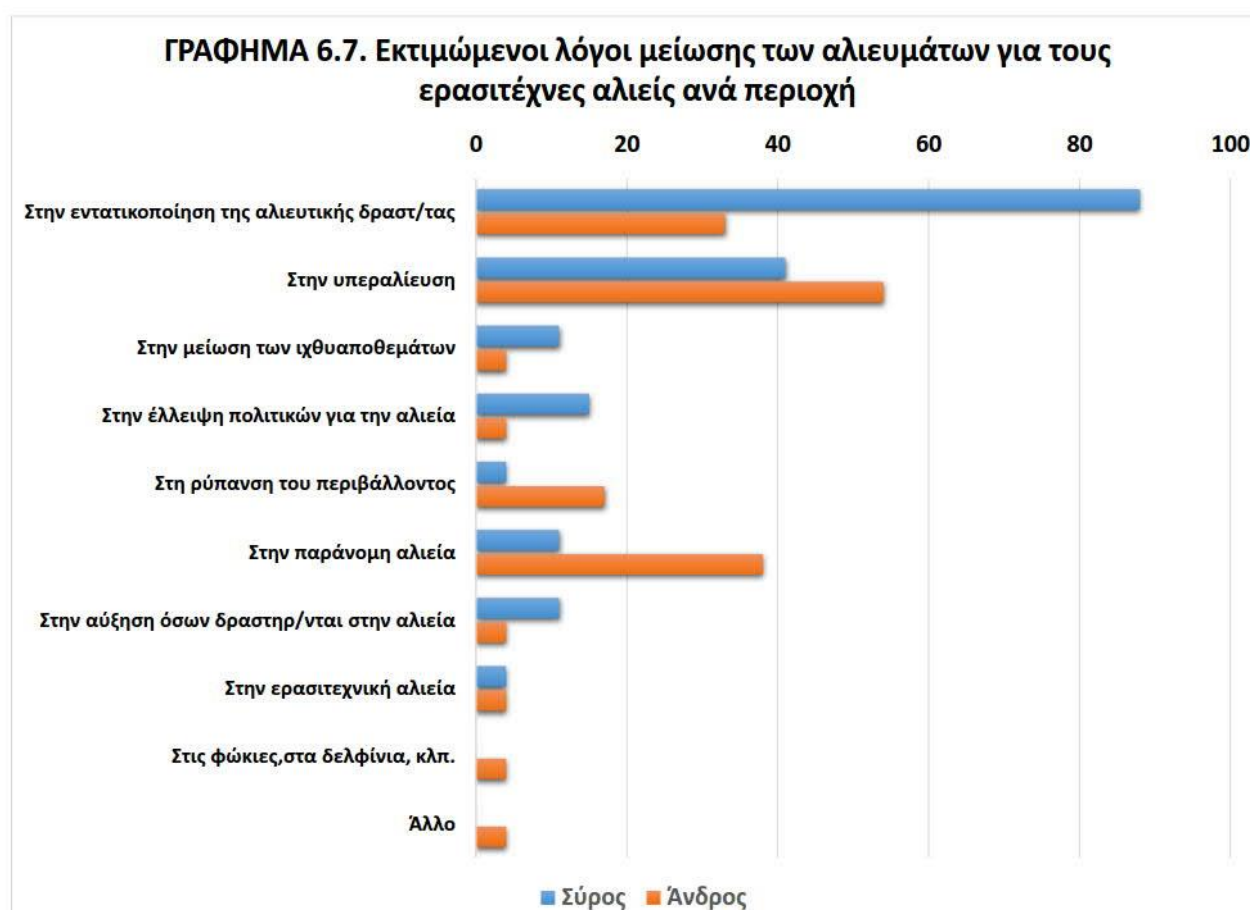

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014. Σημείωση: Ερώτηση πολλαπλών απαντήσεων.

Ειδικότερα, οι επαγγελματίες στρέφονται εντός του αλιευτικού κλάδου για να εντοπίσουν τους παράγοντες μείωσης των αλιευμάτων, καθώς υπογραμμίζουν την υπεραλίευση που ευνοείται από την εντατική αλιεία που κάνει χρήση «σαρωτικών» αλιευτικών εργαλείων, την αύξηση των ατόμων που δραστηριοποιούνται στην αλιεία και την ρύπανση του περιβάλλοντος.

Οι ερασιτέχνες αλιείς των δύο περιοχών υπογραμμίζουν πολύ συγκεκριμένους λόγους που τους συνδέουν με τη μείωση των αλιευμάτων (ΓΡΑΦΗΜΑ 6.7). Οι βασικοί λόγοι που καταγράφονται είναι η εντατικοποίηση της αλιευτικής δραστηριότητας (88% για τη Σύρο και 33% για την Άνδρο), η υπεραλίευση (41% για τη Σύρο και 54% για την Άνδρο), η παράνομη

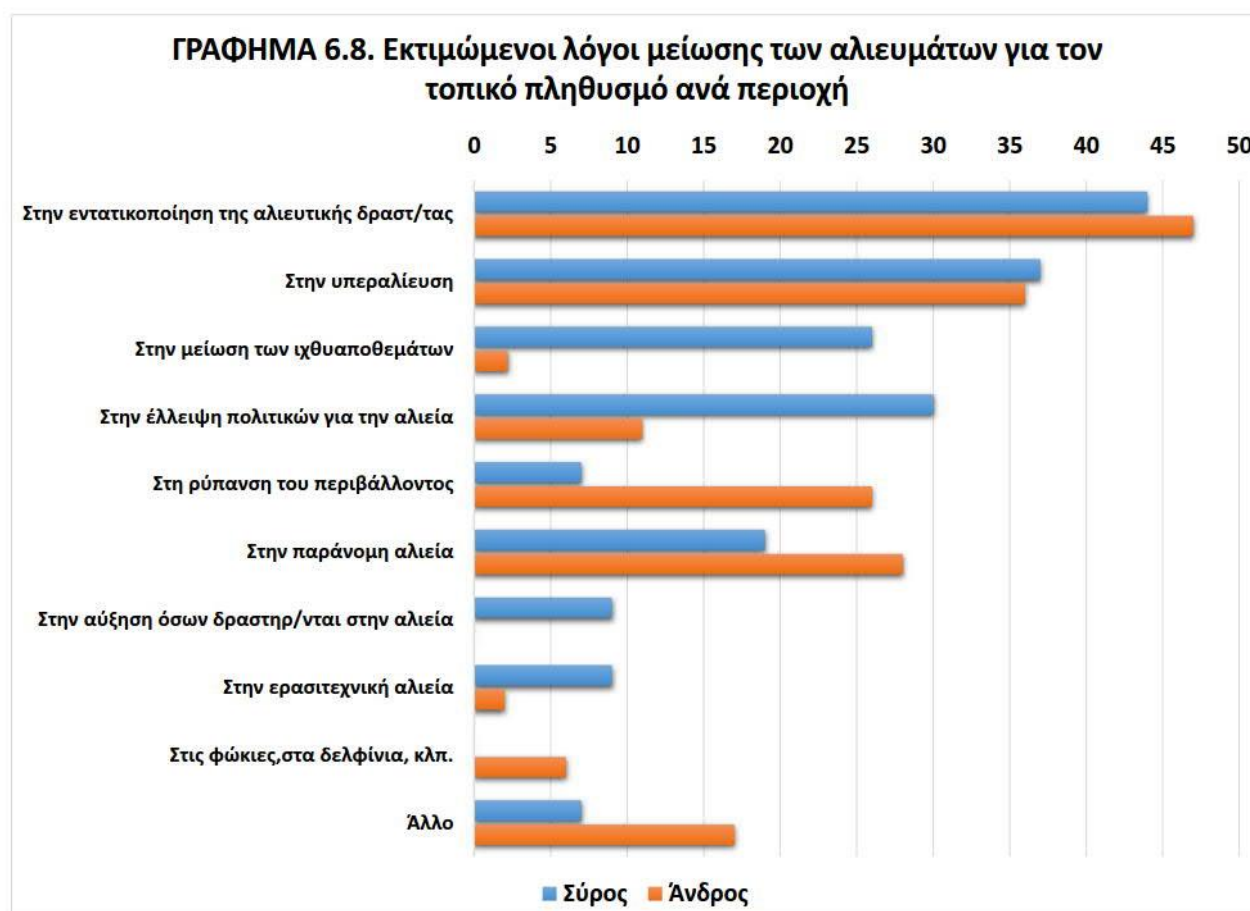
αλιεία (11% για τη Σύρο και 38% για την Άνδρο). Τέλος, από τους ερασιτέχνες της Άνδρου αναφέρεται η ρύπανση του περιβάλλοντος (17%) ως ένας σημαντικός λόγος ενώ οι ερασιτέχνες της Σύρου αναφέρουν ως σημαντικό λόγο την έλλειψη πολιτικών για την αλιεία (15%). Συνοπτικά, οι ερασιτέχνες ουσιαστικά βλέπουν ότι το πρόβλημα της μείωσης των αλιευμάτων συνδέεται με την υπεραλίευση και την εντατική αλιευτική δραστηριότητα (με όλες τις μορφές της).

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014. Σημείωση: Ερώτηση πολλαπλών απαντήσεων.

Ο τοπικός πληθυσμός διαθέτει μια γενικότερη θέαση στο πρόβλημα της μείωσης των αλιευμάτων, καθώς το αποδίδει κυρίως στην εντατικοποίηση της αλιευτικής δραστηριότητα (44% στη Σύρο και 47% στην Άνδρο), στην υπεραλίευση (37% για τη Σύρο και 26% για την Άνδρο), στην έλλειψη πολιτικών για την αλιεία (30% για τη Σύρο και 11% για την Άνδρο) και

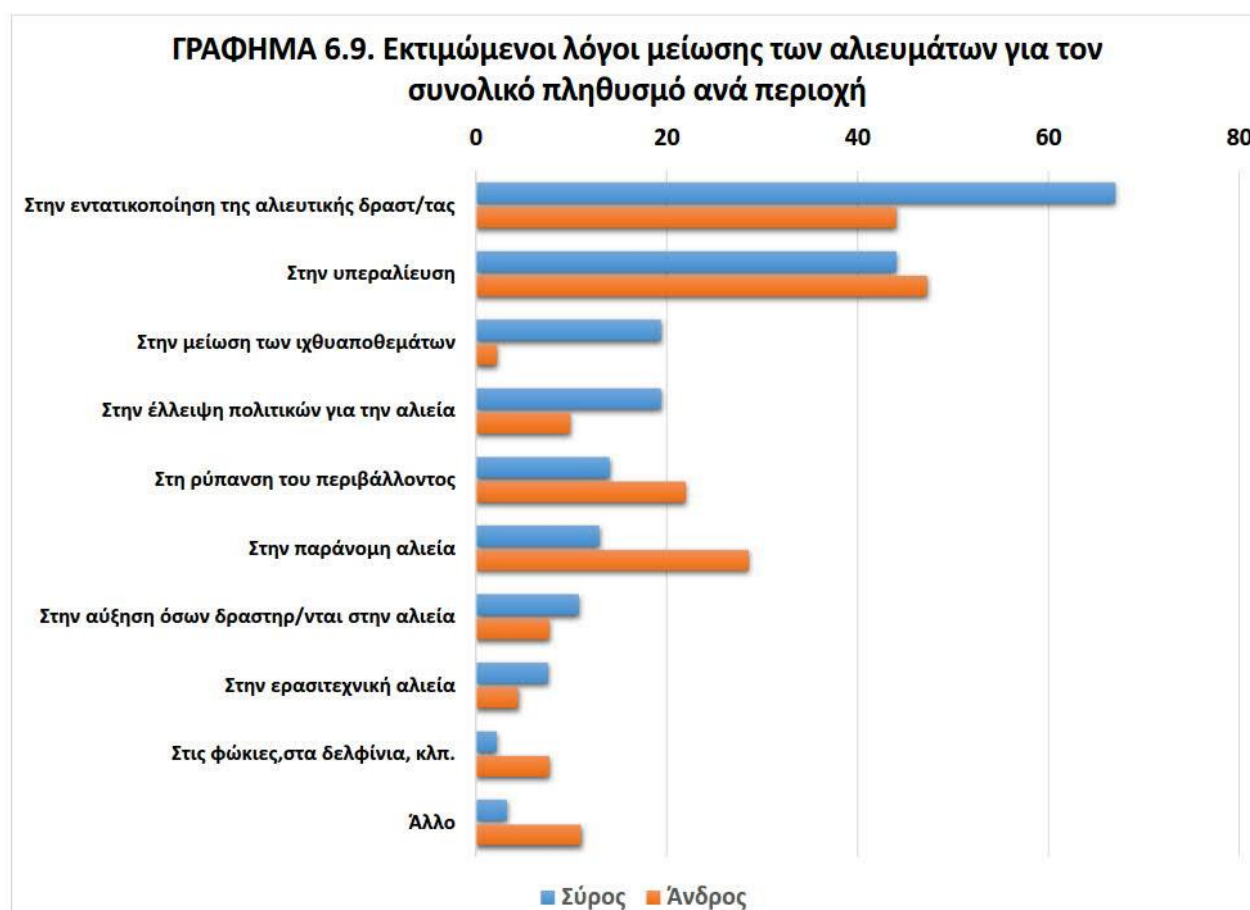
στην παράνομη αλιεία (19% για την Σύρο και 28% για την Άνδρο) (ΓΡΑΦΗΜΑ 6.8). Ο τοπικός πληθυσμός της Σύρου δίνει ιδιαίτερη σημασία στη μείωση των ιχθυαποθεμάτων (26%), ενώ στην Άνδρο ο τοπικός πληθυσμός αναφέρεται στη ρύπανση του περιβάλλοντος (26%). Οι στάσεις του τοπικού πληθυσμού φαίνεται να προσομοιάζουν με αυτές των ερασιτεχνών που δίνουν ιδιαίτερα σημασία την εντατική αλιευτική δραστηριότητα (με όλες τις μορφές της) και στην υπεραλίευση, αλλά παράλληλα υπογραμμίζουν την έλλειψη πολιτικών για την αλιεία και την παράνομη αλιεία, καθώς και άλλους λόγους που έχουν σημασία ανά περιοχή.

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014. Σημείωση: Ερώτηση πολλαπλών απαντήσεων.

Θα λέγαμε ότι οι λόγοι που προβάλλονται από το συνολικό πληθυσμό για τη μείωση των αλιευμάτων στις δύο περιοχές και ουσιαστικά αποτελούν την κοινή συνισταμένη των απόψεων των τριών πληθυσμών που παρουσιάστηκαν παραπάνω, δείχνουν ότι παρότι

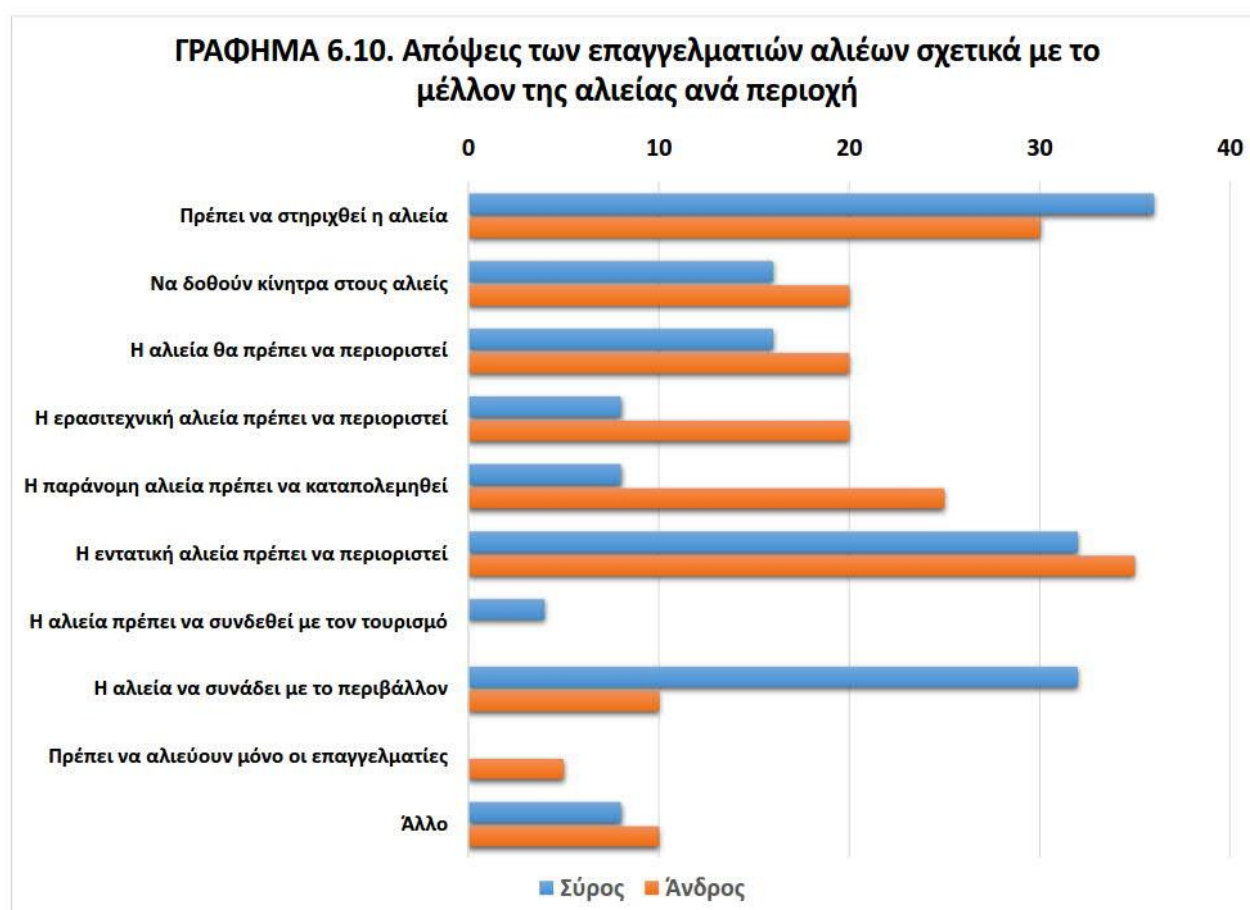
υπάρχουν κοινές παραδοχές μεταξύ των δύο περιοχών παρουσιάζονται και ορισμένες αποκλίσεις (ΓΡΑΦΗΜΑ 6.9). Είναι φανερό ότι η εντατικοποίηση της αλιευτικής δραστηριότητας (67% για τη Σύρο και 44% για την Άνδρο) και η υπεραλίευση (44% για τη Σύρο και 47% για την Άνδρο) αποτελούν τους πιο σημαντικούς λόγους μείωσης των αλιευμάτων και για τις δύο περιοχές. Όμως ο συνολικός πληθυσμός της Σύρου υπογραμμίζει - εκτός των δύο βασικών λόγων- την έλλειψη πολιτικών για την αλιεία (19% για τη Σύρο και 10% για την Άνδρο) και την μείωση των ιχθυαποθεμάτων (19% για τη Σύρο και 2% για την Άνδρο), ενώ ο συνολικός πληθυσμός της Άνδρου υπογραμμίζει την παράνομη αλιεία (29% στην Άνδρο και 13% στη Σύρο) και την ρύπανση του περιβάλλοντος (22% στη Άνδρο και 14% στη Σύρο).

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014. Σημείωση: Ερώτηση πολλαπλών απαντήσεων.

Φαίνεται από τα παραπάνω ότι οι πληθυσμοί των δύο περιοχών μεταφέρουν το κέντρο

βάρους της συζήτησης για τη μείωση των αλιευμάτων σε παράγοντες που αφορούν την εκμετάλλευση των αλιευμάτων από τους αλιείς, αλλά παράλληλα αναδεικνύουν και ευρύτερα ζητήματα όπως είναι έλλειψη πολιτικών για την αλιεία και η ρύπανση του περιβάλλοντος. Με αυτή την έννοια η παράνομη αλιεία δεν είναι μόνο ζήτημα των αλιέων αλλά και των πολιτικών ή όσων ελέγχουν την αλιευτική δραστηριότητα, γεγονός που παραπέμπει και στους φορείς πολιτικής.

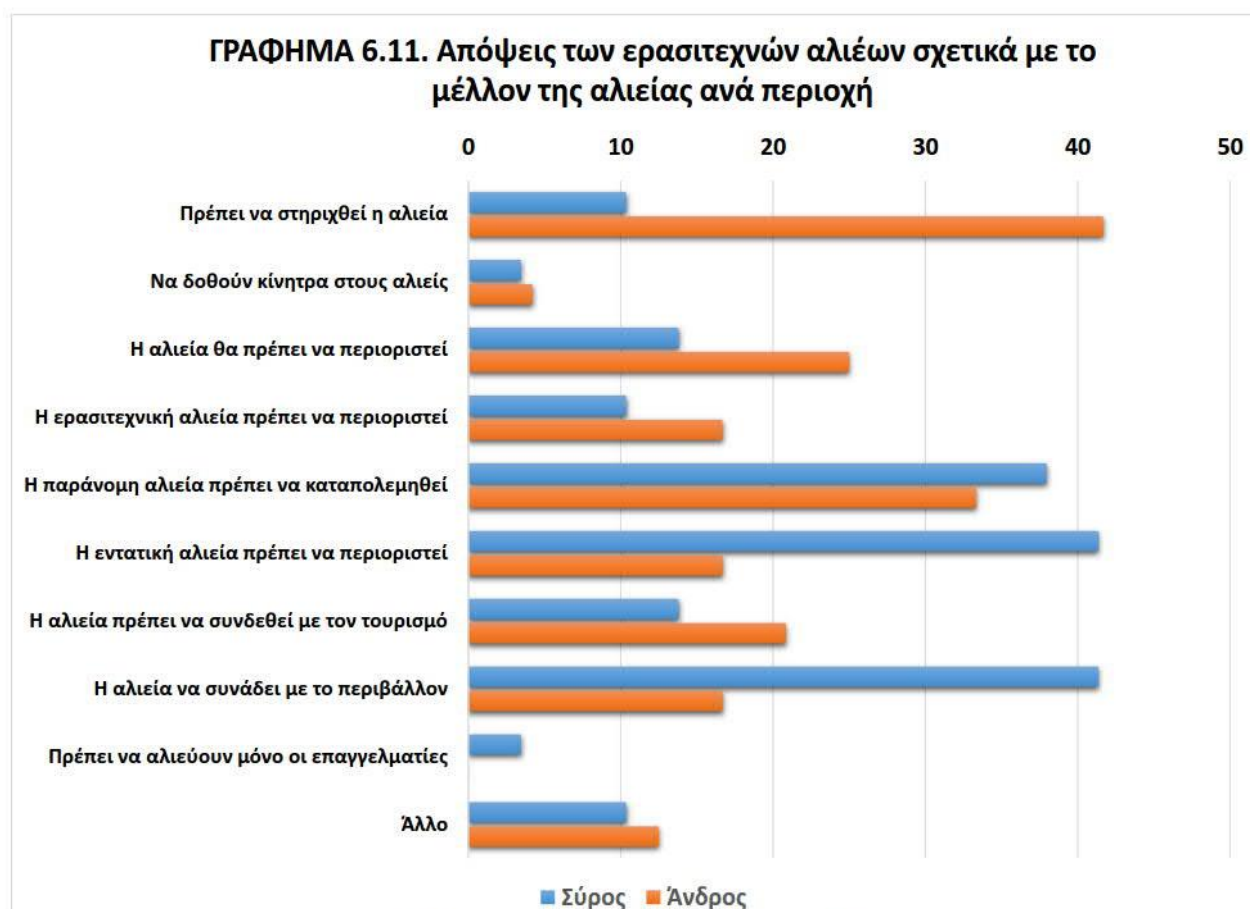

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014. Σημείωση: Ερώτηση πολλαπλών απαντήσεων.

Δύο ζητήματα που είναι αρκετά υποβαθμισμένα ως λόγοι για τη μείωση των αλιευμάτων είναι η ερασιτεχνική αλιεία και η παρουσία της φώκιας ή των δελφινιών. Αυτό καταδεικνύει ότι η σημασία αυτών των ζητημάτων δεν είναι αξιολογείται ως βαρύνουσα στο επίπεδο του συνολικού πληθυσμού.

Όσον αφορά το μέλλον της αλιείας στις δύο περιοχές θα λέγαμε ότι οι απόψεις των τριών πληθυσμών διαφοροποιούνται σε σημαντικό βαθμό. Ξεκινώντας από τους επαγγελματίες αλιείς παρατηρούμε ότι οι επαγγελματίες θεωρούν ότι πρέπει να στηριχθεί η αλιεία (36% για τη Σύρο και 30% για την Άνδρο) και η εντατική αλιεία πρέπει να περιοριστεί (32% στη Σύρο και 35% στην Άνδρο), καθώς επίσης να δοθούν κίνητρα στους αλιείς (16% στη Σύρο και 20% στην Άνδρο) και παράλληλα να περιοριστεί -λαμβάνοντας ταυτόχρονα διάφορα μέτρα- η αλιεία (16% στη Σύρο και 20% στην Άνδρο) (ΓΡΑΦΗΜΑ 6.10).

Ιδιαίτερα για τους επαγγελματίες της Σύρου η αλιεία θα πρέπει να συνάδει με το περιβάλλον (32% στη Σύρο έναντι 10% στην Άνδρο), ενώ για τους επαγγελματίες της Άνδρου η παράνομη αλιεία θα πρέπει να καταπολεμηθεί (25% στη Άνδρο έναντι 8% στη Σύρο) και η ερασιτεχνική αλιεία να περιοριστεί (20% στη Άνδρο έναντι 8% στη Σύρο).

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014. Σημείωση: Ερώτηση πολλαπλών απαντήσεων.

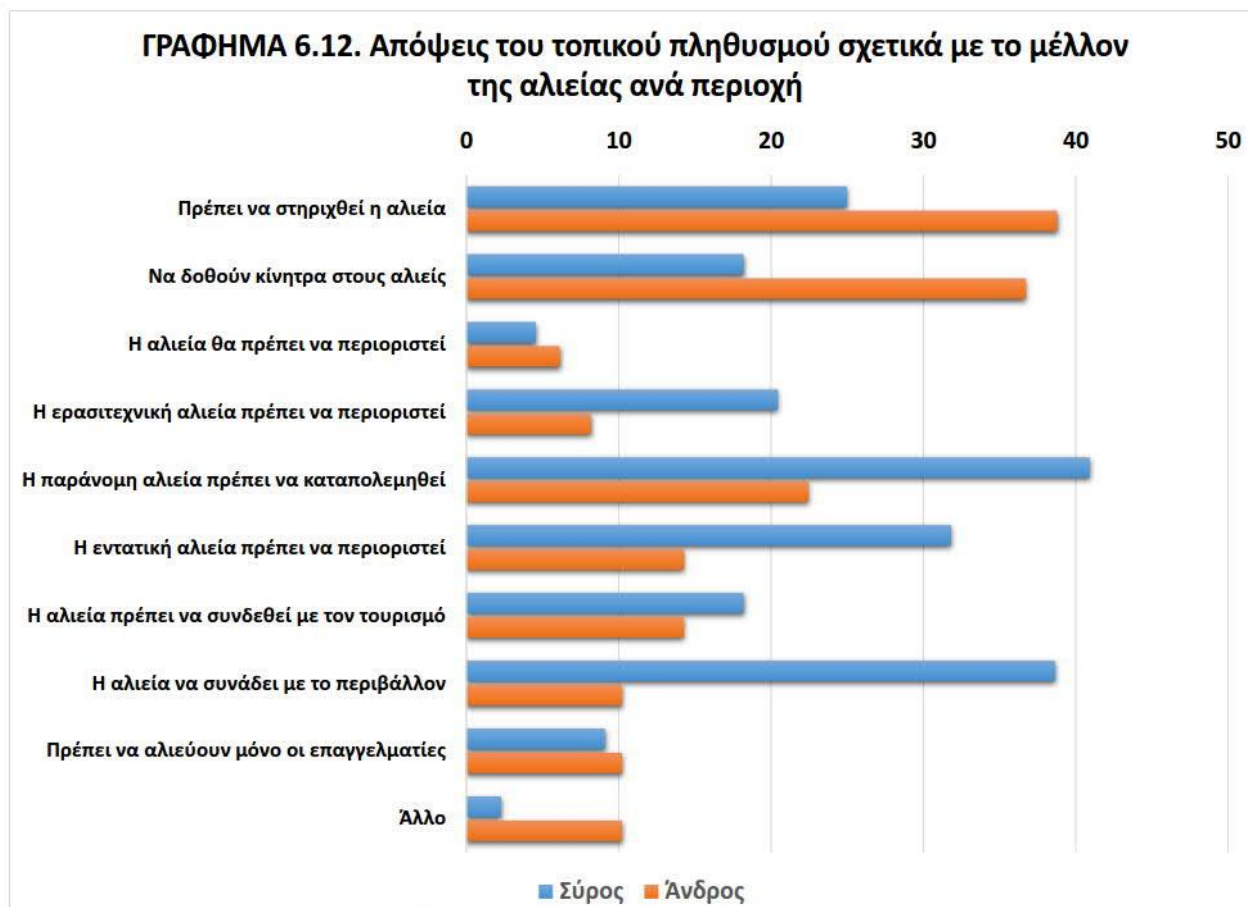
Οι απόψεις των ερασιτεχνών αλιέων των δύο περιοχών δίστανται όσον αφορά το μέλλον της αλιείας, καθώς στο μόνο θέμα που φαίνονται να υπάρχει συμφωνία είναι η καταπολέμηση της παράνομης αλιείας (38% για τη Σύρο και 33% για την Άνδρο) (ΓΡΑΦΗΜΑ 6.11).

Πιο συγκεκριμένα, οι ερασιτέχνες της Σύρου θεωρούν ότι η αλιεία πρέπει να συνάδει με το περιβάλλον (41% στη Σύρο έναντι 17% στην Άνδρο) και η εντατική αλιεία θα πρέπει να περιοριστεί (41% στη Σύρο έναντι 17% στην Άνδρο). Οι ερασιτέχνες της Άνδρου υπογραμμίζουν ότι η αλιεία πρέπει να στηριχθεί (42% στην Άνδρο έναντι 10% στη Σύρο), η αλιεία θα πρέπει να περιοριστεί (25% στην Άνδρο έναντι 14% στη Σύρο) και ότι η αλιεία θα πρέπει να συνδεθεί με τον τουρισμό (21% στην Άνδρο έναντι 14% στη Σύρο). Τέλος, έχει ενδιαφέρον να αναφερθεί ότι καταγράφηκε ένα ποσοστό ερασιτεχνών αλιέων και των δύο περιοχών που υποστηρίζει ότι η ερασιτεχνική αλιεία πρέπει να περιοριστεί (10% στη Σύρο και 17% στην Άνδρο).

Οι απόψεις του τοπικού πληθυσμού των δύο περιοχών σχετικά με το μέλλον της αλιείας αποκλίνουν σε πολλά σημεία, γεγονός που είναι αναμενόμενο λόγω της μη-επαρκούς γνώσης της κοινής γνώμης στα ζητήματα της αλιείας αλλά και λόγω της διαφορετικής βαρύτητας που έχει η αλιεία – ως κλάδος αλλά και ως δραστηριότητα – στις κοινωνίες των δύο νησιών (ΓΡΑΦΗΜΑ 6.12).

Ο τοπικός πληθυσμός της Σύρου υπογραμμίζει περισσότερο ότι η παράνομη αλιεία πρέπει να καταπολεμηθεί (41% στη Σύρο έναντι 22% στην Άνδρο), η αλιεία πρέπει να συνάδει με το περιβάλλον (39% στη Σύρο έναντι 10% στην Άνδρο), η εντατική αλιεία πρέπει να περιοριστεί (32% στη Σύρο έναντι 14% στην Άνδρο) και η ερασιτεχνική αλιεία πρέπει να περιοριστεί (20% στη Σύρο έναντι 8% στην Άνδρο).

Αντίστοιχα, ο τοπικός πληθυσμός της Άνδρου υπογραμμίζει πιο πολύ ότι πρέπει να στηριχθεί η αλιεία (39% στην Άνδρο έναντι 25% στη Σύρο) και να δοθούν κίνητρα στους αλιείς (37% στην Άνδρο έναντι 18% στη Σύρο).

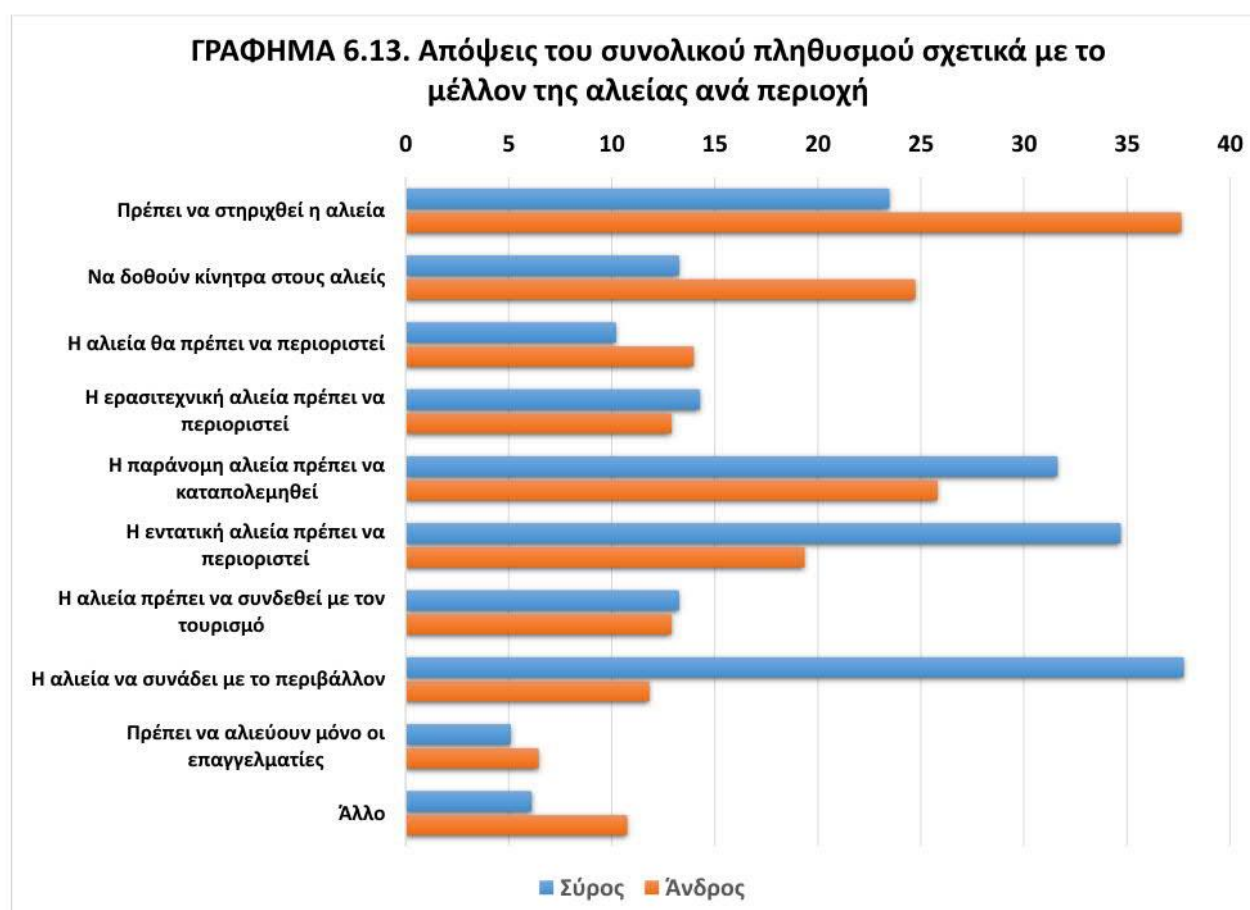
Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014. Σημείωση: Ερώτηση πολλαπλών απαντήσεων.

Αξίζει να σημειωθεί ότι ένα σημείο σύγκλισης του τοπικού πληθυσμού των δύο περιοχών είναι ότι η αλιεία πρέπει να συνδεθεί με τον τουρισμό (18% στη Σύρο και 14% στην Άνδρο), ενώ ένα άλλο είναι ότι πρέπει να αλιεύουν μόνο επαγγελματίες (9% στη Σύρο και 10% στην Άνδρο), αλλά πρόκειται και στις δύο περιπτώσεις για μικρούς αριθμούς ερωτώμενων.

Η μελέτη των απόψεων του συνολικού πληθυσμού των δύο περιοχών καταδεικνύει πολύ περισσότερες συγκλίσεις σχετικά με το τι θα πρέπει να γίνει στο μέλλον για την αλιεία από ό,τι καταγράφεται χωριστά για κάθε ομάδα πληθυσμού (ΓΡΑΦΗΜΑ 6.13).

Τα σημεία σύγκλισης των πληθυσμών των δύο περιοχών σχετικά με το μέλλον της αλιείας είναι ότι η παράνομη αλιεία πρέπει να καταπολεμηθεί (32% στη Σύρο έναντι 26% στην Άνδρο), η ερασιτεχνική αλιεία πρέπει να περιοριστεί (14% στη Σύρο έναντι 13% στην Άνδρο), η αλιεία

θα πρέπει να συνδεθεί με τον τουρισμό (13% στη Σύρο έναντι 13% στην Άνδρο) και η αλιεία πρέπει να περιοριστεί (10% στη Σύρο έναντι 14% στην Άνδρο).

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014. Σημείωση: Ερώτηση πολλαπλών απαντήσεων.

Ο συνολικός πληθυσμός της Σύρου υπογραμμίζει περισσότερο ότι η αλιεία πρέπει να συνάδει με το περιβάλλον (38% στη Σύρο έναντι 12% στην Άνδρο) και η εντατική αλιεία πρέπει να περιοριστεί (35% στη Σύρο έναντι 19% στην Άνδρο). Αντίστοιχα, ο συνολικός πληθυσμός της Άνδρου υπογραμμίζει περισσότερο ότι η αλιεία πρέπει να στηριχθεί (38% στην Άνδρο έναντι 23% στη Σύρο) και να δοθούν κίνητρα στους αλιείς (25% στην Άνδρο έναντι 13% στη Σύρο).

Οι διαφορετικές απόψεις του συνολικού πληθυσμού των δύο περιοχών καταδεικνύουν την ανάγκη περισσότερης ενημέρωσης σχετικά με την κατάσταση και τις προοπτικές της αλιείας στις δύο περιοχές, έτσι ώστε οι προτάσεις να συνδέονται με τις πραγματικές ανάγκες και όχι

με αυτές που προσλαμβάνει η κάθε ομάδα πληθυσμού ανεξαρτήτως της ενασχόλησής της με την αλιεία. Είναι πάντως ενδιαφέρον ότι οι βασικές απόψεις των επαγγελματιών ότι η αλιεία πρέπει να συνάδει με το περιβάλλον, ότι η εντατική αλιεία πρέπει να περιοριστεί και ότι η αλιεία πρέπει να στηριχτεί, έχουν υιοθετηθεί ευρύτερα από τους ερασιτέχνες αλλά και τον τοπικό πληθυσμό και ακολούθως προβάλλονται και ως γενικότερες απόψεις στις δύο περιοχές. Τέλος, η άποψη ότι η παράνομη αλιεία πρέπει να καταπολεμηθεί, η οποία διατυπώνεται κυρίως από τον τοπικό πληθυσμό και τους ερασιτέχνες, αποτυπώνεται και ως άποψη του συνολικού πληθυσμού και των δύο περιοχών.

6.2. Στάσεις και απόψεις όπως προκύπτουν από την ποιοτική έρευνα

Όσον αφορά τα ποιοτικά στοιχεία και την συγκέντρωσή τους στις δύο περιοχές έρευνας, υπογραμμίζεται ότι ο ρόλος της αλιείας είναι σημαντικός, αν και δεν αποτελούσε στο παρελθόν βασική πηγή εισοδήματος για τους κατοίκους, ούτε υπήρχε κάποια αλιευτική κουλτούρα που χαρακτηρίζει ειδικά τις περιοχές αυτές.

Θα υποστηρίζαμε μάλιστα ότι η 'οικονομία της θάλασσας' διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο για την οικονομική ανάπτυξη των δύο περιοχών, χωρίς όμως να αφορά ειδικά ή άμεσα το κομμάτι της αλιείας. Στη Σύρο που έχει ναυτική και εφοπλιστική παράδοση, ο 'πνεύμονας του νησιού' ήταν το ναυπηγείο του Νεωρίου, το οποίο όμως σήμερα βρίσκεται σε φθίνουσα πορεία. Στην Άνδρο που έχει την δική της ιδιαίτερη ναυτική και εφοπλιστική παράδοση, η ναυτιλία αποτέλεσε μια βασική οικονομική δραστηριότητα που ωφέλησε κυρίως μέσω των εμβασμάτων των ναυτικών και προσέφερε ένα σημαντικό εισόδημα στο νησί.

Σε αυτό το πλαίσιο, ο τουρισμός και οι κατασκευές προκρίνονται ως τομείς ενδιαφέροντος για την οικονομική ανάπτυξη των δύο περιοχών, ενώ δίδεται μικρότερο βάρος στον αγροτικό τομέα και τις υπηρεσίες που θεωρούνται ότι μπορούν να βοηθήσουν στην ανάπτυξη των περιοχών αυτών. Ειδικότερα, η επαγγελματική αλιεία βρίσκεται σε φθίνουσα πορεία και στις δύο περιοχές, ενώ η ερασιτεχνική αλιεία αποτελεί τον συνδυαστικό κρίκο του τομέα της αλιείας με την ευρύτερη τοπική κοινωνία.

Όμως, η συνεχιζόμενη οικονομική κρίση που με τον ένα ή τον άλλο τρόπο οδήγησε στη συρρίκνωση των εισοδημάτων που προέρχονται από τους βασικούς κλάδους οικονομικής δραστηριότητας των δύο περιοχών οδήγησε ορισμένους να στραφούν 'πίσω στη θάλασσα' και ειδικότερα στην αλιεία προκειμένου να στηρίξουν το εισόδημά τους ή για να καλύψουν κάποιες ανάγκες (αυτοκατανάλωσης ή επιβίωσης).

Είναι χαρακτηριστικό το απόσπασμα από μια συνέντευξη που διενεργήθηκε με επαγγελματία αλιέα στη Σύρο στην οποία δηλώνεται ότι:

« [Η αλιεία] είναι πιο πολύ σημαντική τώρα. Πιο πολύ τώρα γιατί δεν υπάρχουνε... οικοδομή, έχει σταματήσει. Δεν υπάρχει. Ξέρεις η οικοδομή είναι αλυσίδα. Έχει μείνει πολύ κόσμος άνεργος. Και όλοι τρέχουνε πιο πολύ στη θάλασσα» (Συνέντευξη αριθμ. 8).

Αλλά και από την πλευρά των ερασιτεχνών αλιέων είναι ξεκάθαρο ότι η αλιεία αποτελεί μια εργασιακή διέξοδο λόγω της κρίσης και της αδυναμίας των άλλων κλάδων να προσφέρουν ευκαιρίες απασχόλησης και εισόδημα:

«Εν τω μεταξύ τι γίνεται τώρα. Όλοι οι ερασιτέχνες και αυτοί που δεν ασχολιόντουσαν ή και αυτοί που ασχοληθήκανε τώρα, που δεν έχουνε μεροκάματο στην οικοδομή, δεν έχουνε μεροκάματο στις μπογιές, δεν έχουν μεροκάματο, το έχουνε ρίξει όλοι με το παράνομο ψάρεμα» (Συνέντευξη αριθμ 7)

Στην πραγματικότητα, η οικονομική κρίση έφερε στην επιφάνεια την λανθάνουσα αντιπαράθεση μεταξύ των επαγγελματιών και των ερασιτεχνών αλιέων, αντιπαράθεση που βέβαια εντείνεται και λόγω της μείωσης των αλιευμάτων στις περιοχές έρευνας. Είναι λογικό η αντιπαράθεση αυτή να παίρνει τη μορφή της σύγκρουσης, καθώς οι ερασιτέχνες 'αφαιρούν' εισόδημα από τους επαγγελματίες, λόγω του αθέμιτου ανταγωνισμού που εισάγουν στην τοπική οικονομία:

«[Οι ερασιτέχνες] το κάνουνε για να ζήσουνε, έτσι; Και δεν το κάνουν μόνο για να ζήσουν, προσπαθούν να ζήσουνε και εις βάρος των επαγγελματιών. Γιατί πας εσύ σαν επαγγελματίας στο σπίτι και του λες πάρε τα λιθρίνια με 25 € και πάει ο ερασιτέχνης και του λέει τι 25 €, πάρε τα με 17 € να τελειώνουμε. Δημιουργείται ένα γενικό πρόβλημα» (Συνέντευξη αριθμ. 7).

Βέβαια, πέρα από τον ανταγωνισμό σε επίπεδο τοπικής οικονομίας, η 'επαγγελματικού χαρακτήρα' ερασιτεχνική αλιεία αλλάζει εντελώς τις συνθήκες και τους όρους της αλιευτικής δραστηριότητας σε τοπικό επίπεδο. Η ακόλουθη περιγραφή που γίνεται από έναν ερασιτέχνη αλιέα της Άνδρου, ο οποίος δραστηριοποιείται επαγγελματικά στο χώρο της εστίασης είναι αρκετά ενδιαφέρουσα, καθώς αναφέρεται στην αλιεία με ψαροντούφεκο και στη χρήση ειδικών καταδυτικών συσκευών κατά τις νυχτερινές ώρες:

«Με την ερασιτεχνική αλιεία είναι ότι έρχονται και δουλεύουν πάρα πολλά, πολλές μπουκάλες το βράδυ. (...) Έρχονται το βράδυ, με φακούς, προβολείς και εξαφανίζουν όλο το μεγάλο πληθυσμό. Δηλαδή, τα μεγάλα ψάρια τα κυνηγάνε όλα και έχουνε περάσει και στα πιο μικρά τώρα. Αυτοί δουλεύουνε επαγγελματικά, έτσι; (...) Πάρα πολλά σκάφη. Έρχονται με πολύ γρήγορα ταχύπλοα, φουσκωτά, τσακ-μπαμ από την Αθήνα εδώ [στην Άνδρο]. (...) [Έρχονται από] όλα αυτά τα παράκτια μέρη της Αττικής. Και έχει πάρα πολλούς, στο λέω εγώ υπεύθυνα, γιατί εγώ πηγαίνω και ψαρεύω και με το καλάμι, οπότε έχω δει πάρα πολλά περιστατικά τέτοια το βράδυ, γιατί είχαμε ψάρια πάρα πολλά, έτσι; Δηλαδή, μπορεί να πέσουνε τρεις και να πάρουν 150-200 κιλά ψάρια, τέτοια νούμερα μιλάμε. Και όλα είναι καλά ψάρια.» (Συνέντευξη αριθμ. 21).

Είναι έτσι ξεκάθαρο ότι ανάλογα με την κλίμακα της αλιευτικής δραστηριότητας και την περιοχή έρευνας αναδεικνύονται διαφορετικά προβλήματα και αντιπαραθέσεις ανάμεσα σε επαγγελματίες και ερασιτέχνες αλιείς.

Βέβαια το επάγγελμα του αλιέα συνδέεται με διαφορετικού τύπου προβλήματα με πρώτο και σημαντικότερο αυτό που αφορά τη δυσκολία διαδοχής τους στο επάγγελμα. Και στις δύο περιοχές έρευνας, αναδείχθηκε έντονο το πρόβλημα της διαδοχής καθώς τα νέα παιδιά δεν στρέφονται πλέον προς το επάγγελμα του αλιέα, ενώ μπορεί να βοηθούν τον πατέρα τους στο σκάφος ή ακόμα και να αλιεύουν ερασιτεχνικά. Άλλωστε αρκετοί ερασιτέχνες αλιείς και στις δύο περιοχές δήλωσαν ότι ο πατέρας τους απασχολούνταν επαγγελματικά με την αλιεία.

Οι πιο σημαντικοί λόγοι για τη μειωμένη διαδοχή στο επάγγελμα του αλιέα είναι το χαμηλό εισόδημα των αλιέων, η έλλειψη στήριξης αλλά και το χαμηλό κοινωνικό στάτους που συνεπάγεται το επάγγελμα αυτό. Βέβαια κατά καιρούς η δυνατότητα λήψης άδειας αλιείας

από διάφορες κατηγορίες ναυτικών και κατοίκων των νησιωτικών περιοχών έχει ενδυναμώσει το επάγγελμα αλλά δεν έχει βελτιώσει την επαγγελματική ταυτότητα των αλιέων. Στην πραγματικότητα παραμένει το στίγμα για το επάγγελμα του αλιέα και ως εκ τούτου προκύπτει η ακόλουθη κατάσταση όπως περιγράφεται από κάτοικο της Άνδρου:

«Οι νέοι δεν έχουνε, δεν τον κυνηγάνε αυτόν τον κλάδο γιατί δεν έχει ζωή. Έτσι; Η νεώτερη γενιά. Δεν βλέπω να γίνονται καινούργιοι ψαράδες επαγγελματίες.» (Συνέντευξη αριθμ. 21).

Ακόμα και από την πλευρά των νέων που σκέφτονται να ασχοληθούν επαγγελματικά με την αλιεία υπάρχουν σημαντικά προσκόμματα (π.χ. κόστος, γραφειοκρατία, ανταγωνισμός με τους ερασιτέχνες):

«Να σου πω την αλήθεια είχα σκεφτεί φέτος όπου αφού απολύθηκα από φαντάρος να έπαιρνα ένα καΐκι, αλλά βλέπω και με τα πράγματα όπως τα έχουνε κάνει όλο ζητάνε. Ας πούμε, τώρα με τα μηχανήματα. Αυτά τα μηχανήματα έχουνε 9.000,00€ για να τα βάλεις. (...). Όλοι αυτοί εδώ, όλα αυτά εδώ μέσα (τα καΐκια) είναι ερασιτεχνικά. Να σου πω την αλήθεια άμα κάνει «καλοσύνη» σαν επαγγελματίας εγώ να δολώσω ένα παραγάδι με το δικό μου βαρκάκι να πάω να το βάλω είναι γεμάτο ερασιτέχνες και βάζουνε παραγάδια και τέτοια.» (Συνέντευξη αριθμ. 26).

Παράλληλα, με το πρόβλημα της διαδοχής, αυτό που ταλανίζει τους αλιείς είναι το κατά πόσο οι αλιείς έχουν παρόμοια 'δικαιώματα' με αυτά των αγροτών που και αυτοί με τη σειρά τους απασχολούνται στον πρωτογενή τομέα της οικονομίας. Συχνή είναι η αναφορά των επαγγελματιών αλιέων -ιδιαίτερα των μεγαλύτερων σε ηλικία που υπογραμμίζουν την 'αδικία' σε βάρος τους- στο ότι και οι ίδιοι -οι αλιείς- αντιμετωπίζουν προβλήματα παρόμοια με τους αγρότες τόσο στο πεδίο του καιρού (και των δυσμενών καιρικών συνθηκών) αλλά και στο πεδίο των 'φυσικών καταστροφών' όπου συμβαίνουν ζημιές στα αλιευτικά τους εργαλεία, αλλά οι ίδιοι δεν έχουν δικαίωμα αποζημίωσης. Πολλοί επαγγελματίες υπογραμμίζουν το γεγονός αυτό που μοιάζει να είναι ένα 'συνδικαλιστικό αίτημα' και το οποίο αποκτά μια βάση όταν οι αλιείς 'θίγονται' από τα δελφίνια ή τις φώκιες:

«Εμείς ανήκουμε στους αγρότες. Οι αγρότες -και καλά κάνουν- να βρέξει, να χιονίσει, να χαλάσει να κάνει, να δείξει, παίρνουν μία επιδότηση. (...) Το πρώτο κριτήριο είναι ότι

μπορούμε να βγούμε τώρα απ' όξω από το μόλο και μας περιμένουν απ' όξω τα δελφίνια, οι φώκιες, ή οτιδήποτε εδώ. Όλα με τα δίχτυα. Ή τα τραβάνε, -ξέρω γω- αυτά τα «θηρία» που λέμε εμείς, όχι δεν παίρνει φράγκο, αλλά κάθεσαι δεκαπέντε-είκοσι (15-20) μέρες να φτιάξεις τα εργαλεία, να τα μπαλώσεις, να τα φτιάξεις, την άλλη μέρα μπορεί να πάνε να σε βρουν την ίδια μέρα πάλι. Όχι, εμένα, μπορεί να βρει τον άλλον συνέχεια. Κανένας δεν έχει ενδιαφερθεί-έχω κάνει χαρτιά απάνω, μου λένε η ΕΟΚ δεν τα υπολογίζει αυτά. Ναι, αλλά εμένα, για να με υπολογίσεις εμένα μου «φάγατε». Δουλεύω και μπορεί να κάτσω άλλες δεκαπέντε –είκοσι (15-20) μέρες να βολέψω τα εργαλεία μου, [καθώς δεν] έχω αποθέματα να ξεκινήσω στη δουλειά. Και μπορώ να βάλω σήμερα καινούργια τα δίχτυα, να τα ρίξω και να με βρουν πάλι τα δελφίνια.» (Συνέντευξη αριθμ. 13).

Αυτή η άποψη είναι διαδεδομένη και στις δύο περιοχές έρευνας και δικαιολογείται από το έκτακτο της 'καταστροφής' και από την 'προστασία' που τυγχάνουν τα προστατευόμενα είδη (π.χ. φώκιες):

«Επιδότησέ με, δώσε μου λεφτά να σου παραδώσω εγώ τα δίχτυα, που μου φάγανε και πες 'εγώ αναλαμβάνω να σου δώσω καινούργια δίχτυα' ... Μου κάνεις ζημιά ...λέει προστατευόμενο, ναι το δέχομαι, ναι. Αλλά αποζημίωσέ με» (Συνέντευξη αριθμ. 17).

Βέβαια το πιο σημαντικό πρόβλημα είναι η μείωση των αλιευμάτων που αφορά το γεγονός ότι τα ιχθυαποθέματα έχουν περιοριστεί σημαντικά. Επιπρόσθετα, ανάλογα με την κατηγορία αλιεία - επαγγελματίας ή ερασιτέχνης - η μείωση των αλιευμάτων μπορεί να οφείλεται:

α) Στην υπεραλίευση που είναι το αποτέλεσμα της εντατικής δραστηριότητας των μεγάλων σκαφών όπως (οι τράτες και τα γρι-γρι τα οποία αλιεύουν πολύ εντατικά και ουσιαστικά σαρώνουν τις θάλασσες «καθαρίζοντας» ουσιαστικά τα θαλάσσια πεδία από τα ψάρια), καθώς και η χρήση τεχνολογικού εξοπλισμού ο οποίος τους επιτρέπει να ελιχθούν στη θάλασσα και να αποφύγουν καταστροφές στα δίχτυα τους ή στα εργαλεία τους, ενώ παράλληλα καταφέρνουν να πιάνουν σε μεγάλες ποσότητες ψάρια.

β) Στην υπερ-δραστηριοποίηση αρκετών ερασιτεχνών που λόγω της χρήσης μηχανημάτων και σύγχρονης τεχνολογίας μπορούν να κάνουν ακριβέστερο προσδιορισμό της θέσης των ψαριών και να προχωρούν σε μια περισσότερο στοχευμένη αλίευση συγκεκριμένων ειδών. Αξίζει να

σημειωθεί ότι οι ερασιτέχνες αλιείς διαθέτουν την απαραίτητη τεχνολογία για να αλιεύουν πιο εύκολα και πιο αποτελεσματικά και ότι παλαιότερα η γνώση αυτή ήταν εμπειρική και συσσωρευμένη στους παλαιούς αλιείς, οι οποίοι γνώριζαν τους τόπους που θα βρουν ψάρια, το είδος των ψαριών που θα βρουν, καθώς επίσης και το πώς θα τα πιάσουν.

Γενικότερα θα λέγαμε ότι η έλλειψη 'ορθών' ή 'βιώσιμων' πρακτικών αλίευσης εντείνει το πρόβλημα της μείωσης των αλιευμάτων:

«Η παράνομη αλιεία είναι μεγάλο θέμα. Οι τράτες, που τραβάνε γιαλό, και οι ανεμότρατες, που είναι ανεξέλεγκτες. Ακόμα και λέγανε ότι θα βάλουμε GPS πάνω να τις ελέγχουμε, να βγάλουμε, να δείχνουμε πού τραβάνε, πού δεν τραβάνε. Είναι μεγάλο πλήγμα. Και τα παράνομα γρι-γρι απ' τους επαγγελματίες πιάνουν όλο το γόνο, το ψαράκι που πάει να γεννηθεί και το καταστρέφουν...» (Συνέντευξη αριθμ. 7).

Κλείνοντας φαίνεται ότι η κατάσταση στην αλιεία στις δύο περιοχές έρευνας (αλλά και ευρύτερα στη χώρα) παραπέμπει σε μια κατάσταση όπου η οποιαδήποτε ενέργεια κάνει οποιοσδήποτε στη θάλασσα έχει επιπτώσεις για όλους, καθώς μειώνεται η δυνατότητα για αλίευση από τους άλλους. Αυτό δείχνει ότι η αλιευτική δραστηριότητα των εμπλεκόμενων με τους θαλάσσιους πόρους παραπέμπει σε ένα παιχνίδι μηδενικού αθροίσματος (zero sum game). Παρότι φαίνεται ότι αυτό συνειδητοποιείται όλο και περισσότερο τόσο από τους επαγγελματίες όσο και από τους ερασιτέχνες αλιείς, δεν φαίνεται να έχει γίνει επεξεργασία κάποιων κανόνων αντιμετώπισης του προβλήματος.

Ειδικότερα στη χώρα μας, η χαμηλή κοινωνική θέση των αλιέων και η μη-συμμετοχή τους στη δημόσια σφαίρα των περιοχών έρευνας καταδεικνύει την ανυπαρξία στρατηγικής για την επόμενη ημέρα. Ενδεικτικά αναφέρουμε απόσπασμα από τη συνέντευξη με ένα εκπρόσωπο τοπικού φορέα που αναγνωρίζει το έλλειμμα που αντιμετωπίζουν οι αλιείς:

«Δηλαδή, οι ψαράδες δεν έχουνε άμεση συμμετοχή στην καθημερινή ζωή. Θα έρθουνε να φέρουν τα αλιεύματα, να τα πουλήσουνε, άρα βλέπουν ή τον ψαρέμπορο ή τους πελάτες, που περνάνε και παίρνουνε κατευθείαν απ' τη βάρκα τους τα ψάρια. Μετά θα πάνε στο λιμάνι θα κάνουν τις επισκευές τους σε ό,τι θέλουνε, θα ετοιμαστούν για την επόμενη μέρα και θα πάνε σπίτι τους ή σε κανένα ταβερνάκι. Αυτό είναι. Στην κοινωνική ζωή δεν έχουνε ρόλο και γι' αυτό

είναι αποκομμένοι. (...). Αυτοί ζουν εκτός της κοινωνίας και αυτό είναι το μεγάλο θέμα. Και οι ίδιοι, επειδή δεν είναι άνθρωποι με κάποιο επίπεδο μόρφωσης τέτοιο, το οποίο να τους κάνει να νιώθουν πως αν καθίσουν μαζί θα μπορέσουν να σταθούν και να πουν και να μιλήσουν, το γεγονός αυτό τους κάνει να νιώθουν ακόμα πιο απομονωμένοι. Και είναι άνθρωποι μεγάλης ηλικίας. Δεν είναι νέα παιδιά.» (Συνέντευξη αριθμ. 12).

Συνοπτικά, σημειώνεται ότι η αλιευτική δραστηριότητα που είναι τόσο σημαντική για την διαχείριση των θαλάσσιων πόρων χρήζει ρυθμίσεων, οι οποίες δεν μπορούν να οριστούν ερήμην των αλιέων. Ο περιορισμός της αλιευτικής δραστηριότητας που φαίνεται ως ένας ουσιαστικός δρόμος για την αντιμετώπιση προβλημάτων που αφορούν τη διαχείριση των αλιευτικών και θαλάσσιων πόρων χρειάζεται τη συμμετοχή των επαγγελματιών και ερασιτεχνών αλιέων που είναι οι βασικοί χρήστες των αλιευτικών πόρων (Symes 1999, Just 2000, Μπάδα 2004, Δημητρακόπουλος και Ολυμπίτου 2010).

Η επιτυχία της συμμετοχής των αλιέων κρίνεται από το βαθμό ενδυνάμωσης της συμμετοχής τους τόσο στη διαδικασία καθορισμού των περιορισμών όσο και στον προσδιορισμό των κανόνων πρόσβασης στους αλιευτικούς πόρους. Όμως αυτό δεν μπορεί να επιτευχθεί 'από τα πάνω' και μέσω αποκλεισμών και αιφνιδιασμών, αλλά μέσω μιας διαδικασίας ενθάρρυνσης και ενδυνάμωσης των ασθενέστερων και θιγόμενων κοινωνικών ομάδων στις δύο περιοχές έρευνας.

7. Στάσεις και απόψεις σχετικά με τις περιοχές έρευνας

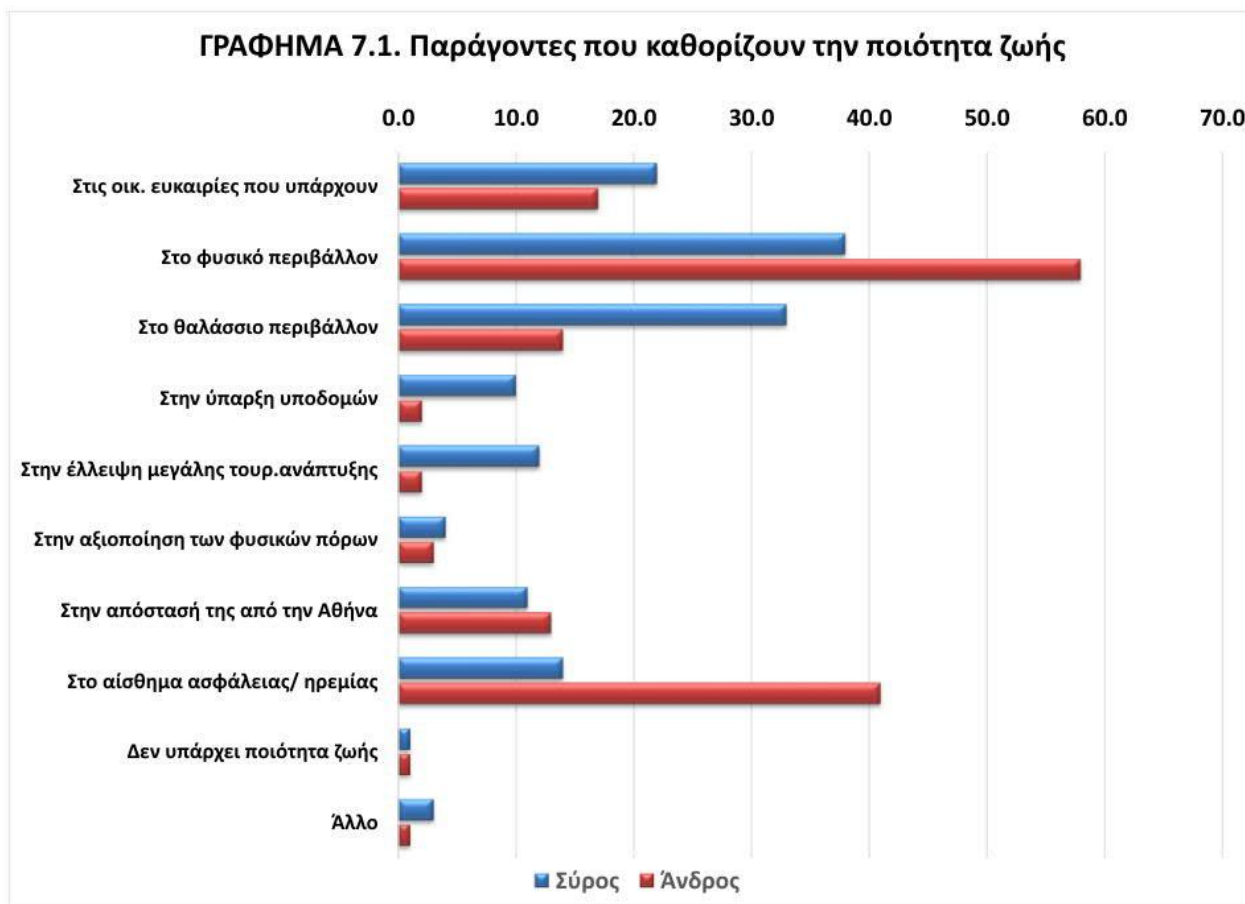
Οι στάσεις και οι απόψεις των ερωτώμενων για τις περιοχές έρευνας όπου διαμένουν, φαίνεται να διαφοροποιούνται αν λάβουμε υπόψη μία σειρά κοινωνικο-δημογραφικών χαρακτηριστικών όπως η ηλικία και ο τόπος γέννησης, η περιοχή έρευνας στην οποία διαμένουν, αλλά και από την ενασχόλησή τους ή μη με την αλιεία. Με άλλα λόγια, οι στάσεις και οι απόψεις των ερωτώμενων άλλοτε συγκλίνουν, ενώ άλλοτε διαφαίνεται μία μικρή ή μεγαλύτερη διάσταση μεταξύ των απόψεων ανάλογα με την περιοχή έρευνας ή με την ομάδα πληθυσμού.

Μία βασική παρατήρηση που αναδείχτηκε κατά την ποιοτική έρευνα και που πρέπει να σημειωθεί, είναι ο διαφορετικός τρόπος πρόσληψης της έννοιας "περιοχή", μεταξύ της Σύρου και της Άνδρου. Έτσι, αν και σε γενικές γραμμές οι ερωτώμενοι ως "περιοχή" τείνουν να αναφέρονται στα δύο νησιά που διαμένουν αντίστοιχα, δηλαδή τη Σύρο και την Άνδρο, σε αρκετές περιπτώσεις όταν ζητείται να σταθμίσουν παράγοντες που διαμορφώνουν την οικονομική και κοινωνική ζωή τους, τείνουν να αναφέρονται στις 'τοπικές' περιοχές όπου διαμένουν. Ειδικότερα, ένας σημαντικός αριθμός των κατοίκων της Άνδρου επικεντρώνεται στην δημοτική ενότητα όπου διαμένει (π.χ. Κορθίου, Χώρας, Μπατασίου) όταν μιλάει για την "περιοχή" του. Η στάση αυτή παρατηρήθηκε σε μικρότερο βαθμό στη Σύρο, και κυρίως σε πιο απομακρυσμένες, από την Ερμούπολη, περιοχές.

Στην ερώτηση "*που οφείλεται η ποιότητα ζωής στην περιοχή όπου κατοικείτε;*" επισημαίνεται ιδιαίτερα ο ρόλος του φυσικού και θαλασσίου περιβάλλοντος. Όπως χαρακτηριστικά ανέφεραν ορισμένοι ερωτώμενοι:

"...με μία βόλτα που θα πας πάνω ας πούμε, στο βουνό και θα, θα κάνεις βρε παιδί μου μια πεζοπορία, ή ένα ψάρεμα ή ένα αυτό.... Είσαι μια χαρά..." (Συνέντευξη αριθ. 25)

Άλλοι επεσήμαναν την ύπαρξη οικονομικών ευκαιριών στην περιοχή όπου διαμένουν. Υπογραμμίζεται επίσης το αίσθημα ασφάλειας, ηρεμίας ή/ και αλληλεγγύης του 'νησιού' τους, αντιδιαστέλλοντας με αυτό τον τρόπο τον 'αγχωτικό' - όπως αναφέρουν - τρόπο ζωής της πρωτεύουσας. Οι απόψεις αυτές ωστόσο διαφοροποιούνται σε σημαντικό βαθμό μεταξύ των δύο περιοχών (ΓΡΑΦΗΜΑ 7.1).

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος - Νοέμβριος 2014. Ερώτηση πολλαπλών απαντήσεων.

Ειδικότερα, παρότι και στις δύο περιοχές υπογραμμίζεται ο ρόλος του φυσικού περιβάλλοντος για την εξασφάλιση της ποιότητα ζωής, στην περιοχή της Σύρου η ποιότητα ζωής συνδέεται πιο συχνά με το θαλάσσιο περιβάλλον (33%), την ύπαρξη οικονομικών ευκαιριών (22%), αλλά και με την έλλειψη μεγάλης τουριστικής ανάπτυξης (12%), την ύπαρξη υποδομών (10%) και την απόσταση του νησιού από την Αθήνα (11%). Στην Άνδρο αντίθετα, το φυσικό περιβάλλον αξιολογείται ως βασικός παράγοντας για την ποιότητα ζωής (58%), ενώ υπογραμμίζεται ιδιαίτερα το αίσθημα ασφάλειας και αλληλεγγύης μεταξύ των κατοίκων ως βασική παράμετρος για την ποιότητα ζωής. Η ύπαρξη οικονομικών ευκαιριών ως παράγοντα που καθορίζει την ποιότητα ζωής στην περιοχή αναφέρεται λιγότερο συχνά (17%), ενώ απουσιάζουν σχεδόν παράγοντες όπως η “ύπαρξη υποδομών” και η “έλλειψη μεγάλης τουριστικής ανάπτυξης”. Θα μπορούσαμε να πούμε λοιπόν, ότι αν και η έννοια του περιβάλλοντος αναγνωρίζεται ως βασική συνιστώσα για την ποιότητα ζωής στις δυο περιοχές, το φυσικό περιβάλλον τονίζεται περισσότερο στην Άνδρο, ενώ το θαλάσσιο περιβάλλον στη Σύρο.

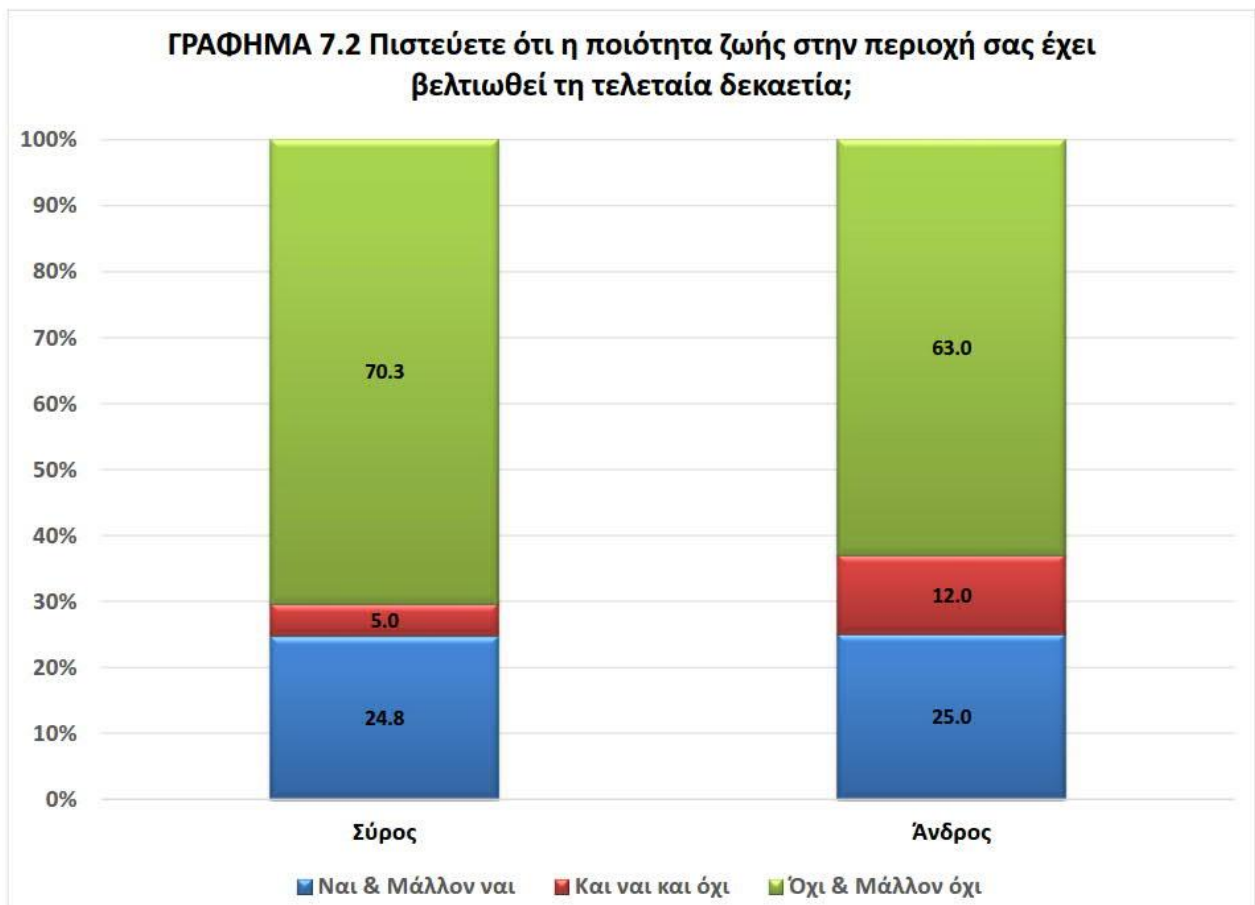
Επιπρόσθετα, στη Σύρο η ποιότητα ζωής συνδέεται συχνότερα με παράγοντες που συνδέονται με την οικονομία και την ανάπτυξη της περιοχής - όπως για παράδειγμα την ύπαρξη οικονομικών ευκαιριών, την ύπαρξη υποδομών κ.λπ., ενώ η ποιότητα ζωής στην Άνδρο συνδέεται με τον ηπιότερο ρυθμό ζωής στο νησί αλλά και με το αίσθημα ασφάλειας.

Εξετάζοντας τους παράγοντες που προκρίνουν οι τρεις ομάδες πληθυσμού στις δύο περιοχές παρατηρούμε ότι σε γενικές γραμμές τείνουν να συγκλίνουν οι απόψεις των επαγγελματιών αλιέων, του τοπικού πληθυσμού και των ερασιτεχνών αλιέων αν και υπάρχουν μικρές διαφοροποιήσεις. Έτσι, για τους επαγγελματίες αλιείς της Σύρου, οι τρεις συχνότεροι παράγοντες που αναφέρονται είναι η ύπαρξη οικονομικών ευκαιριών στην περιοχή (40%), το θαλάσσιο περιβάλλον (36%), ενώ επισημαίνουν την ηρεμία/ αίσθημα ασφάλειας του νησιού (24%). Οι ερασιτέχνες αλιείς πέραν του φυσικού (41%) και θαλάσσιου (35%) περιβάλλοντος, επισημαίνουν την ύπαρξη οικονομικών ευκαιριών στην περιοχή (28%). Τέλος ο τοπικός πληθυσμός τονίζει το ρόλο του φυσικού (48%) και του θαλάσσιου (30%) περιβάλλοντος, αλλά παράλληλα αξιολογεί σε υψηλή θέση τους οικονομικούς και αναπτυξιακούς παράγοντες της περιοχής όπου διαμένει. Στην περιοχή της Άνδρου, οι επαγγελματίες αλιείς αναφέρουν συχνότερα ως παράγοντες που επηρεάζουν την ποιότητα ζωής το φυσικό περιβάλλον (50%), το αίσθημα ασφάλειας/ ηρεμίας και αλληλεγγύης (45%), και το θαλάσσιο περιβάλλον. Συνακόλουθα, οι ερασιτέχνες αλιείς τονίζουν το φυσικό περιβάλλον (58%), την ηρεμία/ησυχία (29%), αλλά και τις οικονομικές ευκαιρίες. Σε σχέση με τις προηγούμενες δύο ομάδες πληθυσμού, ο τοπικός πληθυσμός υπερτονίζει το ρόλο του φυσικού περιβάλλοντος για την ποιότητα ζωής (62%), αλλά αξιολογεί ως σημαντικές παραμέτρους την ασφάλεια και την αλληλεγγύη των κατοίκων καθώς και τις οικονομικές ευκαιρίες που προσφέρει η Άνδρος.

Αξίζει να σημειωθεί ότι οι ερωτώμενοι των δύο περιοχών εμφανίζουν διαφορετικές στάσεις στις απαντήσεις τους στο ερώτημα κατά πόσο έχει βελτιωθεί η ποιότητα ζωής τη τελευταία δεκαετία (ΓΡΑΦΗΜΑ 7.2). Στη Σύρο το 70% των ερωτώμενων θεωρεί ότι δεν έχει βελτιωθεί η ποιότητα ζωής του, ενώ το ποσοστό αυτό περιορίζεται στο 63% στην Άνδρο. Συνακόλουθα, σχεδόν το 12% των ερωτώμενων στην Άνδρο αμφιταλαντεύεται μεταξύ βελτίωσης και επιδείνωσης της ποιότητας ζωής, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό στη Σύρο δεν ξεπερνά το 5%.

Πιο συγκεκριμένα, ένας στους πέντε επαγγελματίες αλιείς στη Σύρο θεωρεί ότι η ποιότητα ζωής έχει βελτιωθεί τη τελευταία δεκαετία, άποψη που συμμερίζεται αντίστοιχος αριθμός επαγγελματιών στην Άνδρο (ΓΡΑΦΗΜΑ 7.3). Αντίθετα, ενώ ένας στους πέντε ερασιτέχνες

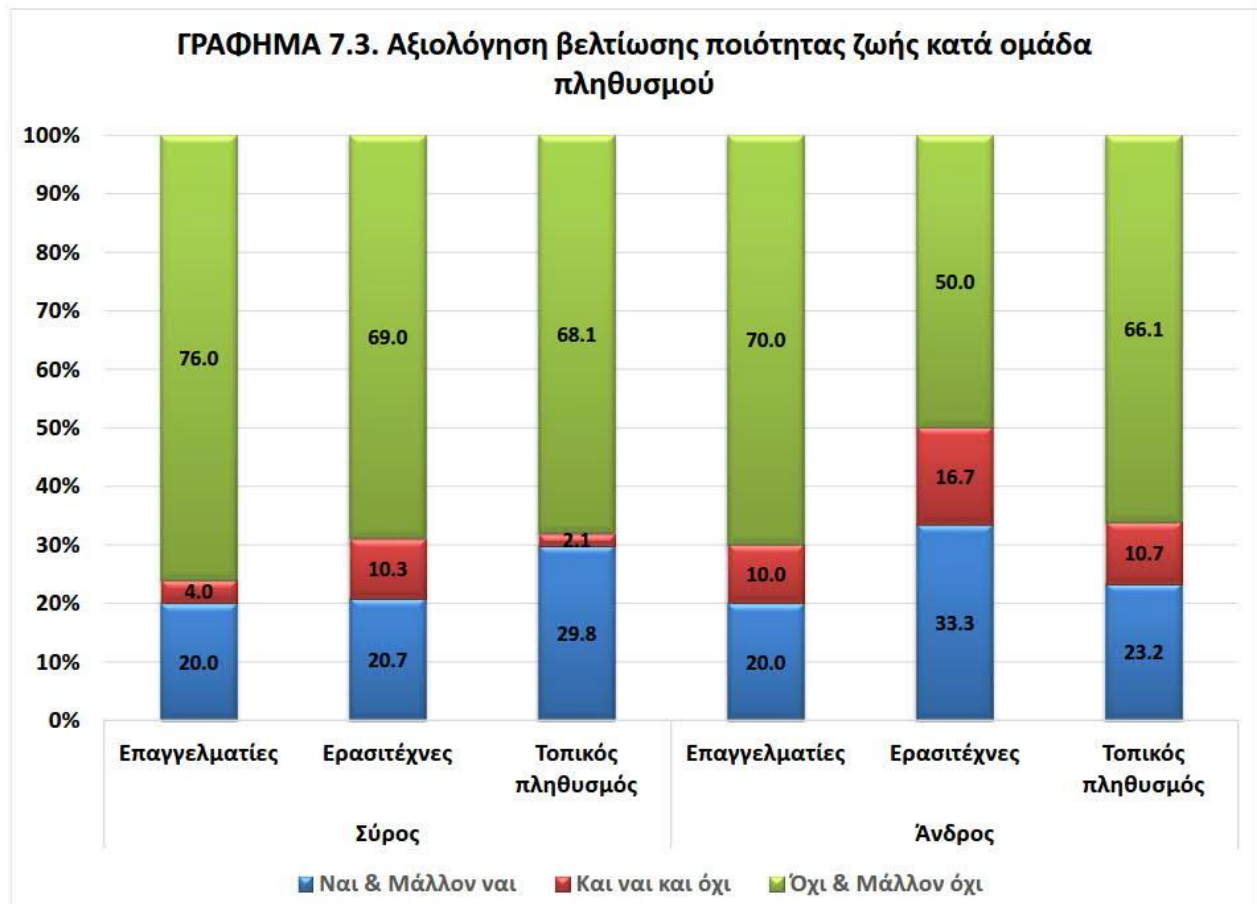
αλιείς στη Σύρο πιστεύει ότι έχει βελτιωθεί η ποιότητα ζωής, η άποψη αυτή υιοθετείται από το ένα τρίτων των ερασιτεχνών στην Άνδρο. Τέλος, σχεδόν το 30% του τοπικού πληθυσμού στη Σύρο θεωρεί ότι έχει βελτιωθεί η ποιότητα ζωής σε σύγκριση με το 23% του τοπικού πληθυσμού στην Άνδρο. Θα μπορούσαμε να πούμε λοιπόν, ότι οι αλιείς και στις δύο περιοχές εμφανίζονται κάπως περισσότερο απαισιόδοξοι σχετικά με τη βελτίωση των συνθηκών όταν συγκρίνονται με τις υπόλοιπες ομάδες πληθυσμού.

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος - Νοέμβριος 2014.

Σε μία προσπάθεια δικαιολόγησης της άποψής τους για τη βελτίωση ή μη της ποιότητας ζωής κατά τη τελευταία δεκαετία και στις δύο περιοχές έρευνας η πλειοψηφία των ερωτώμενων επισήμαναν οικονομικούς παράγοντες όπως την παρούσα οικονομική κρίση και τη συρρίκνωση της τοπικής οικονομίας ως λόγους υποβάθμισης της ποιότητας ζωής (65% στη Σύρο και 55% στην Άνδρο), ενώ με μικρότερα ποσοστά ακολουθούν παράγοντες όπως η έλλειψη υποδομών στην περιοχή (14% στην Άνδρο και 6% στη Σύρο). Στον αντίποδα, ένα σημαντικό αριθμός των ερωτώμενων αποδίδουν τη βελτίωση της ποιότητας ζωής τα

τελευταία χρόνια στη βελτίωση της τοπικής οικονομίας και στην αύξηση των επενδύσεων και των έργων υποδομής (14% στη Σύρο και 12% στην Άνδρο).

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος - Νοέμβριος 2014.

Θα πρέπει ωστόσο να ληφθούν υπόψη ορισμένες ποιοτικές παρατηρήσεις αναφορικά με το τρόπο δικαιολόγησης των απαντήσεων των ερωτώμενων και στις δύο περιοχές έρευνας. Καταρχάς, η έννοια της οικονομικής κρίσης δεν αποδίδεται από όλους τους ερωτώμενους με τον ίδιο τρόπο, καθώς διαφοροποιείται η διάσταση ή η πτυχή της οικονομικής κρίσης/συρρίκνωσης στην οποία δίνουν έμφαση. Έτσι, ανάλογα με τα κοινωνικο-δημογραφικά χαρακτηριστικά των ερωτώμενων υπογραμμίζονται διαφορετικές όψεις της κρίσης όπως η αύξηση της ανεργίας στο νησί ως απόρροια της παρούσας οικονομικής συγκυρίας, η μείωση της καταναλωτικής δυνατότητας των κατοίκων και η συνεπαγόμενη μειωμένη κατανάλωση (π.χ. ψαριών), η μείωση του τουρισμού, η μειωμένη αγοραστική δύναμη, ενώ σε άλλες περιπτώσεις αποδίδουν τη συρρίκνωση της οικονομίας στην υπολειτουργία του Νεωρίου (στη Σύρο) ή στο περιορισμό του ναυτιλιακού κλάδου (στην Άνδρο). Επιπρόσθετα, ένας

σημαντικός αριθμός ερωτώμενων δικαιολογεί την απάντησή του ως "ναι μεν -έχει βελτιωθεί - αλλά" επισημαίνοντας με τον τρόπο αυτό τις συνέπειες της οικονομικής κρίσης στην τοπική οικονομία. Ενδιαφέρον παρουσιάζει επίσης το γεγονός, ότι ενώ η πλειοψηφία των ερωτώμενων αξιολογεί την ποιότητα ζωής στην περιοχή όπου διαμένει με περιβαλλοντικούς κυρίως όρους (φυσικού ή/και θαλάσσιου περιβάλλοντος), συνδέει τη βελτίωση ή μη αυτής περισσότερο με οικονομικούς όρους (ανάπτυξης και υποδομών). Μία επισήμανση που θα πρέπει να αξιολογηθεί κατάλληλα σε τυχόν αναπτυξιακή παρέμβαση στις δύο περιοχές.

Αναφορικά με το βαθμό ενημέρωσης των ερωτώμενων για την ύπαρξη κάποιας προστατευόμενης περιοχής¹ στο νησί όπου κατοικούν, σχεδόν οκτώ στους δέκα ερωτώμενους στην Άνδρο προσδιόρισε κάποιες προστατευόμενες περιοχές, ενώ στη Σύρο το ποσοστό αυτό διαμορφώνεται στο 57% των ερωτώμενων (ΓΡΑΦΗΜΑ 7.4). Ωστόσο μεταξύ των τριών ομάδων πληθυσμού παρατηρούνται ορισμένες διαφοροποιήσεις. Έτσι, στη Σύρο σχεδόν περισσότερο 'ενημερωμένοι' για την ύπαρξη προστατευόμενων περιοχών εμφανίζονται οι ερασιτέχνες αλιείς, καθώς σχεδόν τα δύο τρίτα των ερασιτεχνών αλιέων προσδιόρισε κάποια προστατευόμενη περιοχή στη Σύρο (π.χ. Natura) ή αναφέρθηκαν στη Γυάρο, ενώ ακολουθούν με μικρότερα ποσοστά ο τοπικός πληθυσμός και οι επαγγελματίες αλιείς. Στην Άνδρο η αντίστοιχη εικόνα είναι η ακόλουθη: εννιά στους δέκα ερωτώμενους από το τοπικό πληθυσμό προσδιόρισε κάποια προστατευόμενη περιοχή στην Άνδρο (όχι όμως στη Γυάρο), άποψη την οποία ακολουθούν τρεις στους τέσσερις ερασιτέχνες και το ήμισυ των επαγγελματιών αλιέων.

Η εκτίμηση των στάσεων και των απόψεων των ερωτώμενων σε σχέση με την οικονομία των δύο περιοχών καταλήγει ότι οι βασικοί οικονομικοί κλάδοι και παράγοντες που έχουν συμβάλει στην τοπική οικονομική ανάπτυξη αφορούν τον τουρισμό (47%) και τις διοικητικές υπηρεσίες (23%) που περιλαμβάνονται στον τριτογενή τομέα, ενώ παράλληλα επισημαίνεται η σημασία του κλάδου της μεταποίησης (24%) και αυτού των κατασκευών (24%) που αφορούν τον δευτερογενή τομέα (ΓΡΑΦΗΜΑ 7.5). Μεταξύ των δύο περιοχών έρευνας ωστόσο διαφέρει η αποτίμηση των ερωτώμενων για το ειδικό βάρος κάθε κλάδου, διαφορές οι οποίες απορρέουν από τις διαφορετικές αναπτυξιακές τροχιές που ακολούθησε κάθε

¹ Σημειώνεται ότι οι απαντήσεις δεν περιορίζονται στην ακριβή έννοια της προστατευόμενης περιοχής με βάση το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο. Με άλλα λόγια, οι ερωτώμενοι προσδιόριζαν περιοχές ως "προστατευόμενες" που δεν έχουν χαρακτηριστεί απαραίτητα ως περιοχές Natura. Παράλληλα, ορισμένοι ανέφεραν τη νήσο Γυάρο ως περιοχή όπου προστατεύεται η φώκια ή άλλα ενδημικά είδη.

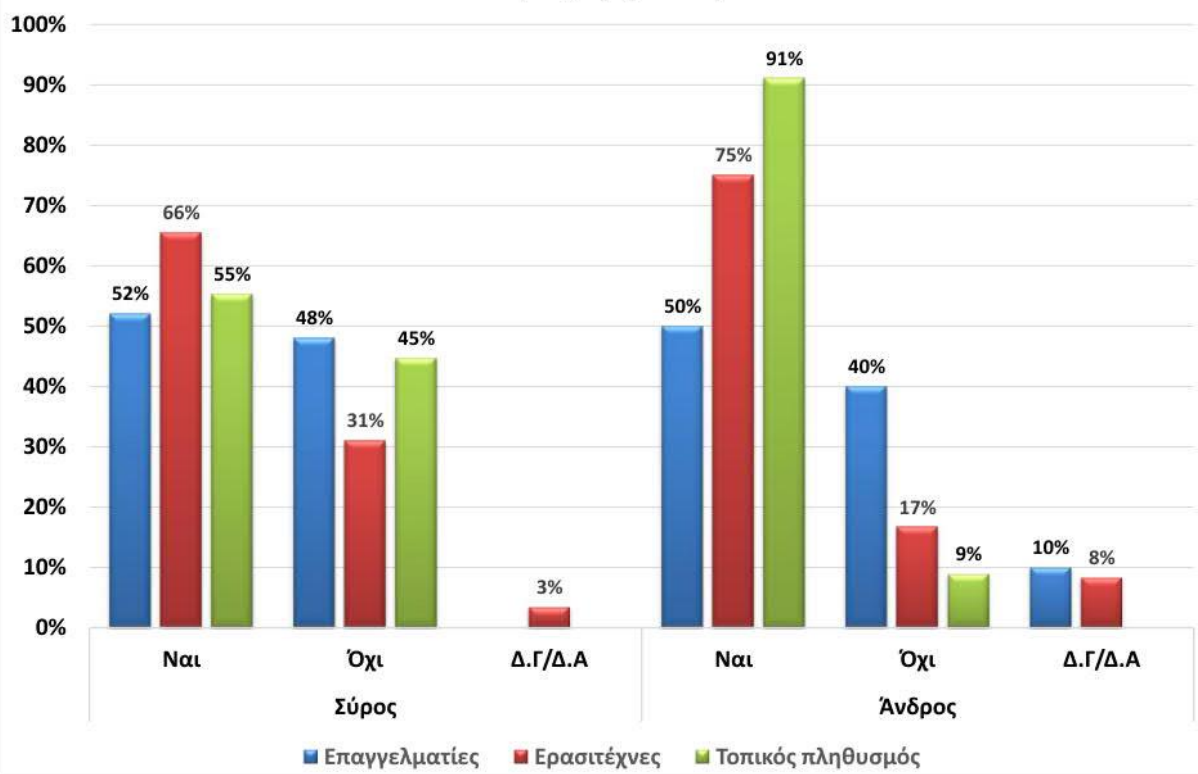
περιοχή. Πιο συγκεκριμένα, στη Σύρο τονίζεται ο ρόλος που διαδραμάτισαν τα ναυπηγεία του "Νεωρίου" για την ανάπτυξη της περιοχής, η σημασία του τουρισμού (47%), ο ρόλος της συγκέντρωσης των διοικητικών υπηρεσιών των Κυκλάδων στην Ερμούπολη (43%), αλλά και ο τομέας των κατασκευών (24%), της αλιείας (18%) και του αγροτικού τομέα (15%). Στην Άνδρο, αντίστοιχα υπογραμμίζεται η σημασία του τουρισμού (48%) για την οικονομική ανάπτυξη του νησιού, καθώς επίσης η ναυτιλία και τα εμβάσματα των ναυτικών που διαμόρφωσαν το οικονομικό περιβάλλον της Άνδρου, και στη συνέχεια ακολουθούν ο αγροτικός τομέας (27%) και οι κατασκευές (24%). Ενδιαφέρον είναι το γεγονός ότι η αλιεία αναφέρεται ως παράγοντας μόνο από το 5% των περιπτώσεων στην Άνδρο.

Εξετάζοντας τις τρεις ομάδες πληθυσμού στη Σύρο και στην Άνδρο θα μπορούσαμε να πούμε ότι οι στάσεις των ερωτώμενων εντός κάθε περιοχής ευθυγραμμίζονται σε γενικές γραμμές, με μικρές διαφοροποιήσεις ανάλογα με την πληθυσμιακή ομάδα. Το γεγονός αυτό βέβαια παρατηρείται σε μεγαλύτερο βαθμό στη περιοχή της Σύρου από ό,τι στη περιοχή της Άνδρου, όπου για παράδειγμα η σημασία του πρωτογενούς τομέα και της αλιείας επισημαίνεται περισσότερο από τις υπόλοιπες δύο πληθυσμιακές ομάδες.

Όταν ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες στο δείγμα να προσδιορίσουν τους κλάδους και τους παράγοντες στους οποίους πρέπει να δοθεί προτεραιότητα για την οικονομική ανάπτυξη στην περιοχή που διαμένουν, συνολικά στις δυο περιοχές υπογραμμίστηκε ιδιαίτερα ο τουριστικός τομέας (71%), ενώ ο αγροτικός τομέας, οι κατασκευές η μεταποίηση και η αλιεία ακολουθούν με μικρότερα ποσοστά (ΓΡΑΦΗΜΑ 7.6). Σύμφωνα με τους ερωτώμενους, η αναπτυξιακή πορεία που πρέπει να ακολουθήσει κάθε περιοχή διαφέρει ανάλογα με την περιοχή έρευνας καθώς και με την πληθυσμιακή ομάδα.

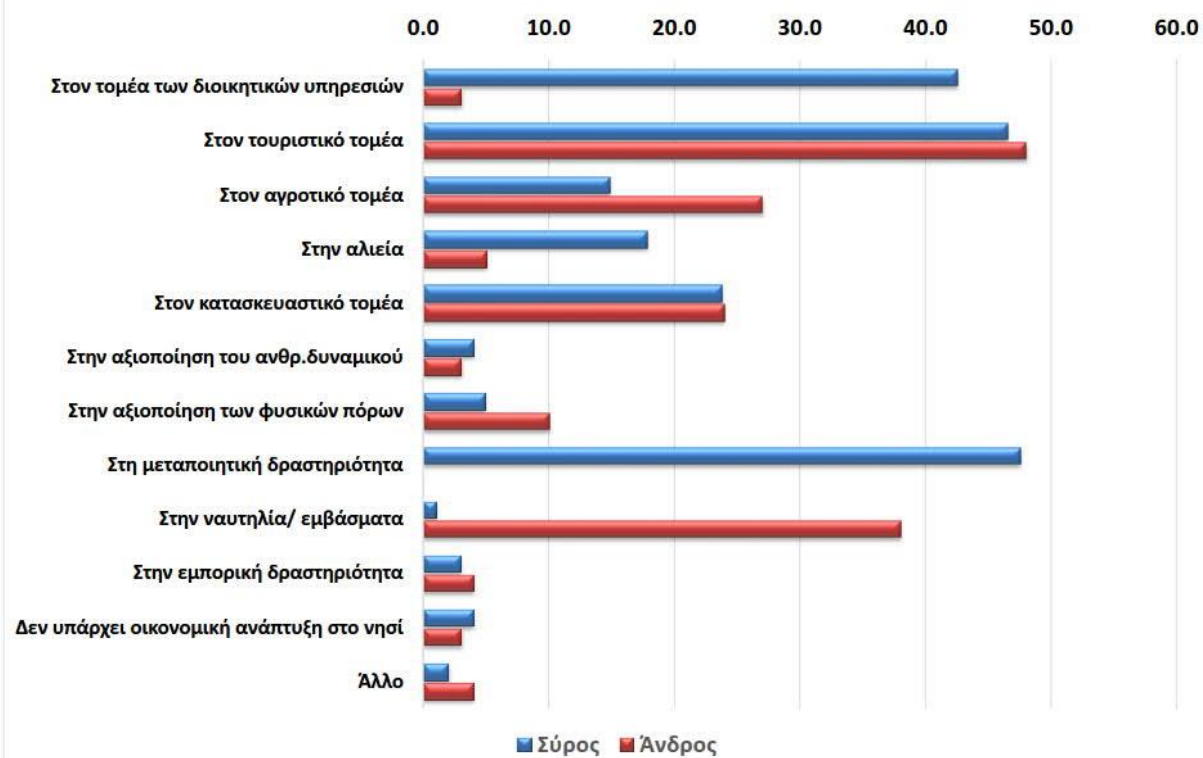
Έτσι, στη Σύρο πάνω από τα τρία τέταρτα των απαντήσεων τονίζουν τον τουριστικό κλάδο - κυρίως οι πιο νέοι ηλικιακά - , το 36% επισημαίνει την ανάγκη στήριξης του ναυπηγείου - ιδιαίτερα οι ερωτώμενοι μεγαλύτερης ηλικίας -, ενώ αξίζει να σημειωθεί ότι το ένα πέμπτο των ερωτώμενων αναφέρουν ότι πρέπει να δοθεί έμφαση σε ηπιότερες μορφές τουρισμού και ειδικότερα στο θαλάσσιο τουρισμό. Ο αγροτικός τομέας, οι κατασκευές και ο κλάδος της αλιείας ακολουθούν με μικρότερα, ωστόσο, ποσοστά.

ΓΡΑΦΗΜΑ 7.4 Γνώση για την ύπαρξη προστατευόμενης περιοχής στις περιοχές έρευνας

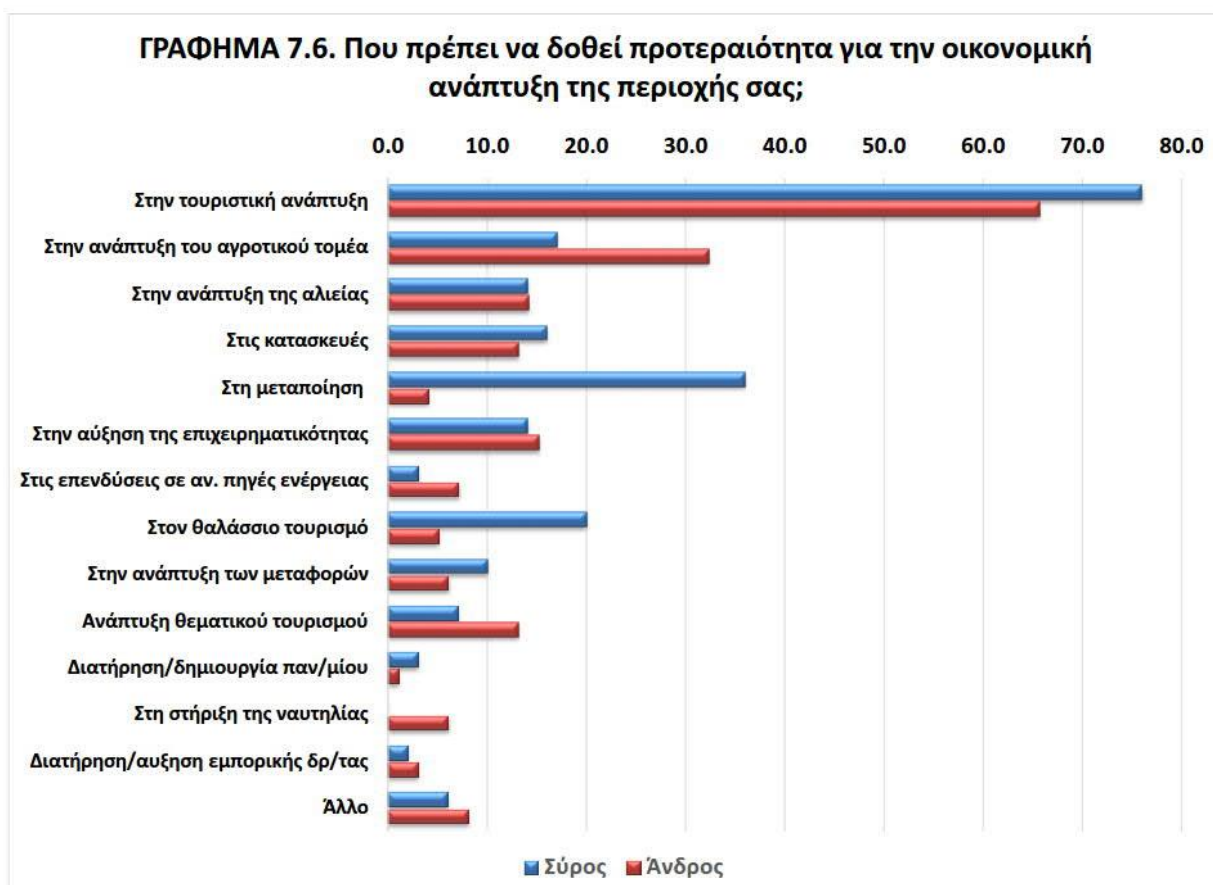

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος - Νοέμβριος 2014.

ΓΡΑΦΗΜΑ 7.5 Εκτίμηση των παραγόντων που συμβάλουν στην οικονομική ανάπτυξη στις περιοχές έρευνας

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος - Νοέμβριος 2014. Ερώτηση πολλαπλών απαντήσεων.

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος - Νοέμβριος 2014. Ερώτηση πολλαπλών απαντήσεων.

Στην Άνδρο παρά το γεγονός ότι υπογραμμίζεται - ιδιαίτερα από νεότερες ηλικιακές ομάδες - η ανάγκη στήριξης του τουριστικού κλάδου για την ανάπτυξη του νησιού (66%), πάνω από το ένα τρίτο των απαντήσεων συγκεντρώνει ο αγροτικός τομέας, ενώ ακολουθεί η αύξηση της επιχειρηματικότητας (15%), η αλιεία (14%), οι κατασκευές (13%) και ο θεματικός τουρισμός (13%). Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι τομείς όπως οι ανανεώσιμες μορφές ενέργειας και η εμπορική δραστηριότητα εμφανίζουν χαμηλά ποσοστά.

Με βάση την προηγούμενη ανάλυση θα μπορούσαμε να πούμε ότι το οικονομικό μίγμα στο οποίο θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα για την ανάπτυξη στη Σύρο και στην Άνδρο διαφέρει μεταξύ των δύο περιοχών. Αν και στις δύο περιπτώσεις αναφέρουν ότι θα πρέπει να στηριχτεί ο κλάδος του τουρισμού, στην Σύρο οι κάτοικοι επισημαίνουν ότι πρέπει να "...ξαναγεννηθεί το Νεώριο..", που είναι "... ο πνεύμονας του νησιού", ο οποίος ανατροφοδοτούσε τον τοπικό οικονομικό κύκλο και οδηγούσε στην αύξηση των καταναλωτικών δυνατοτήτων των κατοίκων, ενώ στην Άνδρο υπογραμμίζεται η ανάγκη

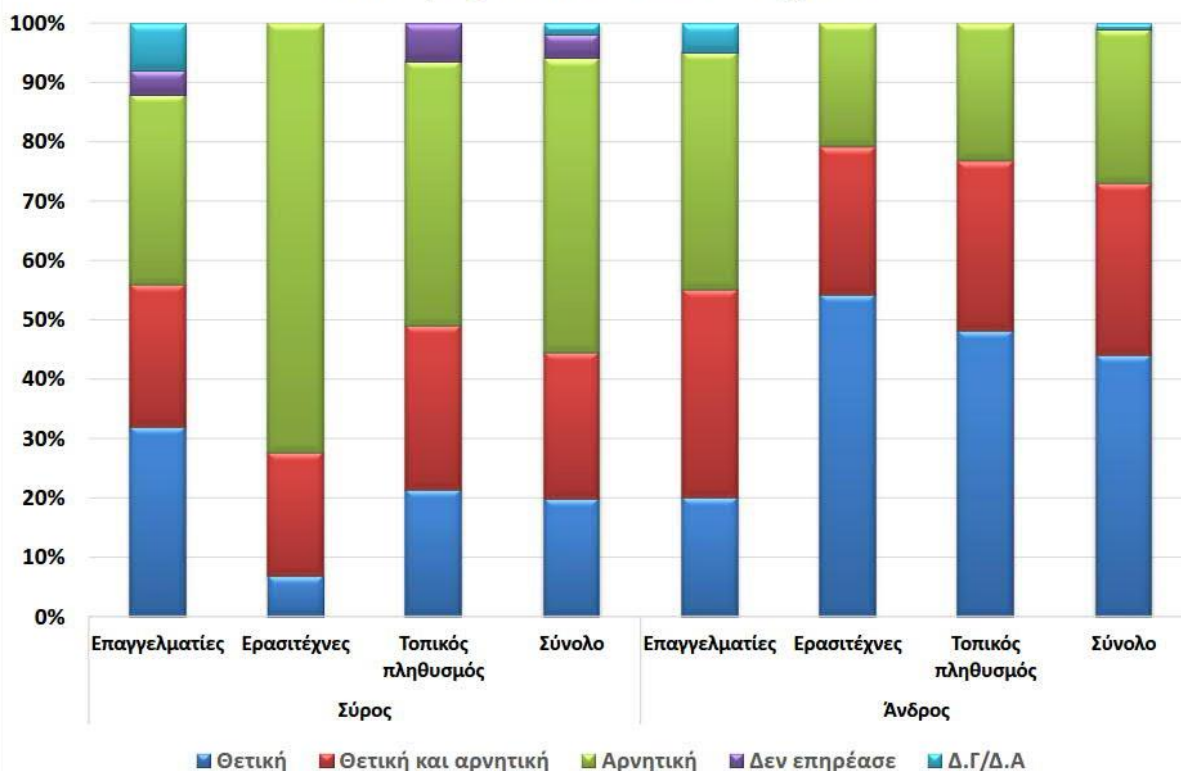
στήριξης του αγροτικού τομέα, δηλαδή της γεωργίας και της κτηνοτροφίας. Ως αναπτυξιακή προτεραιότητα αναγνωρίζονται βέβαια και ηπιότερες μορφές τουρισμού, ωστόσο στην Άνδρο σημειώνεται ο περιπατητικός και ο θρησκευτικός τουρισμός, ενώ στη Σύρο ο θαλάσσιος τουρισμός. Τέλος, παρόμοια είναι η θέση της αλιείας ως αναπτυξιακή προτεραιότητα στις δύο περιοχές.

Στην ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας της Άνδρου αναγνωρίζεται από τα δύο τέταρτα των ερωτώμενων η θετική επίδραση των αλλοδαπών εργατών στην οικονομία της περιοχής, ενώ το 29% αναφέρει ότι η απασχόληση των μεταναστών στην Άνδρο είχε θετικές και αρνητικές επιπτώσεις και τέλος το ένα πέμπτο των ερωτώμενων στην Άνδρο θεωρεί ότι είχε αρνητικές επιδράσεις στην οικονομία της περιοχής τα τελευταία χρόνια. Στη Σύρο εκδηλώνεται μία κάπως περισσότερο συντηρητική άποψη για την επίδραση της απασχόλησης των μεταναστών στην τοπική οικονομία. Σχεδόν το ήμισυ των ερωτώμενων πιστεύει ότι οι μετανάστες εργάτες είχαν αρνητική επίπτωση στην τοπική οικονομία, ένας στους τέσσερεις ότι είχε θετικές και αρνητικές επιδράσεις ενώ μόνο ένας στους πέντε υποστηρίζει ότι η απασχόληση των μεταναστών είχε θετικές επιδράσεις.

Μεταξύ των τριών ομάδων πληθυσμού στις δύο περιοχές έρευνας παρατηρούνται ορισμένες διαφοροποιήσεις (ΓΡΑΦΗΜΑ 7.7). Πιο συγκεκριμένα, στη Σύρο η πλειοψηφία των ερασιτεχνών αλιέων (72%) και του τοπικού πληθυσμού (45%) αξιολογούν ότι η απασχόληση των μεταναστών είχε αρνητικές επιδράσεις στην τοπική οικονομία, ενώ η άποψη αυτή υποστηρίζεται περίπου από το ένα τρίτο των επαγγελματιών αλιέων. Αντίθετη εικόνα διαμορφώνεται στην Άνδρο καθώς δύο στους τέσσερεις επαγγελματίες αλιείς θεωρούν ότι η απασχόληση των μεταναστών είχε αρνητικές επιδράσεις στην τοπική οικονομία, ενώ στον αντίποδα σχεδόν το ήμισυ των ερασιτεχνών αλιέων και του τοπικού πληθυσμού πιστεύει ότι η απασχόληση των μεταναστών είχε θετικές επιπτώσεις στην οικονομία του νησιού.

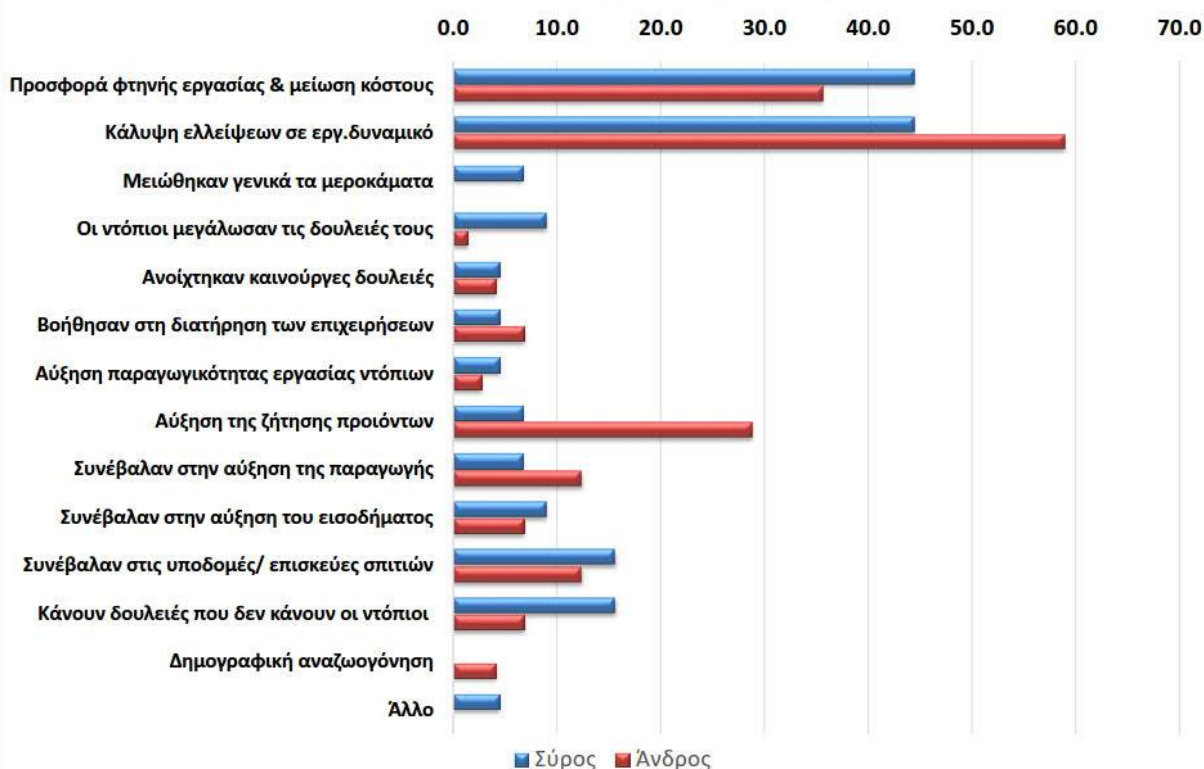
Μεταξύ των βασικότερων θετικών επιδράσεων της απασχόλησης των μεταναστών και στις δύο περιοχές σημειώνονται η προσφορά φθηνού εργατικού δυναμικού που συνέβαλλε στη συγκράτηση ή/ και στη μείωση του κόστους παραγωγής και η κάλυψη των ελλείψεων σε εργατικό δυναμικό λόγω δημογραφικών λόγων ή της κοινωνικής αποστρόφης των νέων προς ορισμένα επαγγέλματα (ΓΡΑΦΗΜΑ 7.8). Επιπρόσθετα, στην περιοχή της Άνδρου τονίζεται η αύξηση της κατανάλωσης που συνέβαλε στην στήριξη της τοπικής οικονομίας.

ΓΡΑΦΗΜΑ 7.7. Επίδραση των αλλοδαπών εργατών στην οικονομία των περιοχών κατά τα τελευταία χρόνια

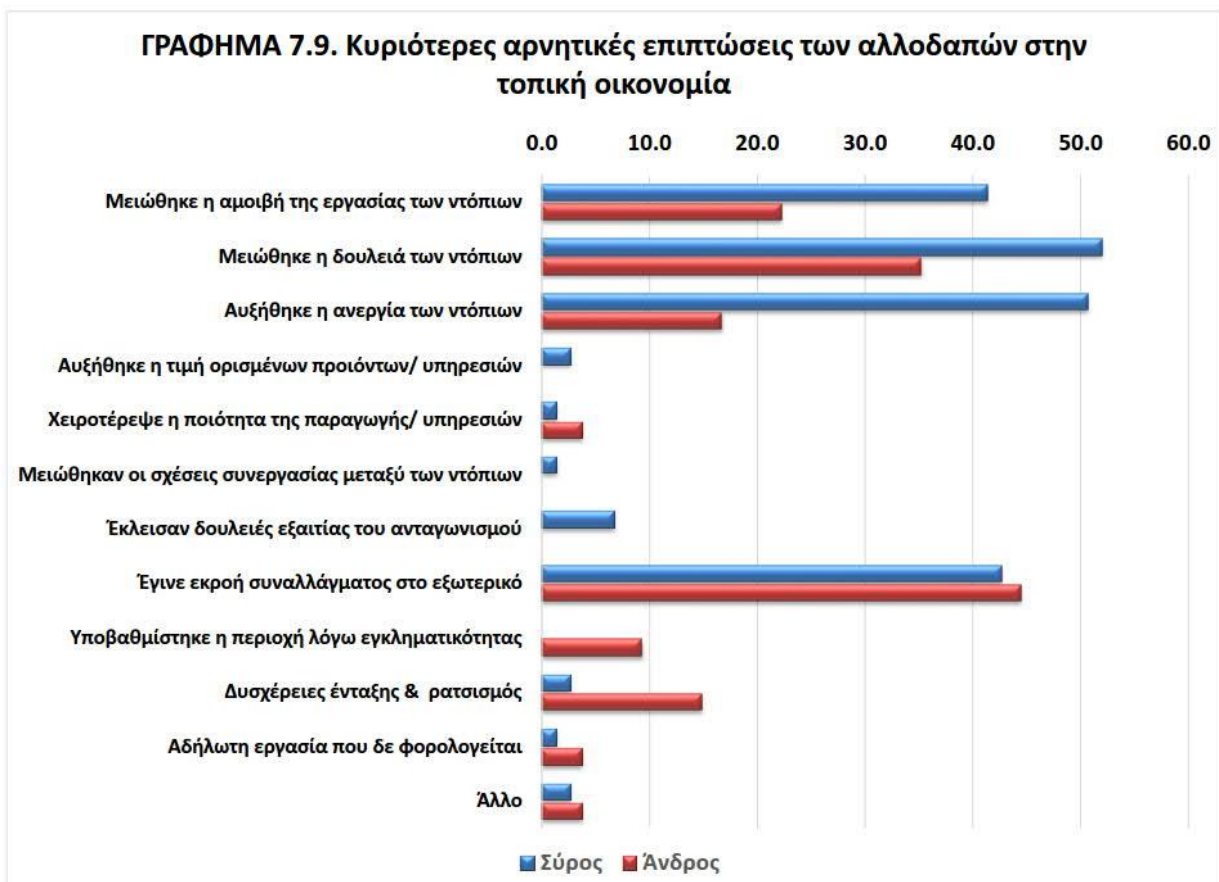
Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος - Νοέμβριος 2014

ΓΡΑΦΗΜΑ 7.8. Κυριότερες θετικές επιπτώσεις από την απασχόληση των αλλοδαπών στην τοπική οικονομία

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος - Νοέμβριος 2014. Ερώτηση πολλαπλών απαντήσεων.

Αναλύοντας τις κυριότερες αρνητικές επιπτώσεις των αλλοδαπών εργατών στην τοπική οικονομία στις περιοχές έρευνας παρατηρούμε ότι και στις δύο περιοχές οι ερωτώμενοι θεωρούν ότι η απασχόληση των μεταναστών συνέβαλλε στη μείωση της απασχόλησης των ντόπιων εργατών (52% στη Σύρο και 35% στην Άνδρο), στην αύξηση της ανεργίας των γηγενών (51% στη Σύρο και 17% στην Άνδρο) και στη μείωση του κόστους εργασίας των ντόπιων (41% στη Σύρο και 22% στην Άνδρο) (ΓΡΑΦΗΜΑ 7.9).

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014. Σημείωση: Ερώτηση πολλαπλών απαντήσεων.

Επιπλέον, ως κύρια αρνητική επίπτωση στην τοπική οικονομία θεωρείται και η εκροή συναλλάγματος στο εξωτερικό (43% περίπου και στις δύο περιοχές), καθώς όπως υποστηρίζουν "το χρήμα δε μένει στο νησί" και "δεν επενδύουν[οι μετανάστες], φεύγουν". Παρατηρούμε συνεπώς ότι όταν επισημαίνονται αρνητικές επιπτώσεις αυτές σχετίζονται κυρίως με τη δυνατότητα ή μη της απασχόλησης των γηγενών εργατών και τη διαφυγή εισοδήματος από την τοπική οικονομία. Οι απόψεις αυτές για την απασχόληση των μεταναστών ενδέχεται να σχετίζονται και με την οικονομική συγκυρία, καθώς ο

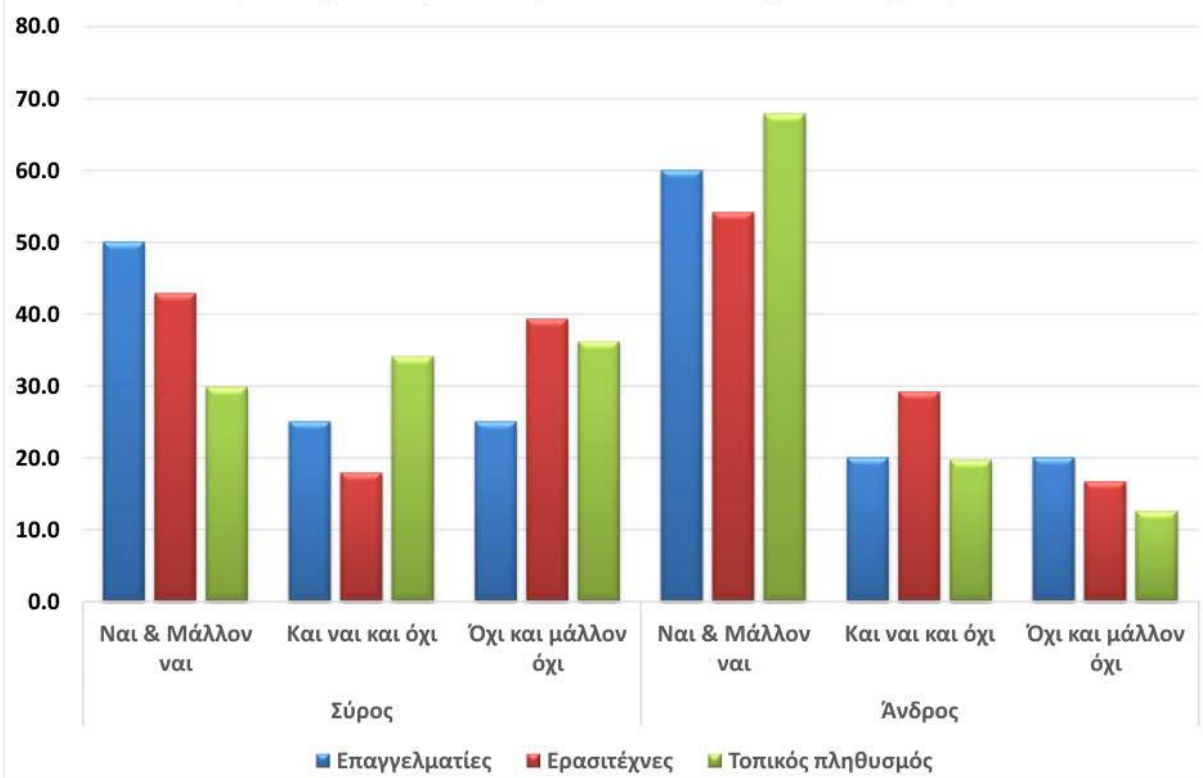
ανταγωνισμός στην αγορά εργασίας εντείνεται σε περίοδο οικονομικής κρίσης (Papadopoulos and Fratsea 2013, Παπαδόπουλος 2014).

Όταν ζητείται από τους ερωτώμενους, να εκτιμήσουν εάν η τοπική κοινωνία αποδέχεται τους αλλοδαπούς μετανάστες στις περιοχές έρευνας, στο νησί της Σύρου οι απαντήσεις των ερωτώμενων κατανέμονται μεταξύ "ναι και μάλλον ναι" (38%) "και ναι και όχι" (27%) και "όχι και μάλλον όχι" (34%) (ΓΡΑΦΗΜΑ 7.10). Στην Άνδρο τα αντίστοιχα ποσοστά διαμορφώνονται σε διαφορετικά επίπεδα, καθώς το 63% θεωρεί ότι η τοπική κοινωνία αποδέχεται τους μετανάστες, περίπου ένας στους τέσσερις απαντά "και ναι και όχι" και ένας στους επτά απαντά αρνητικά.

Κατά την ανάλυση των απαντήσεων κατά ομάδα πληθυσμού στη Σύρο παρατηρούμε ότι οι επαγγελματίες αλιείς προβάλλουν μία περισσότερο θετική στάση για την τοπική κοινωνία, άποψη με την οποία φαίνεται να συγκλίνουν και οι ερασιτέχνες αλιείς. Πιο αρνητική στάση για την άποψη της τοπικής κοινωνίας φαίνεται να προβάλλει ο τοπικός πληθυσμός. Αντίθετα, στην Άνδρο τα δύο τρίτα του τοπικού πληθυσμού θεωρεί ότι οι μετανάστες είναι αποδεκτοί από την τοπική κοινωνία, ενώ ακολουθούν ένας στους έξι από τους επαγγελματίες αλιείς και περισσότερο από το ήμισυ των ερασιτεχνών αλιέων. Στην ερώτηση εάν πιστεύουν ότι η τοπική κοινωνία αποδέχεται τους νεοεισερχόμενους Έλληνες στην περιοχή, η πλειοψηφία των ερωτώμενων και στις δύο περιοχές απάντησε θετικά. Υπάρχουν ωστόσο ορισμένες μικρές διαφοροποιήσεις μεταξύ των τριών ομάδων πληθυσμού (ΓΡΑΦΗΜΑ 7.11).

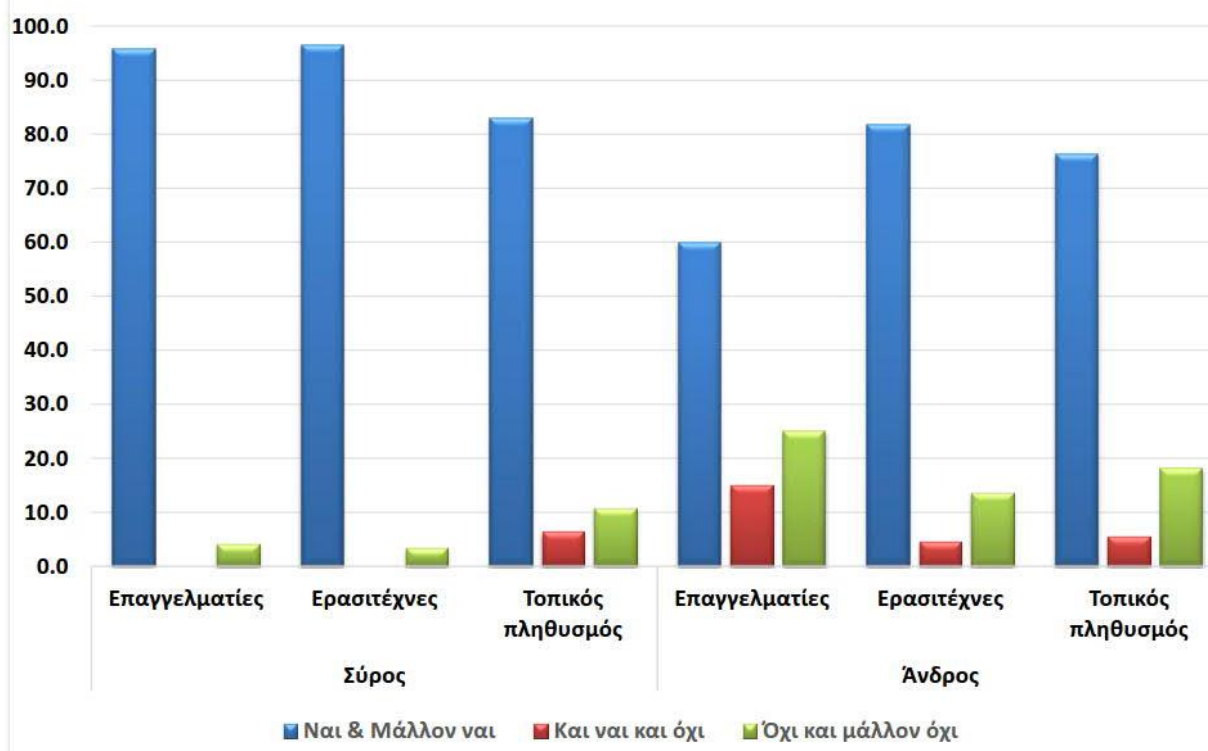
Ειδικότερα, στη Σύρο οι απόψεις των ερασιτεχνών και των επαγγελματιών αλιέων φαίνεται να συγκλίνουν σε μεγαλύτερο βαθμό σε σχέση με τον τοπικό πληθυσμό όπου ένας στους οκτώ θεωρεί ότι η τοπική κοινωνία αποδέχεται τους νεοεισερχόμενους. Στην Άνδρο, παρόλα αυτά, παρουσιάζεται μία σχετικά διαφοροποιημένη εικόνα μεταξύ των τριών ομάδων πληθυσμού. Παρότι και στις τρεις ομάδες πληθυσμού διαμορφώνονται σε υψηλά ποσοστά οι θετικές απαντήσεις, οι τελευταίες είναι υψηλότερες μεταξύ των ερασιτεχνών αλιέων και του τοπικού πληθυσμού από ό,τι μεταξύ των επαγγελματιών.

ΓΡΑΦΗΜΑ 7.10. Εκτίμηση της αποδοχής αλλοδαπών στις περιοχές έρευνας από την τοπική κοινωνία κατά ομάδα πληθυσμού

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος - Νοέμβριος 2014.

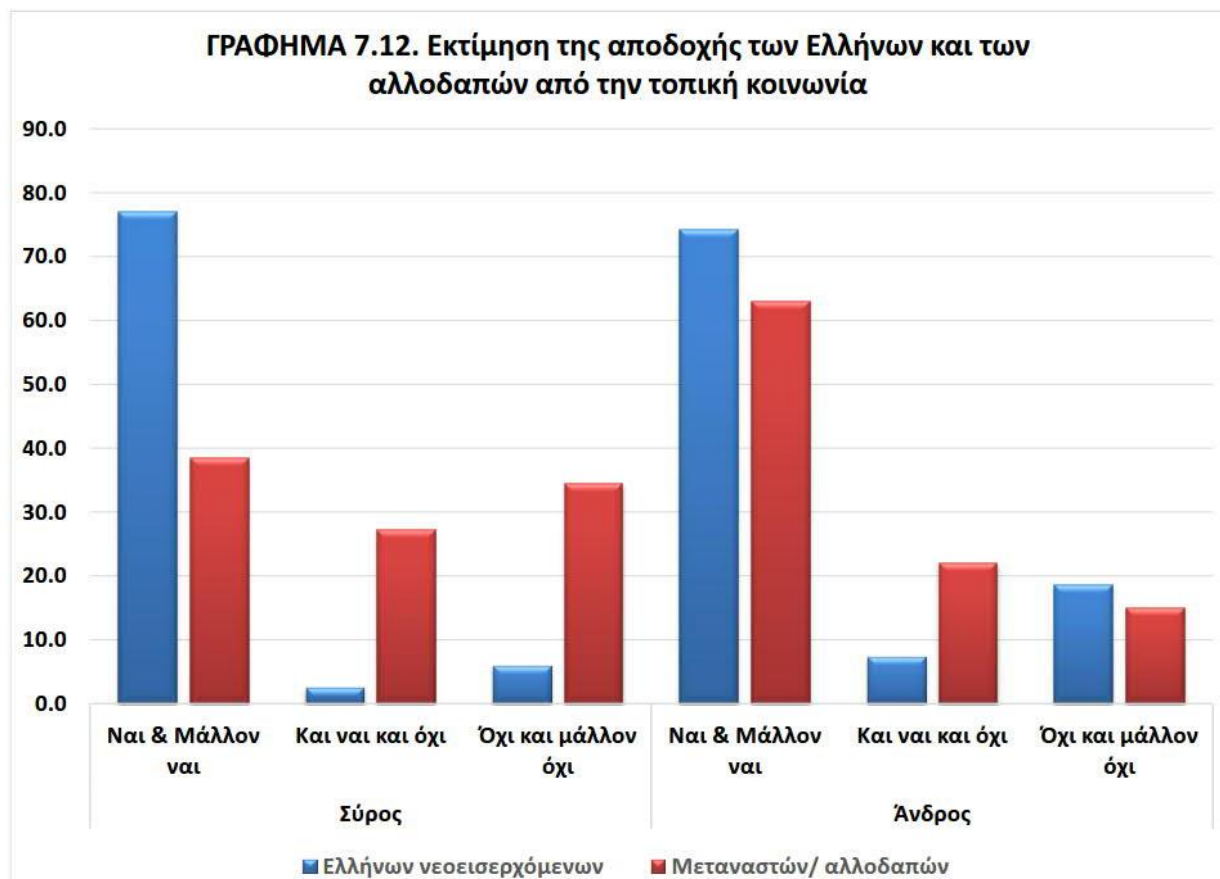
ΓΡΑΦΗΜΑ 7.11. Εκτίμηση για την αποδοχή από την τοπική κοινωνία των νεοεισερχόμενων ελλήνων

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος - Νοέμβριος 2014.

Ενδιαφέρον έχει η παρατήρηση ότι στην Άνδρο οι στάσεις σχετικά με το πόσο αποδεκτοί είναι οι νεοεισερχόμενοι στην περιοχή φαίνεται να εξαρτάται από το κατά πόσο οι ίδιοι ερωτώμενοι είναι 'νεοεισερχόμενοι' στην Άνδρο. Με άλλα λόγια, όταν η γωνία θέασης μεταβάλλεται, η άποψη για το βαθμό αποδοχής των νεοεισερχόμενων από την τοπική κοινωνία μεταβάλλεται επίσης. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι περίπου οκτώ στους δέκα από όσους έχουν γεννηθεί στην περιοχή έρευνας θεωρούν ότι η κοινωνία έχει θετική στάση, ενώ η εικόνα αυτή αφορά τους μισούς από όσους έχουν μεταναστεύσει στην Άνδρο από άλλες περιοχές.

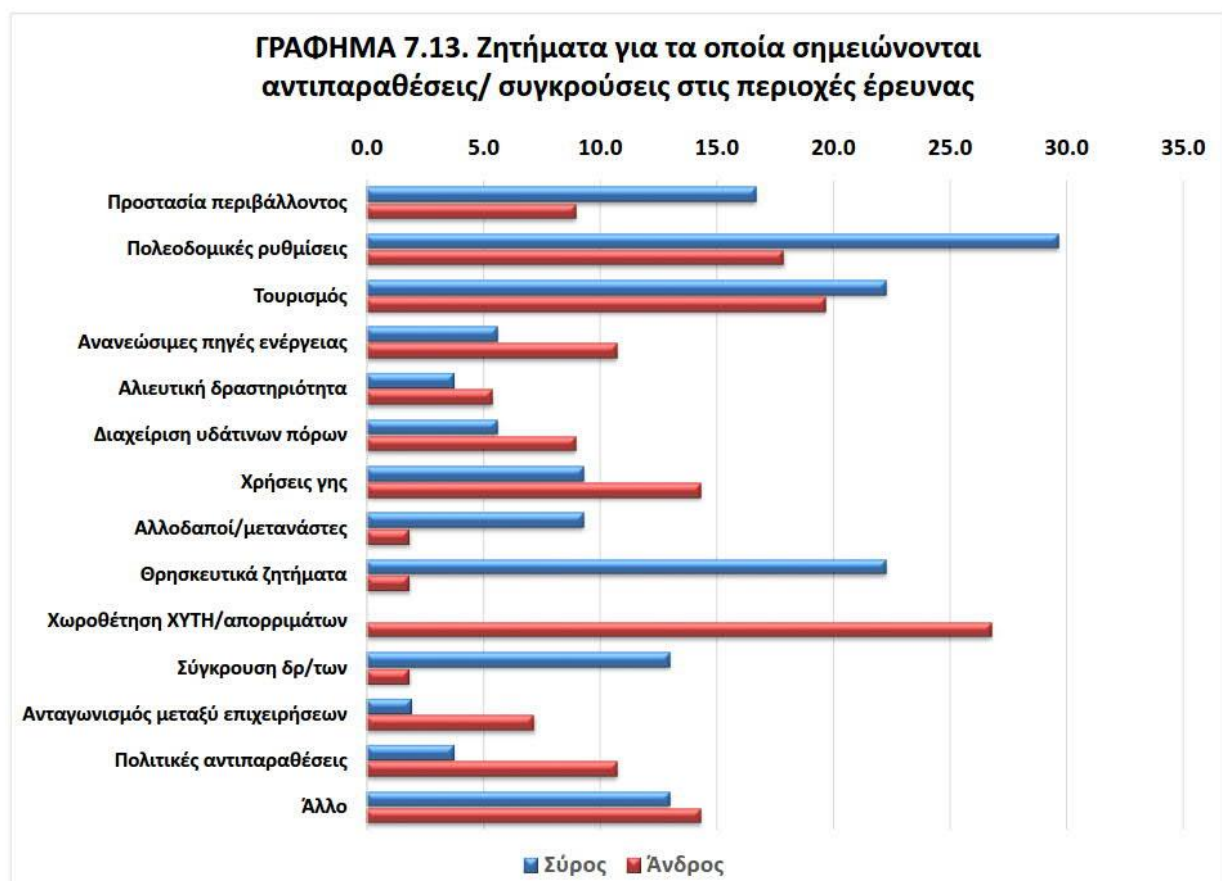
Στο ΓΡΑΦΗΜΑ 7.12 απεικονίζεται η εκτίμηση των ερωτώμενων για την αποδοχή των εσωτερικών μεταναστών και των αλλοδαπών μεταναστών στην περιοχή όπου διαμένουν. Και στις δύο περιοχές αποτυπώνεται μία πιο θετική εκτίμηση για τους νεοεισερχόμενους Έλληνες. Ωστόσο, διαφαίνεται μια πιο συντηρητική στάση των ερωτώμενων της Σύρου σε σχέση με αυτούς της Άνδρου.

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος - Νοέμβριος 2014.

Πάνω από το ήμισυ του πληθυσμού πιστεύει ότι υπάρχουν κάποια ζητήματα που εγείρουν συγκρούσεις ή/και αντιπαραθέσεις στο νησί τους, άποψη που δεν διαφοροποιείται σημαντικά μεταξύ των δύο περιοχών έρευνας. Εξειδικεύοντας την ανάλυση μεταξύ των τριών πληθυσμιακών ομάδων προκύπτει ότι σχεδόν έξι στους δέκα ερωτώμενους από τον τοπικό πληθυσμό και το ήμισυ των επαγγελματιών και ερασιτεχνών αλιέων στη Σύρο θεωρεί ότι υπάρχουν ζητήματα αντιπαραθέσεων στην περιοχή τους. Στην Άνδρο, πάνω από τα δύο τρίτα των ερασιτεχνών αλιέων το 58% των επαγγελματιών αλιέων και το 55% του τοπικού πληθυσμού υιοθετεί την άποψη αυτή.

Στην Άνδρο η πλειοψηφία των απαντήσεων αφορά στο ζήτημα της χωροθέτησης των ΧΥΤΗ και των απορριμμάτων στο νησί, ενώ σημαντικά ποσοστά συγκεντρώνουν θέματα που σχετίζονται με τον τουρισμό (20%), τις πολεοδομικές ρυθμίσεις (18%) και τις χρήσεις γης (14%) (ΓΡΑΦΗΜΑ 7.13).

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014. Σημείωση: Ερώτηση πολλαπλών απαντήσεων.

Στη Σύρο, αντίθετα, το ένα τρίτο των απαντήσεων συγκεντρώνουν οι πολεοδομικές ρυθμίσεις στο νησί, ενώ πάνω από το ένα πέμπτο αφορούν τα ζητήματα στον τουριστικό κλάδο όπως για παράδειγμα η ένταση της μουσικής από τα μαγαζιά στο λιμάνι της Ερμούπολης. Θρησκευτικά ζητήματα επίσης ιεραρχούνται σε υψηλή θέση στη Σύρο, αλλά και ζητήματα που αφορούν συγκρούσεις δραστηριοτήτων στο νησί. Χαρακτηριστικό παράδειγμα όπως αναφέρθηκε κατά τη διεξαγωγή της ποιοτικής έρευνας είναι η λειτουργία του Νεωρίου στο νησί που για ένα τμήμα του πληθυσμού θεωρεί ότι είναι δύσκολη η τουριστική και ξενοδοχειακή ανάπτυξη στο λιμάνι της Ερμούπολης σε συνδυασμό με την παράλληλη λειτουργία του ναυπηγείου.

Συνοπτικά, όπως αποτυπώνεται και στο γράφημα υπάρχουν ορισμένα ζητήματα που εγείρουν αντιπαραθέσεις και συγκρούσεις και στις δύο περιοχές όπως ο τουρισμός, οι πολεοδομικές ρυθμίσεις και οι χρήσεις γης, αλλά υπάρχουν ζητήματα που αφορούν κάθε περιοχή ανάλογα με τα ιδιαίτερα θέματα που αντιμετωπίζουν οι κάτοικοι όπως η χωροθέτηση των απορριμμάτων για την Άνδρο και τα θρησκευτικά ζητήματα για τη Σύρο. Ενδιαφέρον είναι το γεγονός ότι η αλιευτική δραστηριότητα δεν φαίνεται να εγείρει ζητήματα αντιπαραθέσης στα δύο νησιά.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει ο τρόπος περιγραφής των δύο νησιών από τους κατοίκους κάθε περιοχής (ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1&2). Έτσι, η συντριπτική πλειοψηφία των κατοίκων της Σύρου θεωρεί ότι η Σύρος είναι "ανθρώπινη", "ασφαλής", "φιλική" ενώ τη χαρακτηρίζουν σε σημαντικό βαθμό ως "πυκνοκατοικημένη", "ενιαία", "αστική" και τουριστικά υποανάπτυκτη. Οι στάσεις φαίνεται να διίστανται στο βαθμό που η Σύρος μπορεί να χαρακτηριστεί ως περιβαλλοντικά επιβαρυνόμενη ή αδιατάρακτη και πλούσια ή φτωχή. Η Άνδρος χαρακτηρίζεται από την συντριπτική πλειοψηφία των κατοίκων ως "γαλήνια", "ειδυλλιακή", "ανθρώπινη", και "ασφαλής" ενώ σημαντικός αριθμός των κατοίκων θεωρεί ότι είναι "αραιοκατοικημένη", "πλούσια" αλλά "στάσιμη". Αξίζει να σημειωθεί ότι οι στάσεις των κατοίκων διαφέρουν στο βαθμό που η Άνδρος μπορεί να χαρακτηριστεί ως "ενιαία" και "ομοιογενής".

Σε σύγκριση με τη Σύρο διαφαίνεται ότι οι κάτοικοι της Άνδρου θεωρούν την περιοχή τους περισσότερο "αγροτική" και "περιβαλλοντικά αδιατάρακτη", ενώ και στις δύο περιοχές οι κάτοικοι θεωρούν ότι ο τουρισμός είναι ένας υπο-αναπτυγμένος κλάδος.

Σχεδιάγραμμα 7.1. Περιγραφή της Σύρου βάσει αντιθετικών χαρακτηριστικών

Αραιοκατοικημένη	21%	↔	79%	Πυκνοκατοικημένη
Γαλήνια	69%	↔	31%	Θορυβώδη
Ειδυλλιακή	95%	↔	5%	Άχαρη
Πλούσια	48%	↔	52%	Φτωχή
Αναπτυσσόμενη	8%	↔	92%	Στάσιμη
Ανθρώπινη	95%	↔	5%	Απάνθρωπη
Ασφαλή	98%	↔	2%	Επικίνδυνη
Φιλική	98%	↔	2%	Εχθρική
Ενιαία	78%	↔	22%	Διχασμένη
Ομοιογενή	77%	↔	23%	Ανομοιογενή
Περιβαλλοντικά επιβαρυμένη	44%	↔	56%	Περιβαλλοντικά αδιατάραχτη
Αγροτική	29%	↔	71%	Αστική
Τουριστικά υποαναπτυγμένη	84%	↔	16%	Τουριστικά αναπτυγμένη

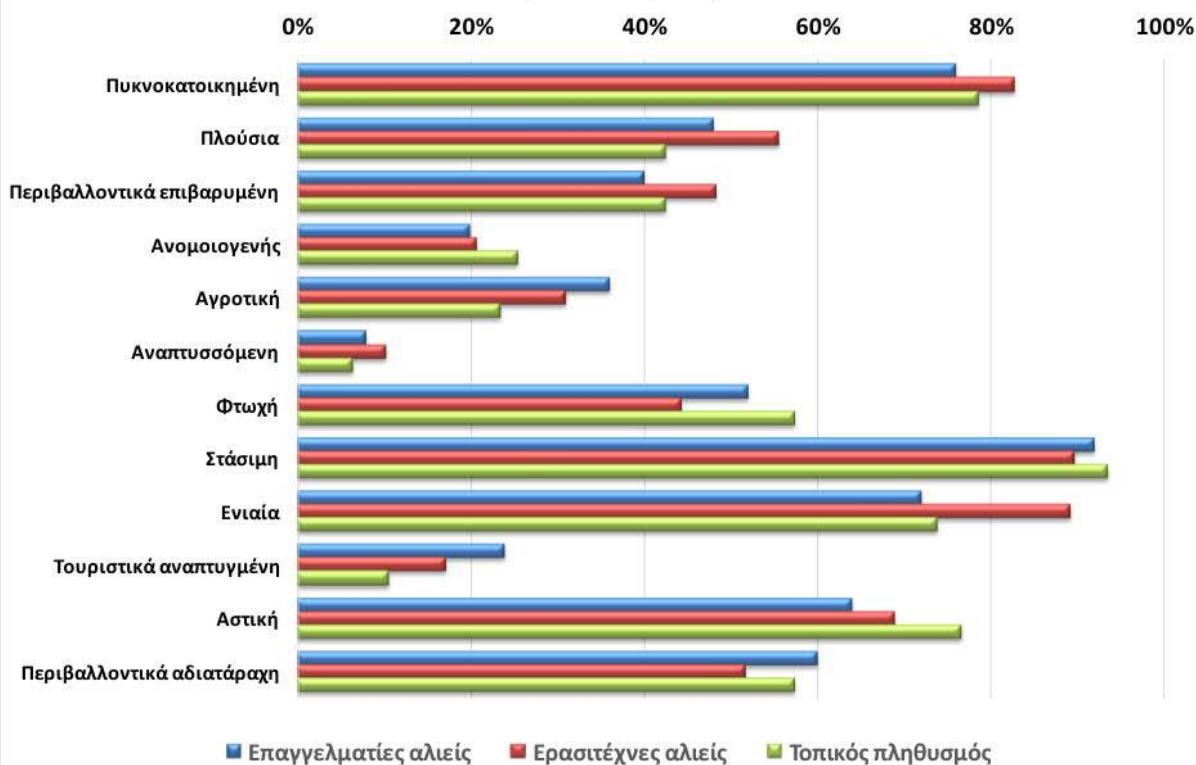
Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014.

Σχεδιάγραμμα 7.2. Περιγραφή της Άνδρου βάσει αντιθετικών χαρακτηριστικών

Αραιοκατοικημένη	93%	↔	7%	Πυκνοκατοικημένη
Γαλήνια	97%	↔	3%	Θορυβώδη
Ειδυλλιακή	97%	↔	3%	Άχαρη
Πλούσια	75%	↔	25%	Φτωχή
Αναπτυσσόμενη	20%	↔	80%	Στάσιμη
Ανθρώπινη	92%	↔	8%	Απάνθρωπη
Ασφαλή	93%	↔	7%	Επικίνδυνη
Φιλική	89%	↔	11%	Εχθρική
Ενιαία	59%	↔	41%	Διχασμένη
Ομοιογενή	58%	↔	42%	Ανομοιογενή
Περιβαλλοντικά επιβαρυμένη	25%	↔	75%	Περιβαλλοντικά αδιατάραχτη
Αγροτική	72%	↔	28%	Αστική
Τουριστικά υποαναπτυγμένη	84%	↔	16%	Τουριστικά αναπτυγμένη

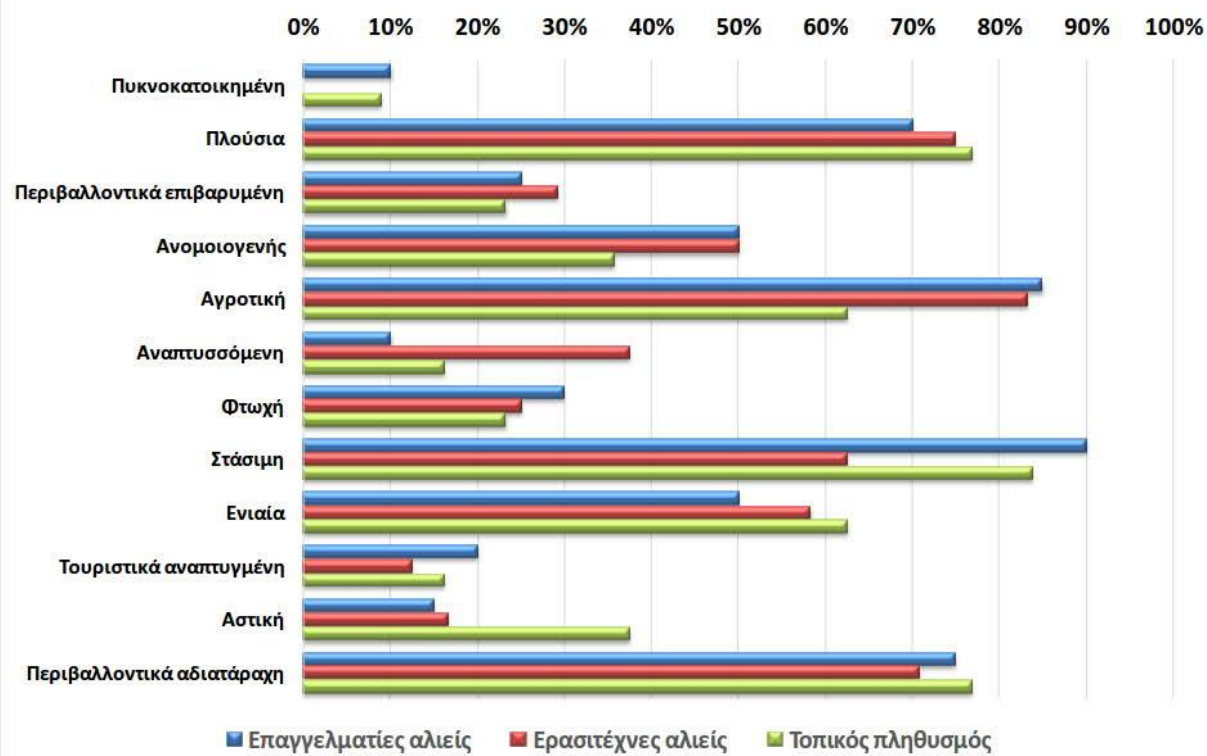
Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014.

ΓΡΑΦΗΜΑ 7.14. Επιλεγμένα χαρακτηριστικά της κοινωνίας της Σύρου ανά ομάδα πληθυσμού

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014.

ΓΡΑΦΗΜΑ 7.15. Επιλεγμένα χαρακτηριστικά της κοινωνίας της Άνδρου ανά ομάδα πληθυσμού

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014.

Οι απόψεις των τριών ομάδων πληθυσμού φαίνεται να διαφοροποιούνται στις περιοχές έρευνας όταν εξετάζονται συγκεκριμένα χαρακτηριστικά (ΓΡΑΦΗΜΑΤΑ 7.14 & 7.15). Έτσι, οι ερασιτέχνες αλιείς της Σύρου θεωρούν την περιοχή τους ως "ενιαία", "πυκνοκατοικημένη" "πλούσια" αλλά "περιβαλλοντικά επιβαρυνόμενη". Αντίστοιχα, ο τοπικός πληθυσμός αντιμετωπίζει τη Σύρο ως μία "αστική" περιοχή, ενώ αντίθετα οι επαγγελματίες αλιείς ως μια "αγροτική" περιοχή.

Στην Άνδρο οι επαγγελματίες αλιείς χαρακτηρίζουν το νησί τους περισσότερο ως ενιαίο "αγροτικό", "φτωχό" αλλά και "στάσιμο". Οι ερασιτέχνες αλιείς κρίνουν ότι η Άνδρος είναι περισσότερο "περιβαλλοντικά επιβαρυνόμενη" και "τουριστικά υποανάπτυκτη", αλλά και συντάσσονται με τους επαγγελματίες αλιείς και θεωρούν ότι η Άνδρος είναι μία "αγροτική" περιοχή.

8. Στάσεις και απόψεις σχετικά με τη Γυάρο

8.1. Ανάλυση των ποσοτικών δεδομένων

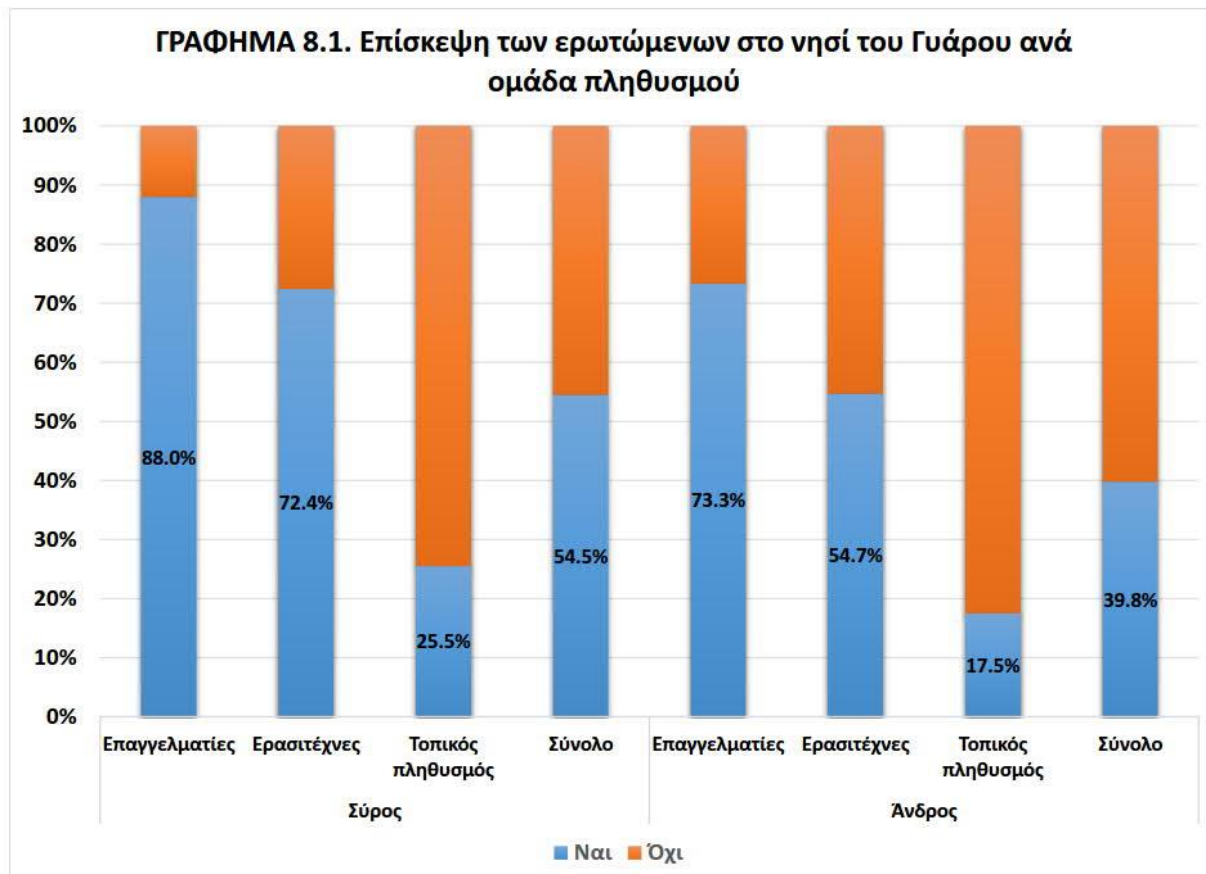
Κατά την επιτόπια έρευνα στις δύο περιοχές έρευνας έγινε εμφανές, ότι υπάρχει καλύτερη γνώση των κατοίκων της Σύρου συγκριτικά με τους κατοίκους της Άνδρου, σχετικά με τη Γυάρο. Η καλύτερη αυτή γνώση, που εξηγείται από τη γεωγραφική εγγύτητα μεταξύ των νησιών αποτυπώθηκε σε μεγάλο βαθμό και στις απαντήσεις των ερωτηματολογίων.

Το ΓΡΑΦΗΜΑ 8.1 απεικονίζει τα ποσοστά των τριών ομάδων πληθυσμού στις δυο περιοχές ανάλογα με το αν έχουν επισκεφτεί ή όχι το νησί της Γυάρου. Συγκεκριμένα, στη Γυάρο παρατηρούμε, ότι οι επαγγελματίες (88%) και ερασιτέχνες (72%) αλιείς έχουν επισκεφθεί το νησί της Γυάρου σε αρκετά μεγαλύτερο βαθμό από ό,τι ο τοπικός πληθυσμός (26%). Κάτι τέτοιο προφανώς σχετίζεται με την καλύτερη πρόσβαση των δυο ομάδων στη χρήση μηχανοκίνητων σκαφών/ βαρκών δεδομένου ότι δεν μπορεί να μεταβεί κάποιος στη Γυάρο με πλοίο της γραμμής. Αντίστοιχα, στην Άνδρο καταγράφονται χαμηλότερα ποσοστά επίσκεψης του νησιού και στις τρεις ομάδες πληθυσμού (επαγγελματίες αλιείς 55%, ερασιτέχνες αλιείς 33%, τοπικός πληθυσμός 11%).

Από τα παραπάνω συνάγεται, ότι τουλάχιστον όσον αφορά στην επίσκεψη στο νησί της Γυάρου, οι αλιείς της Σύρου εμφανίζονται να έχουν επισκεφθεί το νησί σε μεγαλύτερο ποσοστό από τους αλιείς της Άνδρου, γεγονός που υποθετικά μπορεί να μεταφράζεται και σε υψηλότερα ποσοστά αλιείας στο νησί (ιδιαίτερα κατά το παρελθόν). Γενικότερα, καθ' όλη τη διάρκεια της επιτόπιας έρευνας δημιουργήθηκε η εντύπωση μιας 'στενής σχέσης' μεταξύ Σύρου και Γυάρου και μιας 'πολύ ασθενέστερης' μεταξύ Άνδρου και Σύρου.

Εξετάζοντας τις κατηγορίες ετών της τελευταίας επίσκεψης στη Γυάρο για τις διαφορετικές ομάδες πληθυσμού της Σύρου, παρατηρούμε, ότι σε σχέση με τους επαγγελματίες και ερασιτέχνες αλιείς τα μεγαλύτερα ποσοστά εμφανίζονται στην κατηγορία μεταξύ 4-10 ετών από την τελευταία επίσκεψη (46% και 43% αντίστοιχα) (ΓΡΑΦΗΜΑ 8.2). Από την άλλη μεριά, τα ποσοστά των επαγγελματιών και ερασιτεχνών αλιέων, που έχουν επισκεφθεί τη Γυάρο κατά τα τελευταία 3 έτη εμφανίζονται σχετικά μικρότερα (36% και 38% αντίστοιχα). Φαίνεται έτσι να υπάρχει μια μικρή τάση μείωσης των επισκέψεων στη Γυάρο των επαγγελματιών και ερασιτεχνών αλιέων της Σύρου κατά τα τρία τελευταία έτη. Επιπρόσθετα, το ποσοστό των

επισκέψεων την τελευταία τριετία είναι αρκετά σημαντικό αν σκεφτεί κανείς την πρόσφατη απαγόρευση αλιείας γύρω από το νησί.¹

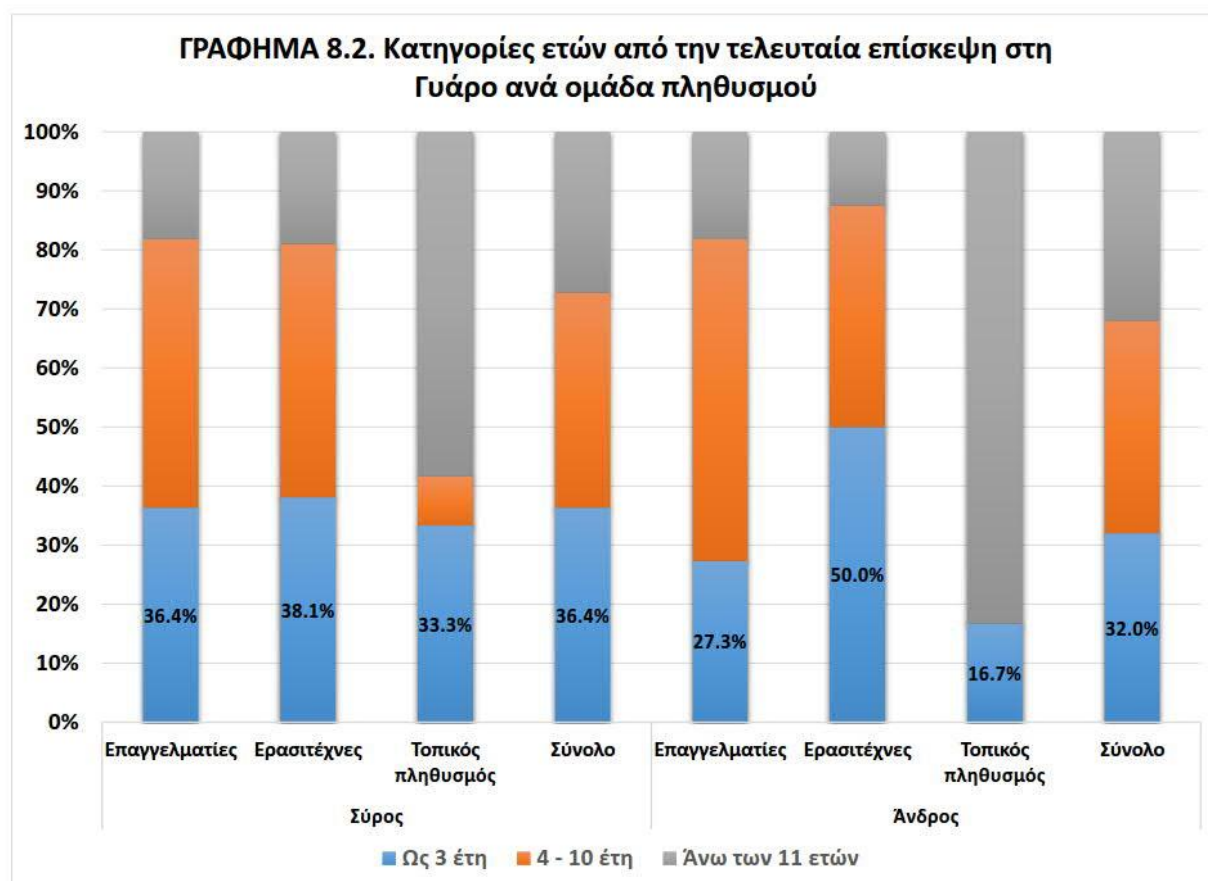
Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014.

Εξετάζοντας τις κατηγορίες ετών της τελευταίας επίσκεψης στη Γυάρο για τις διαφορετικές ομάδες πληθυσμού της Άνδρου, παρατηρείται, ότι σε σχέση με τους επαγγελματίες αλιείς τα μεγαλύτερα ποσοστά τελευταίας επίσκεψης εμφανίζονται στην κατηγορία μεταξύ 4-10 ετών (55%) ακολουθούμενα από την κατηγορία ως 3 έτη (27%). Αντίθετα, τα μεγαλύτερα ποσοστά τελευταίας επίσκεψης για τους ερασιτέχνες αλιείς εμφανίζονται στην κατηγορία των τελευταίων τριών ετών (50%) ακολουθούμενα από την κατηγορία 4-10 έτη (38%).

¹ Η απαγόρευση της αλιείας οποιουδήποτε αλιευτικού σκάφους μέχρι τρία ναυτικά μίλια περίξ της νήσου Γυάρου συγκεκριμενοποιήθηκε με την έγκριση του Ειδικού Κανονισμού Λιμένα με αριθμό 32 “Αντικατάσταση διάταξης του από 28.08.1978 Ειδικού Κανονισμού Λιμένα Σύρου”. Απόφαση Υπουργού Ναυτιλίας και Αιγαίου Αρ. Φ.514.2/2013 Σχ.: 4817 ΦΕΚ Β 3252 / 20.12.2013, «Έγκριση του Ειδικού Κανονισμού Λιμένα Σύρου με αριθμό 32 «Αντικατάσταση διάταξης του από 28.08.1978 Ειδικού Κανονισμού Λιμένα Σύρου (Β’ 39/1979)».

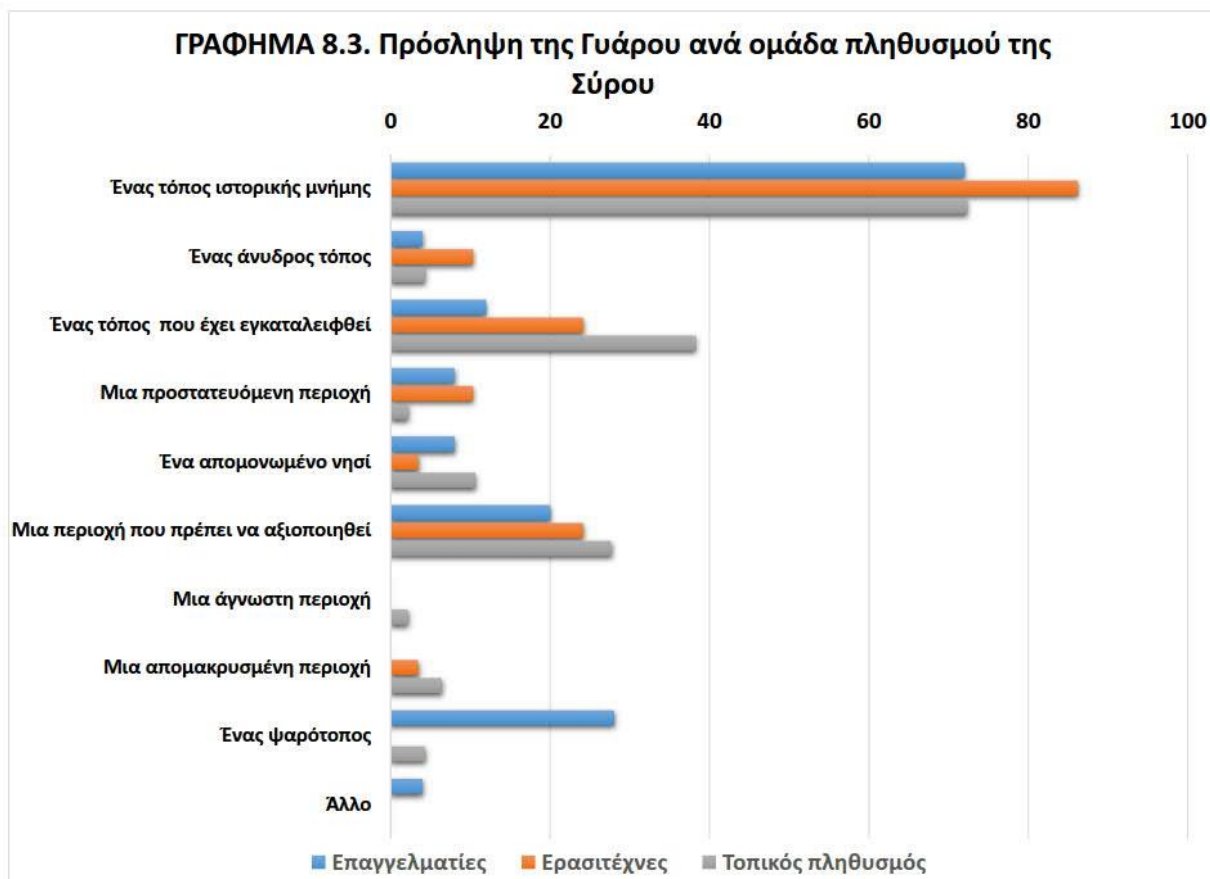
Επομένως, θα μπορούσε κάποιος να ισχυριστεί, ότι όσον αφορά στους επαγγελματίες αλιείς της Άνδρου κατά τα 3 τελευταία έτη υπάρχει μια έντονη τάση μείωσης των επισκέψεων τους στη Γυάρο. Από τη άλλη πλευρά, οι ερασιτέχνες αλιείς της Άνδρου εμφανίζονται να έχουν πραγματοποιήσει το μεγαλύτερο μέρος των επισκέψεων τους κατά τα τελευταία τρία έτη, γεγονός που περιπλέκει τη διατύπωση υποθέσεων και για τις δύο περιοχές.

Επίσης, είναι χαρακτηριστικό, ότι μικρό μόνο τμήμα του τοπικού πληθυσμού και των δύο περιοχών έχει επισκεφτεί τη Γυάρο κατά τα τελευταία 3 έτη ή πριν από 4-10 έτη. Η μεγάλη πλειοψηφία του τοπικού πληθυσμού (58% για τη Σύρο και 83% για την Άνδρο) έχει επισκεφτεί τη Γυάρο πριν από 11 και πλέον έτη. Αυτό δείχνει, ότι οι επισκέψεις στη Γυάρο που συνδέονται με την ιστορική μνήμη αποτελούν ένα τμήμα μόνο των στάσεων για το νησί, ενώ η πλειοψηφία των επισκέψεων αφορά την αλιευτική δραστηριότητα.

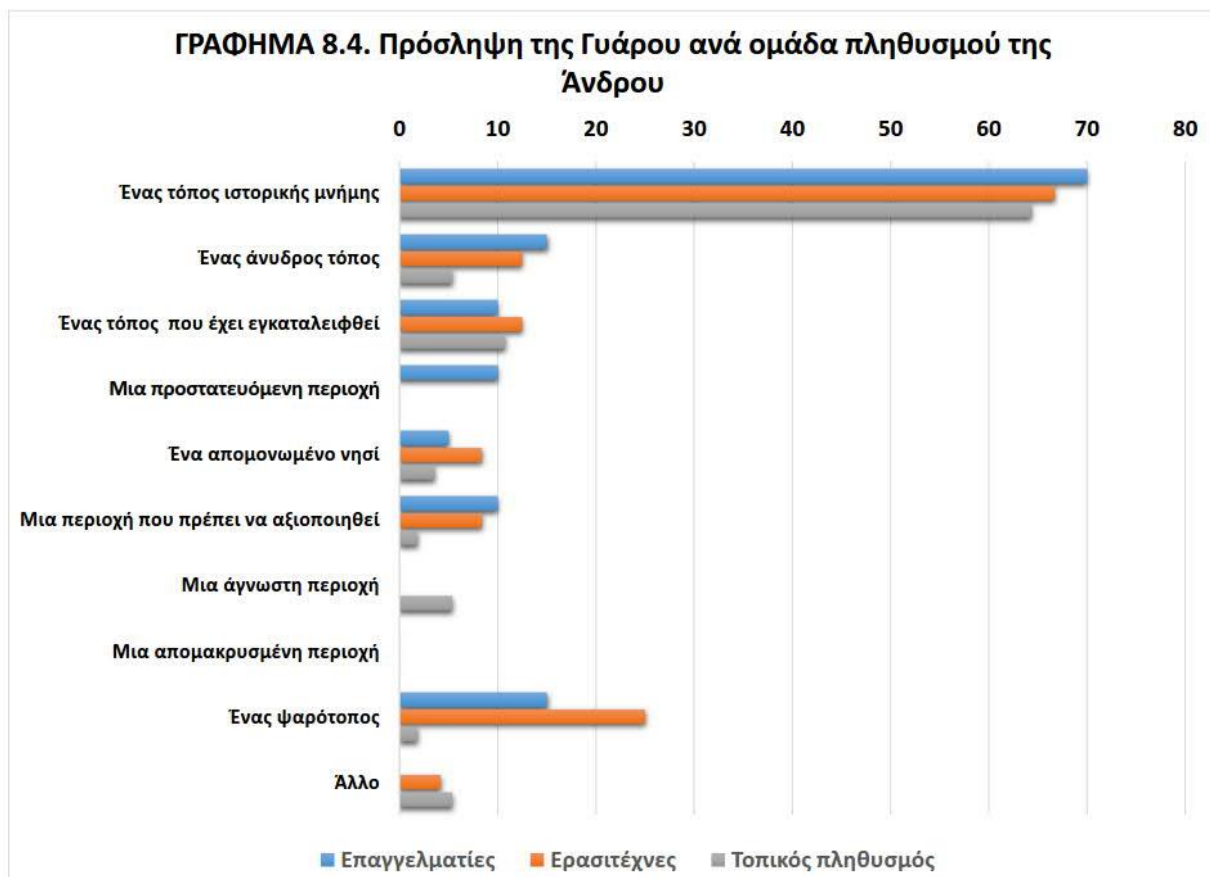

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014.

Παρόλα αυτά, στις απαντήσεις στο ερώτημα που απευθύνθηκε σε όλους τους ερωτώμενους «τι είναι κατά την άποψή σας το νησί της Γυάρου;» υπάρχουν σημαντικές συγκλίσεις και αποκλίσεις ανά περιοχή (ΓΡΑΦΗΜΑ 8.3 και 8.4) όπως και μεταξύ των περιοχών (ΓΡΑΦΗΜΑ 8.5).

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014. Σημείωση: Ερώτηση πολλαπλών απαντήσεων.

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014. Σημείωση: Ερώτηση πολλαπλών απαντήσεων.

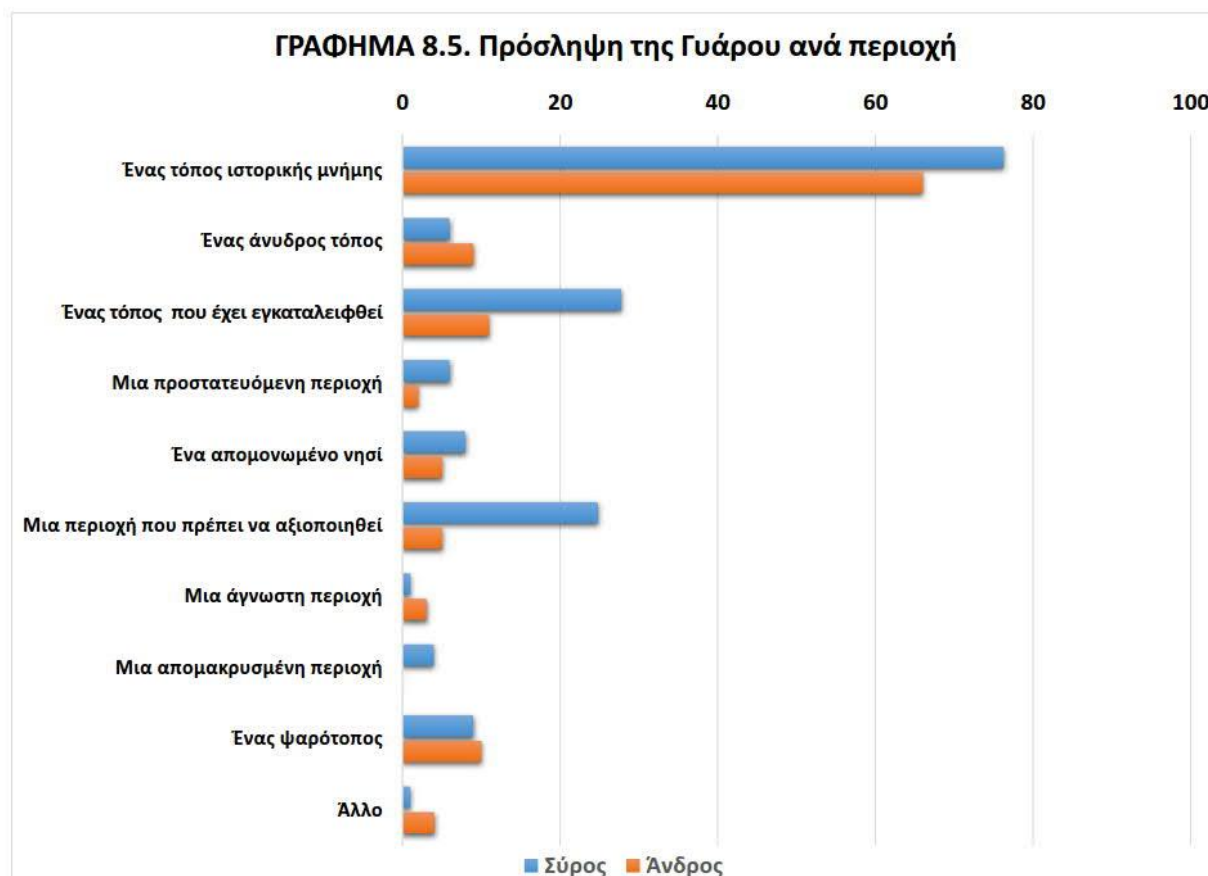
Στη Σύρο και οι τρεις ομάδες πληθυσμού δηλώνουν αυθόρμητα, ότι η Γυάρος είναι «τόπος ιστορικής μνήμης» (72% για τους επαγγελματίες, 86% για τους ερασιτέχνες και 72% για τον τοπικό πληθυσμό) (ΓΡΑΦΗΜΑ 8.3). Όμως οι τρεις ομάδες διαφοροποιούνται σημαντικά όσον αφορά τις άλλες προσλήψεις τις Γυάρου εκτός της πρώτης που αφορά την ιστορική μνήμη με την οποία συνδέεται το νησί. Οι επαγγελματίες της Σύρου τονίζουν, ότι το νησί είναι ένας ψαρότοπος (28%), μια περιοχή που πρέπει να αξιοποιηθεί (20%) και μια περιοχή που έχει εγκαταλειφθεί (12%). Οι ερασιτέχνες της Σύρου υποστηρίζουν, ότι η Γυάρος είναι ένας τόπος που έχει εγκαταλειφθεί (24%) αλλά και ένας τόπος που πρέπει να αξιοποιηθεί (24%). Τέλος, ο τοπικός πληθυσμός της Σύρου προσλαμβάνει περισσότερο τη Γυάρο ως έναν εγκαταλειμμένο τόπο (38%) αλλά και ως μια περιοχή που πρέπει να αξιοποιηθεί (28%) παρότι είναι ένα απομονωμένο νησί (11%).

Και στην Άνδρο οι τρεις ομάδες πληθυσμού δηλώνουν αυθόρμητα, ότι η Γυάρος είναι «τόπος ιστορικής μνήμης» (70% για τους επαγγελματίες, 67% για τους ερασιτέχνες και 64% για τον τοπικό πληθυσμό) (ΓΡΑΦΗΜΑ 8.4). Και εδώ οι τρεις ομάδες διαφοροποιούνται σημαντικά όσον αφορά τις άλλες προσλήψεις τις Γυάρου εκτός της πρώτης. Οι επαγγελματίες της Άνδρου αναφέρουν και αυτοί, ότι το νησί είναι ένας ψαρότοπος (15%) αλλά και μια απομακρυσμένη περιοχή (15%). Οι ερασιτέχνες της Άνδρου υπογραμμίζουν - περισσότερο μάλιστα από τους επαγγελματίες του νησιού τους - ότι η Γυάρος είναι τόσο ένας ψαρότοπος (25%), καθώς επίσης ένας άνυδρος τόπος (13%) και ένας εγκαταλειμμένος τόπος (13%). Τέλος, ο τοπικός πληθυσμός της Άνδρου προσλαμβάνει τη Γυάρο ως έναν εγκαταλειμμένο τόπο (11%), καθώς μικρός αριθμός του τοπικού πληθυσμού έχει εμπειρία της Γυάρου.

Συγκρίνοντας τις απόψεις του συνολικού πληθυσμού των δύο περιοχών βλέπουμε, ότι πέραν του ότι το νησί είναι «τόπος ιστορικής μνήμης» που αναφέρεται σχεδόν στερεοτυπικά και από τους δύο πληθυσμούς (76% στη Σύρο και 66% στην Άνδρο), υπάρχει σημαντική διαφοροποίηση στις απόψεις του πληθυσμού των δύο νησιών ως προς τις άλλες προσλήψεις της Γυάρου (ΓΡΑΦΗΜΑ 8.5). Στη Σύρο κυριαρχεί η αντίληψη, ότι η Γυάρος είναι ένας εγκαταλειμμένος τόπος (28%) αλλά και ότι πρέπει να αξιοποιηθεί (24%). Στην Άνδρο, από την άλλη πλευρά, διατυπώνεται η άποψη, ότι η Γυάρος είναι ένας εγκαταλειμμένος τόπος (11%).

Η αίσθηση ότι το νησί είναι ένας ψαρότοπος υπάρχει κυρίως ανάμεσα στους αλιείς (επαγγελματίες στη Σύρο και επαγγελματίες ερασιτέχνες στην Άνδρο) και αποτυπώνεται

σχεδόν ισοδύναμα στο συνολικό πληθυσμό και των δύο περιοχών (9% στη Σύρο και 10% στην Άνδρο). Βέβαια, ακολουθούν οι αντίστοιχες σχεδόν απόψεις και στις δύο περιοχές, ότι το νησί είναι ένας άνυδρος τόπος (9% στην Άνδρο και 6% στη Σύρο) και είναι απομονωμένο (8% στην Σύρο και 5% στην Άνδρο).

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014. Σημείωση: Ερώτηση πολλαπλών απαντήσεων.

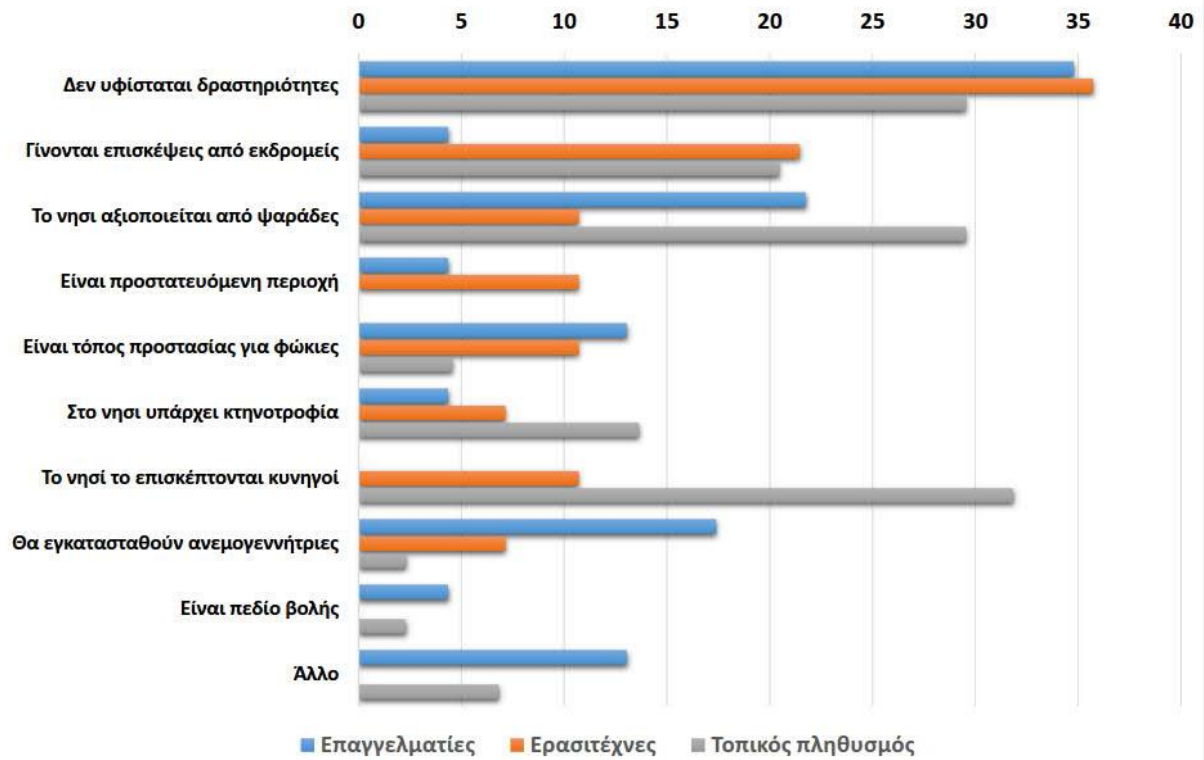
Στο ερώτημα ποιες είναι οι υφιστάμενες δραστηριότητες στη Γυάρο οι τρεις ομάδες πληθυσμού διαφοροποιούνται σε σημαντικό βαθμό εντός της κάθε περιοχής (ΓΡΑΦΗΜΑ 8.6 & 8.7). Πρέπει να σημειωθεί, ότι μόλις 6% του συνόλου των ερωτώμενων στη Σύρο δηλώνουν, ότι δεν γνωρίζουν ποιες είναι οι υφιστάμενες δραστηριότητες στη Γυάρο, αλλά το ποσοστό αυτό εκτινάσσεται στο 36% των ερωτώμενων στην Άνδρο – και αυτός είναι ένας περιορισμός - καθώς η απόσταση από τη Γυάρο είναι αρκετά μεγάλη, ώστε να έχουν στενή επαφή με το νησί αυτό. Έτσι λοιπόν, συγκρίνονται οι στάσεις των τριών ομάδων πληθυσμού δύο περιοχών, που δεν διαθέτουν την ίδια πληροφόρηση, ούτε έχουν την ίδια πρόσβαση στο νησί της Γυάρου.

Στη Σύρο επικρατεί η αντίληψη και στις τρεις ομάδες πληθυσμού, ότι δεν υπάρχουν δραστηριότητες στη Γυάρο (35% των επαγγελματιών, 36% των ερασιτεχνών και 30% του τοπικού πληθυσμού) (ΓΡΑΦΗΜΑ 8.6). Οι επαγγελματίες της Σύρου υποστηρίζουν, ότι το νησί αξιοποιείται από τους αλιείς (22%), ότι έχει υπάρξει σχεδιασμός για την εγκατάσταση ανεμογεννητριών (17%) και ότι είναι τόπος προστασίας της φώκιας (13%). Οι ερασιτέχνες της Σύρου, αναφέρουν ότι διοργανώνονται επισκέψεις από εκδρομείς (λόγω της ιστορικότητας του νησιού) (21%), ενώ επίσης καταγράφεται, ότι το νησί αξιοποιείται από αλιείς (11%), ότι είναι προστατευόμενη περιοχή (11%), ότι είναι τόπος προστασίας για φώκιες (11%) και ότι το νησί επισκέπτονται κυνηγοί (11%). Ο τοπικός πληθυσμός της Σύρου αναγνωρίζει, ότι το νησί επισκέπτονται κυνηγοί (32%), ότι το νησί αξιοποιείται από αλιείς (30%), ότι το νησί το επισκέπτονται εκδρομείς (20%) και ότι στο νησί υπάρχει κτηνοτροφία (14%).

Στην Άνδρο, επίσης, κυριαρχεί η αντίληψη και στις τρεις ομάδες πληθυσμού, ότι δεν υπάρχουν δραστηριότητες στη Γυάρο (28% των επαγγελματιών, 29% των ερασιτεχνών και 59% του τοπικού πληθυσμού) (ΓΡΑΦΗΜΑ 8.7). Οι επαγγελματίες της Άνδρου υποστηρίζουν, ότι στο νησί υπάρχει κτηνοτροφία (28%), ότι το νησί αξιοποιείται από αλιείς (22%), ότι το νησί είναι τόπος προστασίας για τις φώκιες (22%) και το νησί επισκέπτονται κυνηγοί (17%). Οι ερασιτέχνες της Άνδρου, αναφέρουν, ότι το νησί επισκέπτονται κυνηγοί (24%), ότι στο νησί διοργανώνονται επισκέψεις από εκδρομείς (18%) και ότι στο νησί υπάρχει κτηνοτροφία (12%). Ο τοπικός πληθυσμός της Άνδρου επισημαίνει, ότι στο νησί υπάρχει κτηνοτροφία (21%) και ότι το νησί το επισκέπτονται κυνηγοί (14%).

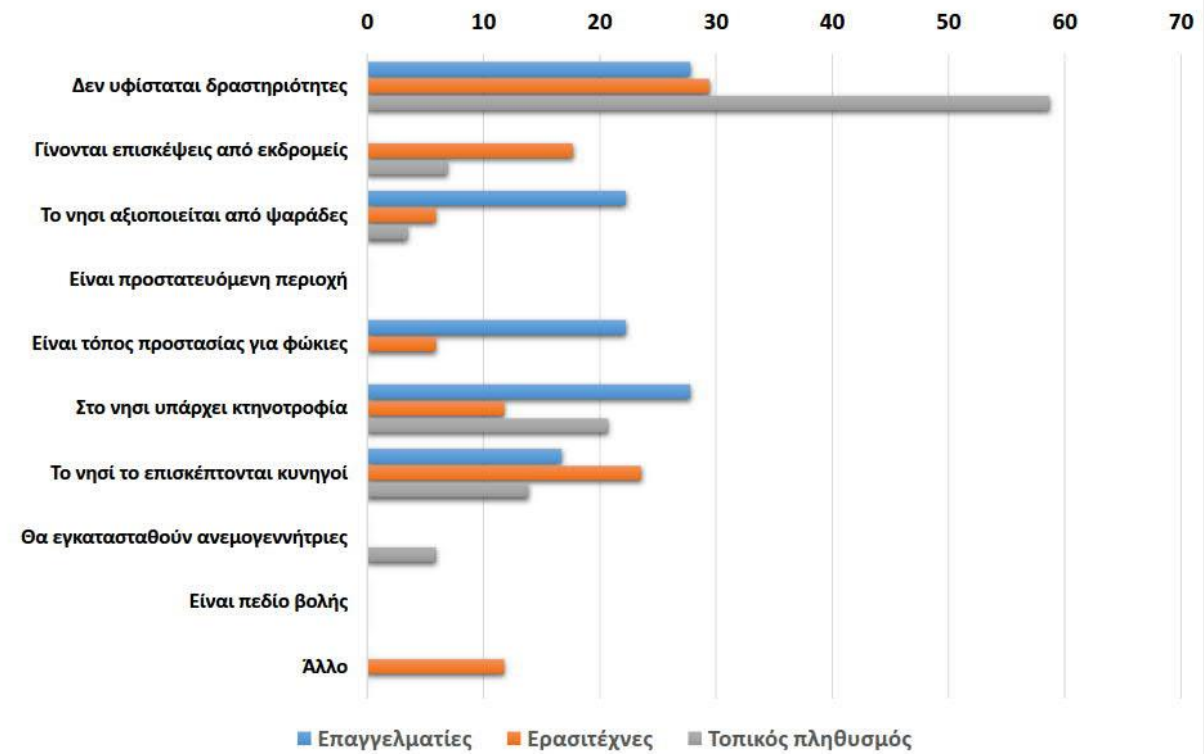
Από την παραπάνω ανάλυση των στάσεων και αντιλήψεων των τριών ομάδων πληθυσμού παρατηρείται, ότι οι αλιείς γνωρίζουν την κατάσταση προστασίας του νησιού και ιδιαίτερα οι επαγγελματίες αλιείς (και οι ερασιτέχνες της Σύρου) επισημαίνουν, ότι η βασική του χρήση είναι ως αλιευτικό πεδίο, ενώ ο τοπικός πληθυσμός επισημαίνει συχνότερα τις άλλες χρήσεις του νησιού ως τόπο κυνηγιού και ως χώρο, όπου ασκείται κτηνοτροφία.

ΓΡΑΦΗΜΑ 8.6. Εκτιμώμενες δραστηριότητες στη Γυάρο ανά ομάδα πληθυσμού της Σύρου

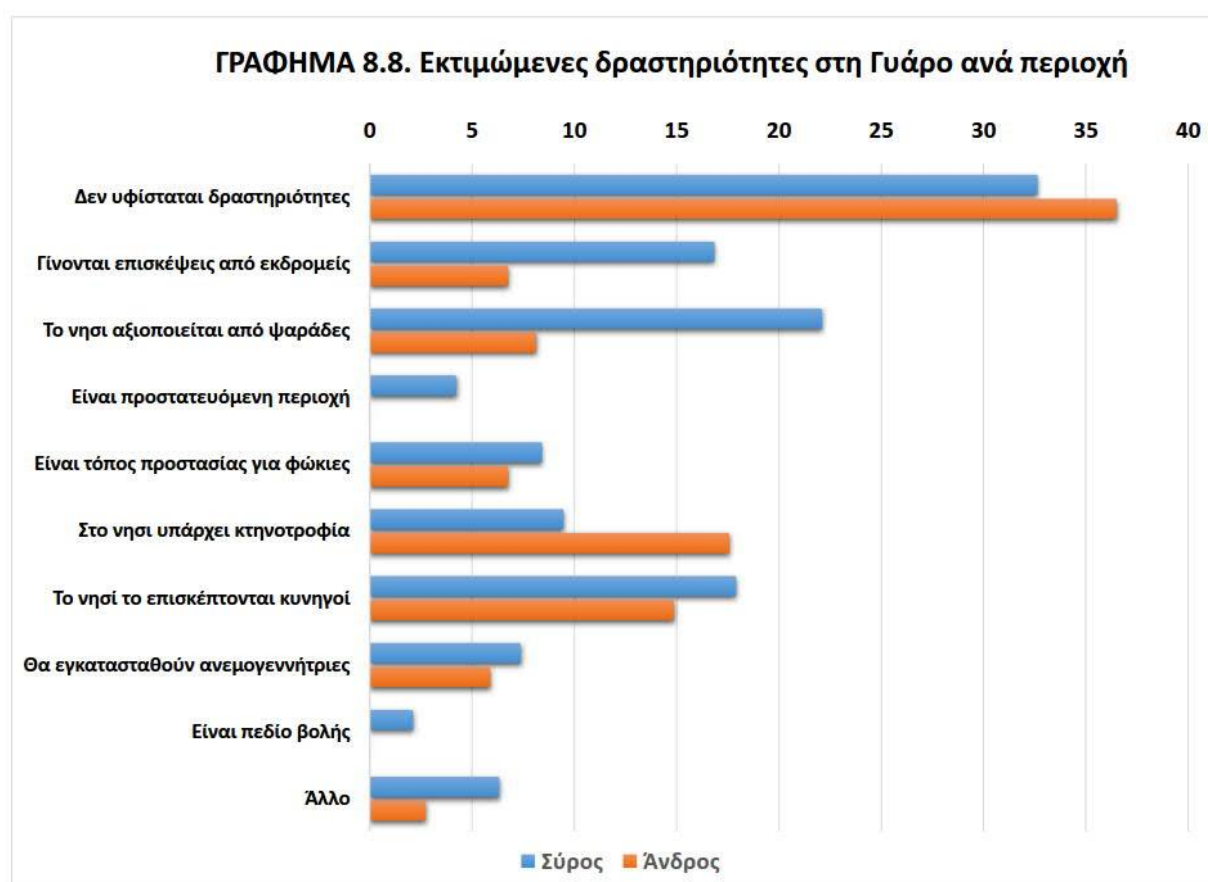
Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014. Σημείωση: Ερώτηση πολλαπλών απαντήσεων.

ΓΡΑΦΗΜΑ 8.7. Εκτιμώμενες δραστηριότητες στη Γυάρο ανά ομάδα πληθυσμού της Άνδρου

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014. Σημείωση: Ερώτηση πολλαπλών απαντήσεων.

Συγκρίνοντας τις απόψεις του συνολικού πληθυσμού των δύο νησιών καταλήγουμε στο ότι η πλειοψηφία των ερωτώμενων και των δύο περιοχών θεωρεί, ότι γενικά στο νησί δεν υφίστανται δραστηριότητες (33% στη Σύρο και 36% στην Άνδρο) (ΓΡΑΦΗΜΑ 8.8). Αυτό που φαίνεται να γνωρίζουν καλά και οι δύο πληθυσμοί είναι ότι το νησί επισκέπτονται κυνηγοί (18% στη Σύρο και 15% στην Άνδρο), είναι τόπος προστασίας για τις φώκιες (8% στη Σύρο και 7% στην Άνδρο) και ότι σχεδιάζεται η εγκατάσταση ανεμογεννητριών (7% στη Σύρο και 6% στην Άνδρο).

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014. Σημείωση: Ερώτηση πολλαπλών απαντήσεων.

Επιπρόσθετα, οι κάτοικοι της Σύρου επισημαίνουν συχνότερα, ότι το νησί αξιοποιείται από αλιείς (22% στη Σύρο και 8% στην Άνδρο) και ότι στο νησί γίνονται επισκέψεις από εκδρομείς (17% στη Σύρο και 7% στην Άνδρο). Αντίστοιχα, οι κάτοικοι της Άνδρου αναφέρουν συχνότερα, ότι στο νησί υπάρχει κτηνοτροφία (18% στην Άνδρο και 9% στη Σύρο).

Όπως και στο ερώτημα σχετικά με τις υφιστάμενες δραστηριότητες στο νησί της Γυάρου, έτσι και στο ερώτημα τι πιστεύουν για τις αλιευτικές δραστηριότητες στη Γυάρο, ποσοστό των ερωτώμενων που δήλωσε, ότι δεν γνωρίζει, είναι αρκετά σημαντικό. Πιο συγκεκριμένα το ποσοστό των ερωτώμενων στη Σύρο που δήλωσε, ότι δεν γνωρίζει είναι 13% του συνολικού πληθυσμού και στην Άνδρο 50%. Η συντριπτική πλειοψηφία όσων δήλωσαν, ότι δεν γνωρίζουν, ανήκει στον τοπικό πληθυσμό των δύο περιοχών, αλλά το πολύ μεγάλο ποσοστό των ατόμων που δηλώνουν «δεν γνωρίζω» στην Άνδρο θέτει σημαντικούς περιορισμούς στην αξιολόγηση των απόψεων των κατοίκων του νησιού αυτού, που πιθανότατα οφείλεται στην πολύ περιορισμένη γνώση της κατάστασης στη Γυάρο.

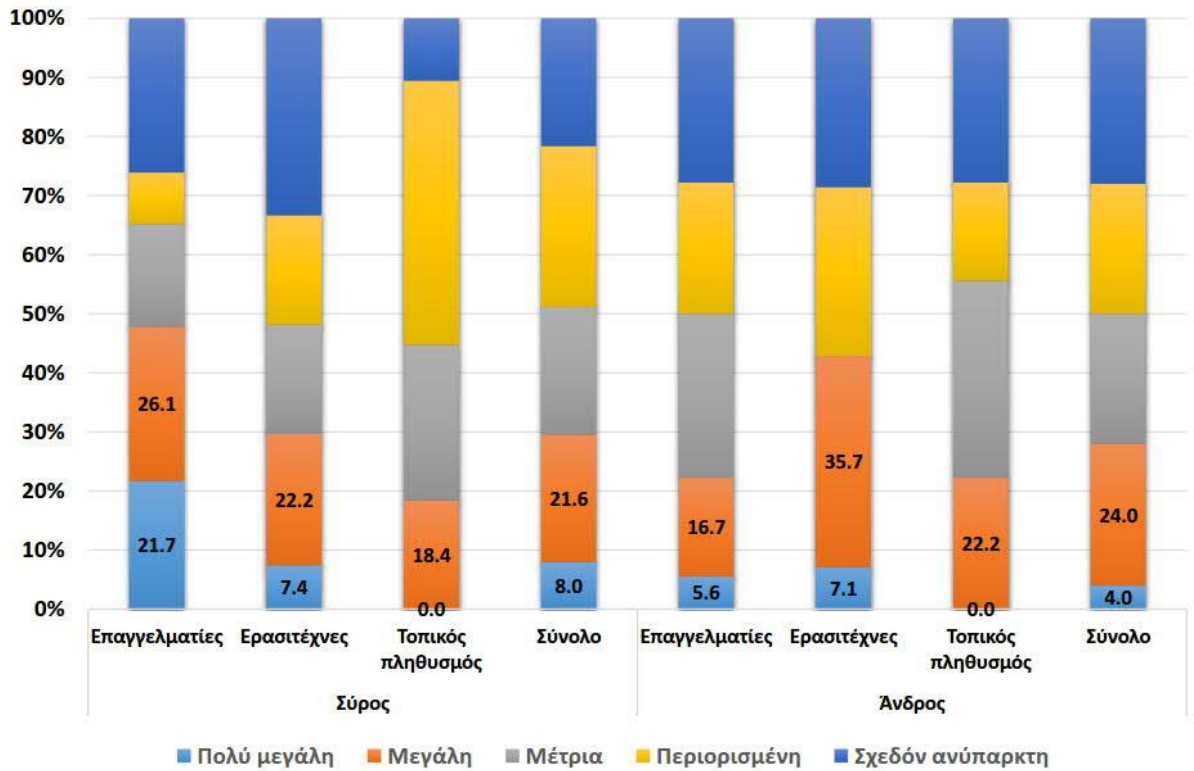
Στο ΓΡΑΦΗΜΑ 8.9 παρουσιάζεται η αίσθηση των τριών ομάδων πληθυσμού σχετικά με την έκταση της αλιευτικής δραστηριότητας πέριξ της Γυάρου. Ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα είναι η στάση των επαγγελματιών αλιέων της Σύρου, οι οποίοι θεωρούν ότι η αλιευτική δραστηριότητα στη Γυάρο είναι «πολύ μεγάλη» και «μεγάλη» σε ποσοστό (48%), ακολουθούμενοι από τους ερασιτέχνες αλιείς της Άνδρου (αθροιστικά 43%), τους ερασιτέχνες της Σύρου (αθροιστικά περίπου 30%) και τους επαγγελματίες της Άνδρου (αθροιστικά πάνω από 22%).

Αντίθετα, μικρό ποσοστό του τοπικού πληθυσμού και των δύο περιοχών θεωρεί, ότι η αλιευτική δραστηριότητα στη Γυάρο είναι μεγάλη ή πολύ μεγάλη (18% στη Σύρο και 22% στην Άνδρο). Αυτό που δημιουργεί ερωτηματικά είναι πώς οι ερασιτέχνες της Άνδρου σε τόσο μεγάλα ποσοστά αναγνωρίζουν την μεγάλη ή πολύ μεγάλη αλιευτική δραστηριότητα στη Γυάρο και οι επαγγελματίες του ίδιου νησιού δηλώνουν, ότι η αλιευτική δραστηριότητα είναι μέτρια ή περιορισμένη.

Πάντως η διαφορά στις απαντήσεις ανάμεσα στους αλιείς και τον τοπικό πληθυσμό οφείλεται στη μεγαλύτερη γνώση και πληροφόρηση σε σχέση με την αλιευτική δραστηριότητα στο νησί εξαιτίας του επαγγέλματος και της δραστηριότητας των πρώτων.

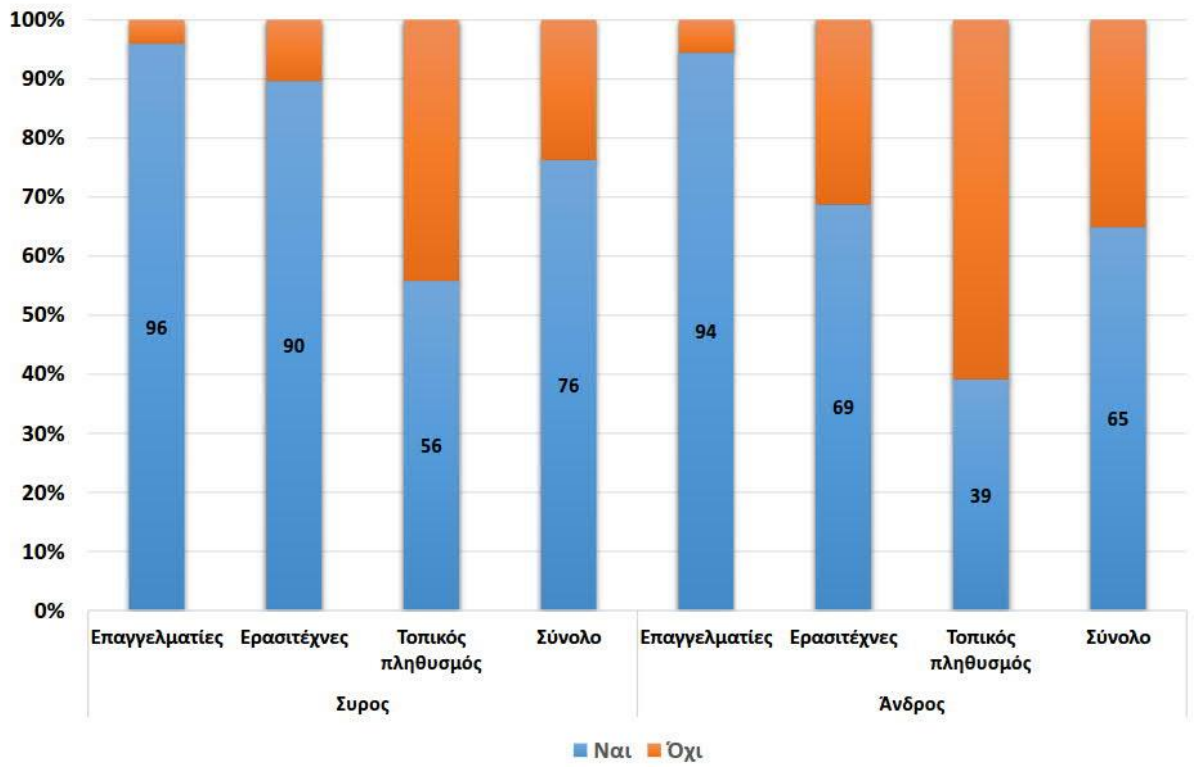
Στο άμεσο ερώτημα αν γνωρίζουν, ότι υπάρχει απαγόρευση αλιείας γύρω από τον νησί (ΓΡΑΦΗΜΑ 8.10) ένα ποσοστό 4% στη Σύρο και 43% στην Άνδρο δήλωσαν, ότι δεν γνωρίζουν. Ιδιαίτερα στην Άνδρο αυτό συνάδει και με τις απαντήσεις σε άλλα ερωτήματα για τη Γυάρο.

ΓΡΑΦΗΜΑ 8.9. Αξιολόγηση της αλιευτικής δραστηριότητας στη Γυάρο ανά ομάδα πληθυσμού και περιοχή

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014.

ΓΡΑΦΗΜΑ 8.10. Γνώση της απαγόρευσης αλιείας στη Γυάρο ανά ομάδα πληθυσμού

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014.

Η συντριπτική πλειοψηφία των επαγγελματιών αλιέων και των δύο περιοχών (96% στη Σύρο και 94% στην Άνδρο), καθώς και η πλειοψηφία των ερασιτεχνών αλιέων και των δύο περιοχών (90% στη Σύρο και 69% στην Άνδρο) δηλώνει, ότι γνωρίζει την απαγόρευση. Εδώ επισημαίνεται, ότι οι ερασιτέχνες αλιείς της Άνδρου χρειάζονται περισσότερη ενημέρωση καθώς ένα σημαντικό ποσοστό τους δηλώνει, ότι δεν υπάρχει απαγόρευση αλιείας στη Γυάρο.

Εκεί που φαίνεται να υπάρχει η λιγότερη γνώση για την απαγόρευση αλιείας είναι στον τοπικό πληθυσμό των δύο περιοχών. Ο τοπικός πληθυσμός της Σύρου είναι σχετικά πιο ενημερωμένος από τον τοπικό πληθυσμό της Άνδρου (56% στη Σύρο και 39% στην Άνδρο), αλλά τα μεγάλα ποσοστά «δεν γνωρίζω» στο ερώτημα δηλώνουν, ότι χρειάζεται να γίνει πιο συστηματική και λεπτομερής ενημέρωση σχετικά με την απαγόρευση αλιείας και τους στόχους αυτής της απαγόρευσης στο νησί της Γυάρου.

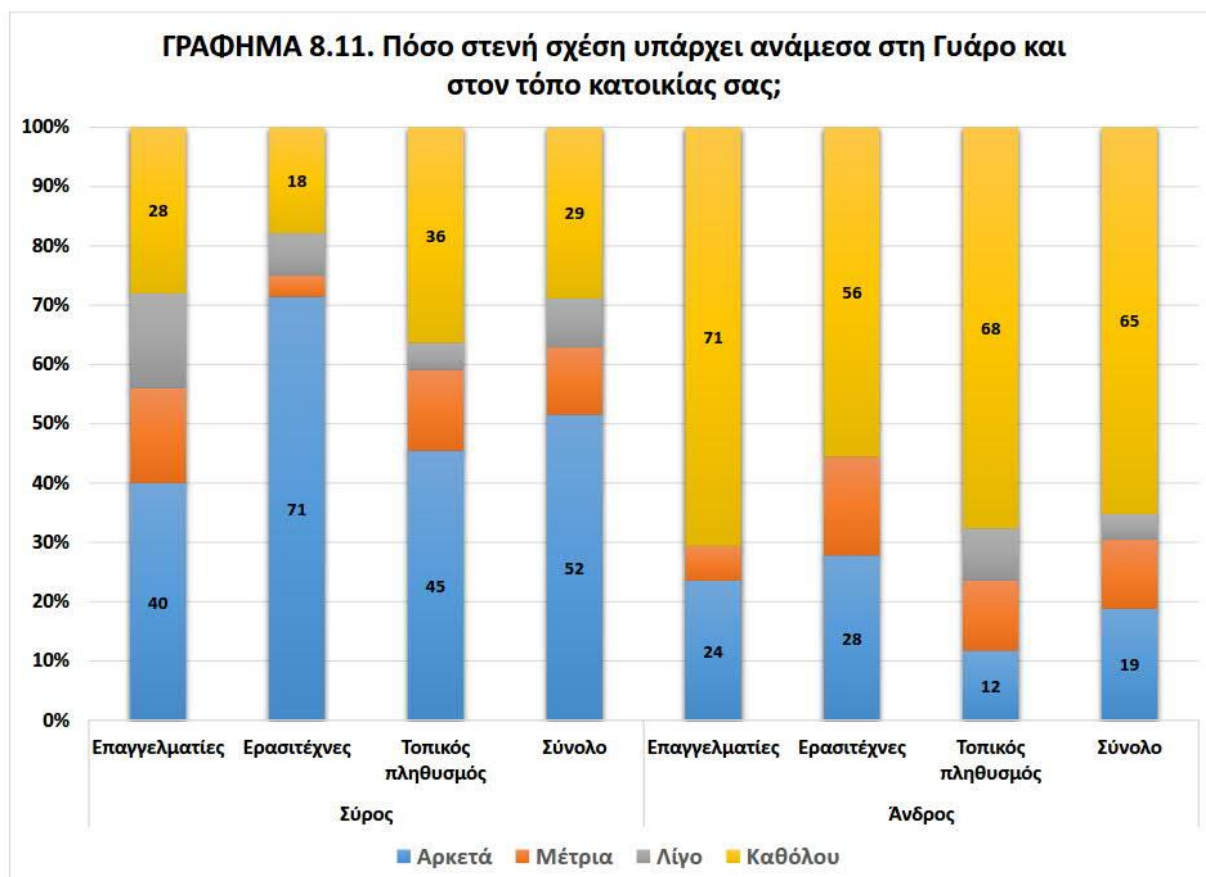
Στο ερώτημα κατά πόσο θεωρούν οι ερωτώμενοι, ότι υπάρχει στενή σχέση ανάμεσα στη Γυάρο και τον τόπο κατοικίας τους (ΓΡΑΦΗΜΑ 8.11), το ποσοστό όσων είπαν «δεν γνωρίζω» περιορίζεται στο 4% στη Σύρο, αλλά ανεβαίνει στο 31% όσον αφορά την Άνδρο. Και σε αυτό το ερώτημα, οι απαντήσεις των ερωτώμενων της Άνδρου έχουν τον σαφή περιορισμό, ότι ένα σημαντικό τμήμα του τοπικού πληθυσμού (κυρίως) δεν έχει διαμορφώσει άποψη.

Στη Σύρο, οι ερασιτέχνες αλιείς δηλώνουν, ότι η σχέση μεταξύ Γυάρου και Σύρου είναι αρκετά στενή (71%), ακολουθούμενοι από τον τοπικό πληθυσμό (45%) και τους επαγγελματίες αλιείς (40%). Πάντως ένα μικρό τμήμα των ερωτώμενων και των τριών πληθυσμών υποστηρίζει, ότι δεν υπάρχει καθόλου σχέση ανάμεσα στο τι συμβαίνει στη Γυάρο με την περιοχή κατοικίας τους (28% των επαγγελματιών, 18% των ερασιτεχνών και 36% του τοπικού πληθυσμού).

Στην Άνδρο, αντίθετα, η πλειοψηφία των ερωτώμενων και των τριών ομάδων πληθυσμού δηλώνει, ότι η Γυάρος δεν έχει καθόλου σχέση με την Άνδρο (71% των επαγγελματιών, 56% των ερασιτεχνών και 68% του τοπικού πληθυσμού) και μόνο ένα μικρό ποσοστό δηλώνει πως υπάρχει αρκετά στενή σχέση ανάμεσα στα δύο νησιά.

Η στάση των ερωτώμενων των δύο περιοχών έρευνας σε σχέση με τη Γυάρο είναι αντιστρόφως ανάλογη στις δύο περιοχές. Στη μεν Σύρο οι ερωτώμενοι στο συνολικό πληθυσμό δηλώνουν κατά πλειοψηφία, ότι υπάρχει αρκετά στενή σχέση με τη Γυάρο (52%

έναντι 19% στην Άνδρο), ενώ στην Άνδρο οι ερωτώμενοι στο συνολικό πληθυσμό δηλώνουν κατά πλειοψηφία, ότι δεν υπάρχει καθόλου σχέση με τη Γυάρο (65% έναντι 29% στη Σύρο).

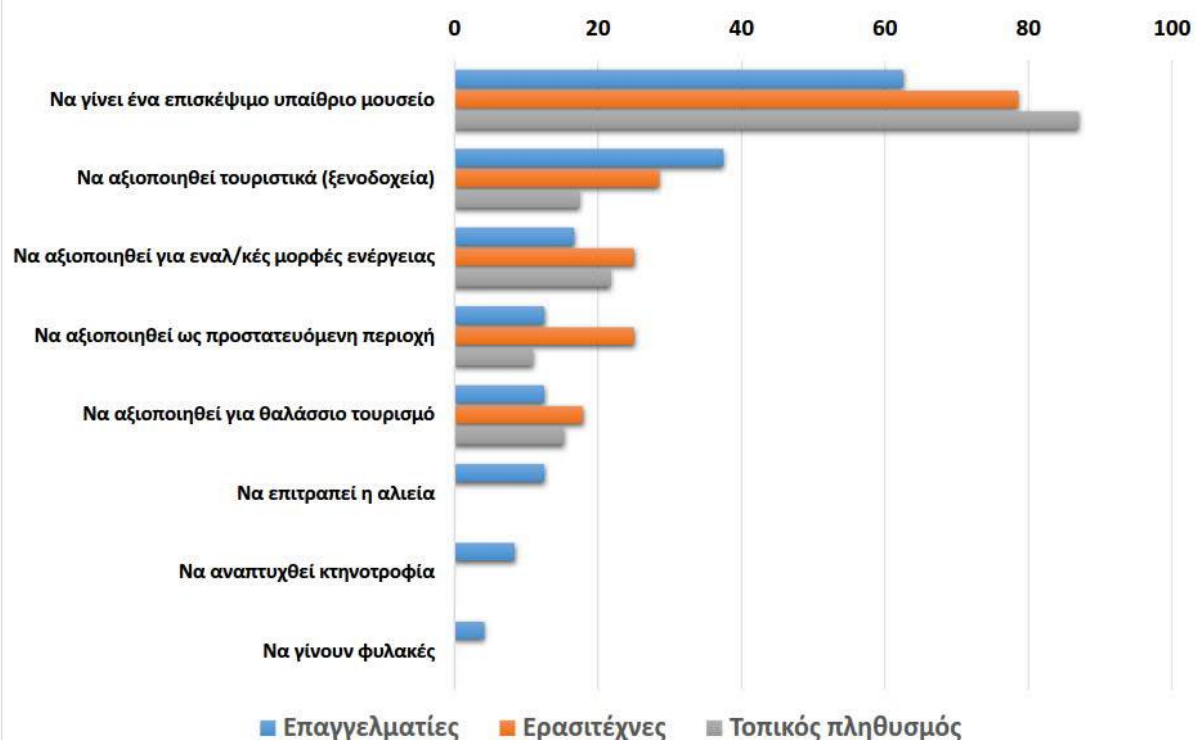

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014.

Από την παραπάνω ανάλυση των στάσεων και των απόψεων των διαφορετικών ομάδων πληθυσμού στις δύο περιοχές προκύπτει, ότι οι ερωτώμενοι της Σύρου έχουν σαφέστερη εικόνα αλλά και πληροφόρηση σχετικά με τη Γυάρο, καθώς η απόσταση και ο συγχρωτισμός με το νησί είναι μεγαλύτερος σε σύγκριση με τους ερωτώμενους της Άνδρου.

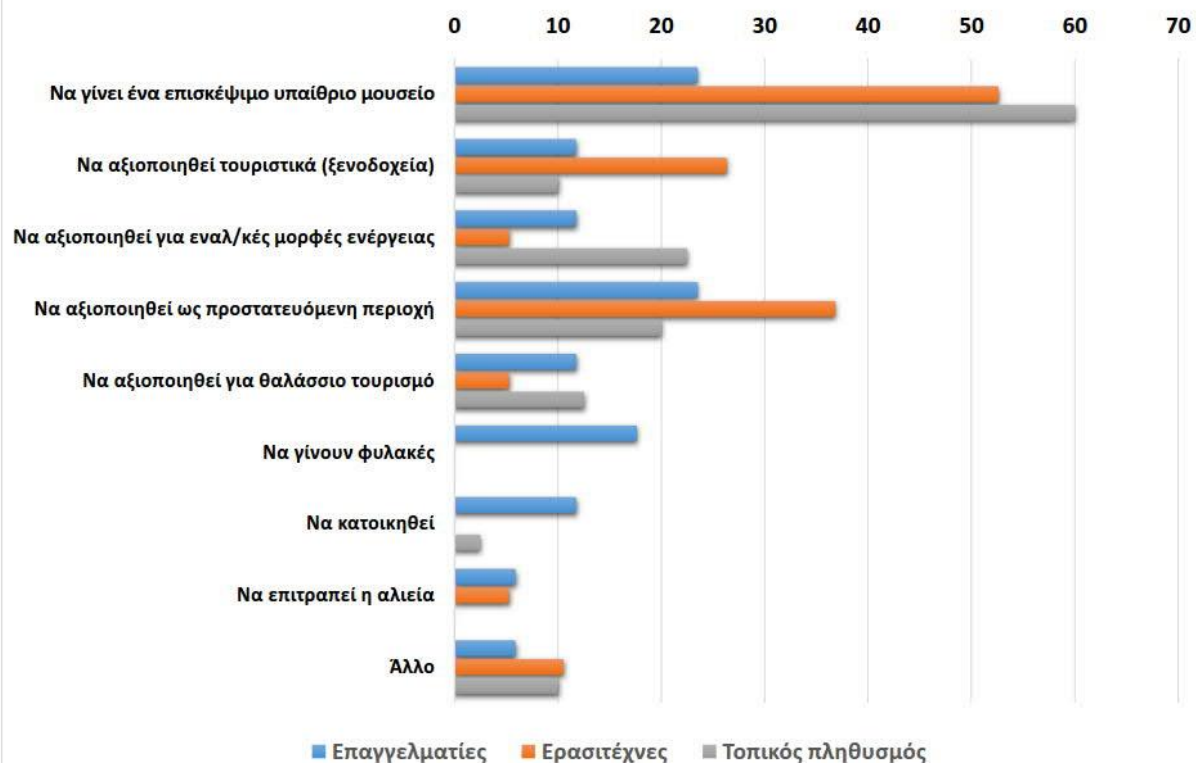
Στο ερώτημα τι θεωρούν ότι θα πρέπει να γίνει στο νησί της Γυάρου στο μέλλον, οι τρεις ομάδες πληθυσμού έχουν διαφοροποιημένες στάσεις εντός της κάθε περιοχής (ΓΡΑΦΗΜΑ 8.12 & 8.13), καθώς επίσης οι απόψεις των συνολικών πληθυσμών των δύο περιοχών διαφέρουν σημαντικά μεταξύ τους (ΓΡΑΦΗΜΑ 8.14).

ΓΡΑΦΗΜΑ 8.12. Προτάσεις για το μέλλον της Γυάρου ανά ομάδα πληθυσμού της Σύρου

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014. Σημείωση: Ερώτηση πολλαπλών απαντήσεων.

ΓΡΑΦΗΜΑ 8.13. Προτάσεις για το μέλλον της Γυάρου ανά ομάδα πληθυσμού της Άνδρου

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014. Σημείωση: Ερώτηση πολλαπλών απαντήσεων.

Ξεκινώντας από τις ομάδες πληθυσμού της Σύρου και οι τρεις πληθυσμοί συμφωνούν – ίσως στερεοτυπικά - ότι το νησί θα πρέπει πρώτα από όλα να γίνει ένα υπαίθριο επισκέψιμο μουσείο (63% των επαγγελματιών, 79% των ερασιτεχνών και 87% του τοπικού πληθυσμού) (ΓΡΑΦΗΜΑ 8.12). Από εκεί και πέρα, οι επαγγελματίες και οι ερασιτέχνες αλιείς αναφέρονται πιο συχνά στην ανάγκη τουριστικής αξιοποίησης του νησιού (38% των επαγγελματιών και 25% των ερασιτεχνών) και στην αξιοποίησή του για εναλλακτικές μορφές ενέργειας (π.χ. ανεμογεννήτριες) (17% των επαγγελματιών και 25% των ερασιτεχνών). Επίσης, οι επαγγελματίες αναφέρονται στην ανάγκη ανάπτυξης του θαλάσσιου τουρισμού και στην ανάπτυξη της κτηνοτροφίας. Στην ανάπτυξη του θαλάσσιου τουρισμού αναφέρονται και οι ερασιτέχνες αλιείς αλλά και ο τοπικός πληθυσμός.

Ο τοπικός πληθυσμός της Σύρου αναφέρεται στην ανάγκη τουριστικής αξιοποίησης του νησιού (17%) και στην ανάπτυξη θαλάσσιου τουρισμού (15%).

Έχει ενδιαφέρον, ότι η αξιοποίηση της Γυάρου ως προστατευόμενη περιοχή² αναφέρεται από ένα σημαντικό ποσοστό των ερασιτεχνών (25%) και ένα αξιόλογο ποσοστό του τοπικού πληθυσμού (15%) αλλά και ένα ποσοστό των επαγγελματιών (13%). Το συγκριτικά μικρό ποσοστό των ερωτώμενων και των τριών ομάδων πληθυσμού, που προτείνει την αξιοποίηση της Γυάρου ως προστατευόμενη περιοχή έναντι αυτών που λένε, ότι πρέπει να αναπτυχθεί οικονομικά, είναι αναμενόμενο - και συσχετίζεται με τις απαντήσεις στην προηγούμενη ερώτηση, που αναφέρεται στο πόσο στενή σχέση υπάρχει μεταξύ Γυάρου και Σύρου – καθώς λόγω της οικονομικής κρίσης οι ερωτώμενοι προσλαμβάνουν τη Γυάρο ως τόπο, που πρέπει να αναπτυχθεί και έτσι να συνεισφέρει ουσιαστικά στην οικονομική ανάπτυξη της Σύρου.

Η παραπάνω παρατήρηση, που αφορά τη Σύρο πρέπει να ληφθεί υπόψη, όταν αναλύουμε τις απαντήσεις των τριών πληθυσμών της Άνδρου, καθώς το βασικό πλαίσιο για την ερμηνεία των απαντήσεων των κατοίκων της Άνδρου είναι ότι δεν συνδέουν την ανάπτυξη του νησιού τους με τη Γυάρο. Έτσι, στο ερώτημα για το τι θεωρούν ότι πρέπει να γίνει στο μέλλον στη Γυάρο (ΓΡΑΦΗΜΑ 8.13), το 24% των ερωτώμενων (κυρίως τοπικός πληθυσμός) της Άνδρου δήλωσε πως δεν θεωρεί ότι μπορεί να απαντήσει στο ερώτημα.

² Στην κατηγορία προστατευόμενη περιοχή έχουν συμπεκνωθεί τρεις κατηγορίες απαντήσεων που καταγράφηκαν στο ερωτηματολόγιο: α) «να αξιοποιηθεί ως προστατευόμενη περιοχή», β) «να μείνει/ διατηρηθεί όπως είναι» και να γ) «γίνει θαλάσσιο πάρκο για τις φώκιες». Καθώς η σχέση μεταξύ των τριών αυτών διατυπώσεων θεωρήθηκε πολύ στενή, κρίθηκε σκόπιμη η ενοποίησή τους σε μια κατηγορία που συμπυκνώνει και τις τρεις διατυπώσεις.

Από όσους απάντησαν είναι σαφές, ότι και οι τρεις ομάδες πληθυσμού στην Άνδρο, θεωρούν – εδώ ακόμα περισσότερο στερεοτυπικά από ότι απάντησαν οι ερωτώμενοι της Σύρου - ότι η Γυάρος θα πρέπει να γίνει ένα υπαίθριο επισκέψιμο μουσείο (24% των επαγγελματιών, 53% των ερασιτεχνών και 60% του τοπικού πληθυσμού).

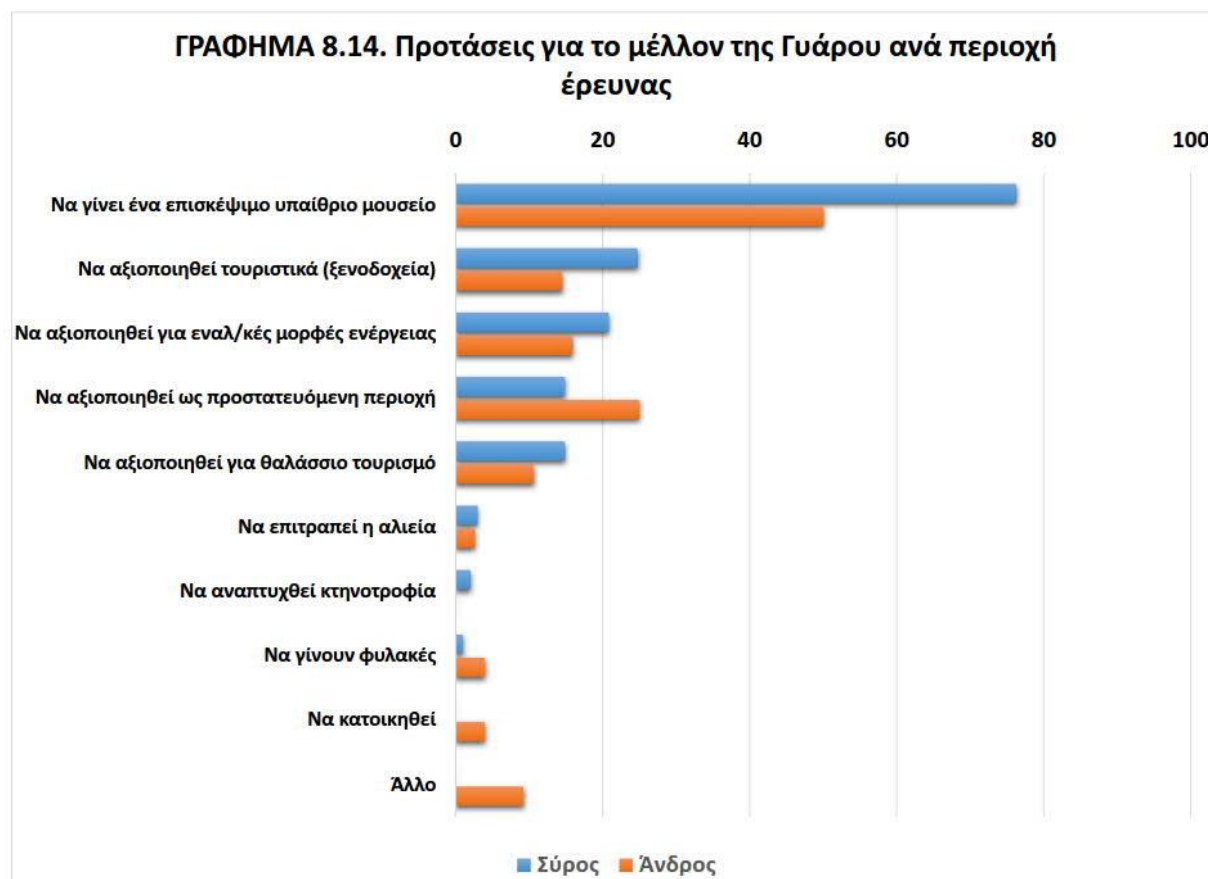
Οι επαγγελματίες αλιείς της Άνδρου, που λόγω επαγγέλματος γνωρίζουν καλύτερα τη Γυάρο, δηλώνουν σε μικρότερο βαθμό από τις άλλες ομάδες πληθυσμού, ότι το νησί θα πρέπει να γίνει υπαίθριο μουσείο και παράλληλα προσθέτουν, ότι θα πρέπει να αξιοποιηθεί ως προστατευόμενη περιοχή (24%). Υπάρχουν βέβαια και κάποιοι επαγγελματίες, που βλέπουν τη νησί ως τόπο για να χωροθετηθούν φυλακές (18%), ενώ μικρότερα ποσοστά καταγράφονται για την τουριστική αξιοποίηση του νησιού. Οι ερασιτέχνες της Άνδρου, συμφωνούν με τους επαγγελματίες, στο ότι η Γυάρος θα πρέπει να αξιοποιηθεί ως προστατευόμενη περιοχή (37%), ενώ σημαντικό ποσοστό τους θεωρεί ως σημαντική την τουριστική αξιοποίηση του νησιού (26%).

Ο τοπικός πληθυσμός της Άνδρου, αντίστοιχα, δηλώνει ότι η Γυάρος θα μπορούσε να αξιοποιηθεί για τη χωροθέτηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (23%), ενώ σημαντικό είναι το ποσοστό εκείνων που δηλώνουν, ότι το νησί θα πρέπει να αξιοποιηθεί ως προστατευόμενη περιοχή (20%).

Η σύγκριση των απόψεων των συνολικών πληθυσμών των δύο περιοχών καταδεικνύει τη διαφορετική στάση, που έχουν οι κάτοικοι της Σύρου και της Άνδρου για την αξιοποίηση της Γυάρου (ΓΡΑΦΗΜΑ 8.14). Πιο συγκεκριμένα, οι κάτοικοι της Σύρου ιεραρχούν υψηλότερα την άποψη που λέει ότι το νησί θα πρέπει να γίνει ένα επισκέψιμο υπαίθριο μουσείο (76% έναντι 50% στην Άνδρο), ενώ πολύ πιο έντονα υποστηρίζουν την τουριστική αξιοποίηση του νησιού (25% έναντι 14% στην Άνδρο), την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών ενέργειας (21% έναντι 16% στην Άνδρο) και την ανάπτυξη θαλάσσιου τουρισμού (15% έναντι 11% στην Άνδρο). Αντίθετα, οι κάτοικοι της Άνδρου ιεραρχούν πολύ υψηλότερα την αξιοποίηση της Γυάρου ως προστατευόμενη περιοχή (25% έναντι 15% στη Σύρο).

Από την σύγκριση προκύπτει, ότι λόγω της γενικά στενής σχέσης που θεωρούν ότι έχουν με τη Γυάρο, οι κάτοικοι της Σύρου επισημαίνουν πιο συχνά την ανάγκη οικονομικής ανάπτυξης του νησιού και την οποία συνδέουν με την τουριστική ανάπτυξη ή την ανάπτυξη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Από την άλλη πλευρά οι κάτοικοι της Άνδρου, όντας μακρύτερα από τη Γυάρο αναγνωρίζουν πολύ περισσότερο την ανάγκη οριοθέτησής της ως

προστατευόμενης περιοχής, ενώ ενδιαφέρονται λιγότερο για την οικονομική της ανάπτυξη – γεγονός που δεν φαίνεται να τους αφορά τόσο πολύ λόγω απόστασης.

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, Ιούλιος-Νοέμβριος 2014. Σημείωση: Ερώτηση πολλαπλών απαντήσεων.

Συνοψίζοντας, θα λέγαμε, ότι οι κάτοικοι της Άνδρου αντιμετωπίζουν την οριοθέτηση της Γυάρου ως προστατευόμενης περιοχής περισσότερο ευνοϊκά από ό,τι οι κάτοικοι της Σύρου, καθώς συνδέονται λιγότερο με τη Γυάρο λόγω μεγαλύτερης απόστασης. Επιπρόσθετα, οι κάτοικοι της Σύρου, θα μπορούσαν να υποστηρίξουν περισσότερο την οριοθέτηση της Γυάρου ως προστατευόμενης περιοχής αν η προστασία συνδεθεί με κάποιου τύπου ήπια ανάπτυξη (τουριστική, θαλάσσια, αλιευτική .κ.λπ.). Αξίζει να αναφερθεί, ότι και στις δύο περιοχές η μεγαλύτερη υποστήριξη για την οριοθέτηση της Γυάρου ως προστατευόμενης περιοχής έρχεται από τους ερασιτέχνες αλιείς (37% στην Άνδρο και 25% στην Σύρο), μετά ακολουθούν οι επαγγελματίες (24% στην Άνδρο και 13% στη Σύρο) και στο τέλος έρχεται ο τοπικός πληθυσμός και των δύο περιοχών (20% στην Άνδρο και 11% στη Σύρο). Έτσι λοιπόν η εμπέδωση της οριοθέτησης της Γυάρου ως προστατευόμενης περιοχής στις δύο τοπικές

κοινωνίες θα πρέπει να στοχεύσει σε μια καλύτερη ενημέρωση και συνεργασία με τους ερασιτέχνες και επαγγελματίες αλιείς και στη συνέχεια με τον τοπικό πληθυσμό και των δύο περιοχών.

8.2. Σύνοψη ανάλυση ποιοτικών δεδομένων

Όμως, η προβληματική για το μέλλον της Γυάρου μπορεί να αναλυθεί σε ένα άλλο επίπεδο βάσει του ποιοτικού υλικού, που συγκεντρώθηκε μέσω του ερωτηματολογίου αλλά και των ποιοτικών συνεντεύξεων, που διενεργήθηκαν κατά τη διάρκεια της επιτόπιας έρευνας στα δύο νησιά.

Στο ερωτηματολόγιο έχει συμπεριληφθεί το ακόλουθο ερώτημα: «Τι πιστεύετε ότι πρέπει να γίνει σχετικά με τη Γυάρο; Δικαιολογήστε την απάντησή σας», για όσους από τους ερωτώμενους ήθελαν να διατυπώσουν μια συνοπτική άποψη. Η ανάλυση αυτού του ποιοτικού υλικού ήταν ενδιαφέρουσα και φανέρωσε μια συνολικότερη προβληματική για το μέλλον του νησιού.

Αρχικά σημειώνεται, ότι υπάρχει μια στερεοτυπική πρόσληψη του νησιού η οποία συνδέεται με την ιστορική σημασία της Γυάρου και το ρόλο που έχει το νησί για την ιστορική μνήμη της χώρας. Όπως αναφέρει ένας ερωτώμενος από τη Σύρο: *«Αρχικά λόγω ιστορίας είναι σημαντικό να γίνει μουσείο έτσι ώστε να θυμίζει τι έγινε παλαιότερα και οι νέοι να μαθαίνουν»*. Κάποιος άλλος θέτει το εξής ερώτημα: *«Εγώ ξέρω για τη Γυάρο από τον πατέρα μου και τον παππού μου. Τα παιδιά πως θα μάθουν;»*. Επίσης κάποιος άλλος υπογραμμίζει τη *«Διατήρηση ιστορικής μνήμης. Όλοι λένε και τίποτα δεν γίνεται»*.

Η διατήρηση της ιστορικής μνήμης συνδέεται με μια ήπια ανάπτυξη που να στοχεύει στην ενδυνάμωση της επισκεψιμότητας του νησιού: *«Λόγω της ιστορίας του νησιού, ο κόσμος πρέπει να ξέρει τι είχε συμβεί»*. Ενώ σε άλλη περίπτωση αναφέρεται: *«Να γίνει επισκέψιμος ο χώρος. Να φιλοξενήσει κοινότητες ανθρώπων που έχουν κάνει έρευνα και πολιτισμό»*. Και βέβαια η έννοια του μουσείου είναι εμπεδωμένη στην τοπική κοινωνία: *«Να γίνει μουσείο και να μαθαίνει ο κόσμος την ιστορία της Ελλάδας»*, ή ακόμα πιο emphaticά: *«Να μείνει αγνό και "παρθένο" το νησί και να γίνει επισκέψιμο ως μουσείο»*.

Παρόλα αυτά, κάποιος από αυτούς που υπογραμμίζουν την δημιουργία υποδομών για την ανάπτυξης της επισκεψιμότητας στη Γυάρο για λόγους ιστορικής μνήμης θεωρούν, ότι αυτό μπορεί να είναι ένα εργαλείο οικονομικής ανάπτυξης της Σύρου, καθώς η Σύρος γεωγραφικά και διοικητικά συνδέεται με τη Γυάρο. Ενδεικτικά ορισμένοι ερωτώμενοι ανέφεραν ότι: *«Επειδή ανήκει [η Γυάρος] στην Άνω Σύρο, μπορεί να επηρεάσει θετικά την οικονομία της Σύρου»* ή αλλιώς *«Η Γυάρος ανήκει στο Δήμο Ερμούπολης και επηρεάζει και τη Σύρο»*. Έτσι λοιπόν η αφήγηση για τη διατήρηση και προβολή της ιστορική μνήμης της Γυάρου συνδέεται σε ένα βαθμό με την προώθηση του τουρισμού. Κινούμενος σε τέτοιες αφηγηματικές γραμμές, ένας ερωτώμενος σχολίασε ότι: *«Δεν θα είχα πρόβλημα για τουριστική ανάπτυξη, αρκεί να σέβεται την ιστορία»*. Αλλιώς διατυπωμένο το ίδιο επιχείρημα: *«Να υπάρξει ξεναγός και να το επισκέπτονται οι τουρίστες ως μνημείο»*.

Μια τέτοια διασύνδεση μεταξύ προβολής/ διατήρησης της ιστορικής μνήμης και ανάπτυξης του τουρισμού εμφανίστηκε έντονα στο ποιοτικό υλικό αλλά και στις συζητήσεις κατά την περίοδο της επιτόπιας έρευνας. Ειδικότερα, η 'ήπια' ανάπτυξη που σέβεται την ιστορική μνήμη σχετίστηκε με την ανάπτυξη της Σύρου. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται από έναν ερωτώμενο από τη Σύρο: *«Με την τουριστική ανάπτυξη της Γυάρου θα επωφεληθεί και η Σύρος. Επίσης, να αναδεικνύεται παράλληλα χωρίς να αλλοιώνεται η ιστορία του νησιού»*. Και σύμφωνα με κάποιον άλλο μπορεί να επιδιωχθεί η τουριστική ανάπτυξη - στη Γυάρο αλλά και στη Σύρο - αφού επιτευχθεί η: *«Προβολή στο εξωτερικό της ιστορικότητας του νησιού [της Γυάρου]»*. Μάλιστα, ένας κάτοικος της Άνδρου βλέπει, ότι η τουριστική ανάπτυξη της Γυάρου μπορεί να ευνοήσει ακόμα και το δικό του νησί: *«Αν εκμεταλλευτεί τουριστικά [η Γυάρος] θα βοηθηθεί και η Άνδρος»*.

Εκτός των σεναρίων για την τουριστική ανάπτυξη της Γυάρου, όπου η ανάπτυξη μπορεί να σέβεται και να προωθεί την ιστορική μνήμη, μια άλλη σημαντική αφήγηση έκανε λόγο για την ανάπτυξη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας πάνω στη Γυάρο και ειδικότερα τη δημιουργία αιολικών πάρκων.³ Ένας ερωτώμενος υποστήριξε ότι η: *«Αιολική ενέργεια, είναι καλή για το περιβάλλον και την οικονομία»*. Ενώ ένας άλλος υπογράμμισε: *«Πιστεύω ότι επειδή έχει*

³ Εδώ επισημαίνεται, ότι έχει εγκριθεί από την Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας (ΡΑΕ) της χώρας η χωροθέτηση συνολικά 22 ανεμογεννητριών (Α/Γ) συνολικής ισχύος 69 MW στο νησί της Γυάρου. Συγκεκριμένα: α) 13 Α/Γ στη θέση «ράχη» της νήσου Γυάρου συνολικής ισχύος 39 MW (Απόφαση ΡΑΕ υπ' αριθμ 663/2012), β) 6 Α/Γ στη θέση «ασपालανθρωπό» της νήσου Γυάρου συνολικής ισχύος 18 MW (Απόφαση ΡΑΕ υπ' αριθμ 664/2012) και γ) 3 Α/Γ στη νήσο Γυάρο συνολικής ισχύος 12 MW (Απόφαση ΡΑΕ υπ' αριθμ 665/2012).

χώρο και δυνατούς ανέμους, θα βοηθήσουν οι ανεμογεννήτριες στην ανάπτυξη του νησιού». Η ανάπτυξη της παραγωγής εναλλακτικών μορφών ενέργειας παρουσιάστηκε ως μια 'καλή' λύση για το μέλλον του νησιού. Ενδιαφέρον είναι το γεγονός, ότι ορισμένοι υποστήριξαν ότι η 'ήπια' τουριστική ανάπτυξη στο νησί μπορεί να πραγματοποιηθεί ταυτόχρονα με την παραγωγή εναλλακτικών μορφών ενέργειας καθώς η μία δραστηριότητα δεν φαίνεται να αντιτίθεται στην άλλη, καθώς *«θα αυτονομηθούν ενεργειακά οι Κυκλάδες και θα δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας».*

Ακόμα παραπέρα η παραγωγή αιολικής ενέργειας μπορεί να συνάδει με την προστασία. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει έναν ερωτώμενος: *«Από τη στιγμή που είναι εγκαταλελειμμένο [το νησί της Γυάρου], θα μπορούσε να αξιοποιηθεί για ηλιακή και αιολική ενέργεια. Με αυτόν τον τρόπο θα προστατεύονταν και οι φώκιες».* Έτσι λοιπόν για κάποιους, η 'ήπια' ανάπτυξη στο χερσαίο τμήμα του νησιού μπορεί να συνάδει με την προστασία στο θαλάσσιο πεδίο γύρω από το νησί.

Επιπρόσθετα, μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι απαντήσεις που σχετίζονται με τη δημιουργία αλιευτικού καταφυγίου στη Γυάρο. Αξίζει να υπογραμμιστεί, ότι οι σχετικές προτάσεις δεν συσχετίστηκαν τόσο πολύ με την προστασία κάποιων υπό εξαφάνιση ειδών (π.χ. της φώκιας), αλλά με τη δημιουργία ενός χώρου προστασίας για την αναπαραγωγή των ιχθυοποθεμάτων για το μέλλον. Ορισμένοι δήλωσαν τα παρακάτω: *«Να γίνει πάρκο για ψάρια».* *«Ως θαλάσσιο πάρκο θα βοηθήσει στην ανανέωση των ιχθυοποθεμάτων για όλα τα γύρω νησιά».* *«Να γίνει καταφύγιο για 1-2 χρόνια, όχι παραπάνω. Έτσι θα αυξηθούν τα ιχθυοποθέματα».* Και φυσικά αυτές οι απόψεις απηχούν τις θέσεις των επαγγελματιών αλιέων της Σύρου και της Άνδρου. Η άποψη αυτή συνοψίζεται επιγραμματικά στην ακόλουθη πρόταση: *«Πιο οργανωμένη αλιεία, όχι παράνομη αλιεία, ωραίο θαλάσσιο περιβάλλον».*

Παρότι η παραπάνω αφήγηση δεν συνδέεται άμεσα με την προστασία της φώκιας, η οποία μπορεί να μην αποτελεί την προτεραιότητα των πληθυσμών της Σύρου και της Άνδρου, αλλά σταδιακά χτίζεται και στις δύο κοινωνίες η αίσθηση, ότι χρειάζεται παύση/ έλεγχος της αλιείας και οριοθέτηση της αλιευτικής δραστηριότητας. Αυτή η παύση/ έλεγχος της αλιείας δεν μπορεί να συνδεθεί με την προστασία της φώκιας, αλλά με την αναπαραγωγή των αλιευμάτων, ανάγκη η οποία αναγνωρίζεται ως ιδιαίτερα σημαντική, ειδικότερα για τους αλιείς και των δύο περιοχών.

Στο πλαίσιο αυτό, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει μια συνδυαστική πρόταση για τη δημιουργία ενός θαλάσσιου πάρκου, που θα προσφέρει καταφύγιο για την αναπαραγωγή των ψαριών αλλά ταυτόχρονα θα συνδράμει με την τουριστική ανάπτυξη του νησιού. Ακόμα πιο σημαντικό ίσως είναι το γεγονός, ότι αναγνωρίζεται ότι κατά αυτόν τον τρόπο θα μπορούσαν να προστατευτούν και οι φώκιες: *«Λόγω ιστορίας και επισκεψιμότητας. Ο θαλάσσιος τουρισμός θα προσελκύσει κόσμο και δεν θα επηρεάζει τα ψάρια. Να προστατευθούν και οι φώκιες»*. Κάποιος τόλμησε και συνδυασμό όλων των χαρακτηριστικών: *«Θαλάσσιο πάρκο και μουσείο λόγω ιστορίας και τουρισμού»*.

Όμως αυτό που λείπει γενικότερα είναι η γενικότερη γνώση σχετικά με την αλιευτική δραστηριότητα και την ευρύτερη οικονομική ανάπτυξη στη Σύρο και στην Άνδρο. Από τις ποιοτικές συνεντεύξεις έχουμε ξεχωρίσει ορισμένα αποσπάσματα, που αφορούν συγκεκριμένα την ανάγκη αξιοποίησης του νησιού, συχνά με οποιοδήποτε τρόπο αλλά και τη θέση και το ρόλο της Γυάρου στην αλιευτική δραστηριότητα στη Σύρο και στην Άνδρο. Και οι δύο βέβαια διαστάσεις συνδέονται με το μέλλον του ιστορικού νησιού όπως και της δυνατότητας αξιοποίησής του, αλλά καταδεικνύουν και το επίπεδο της συζήτησης που υπάρχει σχετικά με τη Γυάρο.

Όσον αφορά την οικονομική ανάπτυξη της Γυάρου, υπάρχουν διάφορες μαρτυρίες – κυρίως αλιέων – ότι το νησί θα μπορούσε να αξιοποιηθεί τουριστικά, με ήπιο αλλά και λελογισμένο τρόπο:

«Εντάξει, είναι (...) αναμνήσεις είναι. Είναι ένα σύμβολο. (...) Αν το είχανε ξένοι αυτό... Έχει νερό, έχει τα πάντα. Δηλαδή, πάμε στο Ντουμπάι και κάνουνε σκι με 50 βαθμούς θερμοκρασία και έχουμε τη Γυάρο, που είναι δίπλα ένα νησί με νερό και απλά έχουμε πει ότι ξέρετε κάτι είναι απαγορευμένο. (...) Τουριστικά μόνο μπορείς να το εκμεταλλευτείς αυτό το νησί.» (Συνέντευξη αριθ. 25).

Η τουριστική ανάπτυξη του νησιού προσλαμβάνεται από πολλούς αλιείς ως μια δραστηριότητα άλλης εποχής, π.χ. να μπουν οι τουρίστες στις βάρκες και στα καΐκια και να πάνε σε μη-προσβάσιμες παραλίες να κολυμπήσουν. Όμως αυτό που αξίζει να σημειωθεί είναι η αδυναμία εύκολης πρόσβασης στο νησί, γεγονός που από τη μια πλευρά προφυλάσσει τους πόρους του νησιού, αλλά από την άλλη εγείρει ζητήματα σχετικά με την όποια αξιοποίησή του:

«Ξενοδοχεία. Ξενοδοχεία και να υπάρχει σκάφος εδώ [στη Σύρο], που να πηγαίνει πάνω εκδρομές. (...) Ξέρεις πόσος κόσμος έρχεται εδώ; Καμιά φορά και σε μας; (...) Και σε εμάς έρχονται και ζητάνε να τους πάμε στη Γυάρο. Απαγορεύεται να τους πάμε όμως στη Γυάρο. (...) Αλλά αυτό μπορούσε να γίνει, έχει ωραίες παραλίες η Γυάρος». (Συνέντευξη αριθμ. 8)

Τέλος, για ορισμένους που γνωρίζουν καλά την αλιευτική δραστηριότητα στην ευρύτερη περιοχή, η οριοθέτηση της Γυάρου ως περιοχής προστασίας μπορεί να έχει δυνητικά θετικό αντίκτυπο στους αλιείς, καθώς ενδέχεται να εμπλουτιστούν τα αλιευτικά πεδία στην περιοχή των Βόρειων Κυκλάδων:

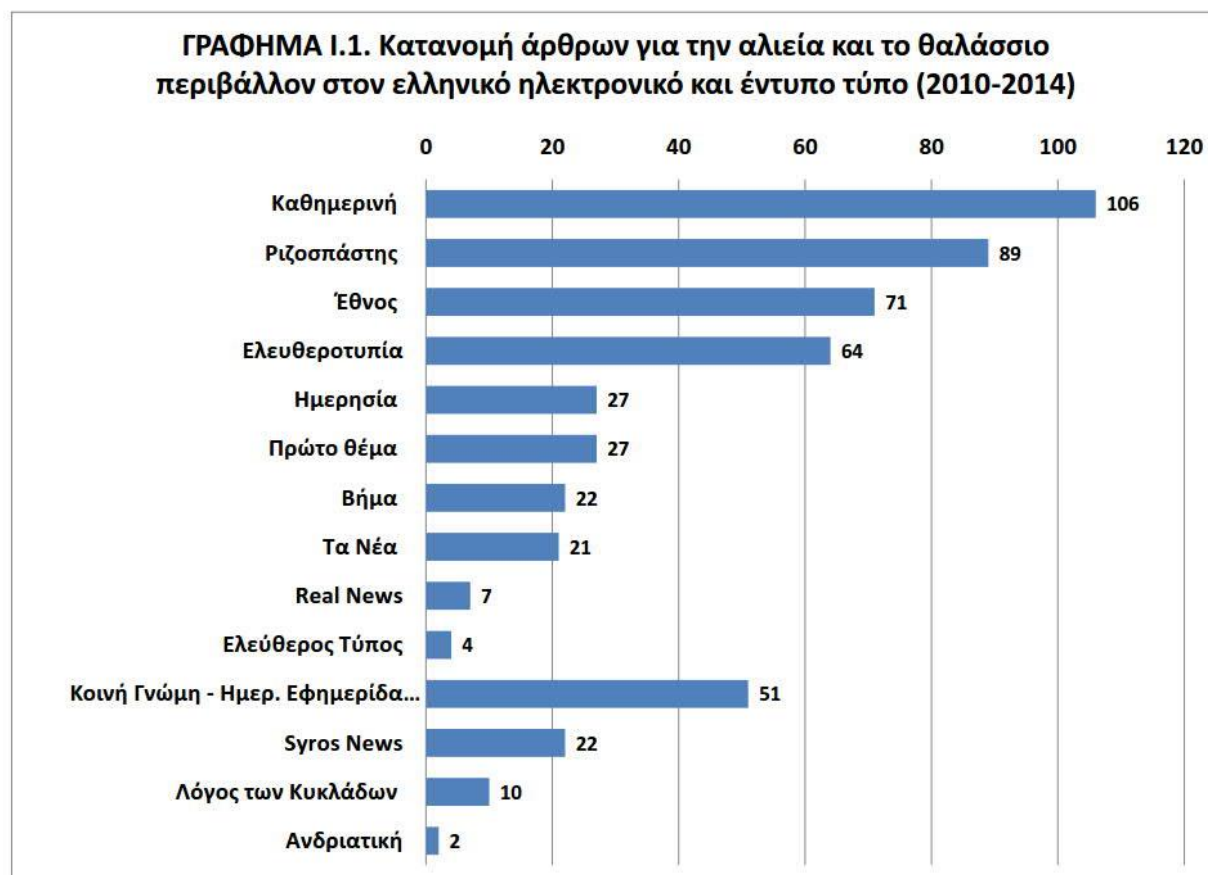
«Έχουμε και ένα κοινό αυτά τα δύο νησιά, έτσι; Έχουμε ανάμεσά μας τα Γιούρα (Γυάρος), που έχουνε κλείσει τώρα, έτσι; Που υποτίθεται ότι αν τα ψάρια εκεί, που κλείσαμε τώρα και δεν θα ψαρεύονται για τρία μίλια κοντά, θα υπάρχει μία αναπαραγωγή, αυτά τα ψάρια θα φεύγουνε σίγουρα προς αυτά τα δυο νησιά. Σύμφωνα με το στενό Άνδρο-Τήνου, που είναι το μεγαλύτερο πέρασμα ψαριών. Δηλαδή, το στενό Άνδρο-Τήνου όλα τα χρόνια έχει ψάρια. Βγάζει ψάρια μέσα από εκεί». (Συνέντευξη αριθμ. 7).

Η Γυάρος παρουσιάζεται εν τέλει ως ένας κοινός πόρος, που θεωρείται από την συντριπτική πλειοψηφία των ερωτώμενων ως αναξιοποίητος και ανεκμετάλλευτος και την ίδια στιγμή παρουσιάζονται πολλοί «χρήστες» έτοιμοι να τον εκμεταλλευτούν στο έπακρο χωρίς να αναλογίζονται τις «συνέπειες» καθώς στο νησί δεν υπάρχουν κάτοικοι, παρά μόνο χλωρίδα και πανίδα. Αυτή η έλλειψη πλαισίου δεν είναι δυνατόν να υποκατασταθεί μέσω της ταμπέλας «προστατευόμενη περιοχή», καθώς είναι ανάγκη καθορισμού ενός επεξεργασμένου στρατηγικού πλαισίου για τον έλεγχο των χρήσεων στο συγκεκριμένο νησί. Όμως αυτό το στρατηγικό πλαίσιο θα πρέπει να συγκροτείται έχοντας λάβει υπόψη, σε ένα βαθμό, τις ενδεχόμενες ανάγκες των κατοίκων Σύρου αλλά και της Άνδρου.

Παράρτημα Ι. Σύνομη επισκόπηση του ημερήσιου έντυπου και ηλεκτρονικού τύπου

Στο παρόν τμήμα επιχειρείται μια σύντομη επισκόπηση της αναπαράστασης του περιβαλλοντικού ζητήματος σε σχέση με την αλιεία, την προστασία της μονάχους-μονάχους και τη γενικότερη βιωσιμότητα των ελληνικών θαλασσών στον έντυπο και ηλεκτρονικό τύπο της χώρας. Ειδικότερα, το αρχείο περιλαμβάνει 523 άρθρα και αφορά στην περίοδο 1996-2014. Πρέπει να σημειωθεί ότι τα περισσότερα άρθρα εμφανίζονται μετά το 2010, ενώ μεγάλη συγκέντρωση άρθρων αφορά στα έτη 2013 και 2014. Για τη συλλογή του αρχείου χρησιμοποιήθηκαν συγκεκριμένες λέξεις κλειδιά, όπως: αλιεία, Άνδρος, Σύρος, Γυάρος, Μονάχους-Μονάχους, φώκιες, παράκτια αλιεία, ερασιτεχνική αλιεία, θεσμικό πλαίσιο αλιείας και προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος.

Στη συνέχεια, παρατίθενται οι εφημερίδες (εθνικής και τοπικής εμβέλειας, έντυπες και ηλεκτρονικές), καθώς και ο αριθμός των άρθρων που εμφανίστηκαν σε αυτές (ΓΡΑΦΗΜΑ Ι.1).

Πηγή: Επεξεργασία ερευνητικής ομάδας

Ακολούθως, από την ανάλυση των άρθρων προέκυψε ένα μεγάλο εύρος θεματικών κατηγοριών. Στη συνέχεια, οι κατηγορίες αυτές συγχωνεύτηκαν στους ακόλουθους θεματικούς άξονες:

- Επαγγελματική αλιεία
- Ερασιτεχνική αλιεία
- Θεσμικό πλαίσιο
- Νησιά
- Προστατευόμενα είδη

Στο τμήμα που ακολουθεί, αναλύονται άρθρα και από τις πέντε κατηγορίες προκειμένου να αναλυθεί η αφηγηματική πολυπλοκότητα που χαρακτηρίζει το υπό εξέταση θέμα, τον καθορισμό δηλαδή μιας θαλάσσιας προστατευόμενης περιοχής με γνώμονα όμως τη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος στην ευρύτερη περιοχή της Γυάρου αλλά και την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης των τοπικών κοινωνιών. Ειδικότερα, η ανάλυση των δημοσιογραφικών αφηγήσεων αφορά στην περίοδο 2009-2014. Αυτό το οποίο παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, είναι η σχέση μεταξύ των διαφορετικών αφηγήσεων που οδηγεί στην εμφάνιση μιας μετά-αφήγησης, η οποία και αναφέρεται σε μια συνδυαστική 'λύση' βιωσιμότητας τόσο της παράκτιας αλιείας όσο και της προστασίας της μονάχους- μονάχους. Η συνδυαστική αυτή αφήγηση (μετά-αφήγηση) είναι προφανώς επηρεασμένη από τη διάχυση των στόχων της παρούσας έρευνας και άλλων ευρύτερων οικολογικών πρωτοβουλιών (όπως π.χ. της Greenpeace) και των επιδράσεων τους στην αναπαράσταση των θεμάτων αυτών στον Τύπο. Τέλος, πρέπει να σημειωθεί ότι η κάθε δημοσιογραφική αφήγηση εμφανίζεται μέσω πολλών σχετικών άρθρων στον τύπο. Παρόλα αυτά, λόγω 'οικονομίας' της ανάλυσης ενδεικτικά παρατίθενται τίτλοι και αποσπάσματα από ορισμένα μόνο άρθρα, τα οποία και προσπαθούν να αποτυπώσουν τη συγκεκριμένη δημοσιογραφική ιστορία.

Συνοπτικά, το υπό εξέταση θέμα αναπαρίσταται μέσα από τις ακόλουθες (3 κατακερματισμένες και 1 συνδυαστική) αφηγήσεις. Πρώτον, μια αφήγηση που αναφέρεται στην απειλή για την επιβίωση της φώκιας μονάχους-μονάχους και στις συγκεκριμένες πρωτοβουλίες που έχουν παρθεί προκειμένου να εξασφαλιστεί η επιβίωση τους είδους.

Δεύτερον, μια αφήγηση που χαρακτηρίζει τη σχέση μεταξύ αλιέων και των υπό εξαφάνιση κητών μονάχους-μονάχους ως άκρα αρνητική, καθώς οι πρώτοι οικειοθελώς θανατώνουν τις δεύτερες, ενώ αυτές παράλληλα καταστρέφουν τα δίκτυα των πρώτων μειώνοντας το εισόδημα τους. Τρίτο, μια ιστορία που σχετίζεται με την υπέρ-αλίευση στις ελληνικές θάλασσες και την περιβαλλοντική καταστροφή των ελληνικών βυθών και η οποία αναφέρεται στην ανάγκη δημιουργίας μιας βιώσιμης αλιείας που να προστατεύει τόσο το θαλάσσιο περιβάλλον όσο και να εξασφαλίζει τη συνέχεια της αλιείας στο μέλλον. Τέλος, και αυτό είναι το σημαντικότερο, μια συνδυαστική ιστορία που μιλάει για μια γενικότερη βιωσιμότητα του θαλάσσιου περιβάλλοντος, των παράκτιων αλιέων και των υπό εξαφάνιση ειδών στο γεωγραφικό πλαίσιο της Γυάρου. Τέλος, πρέπει να σημειωθεί ότι οι προαναφερθείσες αφηγήσεις δεν ακολουθούν μια αυστηρή χρονολογική σειρά, αλλά αναφέρονται σε διαφορετικά έτη και ημερομηνίες. Στη συνέχεια, αναλύονται σε μεγαλύτερο βάθος οι παραπάνω δημοσιογραφικές ιστορίες.

Καταρχήν, μια πρώτη ιστορία που εμφανίζεται στον έντυπο και ηλεκτρονικό τύπο σχετίζεται με τη διαφαινόμενη απειλή για την επιβίωση της φώκιας μονάχους-μονάχους. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσονται και οι ακόλουθοι τίτλοι άρθρων: «*Ασυνείδητοι ψαράδες εξόντωσαν με δυναμίτη Μεσογειακή φώκια*» (www.psarema.net 17/4/2010), «*Μεσογειακή φώκια έπεσε θύμα δυναμίτιδας από ψαράδες στη Σάμο*» (Το Βήμα 19/4/2010). Ειδικότερα, διαβάζουμε: «*Ένα νέο περιστατικό εσκεμμένης θανάτωσης μεσογειακής φώκιας σημειώθηκε το προηγούμενο Σαββατοκύριακο στη Σάμο, εντείνοντας την ανησυχία για τον ρυθμό μείωσης του πληθυσμού του πλέον απειλούμενου με εξαφάνιση είδους θηλαστικού στην Ευρώπη*» (www.psarema.net 17/4/2010).

Ταυτόχρονα, ως μέρος της συγκεκριμένης αφήγησης εμφανίζονται ιστορίες που αναφέρονται στις πρωτοβουλίες για την προστασία του είδους. Σε αυτό το αφηγηματικό πλαίσιο εντάσσεται και ο ακόλουθος τίτλος άρθρου: «*Οι μονάχους-μονάχους δεν είναι πια μόνες*» (Εθνος 25/7/2010) που αναφέρεται στο Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Αλοννήσου Βορείων Σποράδων (ΕΘΠΑΒΣ) και στο ρόλο του για την επιβίωση και διαίωνηση του είδους. Ειδικότερα, στο σχετικό άρθρο υποστηρίζεται ότι: «*Αυξήθηκαν οι γεννήσεις της φώκιας μονάχους-μονάχους στο Εθνικό Πάρκο Αλοννήσου Βορείων Σποράδων (ΕΘΟΑΒΣ), τα τελευταία 13χρόνια (...). Στα ελληνικά νερά φιλοξενείται ο μεγαλύτερος πληθυσμός της*

μονάχους-μονάχους, που υπολογίζεται στα 300 θηλαστικά, ενώ στην υπόλοιπη Μεσόγειο ζουν γύρω στα 200» (Έθνος 25/7/2010).

Παράλληλα με τη συγκεκριμένη δημοσιογραφική ιστορία που αφορά την απειλή του είδους αλλά και τις πρωτοβουλίες που έχουν ληφθεί για την προστασία του, μια άλλη ενδιαφέρουσα αφήγηση προσπαθεί να περιγράψει τη σχέση μεταξύ παράκτιων αλιέων και της φώκιας μονάχους-μονάχους. Πιο συγκεκριμένα, η σχέση αυτή περιγράφεται ως άκρως αρνητική και για τις δύο πλευρές, καθώς η μια φαίνεται να απειλεί τη βιωσιμότητα (οικονομική ή υπαρξιακή) της άλλης. Σύμφωνα με τα παραπάνω, διαβάζουμε: *«Παγίδευση της νεαρής μεσογειακής φώκιας σε αλιευτικά εργαλεία, ηθελημένη θανάτωση των θηλαστικών αλλά και απώλεια εισοδήματος των παράκτιων αλιέων από τη ζημιά που προκαλούν στα δίκτυα τους. Αυτή είναι η σχέση που χαρακτηρίζει τη μεσογειακή φώκια, του πλέον απειλούμενου είδους στην Ευρώπη, με τους Έλληνες ψαράδες»* (Πρώτο Θέμα 17/6/2009). Στην άκρως αρνητική αυτή σχέση και στην προσπάθεια μετάλλαξής της, γίνεται αναφορά στη συνέχεια της ανάλυσης. Προς το παρόν, το ενδιαφέρον μας μετατοπίζεται στα σοβαρότατα προβλήματα που αντιμετωπίζει η αλιεία εξαιτίας της υπεραλίευσης αλλά και της καταστροφής των ελληνικών βυθών. Όπως θα δούμε, τα προβλήματα της αλιείας χρήζουν λύσεων που να εξασφαλίζουν τη βιωσιμότητα της αλιείας στο μέλλον.

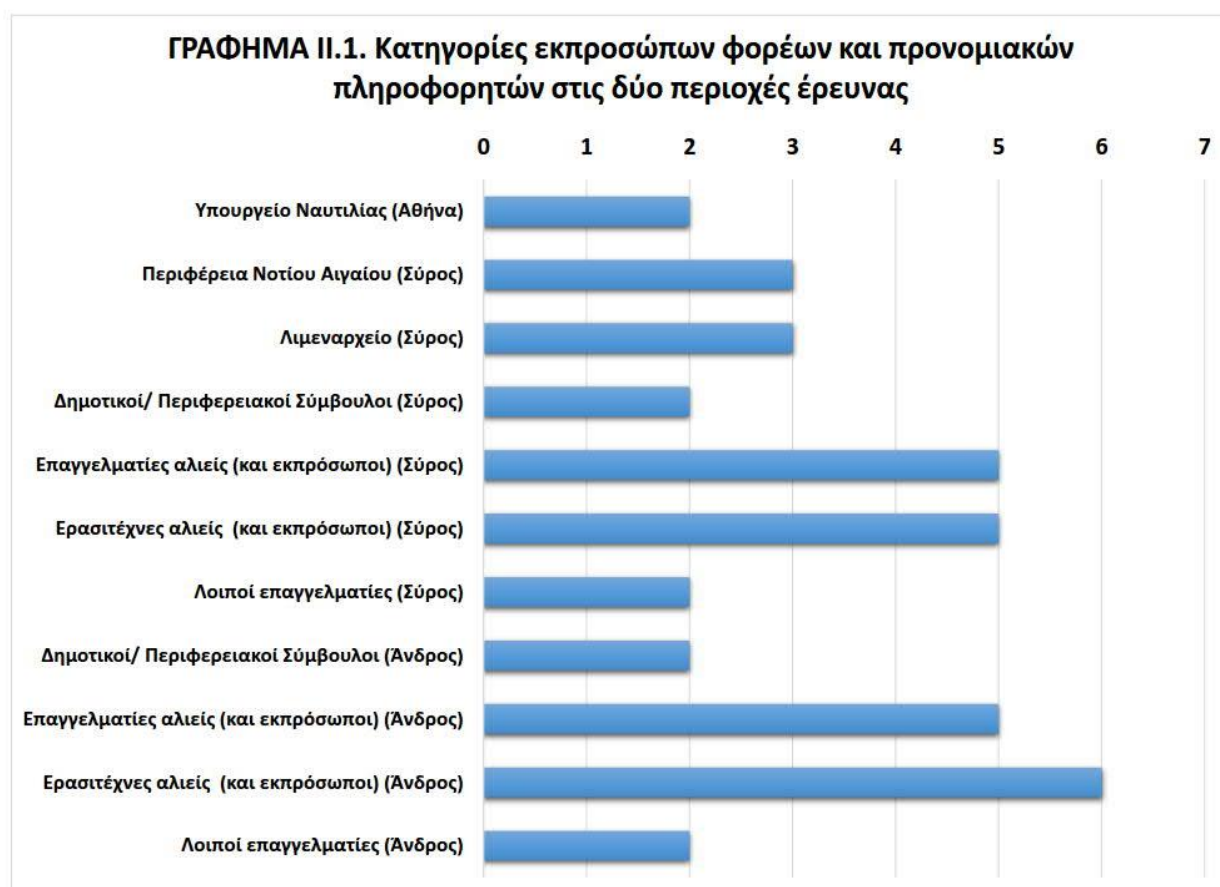
Στο σημείο αυτό, πρέπει να αναφερθεί ότι η αφήγηση περί της 'εξαφάνισης' των αλιευμάτων από τις ελληνικές θάλασσες και των επιπτώσεων της για τους αλιείς αποτελεί μια κυρίαρχη αφήγηση με μεγάλο αριθμό σχετικών άρθρων (πολύ μεγαλύτερο από τις άλλες αφηγήσεις). Ακολούθως, σειρά άρθρων φέρουν τους ακόλουθους τίτλους: *«Κινδυνεύουν οι ελληνικές θάλασσες από την υπέρ-αλίευση»* (Ημερησία 10/3/2012), *«SOS εκπέμπει η ελληνική αλιεία»* (Καθημερινή 10/10/2013), *«Αφανίζουν τα ψάρια στο Αιγαίο»* (Έθνος 27/1/2011). Μεταξύ άλλων, υποστηρίζεται ότι *«Σήμα κινδύνου εκπέμπει εδώ και πολλά χρόνια ο κόσμος, μικρός και μεγάλος που κολυμπά στο βυθό των ελληνικών θαλασσών στη χώρα μας, με αποτέλεσμα όχι μόνο να μειώνεται η αλιευτική παραγωγή από το 1995 και μετά, παρ' όλες τις τεχνολογικές αλλαγές, αλλά και να απειλείται η επιβίωση του»* (Καθημερινή 10/10/2014). Ταυτόχρονα, πέραν της αλιευτικής καταστροφής υποστηρίζεται ότι παρατηρείται τεράστια περιβαλλοντική καταστροφή από μεγάλα σκάφη (ανεμότρατες), τα οποία εξαιτίας της αλιευτικής τους τεχνολογίας καταστρέφουν τους βυθούς. Ειδικότερα, αναφέρεται ότι: *«Η αλιεία βλάπτει σοβαρά τα θαλάσσια*

οικοσυστήματα των Κυκλάδων. Εικόνες κατεστραμμένων λιβαδιών Ποσειδωνίας και σπάνιων θαλάσσιων θησαυρών από αλιευτικά σκάφη στο βυθό της Μυκόνου, τη Σύρου, της Τήνου, της Γυάρου ακόμη και στην ακατοίκητη βραχονησίδα Ρήνεια, δυτικά της Σκύρου» (Πρώτο Θέμα 16/9/2009). Ειδικότερα, ως αποτέλεσμα της αλιευτικής και περιβαλλοντικής καταστροφής πολλά άρθρα προκρίνουν την προώθηση και ανάπτυξη της βιώσιμης αλιείας. Ακολούθως, παρατίθενται τίτλοι σχετικών άρθρων: «Ανάγκη τα θαλάσσια καταφύγια» (Καθημερινή 14/12/2011), «'Πράσινη' Ασπίδα στις Κυκλάδες» (Ελευθεροτυπία 17/8/2009). Ειδικότερα, αναφέρεται ότι: «Θαλάσσια καταφύγια σε νησιά του Αιγαίου, τα οποία μακροπρόθεσμα μπορούν να επιφέρουν έσοδα, προσεγγίζοντας περισσότερους τουρίστες και δημιουργώντας θέσεις εργασίας, μπορούν να δώσουν ένα αναζωογονητικό φιλί ζωής στην ελληνική οικονομία. Παράλληλα, αποτελούν τη μόνη ενδεδειγμένη λύση, ούτως ώστε να διαφυλαχθεί ή θαλάσσια ζωή» (Καθημερινή 14/12/2011).

Καταλήγοντας, πιο πρόσφατα παρουσιάζεται μια συνδυαστική αφήγηση που προσπαθεί να γεφυρώσει το χάσμα μεταξύ των διαφορετικών αφηγήσεων και προκρίνει μια 'ολιστική' βιωσιμότητα σε σχέση με το θαλάσσιο περιβάλλον, τα αλιεύματα, τους ίδιους τους τοπικούς αλιείς αλλά και την προστασία της φώκιας μονάχους-μονάχους. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός, ότι η συγκεκριμένη αφήγηση αφήνει πίσω της την υποτιθέμενη αρνητική σχέση μεταξύ παράκτιων αλιέων και προστασίας της φώκιας (zero-sum game) και αντίθετα πρεσβεύει μια 'λύση' που να οδηγεί προς όφελος όλων (win-win situation). Στο πλαίσιο μιας τέτοιας επωφελούς λύσης, αναφέρεται και ο τίτλος σχετικού άρθρου: «Προτείνουν μέτρα σωτηρίας για μεσογειακή φώκια και ...ψαράδες» (Εθνος 8/8/2009). Ειδικότερα, σε άλλο άρθρο, το οποίο αναφέρεται στο πρόγραμμα WWF Cyclades life, υποστηρίζεται ότι: «Η θαλάσσια προστατευμένη περιοχή (της Γυάρου) αναμένεται ότι θα εξασφαλίσει τη βιωσιμότητα της βιοποικιλότητας και θα στηρίξει τη βιωσιμότητα των τοπικών κοινωνιών. Φορείς που έχουν άμεση σχέση με το θαλάσσιο περιβάλλον- από τον τουριστικό τομέα, την τοπική αυτοδιοίκηση και την κοινότητα των αλιέων- θα παίξουν ενεργό ρόλο σε όλα τα στάδια δημιουργίας και διαχείρισης της προστατευόμενης περιοχής» (Το Βήμα 3/8/2014). Από τα παραπάνω προκύπτει, ότι η δημιουργία θαλάσσιου καταφυγίου στη Γυάρο για την προστασία της φώκιας μονάχους-μονάχους μπορεί να λειτουργήσει ευεργετικά και για τους παράκτιους αλιείς των γύρω

νησιών, καθώς θα προσφέρει ένα τόπο αναπαραγωγής των αλιευμάτων και εξασφάλισης μιας βιώσιμης αλιείας. Κατά αυτόν τον τρόπο, η συνδυαστική αυτή αφήγηση προτάσσει έναν τρόπο θεώρησης της βιωσιμότητας, η οποία συμπεριλαμβάνει και τους τοπικούς παράκτιους αλιείς. Εν κατακλείδι, κάποιος θα μπορούσε να ισχυριστεί ότι η συγκεκριμένη αφήγηση επικοινωνεί με τον καλύτερο τρόπο πολλούς από τους στόχους του προγράμματος Cyclades Life, καθώς προωθεί μια 'ολιστική' έννοια βιωσιμότητας που στοχεύει στο να συμπεριλαμβάνει και τις τοπικές παράκτιες αλιευτικές κοινότητες.

Παράρτημα II. Κατηγορίες εκπροσώπων φορέων και προνομιακών πληροφορητών στους οποίους διενεργήθηκαν ποιοτικές συνεντεύξεις

Πηγή: Επιτόπια έρευνα στην Σύρο, Άνδρο και Αθήνα (2/2014 – 11/2014).

Βιβλιογραφικές αναφορές

Ελληνική

- Αγριαντώνη, Χ. και Δημητρόπουλος, Δ. (επιμ.) (2008), *Σύρος και Ερμούπολη: Συμβολές στην ιστορία του νησιού, 15ος-20ος αιώνας*, Αθήνα, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Ερευνών / Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών.
- Αναστασίου, Τ. (2004), *Οδοιπορικό στην Άνδρο: Πολιτιστικός Περιηγητικός Οδηγός*, Σύρος, Πολιτιστική Εταιρεία "Αρχιπέλαγος".
- Δημητρόπουλος, Δ. και Ολυμπίτου, Ε. (επιμ.) (2010), *Ψαρεύοντας στις ελληνικές θάλασσες. Από τις μαρτυρίες του παρελθόντος στη σύγχρονη πραγματικότητα*, Τετράδια Εργασίας 33, Αθήνα, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Ερευνών / Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών.
- ΕΛ.ΣΤΑΤ., *Απογραφή Πληθυσμού 1991, 2001, 2011*.
- ΙΝΕ-ΓΣΕΕ (2010), *Επαγγελματικό Περίγραμμα του "Αλιέα"*, Βάση δεδομένων για τα επαγγέλματα και τα επαγγελματικά δικαιώματα του ΙΝ.Ε. της Γ.Σ.Ε.Ε.
- Καμπάνης, Μ.Σ. και Μπασαντής, Δ. (2012), *Η Άνδρος Μέσα στο Χρόνο*, Αθήνα, Gutenberg.
- Καρύμπαλης, Ε., Παπαδόπουλος, Α.Γ. και Χαλκιάς, Χ. (επιμ.) (2014), *Η Γεωγραφία του Παράκτιου και Νησιωτικού Χώρου*, Αθήνα, Σταμούλης.
- Λούκος, Χ. (2008), Μερικές Επισημάνσεις για τους Κατοίκους της Ερμούπολης τον 19ο αιώνα: Γεωγραφική Προέλευση, Εγκατάσταση στο Χώρο, Επαγγέλματα, Κοινωνικές Σχέσεις, στο Χ. Αγριαντώνη και Δ. Δημητρόπουλος (επιμ.), *Σύρος και Ερμούπολη: Συμβολές στην ιστορία του νησιού, 15ος-20ος αιώνας*, Αθήνα, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Ερευνών / Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών, σελ. 105-124.
- Μπάδα, Κ. (2004), *Ο Κόσμος της Εργασίας: οι ψαράδες της λιμνοθάλασσας Μεσολογγίου (18ος-20ός αιώνας)*, Αθήνα, Πλέθρον.
- Παπαδόπουλος, Α.Γ. (2014), Διερεύνηση των στάσεων των Αφρικανών μεταναστών σχετικά με την οικονομική κρίση στην Ελλάδα, στο Σ. Ζαμπαρούκου και Μ. Κούση (επιμ.), *Κοινωνικές Όψεις της Κρίσης στην Ελλάδα*, Αθήνα, Πεδίο, σελ. 445-475.
- Παπαδοπούλου, Δ., Δημουλάς, Κ., Μπαμπανέλου, Δ. και Τσιώλης, Γ. (2002), *Από την Κοινωνική Ευπάθεια στον Κοινωνικό Αποκλεισμό: Διαδικασίες και Χαρακτηριστικά του Κοινωνικού Αποκλεισμού στο Νομό Κυκλάδων*, Μελέτες Ν.16, Αθήνα, ΙΝΕ-ΓΣΕΕ.
- Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου (2013α), *Σύρος*. Μελέτη στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Σχεδίου Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020. Γενική Διεύθυνση Περιφερειακής Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής.
- Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου (2013β), *Άνδρος*. Μελέτη στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Σχεδίου Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020. Γενική Διεύθυνση Περιφερειακής Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής.
- Πετσόπουλος, Σ (επιμ.) (2004), *Η Άνδρος του Ανδρέα Εμπειρικού*, Αθήνα / Άνδρος, Άγρα / Καίρειος Βιβλιοθήκη.
- Σπιλάνης, Γ. (2012), *Ευρωπαϊκά Νησιά και Πολιτική Συνοχή: Η ανάπτυξη των νησιών. Ποια στρατηγική και ποιες πολιτικές για την επίτευξη εδαφικής σύγκλισης*, Αθήνα, Gutenberg.
- Σπιλάνης, Γ., Κίζος, Θ., Κονδύλη, Ι. και Μισαηλίδης, Ν. (2005). Προσπελασιμότητα και Ελκυστικότητα των Νησιών του Αιγαίου. *Αειχώρος*, 4(1), 106-135.
- Σπιλάνης Γ., Κίζος Θ., Κουλούρη Μ., Κονδύλη Ι., Βακουφάρης Χ. και Γάτσης Γ. (2007), Εκτίμηση Βιωσιμότητας σε Νησιωτικές Περιοχές: Η Περίπτωση των Νησιών του Νοτίου Αιγαίου στο Θ. Κίζος, Θ. Ιωσηφίδης και Γ. Σπιλάνης (επιμ.), *Ειδικά Θέματα Ανάπτυξης σε Λιγότερο Ευνοημένες Περιοχές*, Αθήνα, Gutenberg.
- Τζανάτος Ε. (2006), *Δομή, Χαρακτηριστικά και Διαχείριση της Μικρής Παράκτιας Αλιείας*

στην Ελλάδα, Διδακτορική Διατριβή, Πάτρα, Πανεπιστήμιο Πατρών, Τμήμα Βιολογίας.
Χαλκιαδάκης, Ε.Γ. (2011), Κρήτη - Σύρος: ο ρόλος της Ερμούπολης κατά τη διάρκεια των κρητικών επαναστάσεων το 19ο αιώνα', *Πεπραγμένα Ι' Διεθνούς Κρητολογικού Συνεδρίου*, Τόμος Γ1 - Νεοελληνική Περίοδος, Χανιά, σελ. 409-424.
Χατζηγιάννου, Μ.Χ. (2008), Σύρος, το Λίβερπουλ της Ελλάδος: Συγκρότηση και Ανάπτυξη δύο Εμπορικών Λιμανιών του 19ου αιώνα, στο Χ. Αγραντώνη και Δ. Δημητρόπουλος (επιμ.), *Σύρος και Ερμούπολη: Συμβολές στην ιστορία του νησιού, 15ος-20ος αιώνας*, Αθήνα, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Ερευνών / Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών, σελ. 135-141.

Ξενόγλωσση

- Arlinghaus, R., Mehner, T., & Cowx, I. G. (2002), Reconciling traditional inland fisheries management and sustainability in industrialized countries, with emphasis on Europe, *Fish and Fisheries*, 3, pp. 261-316.
- Christofakis, M., Mergos, G. and Papadaskalopoulos, A. (2009), Sustainable and balanced development of insular space: the case of Greece, *Sustainable Development*, 17(6), pp. 365-377.
- Coccosis, H. (2001), Sustainable development in Greek islands, in D. Camarda and L. Grassini (eds), *Interdependency between agriculture and urbanization: Conflicts on sustainable use of soil and water*, Bari, CIHEAM, pp. 391-394.
- European Commission (2001), *Green Paper on the Future of the Common Fisheries Policy*, Brussels, COM (2001) 135 final.
- European Commission (2006), *Council Regulation (EC) No 1198/2006 of 27 July 2006 on the European Fisheries Fund*.
- European Commission (2014), *A European Strategy for more Growth and Jobs in Coastal and Maritime Tourism*, Brussels, COM (2014) 86 final.
- EEA (2006), *The changing faces of Europe's coastal areas*, Luxembourg, Office for Official Publications of the European Communities.
- Eurostat (2010), *Statistics in Focus: Portrait of EU coastal regions*, (38/2010), European Commission.
- Eurostat (2015), *Agriculture, forestry and fishery statistics 2014 edition*, Luxembourg, Publications Office of the European Union.
- Guyader, O., Berthou, P., Koutsikopoulos, C., Alban, F., Demanèche, S., Gaspar, M. B., Eschbaum, R., Fahy, E., Tully, O. Reynal, L., Curtil, O., Frangoudes, K., and Maynou, F. (2013), Small scale fisheries in Europe: A comparative analysis based on a selection of case studies, *Fisheries Research*, 140, pp. 1-13.
- Gonzalvo, J., Giovos, I., & Moutopoulos, D. K. (2015), Fishermen's perception on the sustainability of small-scale fisheries and dolphin-fisheries interactions in two increasingly fragile coastal ecosystems in western Greece. *Aquatic Conservation: Marine and Freshwater Ecosystems*, 25(1), pp. 91-106.
- Himes, A. H. (2003), Small-scale Sicilian fisheries: Opinions of artisanal fishers and sociocultural effects in two MPA case-studies, *Coastal Management*, 31, pp. 389- 408
- Jouvenel J.-Y., Polard D. A. (2001), Some effects of marine reserve protection on the population structure of two spearfishing target-fish species, *Dicentrarchus labrax* (moronidae) and *Sparus aurata* (sparidae), in shallow inshore waters, along a rocky coast in the northwestern Mediterranean Sea, *Aquatic Conservation: Marine and Freshwater Ecosystems*, 11 (1), pp.1-9.
- Just, R. (2000), *A Greek Island Cosmos: Kinship and community on Meganisi*, Oxford/ Santa Fe,

- James Currey / SAR Press.
- Mente, E., Pantazis, P., Neofitou, C., Aifanti, S., Santos, M. B., Oxouzi, E., Bagiatis, V., Papapanagiotou, E., Kourkouta, V., Soutsas, K., (2007), Socioeconomic Interactions of Fisheries and Aquaculture in Greece: A Case Study of South Evoikos Gulf. *Aquaculture Economics & Management*, 11(3), pp. 313-334.
- Loizou, E., Chatzitheodoridis, F., Mattas, K. and Polymeros, K. (2010), Fisheries Policies Impacts Consideration towards the Development of Rural Coastal Areas, *Paper prepared for presentation at the 18th seminar of the EAAE, 'Rural development: governance, policy design and delivery' Ljubljana, Slovenia, August 25-27, 2010*, European Association of Agricultural Economists, pp. 281-295.
- Sacchi, J. (2008), *Impact des techniques de pêche sur l'environnement en Méditerranée. Études et revues*, Rome, FAO.
- Stergiou, K. I., Petrakis, C., & Politou, Y. (1995), Small - scale fisheries in the South Evoikos. *Fisheries Research*, 43, pp. 325-336.
- Tzanatos E., Dimitriou E., Katselis G., Georgiadis, M., and Koutsikopoulos, C. (2005), Composition, temporal dynamics and regional characteristics of small-scale fisheries in Greece, *Fisheries Research*, 53, pp. 147-158.
- Tzanatos, E., Dimitriou, E., Papaharisis, L., Roussi, A., Somarakis, S., & Koutsikopoulos, C. (2006). Principal socio-economic characteristics of the Greek small-scale coastal fishermen, *Ocean & Coastal Management*, 49 (7-8), pp. 511-527.
- Papadopoulos, A.G., Daouli, J. and Daskalopoulou, I. (1999), Inshore Fisheries, Aquaculture and Local Development, in D. Symes (ed), *Europe's Southern Waters: Management Issues and Practice*, Oxford, Blackwell, pp. 88-99.
- Papadopoulos, A.G. and Fratsea, L.-M. (2013), Between Insecurity and Integration: Sub-Saharan African migrants in crisis stricken Greece. *Regions Magazine*, 289, pp. 5-9.
- Rothenberg, R.B. (1995), Commentary: Sampling in Social Networks, *Connections*, 18(1), pp. 104-110.
- Symes, D. (ed) (1999), *Europe's Southern Waters: Management Issues and Practice*, Oxford, Blackwell.
- Voulgaris, F., and Lemonakis, C. (2013), Productivity and Efficiency in the Agrifood Production Industry: The Case of Fisheries in Greece, *Procedia Technology*, 8, pp. 503-507.